stratis tsirkas

ORAŞE ÎN DERIVĂ

•Clubul

univers

STRATIS TSIRKAS

ORAŞE ÎN DERIVĂ

Stratis Tsirkas

ORAŞE ÎN DERIVĂ

• Clubul

Traducere şi cuvînt înainte
de AMALIA ZAMBETI

Editura UNIVERS
Bucureşti, 1981

Coperta de *Vasile Olac*

ΣΤΡΑΤΗ ΤΣΙΡΚΑ, ΑΚΥΒΡΝΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ
ΤΟΜΟΣ Α', Η ΛΕΣΧΗ, 1960
ΤΟΜΟΣ Β', ΑΡΙΑΓΝΗ, 1962
ΤΟΜΟΣ Γ', Η ΝΥΧΤΕΡΙΔΑ, 1965
ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΚΕΔΡΟΣ» ΑΘΗΝΑ

Toate drepturile asupra acestei versiuni aparţin Editurii Univers

CUVÎNT ÎNAINTE

SCRIITORUL GREC STRATIS TSIRKAS S-A NĂSCUT ÎN Egipt, în anul 1911 (m. 1980), unde a trăit pînă în 1963, dată la care se stabilește în Atena, dedicîndu-se întru-totul scrisului. Debutul în literatură se produce de timpuriu, la 16 ani, prin versuri publicate în revistele literare din Alexandria, Atena și Nicosia. Autor prolific, Stratis Tsirkas semnează, în anii ce urmează debutului, volume de nuvele, studii de istorie literară, romanul *Orașe în derivă*, traduceri din literatura universală etc. Încununată cu un premiu de stat în Grecia, lucrarea *Kavafis și opera sa* (Atena, 1958), o pertinentă analiză a operei marelui poet alexandrin, va fi urmată de volumul de studii și eseuri *Kavafis, omul politic*, în care Tsirkas demonstrează profundul simț politic și istoric al poetului, care prin simboluri istorice a încercat să traseze o linie politică întru supraviețuirea lumii grecești, denunțînd urmările nefaste ale imperialismului britanic în spațiul bazinului răsăritean al Mediteranei. Opera care îi aduce consacrarea, atît în Grecia cît și în străinătate, va fi trilogia *Orașe în derivă (Clubul*, 1960 ; *Ariagni*, 1962 ; *Liliacul*, 1965), tradusă în limbile franceză, engleză și spaniolă, distinsă în Franța cu Premiul pentru cel mai bun roman străin al anului (1971).

„Mărturie a dramei Orientului Mijlociu sau a modului în care Istoria se îmbină cu viața și cu sufletul eroilor" (*Jurnalul trilogiei*, Atena, 1973), trilogia *Orașe în derivă* se bazează pe fapte autentice, proiectînd în timp o parte din marea epopee a poporului grec, constituind o contribuție meritorie la cunoașterea luptei sale împotriva ocupanților naziști, pentru libertate și independență, pentru apărarea ființei naționale.

★

„Dacă (scriitorul) se va limita la o reproducere muzeistică a trecutului, fie chiar îmbogățit cu aluzii la evenimente con-

temporane, sau dacă se va lăsa stăpînit de subiectivismul său, atunci va da o operă ruptă de realitate și de problemele ei. Dimpotrivă, dacă este stăpînit de dorința unității cu poporul, dacă vede importanța politică a acestuia și recunoaște în manifestările concrete ale vieții poporului baza Istoriei, atunci (...) va lega organic evenimentele trecute cu cele de azi, va reînvia trecutul și, cu ochiul pătrunzător al poetului, va semnala forțele istorice și sociale care au creat actuala situație a țării. El poate merge și mai departe: mereu în sfera Artei, și respectînd legile ei, poate propune o nouă organizare structurală a societății (...) pentru ieșirea din criza perioadei de tranziție. Și dacă în opera lui, roman sau povestire, descrie o perioadă critică, pe care a trăit-o și a participat la evenimentele ei, atunci și el însuși face Istorie, aducînd o mărturie care conferă dimensiuni umane formelor prin necesitate abstracte ale istoricilor, și înlesnește semnalarea forțelor progresului sau involuției, prin trăiri autentice", spunea Stratis Tsirkas la Congresul panelen al scriitorilor (Atena, noiembrie 1975), definindu-și crezul artistic.

Pornind de la o realitate istorică și politică concretă, ca și de la o experiență personală, trilogia *Orașe în derivă* încearcă să răspundă la cîteva întrebări, informîndu-l pe cititor și asupra unor aspecte mai puțin cunoscute ale politicii „perfidului Albion": Cum se face că miile de antifasciști greci, care au reușit să se refugieze în Orientul Mijlociu după ocuparea Greciei de către trupele hitleriste, nu au fost folosite de Comandamentul Aliat pentru întărirea frontului antihitlerist, iar Flota greacă a stat ancorată în portul Alexandria, aceste forțe fiind considerate și tratate ca inamice?

Acțiunea romanului se desfășoară între anii 1942 și 1944. Locul acțiunii, orașele guvernate de forțe occulte, Ierusalim, Cairo și Alexandria. Luptătorii antifasciști greci au format două brigăzi, dorința lor fierbinte fiind să plece pe front, pentru a contribui la înfrîngerea fascismului. Imperialismul britanic nutrește însă alte planuri: nu dorește să aibă o forță armată călită în bătălii, fermă în convingerile sale democratice, care ar împiedica menținerea Greciei sub dominația sa. Recurge la provocări, dar, datorită muncii de lămurire dusă de comuniști printre ostași și ofițeri, moralul trupelor este ridicat, disciplina exemplară, iar pregătirea de luptă ireproșabilă. Cele două uni-

tăţi sînt trimise să efectueze un marş forţat în deşert, cu scopul de a fi exterminate, dar ies şi mai întărite din această încercare.

Între timp, în munţii Greciei, forţele de rezistenţă înregistrează succese, se constituie un guvern democratic provizoriu, P.E.E.A., fapt care are un puternic ecou atît în Grecia cît şi în afara hotarelor ei, în special în rîndurile grecilor ce-şi părăsiseră patria şi doreau să contribuie la eliberarea ţării lor. Comportarea ofiţerilor reacţionari punea la grea încercare răbdarea unor oameni care luptau pentru eliberarea patriei atît de cotropitori, cît şi de fasciştii din interior. Aflînd de crearea P.E.E.A., o delegaţie de militari se prezintă la sfîrşitul lui martie 1944 la primul ministru Tsouderos, pentru a-i înmîna o moţiune semnată de imensa majoritate a soldaţilor, marinarilor şi ofiţerilor, prin care cereau acceptarea propunerilor guvernului democratic provizoriu de a se constitui un guvern de unitate naţională. Drept răspuns, forţe motorizate britanice au încercuit şi dezarmat două regimente cantonate la Kassassin. Valul de proteste pe care le trezeşte această măsură impune demisia lui Tsouderos, dar Churchill îl obligă să revină. La 4 aprilie 1944, poliţia engleză şi egipteană arestează numeroşi muncitori şi docheri de frunte din Alexandria. Ca urmare, Brigada I şi Flota greacă se ridică împotriva guvernului. Autorităţile militare britanice procedează cu cea mai crasă duplicitate, promiţînd că vor admite plecarea pe front a Brigăzii, în realitate dezarmînd-o şi trimiţînd soldaţii şi ofiţerii antifascişti într-un lagăr de concentrare, după un ruşinos asediu de peste două săptămîni. Aceeaşi tactică este aplicată şi împotriva Flotei greceşti. În felul acesta, 20.000 de combatanţi de elită au fost aruncaţi în lagăre de concentrare, în plin deşert.

La 14 aprilie 1944, în locul lui Tsouderos este instalat ca prim-ministru Sofoklis Venizelos (fiul cunoscutului fruntaş liberal Elefterios Venizelos), care, la rîndul său, este înlocuit cu Gheorghios Papandreu. La 17 mai 1944, începe Conferinţa de la Beirut, Liban, dintre guvernul în exil condus de Gh. Papandreu şi delegaţia forţelor de Rezistenţă, care nu obţine nici un cîştig de cauză, ci este silită să facă concesii care înclinau balanţa în favoarea poziţiei guvernului Papandreu şi a celorlalte forţe de dreapta.

În septembrie 1944, E.L.A.S. este silit să semneze un acord la Caserta (Italia), prin care formaţiile de Rezistenţă greceşti

intrau sub comanda generalului englez Scobie, care căpăta astfel puteri discreționare asupra întregului teritoriu grec. La 12 februarie 1945, se semnează acordul de la Varkiza, prin care E.L.A.S. este silit să depună armele. Soarta Greciei este pecetluită. Reacțiunea greacă și trupele englezе impun revenirea regelui și instaurarea unui guvern înfeudat pe deplin imperialismului britanic. Începe astfel o nouă perioadă de grele încercări pentru poporul grec.

*

Lupta antifasciștilor greci pentru dejucarea planurilor imperialismului britanic, luptă care se împletește cu dragostea nefericită dintre Manos Simonidis și Nancy, o autentică reprezentantă a aristocrației britanice, constituie acțiunea principală a romanului. Luptătorii antifasciști greci se lovesc nu numai de uneltirile *Foreign-Office*-ului, ale diferitelor organizații oficiale și neoficiale de spionaj, ale nenumăraților agenți ai serviciilor de informații, dar și de dogmatismul și sectarismul, orgoliul și ambițiile nemăsurate sau naivitatea unor tovarăși de luptă, precum Mărunțelu sau Foteros.

La firul principal al acțiunii se adaugă destinele a numeroase personaje, ceea ce dă narației intensitate dramatică și cursivitate. Romanul este dens și această densitate se datorește nu numai multiplelor fire ale acțiunii, ci și numeroaselor personaje de diverse naționalități care-i populează paginile, lucru dealtfel firesc pentru momentul și spațiul istoric care ne este înfățișat. Viața unora dintre personaje ne este povestită în amănunțime, cu numeroase *flash back*-uri, ce ne poartă cu mulți ani în urmă, pentru a ne descrie o atmosferă și un mod de viață astăzi dispărut.

Sînt de neuitat, de pildă, paginile în care autorul descrie cu multă pătrundere psihologică și simț artistic atmosfera din pensiunea Annei Feldmann, la Ierusalim, unde personaje eterogene, mînate fiecare de alte mobiluri, își găsesc adăpost și refugiu. Sînt de neuitat paginile în care autorul descrie cartierul arab din Cairo, al labirintului, cu ulițele lui întortocheate și personajele sale pitorești, ca Yunes, Nabulion și întreaga ceată a lui Șeic Saltam, sau imaginea fugară a „Dolcei Vita" din Alexandria pe vremea Kedivilor și a colonialismului britanic, ori viața comunității grecești, separată de a restului popu-

laţici, din aşa-numita Alana, cu căsuţele ei spoite, cu ghivecele de busuioc şi maidanul unde băieţii jucau fotbal.

Eroii *Oraşelor în derivă* constituie nu numai un mozaic internaţional, ci şi un mozaic de caractere. Luptători antifascişti devotaţi trup şi suflet cauzei lor, oameni simpli şi cinstiţi din popor, proxenenţi, prostituate, agenţi dubli ai serviciilor de informaţii, intriganţi, speculanţi, politicieni onești sau veroşi, intelectuali de elită, o lume pestriţă, haotică, zbuciumată trăieşte, suferă, luptă, contribuind, sau, dimpotrivă, opunîndu-se la pecetluirea destinului unei ţări şi al unui popor.

Desigur că din bogata galerie de personaje se desprinde în primul rînd Manos Simonidis, comunistul intelectual, devotat şi integru, exigent faţă de el însuşi, gata să se supună analizei ochiului său critic, spre a vedea unde a greşit, dar neputincios să-şi înfrîngă de multe ori subiectivismul. Ciocnirea sa cu Mărunţelu, faţă de care nutreşte o repulsie instinctivă, constituie, am putea spune, o forţă motrice care împinge acţiunea romanului mai departe. Alături de Simonidis apare figura lui Fanis, comunistul ieşit din popor, care s-a călit şi a învăţat la şcoala vieţii, omul chizbuit, legat de mase, conducătorul realist şi priceput, care vede mai departe decît clipa prezentului, care ştie să desluşească ceea ce este important în noianul şi vălmăşagul de întîmplări. Garelas, un alt personaj central, este şi el un comunist călit la şcoala aceleiaşi vieţi, un caracter robust şi optimist, un prieten bun şi afectuos, dar naivitatea şi încrederea sa în oameni, precum şi o doză de dogmatism îl fac să greşească. Opus acestor eroi, Mărunţelu, secondat de Foteros ne apar ca personaje negative, chiar dacă acţiunile lor sînt puse în slujba unor idei generoase. Intrigant, ambiţios, dorind o muncă de răspundere, Mărunţelu nu ezită să recurgă la mijloace mîrşave, argumentînd şi teoretizînd cu seninătate acţiunile sale, ceea ce nu înseamnă că nu posedă anume calităţi, precum cele de om harnic, întreprinzător, bun organizator. De multe ori este curajos, deşi în fond este un om laş. Aşadar, Stratis Tsirkas îşi structurează eroii nu numai pe o singură coordonată — pozitiv sau negativ —, tocmai pentru a le conferi o a treia dimensiune.

Dintre personajele feminine, figura care se detaşează este cea a Ariagnei, în jurul căreia se structurează acţiunea celui

de-al doilea volum; aidoma „străbunei" sale din antichitate, Ariagni este o femeie voluntară, care nu va precupeți nici un efort pentru a-l ajuta pe Manos să iasă din impas. Întruchipare a mamei sale („I-am păstrat caracterul ei popular, limbajul suculent, curajul, dar i-am dat și inima înțeleaptă a mamei mele, modestia și sufletul ei, dezbărat de orice miasmă rasistă", *Jurnalul trilogiei, ed. cit.*), Ariagni, asemeni celorlalte personaje, își află ecouri în realitatea acelor ani de grea cumpănă.

Cine este Mărunțelu? La această întrebare, scriitorul răspunde: „De ani de zile, la această întrebare dau un singur răspuns: același pe care îl dau cînd sînt întrebat cine este, chipurile, Simonidis: este o sinteză. În ce-l privește pe Mărunțelu, am îmbinat impresii culese din comportamentul unora dintre protagoniștii dramei din Orientul Mijlociu, le-am sudat cu amănunte împrumutate, de la unul rîsul lui, sau un tic nervos, de la altul mersul sau verbalismul. Le-am unit și am plăsmuit un tip uman, care simbolizează o mentalitate, un mod de viață și un stil de muncă, cu părțile lor pozitive și negative. M-am străduit să-l fac convingător, cu alte cuvinte cît mai aproape de adevărul istoric (...). Pentru sinteză au fost folosite patru izvoare: patru militanți antifasciști greci din Orientul Mijlociu, ale căror obiceiuri și fapte întîmplarea a făcut să le cunosc mai îndeaproape sau mai de departe. Doi dintre ei au răposat în străinătate, unul în Europa Orientală, celălalt în Europa Occidentală. Celui de-al treilea i-am pierdut urma foarte devreme, din 1945; poate că am și dorit să se întîmple așa, era un aventurier fără pereche. În ce-l privește pe al patrulea, ultima dată cînd am auzit vorbindu-se de el era prin 1968, era deportat în insula Iura. (...) (Și apoi mai există și) cel ce scrie, în măsura în care orice personaj din roman este într-un fel sau altul și o părticică din autobiografia autorului" (*Jurnalul trilogiei, ed. cit.*).

Roman prin excelență politic, roman istoric în măsura în care narează evenimente reale, cunoscute și trăite îndeaproape, trilogia lui Tsirkas dovedește deopotrivă calități reale de roman psihologic și de caractere, reflectînd o bogată experiență de viață și militantă, ale cărei ecouri sînt deseori exprimate prin glasul personajelor. Prezentarea minuțioasă a

condițiilor specifice în care s-a desfășurat lupta de rezistență a poporului grec, complexitatea acțiunii, în limitele unei realități istorice concrete, readuc în mintea cititorului de azi marile tragedii clasice grecești. Și astfel, numele lui Stratis Tsirkas pare a-și găsi locul de frunte în literatura greacă contemporană, alăturîndu-se celor pe care el și omenirea întreagă i-a cinstit, Kavafis și Seferis.

AMALIA ZAMBETI

Cartea I

CLUBUL

5. De te voi uita, Ierusalime, uitată să fie dreapta mea!

6. Să se lipească limba mea de grumazul meu, de nu-mi voi aduce aminte de tine, de nu voi pune înainte Ierusalimul ca început al bucuriei mele.

Psalmul 136

Ierusalim, oraș fără cîrmaci,
Ierusalim, oraș al pribegiei.

Gheorghios Seferis, *Stratis Corăbierul la Marea Moartă*

I

UN MURMUR, O ŞOAPTĂ DE EUFORIE PRIMĂVĂratecă pătrundea prin fereastră odată cu adierea ce aducea miros de pin. Şi un glas din alte vremuri spunea că deasupra rîului plutește mireasma unui crin de aur.

De ani de zile Emmy nu mai avusese acest simțămînt. Ce binecuvîntare ! Încheieturile, nervii, sufletul ei ieşeau parcă din apă vie. Somnul ce odihnește şi hrănește se îndepărta, iar trupul ei, întins pe ceârşaf, acosta voluptuos la țărmul unei vieți noi.

Uşa unui dulap suspină, broasca unui geamantan scoase un sunet monosilabic, poruncitor.

Nasul lui Emmy zăcea pe o pată umedă. De ani de zile nu mai salivase în somn. Iar fața de pernă era din olandă fină.

— Bună dimineața, unde sîntem, Hans ?

Hans îi răspunse pe un ton neutru, de parcă îl frămînta ceva, că se aflau la pensiunea lui Frau Rosenthal-Feldmann. Acum îi întorsese şi spatele. Iar Emmy n-avea nici un chef să se ridice din pat.

— Foarte bine. Dar unde ?

— Nu te înțeleg, Frau Bobretzberg !

— Hai, Hans, spune-mi ! În Africa ori în Europa ?

— Desigur... în Asia.

Pesemne că acum stătea aplecat asupra ei : obraji scofîlciți, ochelari cu ramă de argint, păr cărunt, tuns ca peria. Tipul adevăratului socialist-creştin vienez.

— Frau Emmy Bobretzberg, îi spuse Hans serios, iartă-mă că-ți fac această observație, dar poziția ta e indecentă. Cartierul ăsta german e în Ierusalim, înțelegi ?

Cămașa de noapte, albastră și diafană, se strînsese, ridicîndu-se pînă aproape de mijlocul spatelui. De la degetele picioarelor, pînă în creștet, totul era perfect. Nici un fir de păr, nici un coș. O carnație tare, netedă, ca de porțelan auriu. Rotunjimile ei... Într-o noapte de vară, în păduricea de castani din Prater, Hans îndrăznise să facă primul gest amoros. „Am vrut să știu", spusese el atunci. „Există femei care aduc a pară. Tu însă ești ca un măr..."

Emmy își trase cămașa de noapte și se întoarse cu fața în sus, strîngîndu-și cu brațul drept părul castaniu, cu reflexe arămii ; se acoperi cu cearșaful ; era tot din olandă, cu tivul fin festonat.

Camera era îngustă, lungă și albă. O lumină verzuie pătrundea prin ferestruica din fund. Zidurile erau atît de groase, încît pervazul ferestrei putea servi drept poliță. Bîrnele tavanului, vopsite în cafeniu, coborau în diagonală ; peretele din dreapta era mai scund. „Acoperișul, zise în sinea ei Emmy. Ne aflăm iarăși sub un acoperiș de olane." În colț se afla o măsuță, mai bine-zis o planșetă din fag lustruit, susținută de un trepied de nichel ; pe ea, un mare acordeon cu clape de sidef și de abanos ; pe perete atîrna o gravură de Dürer, într-o ramă neagră. În colțul opus, un fotoliu modern de piele : două tuburi cromate, lustruite, care se încolăceau în formă de opt și erau unite prin curele ; pielea, de culoare roșcată, forma o adîncitură plăcută și îmbietoare. Și, în sfîrșit, două scaune de pai, cu spătare înalte, și un dulap de fag, decorat cu motive cubiste, fără oglindă. Geamantanele zăceau deschise pe un chilim din păr de capră, care acoperea toată podeaua. Afară ciripeau păsărelele.

— În ce zi a lunii iunie sîntem, Hans ?

— Șapte... Duminică, șapte iunie...

Nu-și pusese gulerul tare. Încă nu se bărbierise.

— De azi într-un an se vor împlini o sută de ani de la moartea lui Hölderlin, zise Emmy.

— Am impresia că greșești.

— Nicidecum. A murit la 7 iunie 1843, la patru dimineața. Am visat din nou că-mi vorbește... Am dormit strașnic.

Hans își scotea cu grijă cămășile din geamantan și le aranja într-unul din sertarele dulapului.

— Nu pot spune același lucru. Și totuși, după atîta oboseală, ar fi trebuit să dorm buștean. Toată noaptea am auzit trenurile. Marfarele se izbeau unul de celălalt, cu un zgomot ce alerga ; îl auzeam de douăzeci, de treizeci de ori, pînă pierea, apoi o lua de la început. Mai adaugă și sirenele locomotivelor, strigătele oamenilor, șuieratul aburilor... Abia spre zori am ațipit, și am avut impresia că zac pe șine, legat de mîini și de picioare...

Din nou era cuprins de panică.

Ieri, la gară, fuseseră întîmpinați de un funcționar al hotelului care le spusese că li s-a reținut cameră într-o pensiune, deoarece la hotel Astoria călătorii dormeau și pe coridoare ; le luase apoi geamantanul cel mare și începu să meargă în întuneric, de parcă ar fi fost în casă, în timp ce ei doi bîjbîiau, cu brațul drept înainte, pășind pe un pămînt pietros, necunoscut. „Ah, ce răcoare plăcută“, exclamase Emmy cu un suspin. Firește, cauza era înălțimea. Șapte sute de metri deasupra nivelului mării constituie o mare diferență și o mare schimbare în comparație cu cloaca împuțită a faraonilor ! Cît timp au stat în Alexandria, se tot văitase : „Am o durere la ceafă, Hans, și nu mă mai lasă !“ „Ți-e teamă, asta e, dar nu vrei să recunoști“, îi spunea el. Și adăuga : „Știi că undeva, la ceafă, se află instinctul de conservare. De pildă, ce faci dacă auzi brusc un zgomot în spatele tău ?“ Dar nu asta era explicația. Cum începeau să sune sirenele, Emmy ieșea în balcon, să nu piardă spectacolul, în timp ce Hans căuta pe întuneric limba de pantofi, servieta cu acte... „Ce aer îmbălsămat“, spusese Emmy ieri. „Miroase a eucalipt și a pin.“ „Și a platan“, adăugase funcționarul în nemțește. Le luminase calea cu o lanternă cu bec albastru, ca să poată deslușì o potecă printre tufișuri și mormane de piatră calcaroasă. „N-o să luăm un taxi ?“ întrebase Hans. „Nu-i nevoie“, îi răspunsese celălalt. „N-avem de mers decît vreo două sute de metri, și am și ajuns.“ „Numai două sute de metri de la gară ? Dar atunci ne aflăm în plin obiectiv strategic !“ spusese Hans oprindu-se brusc. Apoi se auzi muzică în spatele lor, și un

țipăt de femeie întrerupt de rafale de armă automată. „Aveți și un cinematograf în aer liber, în apropiere. E frecventat numai de lume bună“, urmase funcționarul, oprindu-se din mers. Glasul său avea o notă de familiarism.

Emmy se așeză pe pat. În fața ferestrei înverzea vîrful unui eucalipt. Frunzele lui, umezite de roua dimineții, luceau în soare.

— Totul mi se pare de basm. Ceva îmi spune că a și început călătoria reîntoarcerii. Simt apropierea Europei. Nu se poate, e cu neputință ca situația să fie atît de critică.

— Vorbește iar instinctul tău, Emmy ? întrebă Hans, privindu-i cu severitate decolteul. Crezi că un colonel american s-ar fi deranjat așa, de florile mărului, ca să mă caute prin tot orașul Cairo ? Englezii nu vor să recunoască acest lucru, ba chiar au fost supărați. Dar yankeii nu glumesc. Ai văzut cît de repede s-au găsit locuri în trenul militar. Firește, nu puteam avea pretenție și la vagon de dormit !

— Neozeelandezul ăla mă mînca din ochi... Doamne, ziceam în mine, fă ca obrazul să-mi rămînă proaspăt... Și tu să te prefaci că nu înțelegi englezește ! N-am vrut să te dau de gol...

— Frau Bobretzberg, aici nu ești în Europa, înțelege odată ! Aici ești în Orient, spuse soțul nerăbdător. Cînd vei vedea vechiul Ierusalim și vei cunoaște ura și intrigile care sfîșie orașul acesta lăsat în voia soartei, atunci îți vei da seama cît de înțelept...

Papa ! Sosiseră la Vatican ca două fiare hăituite. Inima lor, un sac găurit, iar creierul, o pînză neagră. Timp de unsprezece luni se ascunseseră într-un castel din Tirol, în căutarea unei posibilități de a trece granița. Pius al XII-lea, proaspăt suit pe tronul pontifical, le acordase o audiență de zece minute. Îi ascultase cu fălcile încleștate. Zece minute. Apoi spusese ceva în latinește : în viitorii ani de mari încercări, tăcerea este prima virtute creștinească. Era o frază care-ți amintea de talerii de pe vremea Mariei Tereza. Așa cum li se spunea la școală, aveau valoare pretutindeni și în toate

timpurile. Și Hans înghițise hapul. Dar nu era cu putință ca cineva să fie atît de naiv.

— Toate acestea mi se par mai curînd neverosimile, zise din nou Emmy. Dacă americanii sînt într-adevăr foarte îngrijorați, pentru că se așteaptă din clipă în clipă ca Rommel să intre în Alexandria, atunci de ce nu ne-au trimis în Africa de Sud sau chiar mai departe?

— Eu le-am cerut să venim aici, Emmy dragă! strigă Hans enervat. Funcția mea cere ca eu să fiu în apropierea frontului. Plecarea noastră la Johannesburg sau la Washington ar fi echivalat cu o trimitere în exil sau cu o pedeapsă.

Funcția lui! Ultimul ministru al Austriei! Confuzia, panica. Cizmele naziștilor pe Ringstrasse, castanii înverziți și Cancelarul care nu știa, nu-și mai amintea ce portofoliu îi dăduse: învățămîntul ori prevederile sociale.

— Aici pot să fiu util, spuse Hans. O să conduc emisiunile Austriecilor Liberi. Și dacă situația se înrăutățește, un taxi, și în două ceasuri sîntem la aeroportul din Lydda. Acum, cînd am stabilit contactul cu americanii, totul va merge strună.

Din nou tîrguieli, amînări, umilințe...

Jos, în străduță, răsună clinchetul unei biciclete. Un glas melodios de copil strigă „*Leben*". Imediat, o scîndură trosni în spatele ușii lor. Pași. Cineva pleca, coborînd în grabă scările de lemn. Hans holbă ochii și dădu din cap cu înțeles, arătînd spre ușă. Emmy ridică din umeri indiferentă. Lumea magică care o învăluise la deșteptare se destrămase. Încercă totuși s-o readucă.

— Cred că am găsit explicația, știu de ce m-am odihnit atît de bine, spuse ea. De trei ani n-am mai dormit în același pat cu tine. De la Roma. Urăsc paturile de o singură persoană, paturi de pribeag. Mi-ai întors spatele tot timpul, e adevărat, dar aș fi putut să te ating dacă mișcam degetul de la picior.

— Te rog, Emmy, iar depășești limitele bunei-cuviințe! o întrerupse Hans.

După puțin, se auziră din nou pași; scîndura trosni iar. Cineva bătea la ușa lor.

— Domnule Bobretzberg, Excelență !

— E Frau Anna, spuse încet Hans, acoperă-te. Și apoi, cu glas tare : Da, Frau Feldmann, ce s-a întîmplat ?

— Iertați-mă, Excelență. Dar dacă vreți să faceți astăzi duș, trebuie să coborîți imediat. Eu mă duc să păzesc baia, să nu intre nimeni. Abia am șters pe jos.

— Cobor imediat, scumpă doamnă, vă mulțumesc. Și spuse lui Emmy : Tot confortul ! Tot e bine că nu e nevoie să coborîm în grădină.

— E-atît de frumos aici, murmură Emmy.

Hans își luă trusa de bărbierit, papucii, și scoase din dulap un prosop mare. Deschise ușa și se opri în dreptul ei.

— Încui-o după mine, îi zise, e mai sigur.

— Bine, bine, am s-o încui, răspunse Emmy rîzînd.

Dar după puțin, Frau Feldmann bătu din nou :

— Bună dimineața, Frau Bobretzberg, nu vă deranjez ?

Intră fără să aștepte răspuns. Se duse direct la măsuță, luă acordeonul și-l puse pe pervaz. Purta un capot de brocart galben — țesătură imperială — care o făcea mai înaltă și mai slabă decît era. Părul, de o culoare nedefinită, ceva între morcov și pai, era numai cîrlionți și încadra un obraz lunguieț ; o șuviță îi acoperea fruntea în chip de rulou. Văzută din spate, din cap pînă-n picioare, semăna cu o prăjină ; din față, îți părea o femeie între două vîrste, cu pretenții de cochetărie și ahtiată după bărbați.

— Azi e o vreme splendidă ; am venit pentru micul dejun, zise ea.

Un fel de nesiguranță și rigiditate dădea mișcărilor ei ceva stîngaci și milităros.

— E adevărat că Excelența sa nu pune nimic în gură dimineața, nici măcar o picătură de apă ? continuă. Dacă face asta din economie, vă asigur că e în pagubă. Numai cele două ouă și mă costă cincizeci de *mils*, adică atîta cît cer pentru tot micul dejun.

Marginile pleoapelor erau roșii și lipsite de gene, iar ochii, două mărgele albastre, neliniștite. Privea puțin sașiu, ceea ce dădea chipului ei o expresie de exaltare.

— N-o face din economie, zise Emmy roșindu-se. De ani de zile s-a obișnuit să ia micul dejun mai tîrziu, în oraș.

Hans se împărtășea în fiecare dimineață, dar nu era nevoie să dea explicații unei persoane care era de altă religie. Dacă femeia aceasta ar fi avut cît de cît experiența lumii, ar fi înțeles și singură.

— Cum doriți, spuse tăios Frau Anna. Rețineți numai că, la prețul la care am convenit, voi adăuga cincizeci de *mils*, adică micul dejun pentru o persoană.

Deodată ridică brațele, dezvelind niște coate ascuțite :

— Doamne Dumnezeule, cît de frumoasă sînteți ! Ce ochi, ce păr, ce piele !

Emmy roși din nou și trase încă puțin cuvertura peste ea.

— Vă mulțumesc. Am dormit strașnic.

— Nu-i așa ? spuse triumfător Frau Feldmann. Știți, salteaua... Aici dorm și eu cînd n-am invitați. Așa le spun... Clienți e cam vulgar. Despre ce vorbeam ? A, da ! Secretul somnului e o saltea bună. Și al amorului, desigur, dacă e permis să vorbesc despre așa ceva. Bietul bărbatu-meu a conceput-o. El i-a calculat grosimea, lățimea, pernele, a ales materialul. Ați observat că spre picioare e mai înaltă ? Alții pun ceva dedesubt ca s-o ridice. Dar cel mai bine e ca bucata dinspre picioare să fie cusută separat. Toată mobila pe care o vedeți e făcută după schițele lui. Și parcă numai asta ? Argintăria, faianța și porțelanurile, totul e făcut în Germania. Am adus cu mine tot ce-am putut.

Se bilbîia puțin pentru că vorbea repede, cu accent renan. Duse mîna la frunte :

— Doamne ! M-am luat cu vorba. Trebuie să mă îngrijesc și de ceilalți. O să vă aduc îndată micul dejun, da ? Iar dușul mai tîrziu. Excelența sa mi-a spus că nu vă grăbiți să ieșiți în oraș. Lăsați să plece ceilalți mai întîi. Din păcate avem o singură baie pentru amîndouă etajele.

— Aș dori să fac o baie fierbinte... dacă e cu putință, spuse Emmy, tatonînd terenul.

— Avem și un încălzitor care funcționează cu turbă. Cincizeci de *mils* punga, două pungi, o sută de *mils*. V-aș sfătui totuși să nu intrați în cadă. O frec, o dezinfectez, dar mi-e teamă. La parter locuiesc tot felul de oameni. Parcă știi ce boli au ? Să vă explic cum procedez eu : am un grătar de lemn pe care îl pun pe fundul căzii, stau în picioare pe el și dau drumul la duș. Iarna cald, vara rece. O să vă pun grătarul meu.

— Vă mulțumesc, Frau Feldmann. Nu cumva știți, catedrala germană e departe de-aici ?

— Catedrala germană ? rosti cealaltă de parcă ar fi întrebat-o de acordeonul din cameră. Se vede de la fereastră... Ah, eucaliptul ăsta afurisit acoperă iar totul ! Priviți, unde vedeți roșu în spatele arborilor, acela e acoperișul catedralei...

Dar Emmy nu se îndura să se scoale din pat. Frau Feldmann se înclină și camera se umplu de reflexele aurii ale capotului ei ; mișcînd zulufii și dînd din mîini ca să arate cît de năpădită e de griji, părăsi camera scoțînd din gîtlej un gîngurit plin de drăgălășenie.

Emmy sări imediat din pat, încuie ușa, scoase cămașa de noapte și o lăsă să cadă pe chilimul din păr de capră. Aerul acesta îmbălsămat... În cameră nu exista oglindă. Și iarăși presimțirea aceea... O viață nouă, plină, și totuși ușor de ridicat pe umeri. Scoase oglinjoara din poșetă. Spusese : „Ce păr, ce ochi, ce ten..." „Ten îngrijit cu cremă marca «Graben Kaffe» !" Se așeză în fotoliu, privindu-se în oglinjoară. „Mitzi, Mitzi, tu ai spus asta. Despre tenul tău..."

Se cunoșteau din școală, dar s-au împrietenit abia în anul în care Emmy s-a logodit. Mitzi era funcționară la magazinul de încălțăminte Bally, vizavi de apartamentul pe care îl ocupase în blocul Karl Marxhof din Heiligenstadt. Întîmplarea a făcut ca amîndouă să se înscrie în același timp într-o echipă de baschet. Într-o sîmbătă după-amiază, la vestiar, Mitzi i-a mîngîiat spatele gol, pe care-l urîțeau numeroase coșuri. „Vai, vai, o să te nenorocească acneea. De ce nu faci nimic ?" „Ce să fac ? Alifii, tratamente, am încercat totul. Medicul spune c-o să treacă odată cu vîrsta." Mitzi a rîs atunci,

cu rîsul acela cristalin. „De ce nu-l întrebi pe secretarul tău ce părere are ?“ Ce legătură putea să aibă secretarul ei cu acneea ? Atribuțiile lui erau altele, i-a răspuns Emmy. Mitzi a cuprins-o de mijloc, și celelalte fete au început să glumească pe seama ei. Mitzi a pus-o să stea pe-o bancă albă, proaspăt vopsită. „Lasă-le în pace, vor obosi și-or să plece.“ Într-adevăr, după puțin au plecat fredonînd cîntecul *Duminică întunecată,* lăsînd robinetele și dușurile deschise. „Ia spune-mi, o întrebase ea, tipul cu guler tare, cel care te-așteaptă și plecați împreună, e logodnicul tău ? Nu-ți fac reproșuri că nu mi l-ai prezentat încă, înțeleg. Ne desparte politica. Tu ești neutră în treburile astea, e dreptul tău. Dar ia spune-mi, cînd ieșiți seara împreună, ce faceți ?“ Emmy i-a răspuns evaziv. Dar Mitzi a lăsat la o parte tonul glumeț, și într-un fel insistent și indiscret i-a cerut să-i vorbească. Și pînă la urmă a aflat. Dealtfel, lucruri fără importanță. Și atunci a început să-i vorbească despre coșuri, îmbinînd chimia cu biologia și higiena, explicîndu-i ce legătură există între hormoni și o piele frumoasă de femeie. Emmy se făcuse stacojie. Îi era tare rușine, și totuși inima îi săltase de o bucurie sălbatică. Mitzi s-a ridicat și s-a băgat sub duș, fluierînd o melodie. „Știi de unde e asta ?“ „Desigur, din *Flautul fermecat* de Mozart“, i-a răspuns prompt Emmy. Cealaltă o privea cu subînțeles. Deodată a înțeles. S-a făcut din nou stacojie. „Vai, Mitzi...“, a zis ea dezamăgită, pe un ton de reproș. Mitzi a izbucnit prima în hohote, și amîndouă s-au pus pe un rîs nebun, așezîndu-se jos, pe dalele umede, încît îngrijitoarea, cu *pince-nez* și în halat alb, pe care o strigau Frau Doktor, venise în grabă. „Ce s-a întîmplat, fetelor ? Hai, spuneți-mi și mie, Mitzi, Mitzi...“

Hans apăsa cu nerăbdare clanța ușii. „O clipă“, îi spuse Emmy. Capotul era atîrnat în dulap de ieri seară. Desigur, nu se compara cu capotul somptuos al Annei Feldmann.

— Să vezi ce se întîmplă jos, spuse dezgustat Hans. Un adevărat turn al lui Babel. Patru camere și în fiecare cîte-o familie. Copii, bătrîne, soldați, emigranți. Din cîte am înțeles, parterul nu-i aparține lui Frau Feld-

mann, camerele sînt închiriate separat. Imaginează-ți acum : o singură baie pentru noi toți și nici o bucătărie. Se pare că Frau Feldmann e la cuțite cu cei de jos. Se poartă foarte urît cu ei. Nu-i de vină religia, pentru că și jos sînt evrei. Și ce mai e și povestea asta cu micul dejun ? Ieri am convenit : patru sute de *mils* camera, inclusiv micul dejun.

— Ce importanță are, Hans, spuse Emmy, scoțînd capotul din dulap. E atît de ieftin... Nici pe jumătate din cît ne costa la Cairo.

— Compari arca asta a lui Noe cu Shepherd's Hotel ? Nici o asemănare ! Și apoi te întreabă întruna : „Cît aveți de gînd să stați, Excelență ?“ Cîteva zile, cel mult o săptămînă, îi răspund eu. „Cum, numai atît ?“, îmi spune ea. „Herr Andreanu mi-a spus că veți sta mai mult de-o lună și, firește, i-am plătit dinainte comisionul cuvenit.“ Una știu, abia am ajuns și iar am dat de evrei ! Dar nu mă întrebi cine e Herr Andreanu ?

— Te întreb, Hans...

— Tipul care ne-a întîmpinat la gară. E oberchelner la Astoria, și vecin cu noi ! Locuiește chiar sub noi. L-am văzut plecînd, spilcuit, pus la punct, ca scos din cutie. Mi-a făcut o plecăciune... pînă la pămînt. Am văzut-o și pe soția lui, o femeiușcă indolentă ca o pisicuță.

— Dramatizezi totul. Nu, te rog, nu mă sperie perspectiva de a sta mai mult aici. Vom trăi, în sfîrșit, într-o atmosferă familială. După-amiezele vom lua ceaiul cu toții și, în caz de boală...

— Te rog, Emmy ! Ți-am mai spus, aici sînt emigranți !

— Dar ne-am rupt de oameni, Hans. Atîția ani singuri, fără prieteni, fără căldură...

Ochii îi erau plini de lacrimi. Hans termină repede cu îmbrăcatul.

— O să mai discutăm, spuse el. Acum plec. O să încerc să găsesc Birourile administrației. Unde să ne întîlnim, pe la două, pentru dejun ? Partea proastă e că pensiunea n-are nici telefon.

II

NU ȘTIAM CĂ SINGURĂTATEA SE BEA PICĂtură cu picătură. Nici că este atît de amară. O cană plină la fiecare ceas. Gura nu mi se poate obișnui cu ea. Ajunge și la cap. În jur, oamenii gesticulează, țin discursuri pe ton didactic. Stau în odăița mea de la mansardă, în pat sau pe scaun, și-i aud vorbind întruna ca niște „capete pătrate" ce sînt. Mereu aceleași și aceleași lucruri ; cuvinte modelate parcă în aceleași tipare.

Soarele se-nvîrte agale ca roata unei harabale turcești și încinge tichia gotică a micului acoperiș. Vulpea de zinc a giruetei se-nvîrtește cu coada întinsă, văitîndu-se încetișor.

Mai greu e asfințitul. Mă tem de el. Îl aștept toată ziua și, atunci cînd sosește, îmi supraveghez nemișcat nervii, îmi pun la încercare rezistența. Dar în clipa cînd aud clopotul mitropoliei bătînd și soarele scapătă în spatele munților de piatră cenușie, înconjurați de pămîntul roșiatic al livezilor de măslini și de drumul șerpuitor ce duce la Jaffa, un demon pune stăpînire pe mine. Trebuie să cobor ! Frunzișul pomilor e cufundat în întuneric, dar sus de tot încă mai e ziuă, iar vîrfurile colinelor dinspre răsărit emană o lumină violetă. Aș face o imprudență dacă aș pleca imediat. Poate nu chiar în ziua asta, dar cu siguranță că odată și-odată va trebui să plătesc pentru plecările astea, dacă-mi vor deveni obicei.

Nu-mi amintesc cine a comparat căderea nopții aici, la Ierusalim, cu mersul legănat al unei fete care se întoarce agale de la izvor, desculță. Depinde de starea sufletească în care te afli. Și mie mi s-a părut în primele zile că aceste clipe au ceva biblic în ele. Dar atunci lipsa de activitate nu-mi măcinase încă sensibilitatea. Acum îmi amintește de ifosele unei cabotine care întîrzie voit în culise.

Cînd se întunecă de-a binelea, cobor ; îmi vuiește capul de plînsetul vulpii („sin-gur, sin-gur"). Calc apăsat pe pămîntul sec ca să-mi dezmorțesc picioarele. În

acest cartier de vile și grădini, locuitorii săi, puțini la număr, aplică cu strictețe ordinul Comandamentului cu privire la camuflaj. Deși dezrădăcinați, au rămas totuși nemți. Cunosc drumul, astfel că nu-i nevoie să aprind lanterna. De cele mai multe ori n-am unde să mă duc.

Mai întîi trec prin fața căsuței bătrînilor, cu aerul cuiva care își vede de treabă. Dacă ferestrele dormitorului sînt întredeschise, nu e nici o problemă. Mănînc acolo, bem și cîte un păhărel ; vorbesc grecește cu compatrioții mei și timpul trece pe nesimțite. Cînd se duc la culcare, plec pe jos spre orașul vechi. Colind jur împrejurul zidurilor Ierusalimului, străbătînd agale, sub nenumărate arcade, ulițele întunecate. Mă atrage mai mult cartierul arab. Chiar și după miezul nopții mai găsesc în bazarul acoperit mici dughene luminate, aspir miros de oameni, de condimente, de carne friptă ; mătăsurile și vasele de aramă îmi încîntă ochii. Îmi omor timpul într-o cafenea mică, deschisă toată noaptea, cu aparatul de radio ce merge în surdină, bînd infuzie de mentă sau ceai. Autoritățile n-au îndrăznit să impună musulmanilor zile numai de legume și cartelă ; pentru ei, carnea de oaie se vinde la liber. Astfel, cînd nu mănînc la Hadgivasilis acasă, mă îndop în mahalaua arăpească cu frigărui și chebap. Mai comand și salată de tahîn sau ridichi de lună, și la urmă baclava. Cînd mi se aduce socoteala, mă rețin să nu exclam : „Numai atît ?“ Totul e ieftin, de parcă n-am fi în timp de război ; nu i-a molipsit încă patima speculei. Ori de cîte ori am nimerit într-un restaurant evreiesc, am plecat flămînd, chiar și în zi în care mîncai carne. Nu vorbesc de scumpete, pentru că ea e explicabilă într-un fel : oamenii aceștia au alte cheltuieli ; confederația muncitorilor evrei menține salariile la un nivel ridicat. Dar ce să-i faci, mîncărurile cușer nu mă satură.

Pe cît pot, evit cartierul creștin. N-am văzut Sfîntul Mormînt și cred că nici n-am să-l văd. „Păcat“, a îngăimat Kira Marghetula cînd i-am spus. „Du-te, fiul meu, mi-a zis ea, și-aprinde o lumînare, și harul Lui o să te ferească de rele, aici, pe meleagurile astea străine, unde te-ai pripășit. Vai, vai, ce vorbe... te duci la Sfîntul Mormînt, cine o să-ți facă rău ? Du-te ca să se bucure

și sufletul Lilikăi, căci ea ne vede de-acolo, de sus, și se amărăște..." Auzeam pentru prima oară spunîndu-i-se bunicii mele Lilika. Noi o știam de Vasiliki. Dar nu m-am dus.

Mai rămîn cartierele rusesc și armenesc, dar trec foarte rar prin acele locuri. Există acolo un băcan, pe nume Loizidis, vinde telemea, și un brutar care face pîine albă ; o camuflează, punîndu-i înăuntru puține stafide, chipurile ar fi chec, dar o vinde scump. Pentru prînz cumpăr pîine, brînză, ouă fierte și ceva murături, le împachetez bine, iau pachetul sub braț și-l car toată noaptea orișiunde m-aș duce. Am suprimat cafeaua și țigările. Se luminează. De la vînzătorul de ziare care-și are taraba la Poarta Sionului cumpăr *Palestine Post* — sîmbetele cumpăr celălalt ziar —, apoi mă duc să mă culc.

În ultima vreme, Pupăza își instalează mereu patul de campanie în nișa de sub scară. Se preface că doarme. Urc scările evitînd să calc pe scîndurile care trosnesc. Dacă fac zgomot, se crede obligată să întrebe în franțuzeasca ei groaznică : „Dumneavoastră sînteți, domnule Kaloiannos ?" Cînd nu răspund, repetă întrebarea cu glas și mai puternic, ca să-i trezească pe toți. Parcă mi-ar spune : „Vezi ce proprietăreasă bună sînt eu ? Observ totul." (Sau poate : „Pe mine să nu mă amesteci, nu vreau să știu că te-ascunzi !") Nu rezist tentației să-i răspund : „Iertați-mă, Madame, n-am vrut să vă trezesc. E încă devreme."

Întredeschise sau închise, problema pe care o soluționează sau nu ferestrele lui Hadgivasilis este de importanță secundară : aceea a singurătății unei nopți. De fapt, nici nu e o problemă. Aș putea să stau în chilia mea luni și ani întregi. Atît cît e nevoie. Nu-i Pascal acela care a spus : „Aproape toate nenorocirile ni se trag din faptul că nu ne-am învățat să stăm în odaia noastră" ? Cei ce vorbesc ca niște „capete pătrate" se tem de acest fel de singurătate. Cînd sînt singuri, se golesc pe dinăuntru, încetează să mai existe. Îndată însă ce văd un om, se cațără la tribuna Datoriei și vorbesc întruna. Nerăbdarea mea din ceasul amurgului are legătură cu o altă singurătate, mai profundă. Și problema aceasta ră-

mîne aceeași de luni de zile. Și nici nu pot spune dacă se va soluționa vreodată. Prefer să nu mă gîndesc la ea. Mă gîndesc desigur la ea, dar la o anumită oră, metodic și aproape obiectiv. Altminteri, o să mă copleșească și-o să mă prăpădesc.

În casa lui Hadgivasilis, broderiile și portretele vorbesc despre fata care le-a murit cu mulți ani în urmă, dar numai bătrîna îi pomenește numele. Cînd aud de Amalitsa mi se pare că vorbește de maică-mea. O și văd aievea. Iat-o, iese în grabă pe veranda noastră din Kifissia [1], își scoate ochelarii și, cu privirea neliniștită, scrutează printre platani și plopi drumul care coboară din Kefalari : „Alkis iar a plecat cu bicicleta. Ai putea să-i zici și tu ceva, că doar ești mai mare..."

Stînd apoi sub bolta de viță, discutăm cu glas domol, ca niște vecini care se bucură de răcoarea serii. Bătrînul povestește pe cine a mai văzut și ce spunea. Dintr-o dată se deschide un drum îngust și slab luminat. Întreb. Mărgelele de chihlimbar ale comboloiului cad încet una după alta [2]; bătrînul le strînge apoi în palmă, le freacă tare și repede, cu ambele mîini, apoi le miroase. Răspunsurile îi sînt cumpătate. Drumul s-a închis. Altă dată, poate.

Din ziua în care am rupt relațiile cu „capetele pătrate" (le aud glasul numai în coșmarul meu treaz) sînt cu totul dezorientat. Mărturisesc că nu mă așteptam la așa ceva. Mă străduiesc să mă prind de ceva. Viața mea s-a destrămat ca mărgelele comboloiului cînd ața se rupe. N-are nici coeziune, nici greutate. Altădată, gîndurile și acțiunile mele mergeau mînă-n mînă, urmărind același țel. Adevărat, trăiam cam anapoda, dar totuși eram eu, un om întreg. Știam de unde vin și încotro mă duc. Nu-mi făceam iluzii. Eram o pietricică dintr-un mozaic care prinde contur. Acest lucru îmi amintește de vorbele pe care mi le-a aruncat un „cap pătrat", cînd m-am ridicat să plec : „De-acum înainte ești o pietricică împuțită".

---

[1] Suburbie a Atenei.

[2] Obicei oriental de a ține în mînă un fel de mătănii *(comboloi)* și de a te juca cu ele.

Unde-i adevărul ? Și dacă am dreptate, atunci de ce mă simt ca o...

Și acum, latura pozitivă. Poate că totul nu e decît rezultatul unei situații privilegiate, de vreme ce am atîta timp la dispoziție ca să gîndesc și să aprofundez problemele. În orice caz acum, cînd am rămas singur, am regăsit omul ; simt mai profund nenorocirea, temerile și micile sale bucurii. Înțeleg mai bine ce înseamnă umilința, deznădejdea. Poate că necazurile prin care trec îmi deschid ochii. Cînd trăiești în colectiv, vrei, nu vrei, împărtășești entuziasmul și neînduplecarea tovarășilor tăi. Privești cu mai mulți ochi, dar nu vezi decît volumul, suprafața. Nuanțele îți scapă. Spui : „dușmanul, aliații..." Dar concret ? Stai că te-am prins ! Și „capetele pătrate", Pupăza. Lipești o etichetă și gată, ai terminat ? Problema asta s-o lași la urmă ca s-o lămurești.

Nu este exclus ca starea asta să fie un fel de neurastenie, o consecință a izolării. Dacă mă aflam, fie chiar și ilegal, în Atena sau în munți, cu partizanii, oare aș fi pățit la fel ? Sau poate de vină e casa asta, cu atmosfera ei ciudată ? Atîția oameni, cu toții epave ale furtunii care zguduie lumea și, în loc ca nenorocirea să-i apropie, dimpotrivă, îi dezbină. Ai zice că fiecare dintre ei se teme să nu se molipsească de la celălalt, căpătînd o boală mai gravă decît cea care-l mistuie. Toată casa nu-i decît un coridor : de-o parte și de alta numai odăi și uși cu un singur canat. Vecinul poate vedea și colțișorul cel mai ascuns al odăii, cînd ușile sînt deschise. Acum, de cînd au venit căldurile, stau mai tot timpul deschise. Și totuși, fiecare îmi pare că trăiește închis într-un turn al singurătății. Oriunde s-ar duce, îl însoțește. Cămașa lui Nessus.[1]

Singuri și izolați la marginea societății și națiunii lor. La marginea chiar și a acestui Ierusalim în veșnică mișcare. În casă nu există telefon. Nu-mi pare un inconvenient de ordin practic, ci un simbol.

Dacă ar exista telefon, sînt convins că locatarii n-ar mai fi aceiași. De pildă, evreicele poloneze cu copii ar

[1] Darul de nuntă trimis de Deianira soțului ei Hercule, care provoacă moartea eroului.

trebui să plece din motive materiale. Cu lipsa asta de locuințe, o casă cu telefon trece imediat în categoria celor de lux. Funcționarul cu rechizițiile s-ar fi îngrijit el de asta, desigur nu pentru a proteja interesele proprietarului, legendarul Herr Kohler, care a venit aici cu cățel și purcel, în urmă cu patruzeci sau cincizeci de ani, ca să fie personal de față la cea de-a doua întrupare a Mîntuitorului, și a fondat împreună cu alți nemți această colonie. Și acum dorm cu toții somnul de veci, în acest pămînt arid, iar nepoții lor sînt internați în lagăre pentru resortisanți inamici...

Polonezele, care nu reușesc să plătească regulat nici chiria de-acum, s-ar fi mutat iar în mahalaua evreiască sau s-ar fi decis să intre în vreun kibutz sau chiar, pînă la urmă, să-și schimbe credința strămoșească. Dar vecina lor de vizavi, nevasta lui Andreanu ? Imediat ce-i pleacă bărbatul, în zece minute se piaptănă, se îmbracă, se fardează și pe-aci ți-e drumul. El a coborît pe ulicioara din stînga, îndreptîndu-se spre stația de autobuz, ea a urcat pe drumul din dreapta, cocoțată pe tocurile ei pline de nerv. La colț o așteaptă prietenul cu *jeep*-ul. Îi văd prin luminator ; de unde să-și închipuie că mai stă cineva acolo, sus ? Dealtfel, am impresia că nici unul din locatari nu-și bate capul să afle cine sînt, unde dorm. Mă văd atît de rar... Poate Răpeasca și, firește, Pupăza... Prin urmare, o jumătate de ceas înainte ca Andreanu să-și termine serviciul la Astoria, iat-o pe nevestica lui întorcîndu-se grăbită și îmbujorată. Nu s-a întîmplat niciodată să văd *jeep*-ul aducînd-o înapoi, poate din cauza pomilor. Își șterge fardul, se dezbracă, se ciufulește, ia un scaun și se așază la fereastră. Își lustruiește unghiile și din cînd în cînd se apleacă să vadă dacă-i vine bărbatul. Și el apare pe la trei sau patru după-amiază, mișcînd de departe sufertașul care i se umple la hotel. Ea îi răspunde cu un aer plictisit și se ridică să pună masa.

Alături stă ceha. Nici ea n-are nevoie de telefon, i-a spus Pupezei. Lucrează ca dactilografă într-un birou al Aliaților și-i scot sufletul cu-atîta muncă. Seara îi tremură genunchii de oboseală, și nu dorește decît să se dezbrace și să se culce, în brațele cuiva sau singură, îi

e totuna, numai să se sature de somn. Dacă aveam telefon în casă, șefii ei ar fi fost în stare s-o trezească la orice oră din noapte, s-o cheme la birou să bată o telegramă de trei rînduri. Să ia un taxi și să vină pînă aici e cam mult pentru ei, așa că treaba rămîne pentru a doua zi. Deși au procedat și așa de vreo două ori. Din fericire, au găsit-o singură, fără prietenul ei, un soldat croat.

Vizavi de cehă stă o pereche de evrei sefarzi, refugiați din Yemen, proaspăt căsătoriți, aproape niște copii. Ochi negri, mari și melancolici. Trupuri firave, delicate. El are pielea măslinie, ea brună. „Sînt oacheșă, dar frumoasă, o, voi fiice ale Ierusalimului." Se țin de mînă, vin, pleacă, tăcuți, nedespărțiți. Nu cunosc nici un suflet, cui să telefoneze ?

La primul etaj, pe stînga, o cameră mare, camera albastră a Răpeascăi. N-are nevoie de telefon. Știe că toate convorbirile sînt interceptate. S-ar vedea silită să vorbească într-un fel vag sau folosind un cod, ceea ce ar fi mai rău. Îi cunoaște pe cei care fac treaba asta, doar e și ea plămădită din același aluat. O să-ți smulgă secretul nu dintr-o singură convorbire, ci din înregistrarea mecanică și confruntarea a tot ceea ce spui și ți se spune. Cînd n-ai telefon, ești ferit și de primejdia să te trădeze interlocutorul. Și „ei" se resemnează, spun : o persoană suspectă mai puțin, și se obișnuiesc să nu-și mai amintească de tine. Nu folosește nici măcar telefonul băcanului. Uneori o trimite pe Pupăza să telefoneze în locul ei. Dar cred că e un pretext ca să scape de ea cînd o amețește prea mult cu flecăreala.

Vizavi de Răpeasca se află camera cu acordeonul. Locatari temporari. Alături, la fel : locatari temporari. În momentul de față, aici locuiește un comandor al Aviației britanice. Nu-l vede și nu-l aude nimeni. Numai chipiul stă atîrnat într-un cui, pe coridor, iar în fața ușii, o pereche de pantofi negri.

Și eu, în odăița de sus a mansardei. „Nu există nici telefon, cu-atît mai bine", remarcase Hadgivasilis. Parcă-l aud spunînd : „Pupăza voastră are un caiețel din alea ieftine în care înregistrează numele pe care i-l

declară fiecare locatar. Vezi dumneata, se trage din familie bună și consideră o jignire să-ți ceară acte. Din cînd în cînd, să spunem în fiecare lună, un comisar al poliției încalecă pe bicicletă și vine aici. Începe discuția. «Dar aici nu-i hotel, nu primesc clienți, de ce mă necăjiți», îi spune ea. Pînă la urmă aduce caietul. «Unde e trecut pașaportul, numărul, data, locul?» mormăie supărat polițistul. Ea îl potolește, își dă cuvîntul că data viitoare va înregistra toate datele personale ale locatarilor. Îi strecoară și un bacșiș în mînă, și omul pleacă. Va trece multă vreme pînă să revină. Numai tu să n-ai ghinionul să te întîlnești cu el, că s-ar putea să-ți ceară actul de identitate. Dacă ești în odăița ta, nu te sinchisi. Acum du-te și fă o încercare, să vedem ce iese. Spune-i că ai fost trimis de Spiney, magazinul acela mare de coloniale din Jaffa Road. Pe mine nici nu m-ai văzut, nici nu mă cunoști. Născocește și tu ceva ca să-i explici de ce ieși numai noaptea. Să nu-i zici că lucrezi ca inginer, chelner sau la vreun cinematograf. Doamne ferește, pentru că s-ar putea să-ți ceară un bilet de favoare. Mai bine spune-i că lucrezi la Radio. Acolo-i curată babilonie. Puzderie de secții, servicii secrete și-așa mai departe. Găsește un ac în claia de fîn, dacă poți..."

Deștept bătrîn! Pe vremuri a fost tălmaci și nițeluș contrabandist. De-aceea știe cum trebuie să te comporți în diverse împrejurări. Dovada? Au trecut de-acum trei luni și Pupăza n-a mirosit încă nimic. Îndată ce-a venit primăvara și băiatul ei a dat bir cu fugiții, i-am propus să eliberez camera cu acordeonul și să mă mut, din motive de economie, în odăița în care dormise el. I-a convenit de minune. Mi-a redus ceva din chirie, dar în schimb a cîștigat o cameră. Sus, la cucurigu, nu urcă nimeni; sper ca treptat-treptat să fiu uitat de toți chiriașii. În ce-i privește pe locatarii de la parter — baia o folosesc după-amiaza —, cînd cea mai mare parte dintre ei nu sînt acasă și, chiar dacă ar fi, nu s-ar sinchisi nimeni de mine. Dealtfel, Pupăza în persoană mi-a propus să mă șteargă din caietul cu chiriași. Dacă vine controlul, zice ea, cum să explice că în gaura aia de șoarece doarme un om? Îi vor închide pensiunea. Cred însă că motivul e altul. M-a șters pentru că plătește polițaiului

o sumă pentru fiecare chiriaș. De cînd locuiesc la pensiune, omul n-a venit decît o singură dată : uniformă cenușie, șort, deși bătea un vînt tăios. Nu m-a văzut. Dacă ar fi existat telefon, ar fi deranjat-o mai des, ar fi obligat-o să ne ceară datele personale.

III

VAI ANNA A CELEBREI CASE A LOR. FABRICANȚI de stofă, bancheri și mecenați din Colonnia. Erau alte vremuri. Gaița asta sucită o să-ți mănînce zilele. O să te duci mai repede la strămoșii tăi. A cerut ligheanul cel mare i l-ai adus. A cerut apă caldă i-ai adus trei găleți urcînd și coborînd eroic scările. Că vezi Alteța sa nu poate face baie acolo unde se spală și o Rosenthal. Ieri canapeaua albastră s-a udat din nou. Ai spus cu mult tact că ar fi fost bine s-o scoatem în coridor. Acest lucru draga mea nu mă privește. Și cu nasul îți găurea ochii. O prințesă cum să... Tu care ai avut dădace și cameriste și bucătărese și jupînese și lachei și vizitii și portari și grădinari cum pui mîna pe mătură și cîrpa de spălat pe jos și... Prințesă. Baloane de săpun. Bibescu Lupescu Văcărescu acum și ea prințesă Răpescu din Paris via Ankara și Damasc. Prințesele au purtări alese. Ce frumoasă canapea *blēu royal* o vreau în camera mea odihnește ochii. O s-o transportăm cu plăcere la prînz și astfel o vom numi camera albastră. Dar astăzi îți spune că nu face nici două parale că nu e totuși o piesă originală. Forma și culoarea sînt de Edouard Manet portretul doamnei Manet dacă ați vizitat Luvrul. Și de ce domnul Manet nu l-ar fi copiat de la noi în Colonnia primim adesea oaspeți francezi. Oh nu îți spune. Și dulapul și fotoliul de piele și măsuța de sticlă aparțin unei mode lansate de Francis Jourdain în jurul lui una mie nouă sute și nu-ți mai amintești cît. L-am cunoscut la un congres. Ar fi semănat cu Cristos la 67 ani dacă nu l-ați fi răstignit la 33 ani. Nu cumva ați întîlnit și pe domnul Manet la același congres. Oh nu îți spune el a murit în

1883. Ce mincinoasă. Toate sînt scorneli ca să-l scoată pe Feldmann un imitator vulgar lipsit de genialitate.

Canapeaua a rămas. Nu puteai s-o cari singură și dacă ai fi tîrît-o ai fi trezit pe maior și pe... Te-a scos ea pe coridor și ai rămas privindu-te în oglinda cea mare. Ai fixat-o de ușa ei, ca să se folosească toți de ea. Și ai auzit cum a intrat în lighean și apa... În apele Iordanului sînt botezate din nou îmbrăcate. Și te-ai aplecat să privești prin gaura cheii. Voiai să intri ca să-i faci o scenă. Și ai auzit. Ah și ușa vienezei s-a deschis din nou. Te prinsese asupra faptului. Și ai intrat ca să iei tava. Și tu ai întors-o spre glumă. Ai spus O prințesă sînt curioasă să văd cum e făcută o prințesă. Și vieneza s-a înroșit și a înghițit minciuna. Nenorocire dacă începe și ea să facă baie în cameră. E îngustă și lungă. Poate sub Dürer. Ce mincinos Doamne. Marele arhitect din Frankfurt prima sinagogă în stil cubist din lume. Bogăția și geniul o nouă dinastie Rosenthal-Feldmann. Ți-am adus un Dürer pentru aniversare. Și era copie. Și o întreținea cu casă cu tot de-atîția ani. Marea lui dragoste. Și totul a ieșit la iveală cînd. Telefonul a sunat în clipa cînd îl spălai pe Sam dar ce spuneți aici Frau Anna aici Frau. A murit. Scrisorile ei și cheile și datoriile și ipotecile. Cum se întunecă dintr-o dată... A ta pe viață și pe moarte. Cum îi prind în mrejele lor cum îi țin legați. Să plec cu Sam undeva unde nu ne cunoaște nimeni o nouă viață. Pămîntul făgăduinței. Poporul ales. Baloane de săpun. Un oarecare Grünspan a omorît pe Von Rath [1] și ne-a venit sfîrșitul. Ah Anna cine este el de ce se ascunde în loc să stai culcată chinuindu-te ai fi putut să-i cîrpești ciorapii. Cînd îi spală cînd îi usucă este întotdeauna curat. Două cămăși. Discret. N-a întrebat niciodată cine coase nasturii. Două flanele de corp două izmene o pijama trei perechi de ciorapi toate cumpărate aci un pulover mănuși n-are palton... Ar fi degerat iarna fără sobă. Nici un cuvînt. A renunțat la micul dejun din economie.

---

[1] Grünspan, numele unui evreu care l-a asasinat pe diplomatul german Von Rath în primii ani după venirea lui Hitler la putere. Naziștii au avut astfel un pretext pentru a organiza un pogrom împotriva populației evreiești din Germania.

Portiera unui taxi se deschide sînt doi. Anna dormi. O să înceapă discuția de ce sub scară. Dormi. Este frumoasă dar prostuță. Dunărea Albastră. Economii. Micul dejun compus din ouă *porridge* + unt marmeladă cafea cu lapte pîine zahăr costă 200 *mils* voiau o singură porție pentru amîndoi. Bine ai făcut. Ai așteptat să plece Excelența sa și pe urmă ai dus tava. Și în plus 50 de *mils* ca pedeapsă. Acum o să priceapă că te porți cu ei ca și o castelană. Știu să facă adunare 50 de *mils* costă numai pîinea laptele și cafeaua s-au scumpit iar cum s-o scoți la capăt.

Încă un taxi. *Bonsoir bonne nuit.* Nu-i aduce sus ca să nu-i vezi. Cînd lasă ușa întredeschisă prin oglindă se vede camera întreagă. O s-o vezi dezbrăcîndu-se. Două etaje și ești atît de obosită. Dormi. Vai Anna o să vină iarăși tîrziu în noaptea asta. Cînd o să te saturi și tu odată de somn ochii îți ard și toată ziua cești și umbli împleticindu-te. Dar asta dorește simte nevoia ca cineva să-i poarte de grijă ca și cum s-ar afla acasă la el. Intenționat calcă pe scîndura care trosnește. Cînd îi spui noapte bună doarme liniștit cineva îi păzește somnul. Vai Anna e mîndru de aceea a renunțat la micul dejun a înțeles cît costă. Dacă voia ce bine s-ar. Era atît de ușor să-l trimiți pe Sam încă din luna martie. Dar niciodată niciodată nu va accepta să. Vai Anna cît o să stea cu chirie o să fie mîndru cine știe care o fi motivul de se ascunde. Plînset e băiețelul îl doare ceva poate că-i este numai foame. Femeile alea au ajuns cum nu se poate mai rău. Ele strică aspectul casei la parter încît seamănă cu o spălătorie. Groaznic. Mai ales cînd spală pe bătrînă cu toate ușile deschise și de unde atîta curaj să discute despre cîte-n lună și-n stele și să rîdă și cu buretele s-o spele. Și apoi cu găleata pleosc și hohote de rîs bătrîna știrbă și cocoșată și hohote de rîs nora cu poalele sumese. Mai vreți încă mamă o întreabă în idiș și nu mai auzi ce răspunde bătrîna. Ai văzut-o însă sărutîndu-i mîna. Vai Anna este devreme mai bine să dormi. Închipuiește-ți să fi trăit soacra ta și să-ți fi sărutat.

Plînge iar. Ce bine să fi putut cineva să le dea afară. Proprietarul a dispărut. Poate Miss Pamela dacă l-ai fi pus tu pe Sam să-i vorbească ca să intervină ea pe lîngă fratele ei. Oare le protejează. *Christian Science Movement* adică comerț. Pînă la urmă o să le facă creștine o să-l convertească la fel și pe Sam ai să vezi. Baloane de săpun. Dar ochii ei reflectă într-adevăr o lumină mai ales cînd spune ceva. Aici Miss Pamela Butler puterea dragă Frau o veți găsi înlăuntrul vostru spuneați că a fost o pagină rea întoarceți foaia un nou capitol.

Bocanci soldatul domnișoarei Schramek a doua noapte succesiv. Vai Anna o să vină tîrziu înțelege odată. Dormi... A intrat mai întîi în baie. O fi venit fără învoire pesemne că a luat autobuzul de la Haifa. Dacă îl prind ce o să. Poate a găsit un mijloc să se întoarcă înainte de se luminează. A tras și apa. E norocoasă știe și ea. Nu faceți din asta o problemă vă rog este singura bucurie care mi-a mai rămas dacă o pierd mă abrutizez. Singura ei bucurie să i se pompeze trupul în fiece noapte și ea să doarmă. Somiera ei face atîta zgomot încît se aude pînă la Zidul Plîngerii. Și apoi îi spune trezește-te trebuie să te speli și ea iese din cameră numai cu un șervet în jurul. Dă buzna în baie. Iapa nemontată din grajdurile unchiului Karl. Fusese adus armăsarul vecinului care era de rasă. Cum de și-au dat imediat seama ca o descărcare electrică. Nările lor tremurau și ea necheza dar stătea locului nu pleca. Și bătrînul — cum-se-numea cu mîna cu mîna. Și apoi oh apoi ce șiroaie. Și pe urmă a luat-o de căpăstru și a alergat-o pe pajiște. Încet striga unchiul Karl încet. De ce o aleargă acum unchiule. Domnișoara Schramek ar face bine să nu alerge.

Vai Anna te-ai înșelat este maiorul. Nu dormi. Frumoasă noapte maior Farran. Cum ah da o noapte fără lună. Cum da trebuie să fie ciclamele. Ce vești vreau să spun ce vești de pe front. Iar beat. Ce să facă și ei. Dar mai bine că nu i-ai. Noapte bună maior Farran somn ușor. Că nu i-ai spus cît datorează pentru curățarea chipiului. Îi spui mîine. Mîine o să chemi pe arăboaica care face curat și o să luați canapeaua și o s-o puneți în. Mă scuzați dar a cerut-o maior Farran camera lui e atît de

goală. Sau mai curînd ah amintește-ți de profesorul care locuia înainte de venirea lui maior Farran. Ce oameni ce ciudățenii vede cineva cînd primește străini în casă. Vai dar avea purtări alese. Cu studii la Oxford se lăuda cu asta. Un monarhist tipic și un catolic așa cum a spus și Mister T. S. Eliot. Cine e acesta dacă permiteți Herr profesor Richards. Nimic extraordinar poetul cel mai mare pe care l-a cunoscut omenirea. Desigur nu mai mare decît Goethe al nostru. Mai mare chiar și decît Shakespeare al nostru dacă asta vă poate consola. Știa să vorbească fără să jignească. Își subția buzele ca și cum s-ar fi pregătit să rostească o înjurătură și spunea un compliment. Ooo ce minunat serviciu Frau Rosenthal-Feldmann vreau să spun serviciul de porțelan de Limoges. Farfuria cu chipul lui Pierrot face *porridge*-ul mai gustos. Și ceainicul dumneavoastră e un miracol deși din păcate nu face mai bun ceaiul. Să nu mi-o luați în nume de rău dar încălzirea atît cît trebuie a ceainicului în prealabil este un privilegiu al eroinelor lui Mister Forster. Era încîntător și comic cu tenul lui trandafiriu obrajii bucălați cărarea blondă și gura lui melancolică. Un bebeluș mare care a fost dojenit. Era iarnă și purta o pijama de mătase și pe deasupra un pulover galben de culoarea canarului. Mergea pe vîrfuri țopăind și totodată tîrînd picioarele ca și copiii care pretind că. Vai Anna ce puteau să discute atîtea ceasuri în grecește. Nu se mutase încă în mansardă locuia alături în camera cu acordeonul. Un duel psihologic a spus Richards. Filozofie și politică ți-a răspuns celălalt. Și tu i-ai spus fiți cu băgare de seamă îi sînteți pe plac dacă vreodată vă invită în odaia lui. Și el a spus adevărat nu mi-am dat seama pare atît de instruit și de cumsecade. Și tu i-ai spus că o să te ruineze pentru că vrea foc în sobă toată ziua îndată ce închide ușa se dezbracă și pune chiloți de mătase dantelați și doarme așadar nu face rău nimănui. Și el a spus sărmană omenire cîte tragedii. Și tu ai vrut dar nu i-ai spus ce a zis despre el. Era un bun prilej dar ar fi putut să interpreteze greșit și să plece și să nu se mai reîntoarcă. Vai Anna. Era după-amiază și Richards căuta sindrofie la ceai erau orele cinci și se-ntunecase ploua. Martie. Unde este domnul. La birou la

Radio. Vreau să vă spun ceva Frau Rosenthal-Feldmann nu-mi place să-mi bag nasul în treburile personale ale celorlalți. Dar mai bine să știți poate să fie vreodată nevoie. Nu știu dacă se numește Kalo-iannos ceea ce știu sigur e că nu lucrează la Radio. Eu sînt înțelegeți directorul emisiunilor în limba greacă. Nu-i nici un secret pot să-l spun acum cînd sînt transferat la Cairo. Și tu ai spus că poate e inginer sau așa ceva. Și el a spus nu pentru că personalul tehnic nu are nici un grec. Și tu ai spus că poate nu este grec. Și el a spus ba nu e cel mai autentic grec pe care l-am cunoscut vreodată are simțul măsurii și simțul tragic al vieții. Și tu tremurai. Și Richards a înțeles și a pomenit de poliție. Veți avea necazuri mai bine să-l ștergeți. Nu știu de ce se ascunde nu pare să fie dezertor. Pe planul ideilor ne deosebim ca ziua de noapte. Poate că în sinea lui mă consideră un dușman. Eu nu pot să-l consider astfel are ceva ce mă atrage. Nu glumesc Frau Rosenthal-Feldmann. Are cîteva din cele opt virtuți care potrivit prietenului nostru Mister Eliot alcătuiesc portretul moral al umanistului. Preferă judecata colectivă rațiunii. E tolerant deloc fanatic și nici bigot sau îngust ca mentalitate. E cultivat are simțul frumosului și sensibilitate. Evită afirmația sau negația procedează cu spirit critic. Și încă ceva ce poate Mister Eliot a uitat. Simțul dreptății în accepțiunea sa cea mai bună. Bunătate sufletească milă. Trec sub tăcere ceea ce nu are. Deoarece dacă mă dați de gol și nu știu dragă Frau cîte ceasuri puteți păstra secretul unei convorbiri interesante va crede că l-am bîrfit. Omul este așa făcut încît atunci cînd i se elogiază virtuțile crede că este criticat pentru că sînt omise acelea pe care nu le are.

Filmul s-a terminat. Curios atît de aproape și nu se aude. Pentru că ești mai jos. Sus la mansardă desigur că aude. Dar nu de vreme ce nu-i acasă nopțile. Pe unde umblă cu cine unelteşte. E un dezertor Richards greșea. Fräulein Boehm. Spilcuitul locotenent grec care a încercat s-o violeze. În camera cu acordeonul. I-ar fi prins bine dar. Preparatoare de limbă engleză la Colegiul Sfîntului Ioan al Crucii. Uniformă albastră cu guler de dan-

telă. Spală apretează calcă. Părea frumoasă pînă în ziua cînd ai descoperit că unghia degetului mare de la mîna stîngă este încovoiată ca gheara de papagal. Și-i punea și acesteia lac roșu. Seara orișiunde se organiza un bal și o recepție. Pentru moralul forțelor aliate. Baloane de săpun. Și dimineața era grăbită tare să ajungă la timp sînt foarte severi. Și lăsa oala de noapte cu urină sub pat. Și îndată ce cobora tu o deșertai prin fereastră pe eucalipt. Dar se făcea că nu înțelege întorcea chiar capul așa grăbită cum era și-ți zîmbea. Și spilcuitul s-a agățat de ea voia să-i dea lecții de engleză. Foarte bine după-amiezele. Voi lăsa deschisă ușa camerei mele Frau Anna. Dar într-o miercuri lipseau toți ai casei îți amintești te duseseși la ceaiul săptămînal al lui Miss Pamela. A trîntit-o pe pat i-a sfîșiat bluza. Ajutor mamă dădea din picioare ajutor. Celălalt în mansarda lui. Luna mai era încă lumină. A auzit-o dar n-a coborît. Știa cu cine e de vreme ce te-a întrebat de ce vine și ce face după-amiezele un militar spilcuit. Din fericire a auzit-o bătrîna și a trimis-o sus pe noră-sa. Vai Doamne cum l-a mai scărmănat. L-a apucat de mijloc și l-a trîntit jos i-a turtit mutra cu pantofii l-a umplut de sînge. Apoi cu lovituri de pumni și de picioare l-a bușit jos pe scări. Aruncați-i mănușile și chipiul. Și celălalt încuiat în odăița lui se prefăcea că doarme. Și Fräulein nu voia să se afle. Logodnic pe front și restul. Baloane de săpun.

A bătut clopotul mitropoliei. Zece ani și n-ai reușit să înveți la ce ore. Vieneza vrea să meargă. Așa fac la început apoi se plictisesc. Eucaliptul. Vai cît de greu se luminează. Kaloiannos Kaloiannos ai milă de Anna care se luptă cu somnul.

IV

VÎNTUL S-A POTOLIT, LUCRU RAR. VULPEA RUginită murmură din cînd în cînd („puupă-za, puupă-za") și apoi tace iar. Am poftă să iau *Biblia* pe care mi-a îm-

prumutat-o Hadgivasilis (*Scrierile Sfinte*, traduse din arhetipurile sacre ale Societății Biblice Britanice), să mă așez sub luminator și să caut în *Cîntarea Cîntărilor* pasajul despre vulpile cele mici.

Din azuriu cerul devine albastru închis. Va rămîne așa pînă-n zori. Stelele, mari și multe, vor arunca scîntei de diamant ca niște decorații prețioase pe pieptul unui mareșal. Splendoarea și frumusețea îmi vor pune un nod în gît și voi sta să contemplu ca fermecat contururile dantelate ale meterezelor zidurilor desenate cu tuș pe albastrul metalic al orizontului.

Vreau să mă duc sub luminator, dar nu mă hotărăsc. Stau în spatele ușii închise și trag cu urechea să aflu ce se petrece pe coridor. Nimic, liniște ! Pupăza a spus că va coborî în grădină ca să scoată rădăcinile florilor pe care le-a pălit căldura. Ciudată discreție !

Emmy desigur că l-a dus pe vizitatorul nepoftit în camera ei. L-o fi pus să stea în fotoliul de piele sau ce ? Ușa o fi rămas deschisă, dar de-aici, de sus, e cu neputință să aud ceva. Curios, de ce nu l-a ținut pe coridor de vreme ce ceaiul era pregătit și checul ajungea pentru toți ? Se vedea că nu se cunosc. „Din păcate“, i-a spus în englezește, „Herr Bobretzberg nu se va întoarce înainte de opt“. Căpitanul american a răspuns în germană că venise pentru dînsa. N-am înțeles dacă s-a tulburat, am auzit numai cuvintele : „S-a întîmplat ceva ?“, apoi a intervenit Pupăza cu horticultura ei ridicolă. Îndată ce am auzit că o caută pe ea, m-am aplecat și am văzut uniforma din olandă, am pretextat că trebuie să termin ceva de scris și m-am închis repede în cameră.

Mă întreb dacă exaltarea sau mai bine-zis sensibilitatea mea reînviată, receptivitatea mea au vreo legătură cu Emmy. Mă întreb este un fel de a vorbi. Din ziua în care am cunoscut-o parcă mi s-a dezmorțit mintea ; viața mi se pare din nou frumoasă. Aștept cu nerăbdare ora ceaiului. „Ce păcat“, spun, cînd mă ridic să plec. „Nu puteți să mai stați încă puțin ?“ Și mă gîndesc totodată că poate Hadgivasilis are ceva nou să-mi comunice, și mă simt vinovat că am neglijat să aflu acest ceva cu un ceas mai devreme. Poate că e vorba tocmai de ceea ce aștept de luni de zile. „Îmi pare rău că trebuie să mă

lipsesc de plăcuta voastră companie, dar, vă dați seama, regulamentul..." Îndrug ceva despre război și datorie și plec cu inima grea. Găsesc obloanele bătrînilor trase și atunci începe vagabondajul meu pînă-n zorii zilei.

Ce bine însă că m-am stăpînit și n-am luat-o la rost pe Pupăza prima dată. Acum mi-ar fi părut rău. Auzeam zgomot de parcă tîrau mobilă pe coridor, și vorbă multă în nemțește. Trebuia să mă bărbieresc și mă întrebam cum să fac să cobor la baie. La un moment dat femeile au dispărut în veranda acoperită din capătul coridorului, pe care Pupăza a transformat-o în bucătărie și depozit de vechituri. Am profitat de acest prilej și m-am fofilat. Dar am apucat să văd canapeaua albastră și o măsuță cu picioare de nichel și placă de cristal, pe care le scoseseră din odaia Răpeascăi. Cînd am terminat și tocmai urcam scările, le-am auzit agitîndu-se cu ceainicurile și linguriițele. Am lăsat capul în jos ; mă gîndeam să nu salut, ca să trec neobservat.

— Ah, domnule Kaloiannos, veniți să vă prezint. Tocmai discutam că pentru un ceai într-adevăr perfect ne lipsește prezența simpatică a unui bărbat.

Mi-a venit s-o sugrum. Obrazul Pupezei avea în acea clipă o expresie de entuziasm nestăpînit, rîsul ei, ceva ciudat și reținut. M-am întors ca să îngîn o scuză și atunci am văzut-o pe Emmy. Ședea zîmbitoare pe canapea, picior peste picior, cu rochia peste genunchi. Ochii ei erau două boabe prelungi de miere aurie.

— O clipă, am răspuns, să pun astea undeva și să-mi îmbrac haina.

Emmy s-a ridicat scuturîndu-și părul.

— Veniți așa cum sînteți, aici toți bărbații umblă în cămașă cu mînecă scurtă.

De multă vreme nu mai auzisem o franceză atît de frumoasă, fără accentul barbar al Orientului și Occidentului.

Pupăza a făcut prezentările. În momentul în care îmi ziceam : mînă expresivă, rasată, am auzit :

— Soțul lui Frau Emmy a fost ministru în guvernul

Schuschnigg [1]. În prezent se află la Ierusalim, pentru că a fost numit în conducerea Radioului.

Am înghețat ! Nu știam ce-i povestise despre mine, de aceea am vorbit foarte vag. Am spus că serviciile de la Radio sînt atît de ermetic izolate unele de altele, încît poți lucra luni de zile fără să cunoști mai mult de două sau trei persoane din secția ta. În acest timp privirea îmi era ațintită asupra vasului de argint cu ciclame, așezat pe fața de masă apretată, din olandă.

— Desigur, spuse Emmy. Soțul meu nu se ocupă decît de Austriecii Liberi. Dar iată că mi-a fost dat în sfîrșit să cunosc un grec ! Îi spuneam lui Frau Anna cît de mult doream, de tînără, de-atunci de cînd... de la școală...

Se înroșise puțin. Pupăza se ridică să-mi aducă o ceașcă și linguriță, și aproape că dansa :

— Domnul Kaloiannos este un umanist. Apreciază mult poezia lui Eliot.

Ce nerozii se apucase să spună ? Am protestat. Și așa am început o discuție pasionată pe probleme literare și am uitat de noi. Între timp, ceainicul a fost umplut de două ori cu apă fierbinte. Emmy avea un fel încîntător de a turna ceaiul în ceașcă, în timp ce, cu coada ochiului, privea spre gura mea, așteptînd să spun „mulțumesc", ca să se oprească, ascultătoare și calmă, și apoi surîzînd să mă întrebe : „Cu lapte sau fără, de data aceasta ?" Își dăduse seama din prima clipă că nu știam deocamdată cum prefer să-l beau și că îmi plăcea să-mi bat joc singur de mine, ceea ce în fond mă necăjea.

Discuția s-a referit la Hölderlin și ea a început să recite versuri. M-am prefăcut că nu înțeleg nemțește — așa îi spusesem și Pupezei. A tradus versurile :

Încărcat cu galbene pere
și măceși, pămîntul...

dar se opri descurajată, cu bărbia în piept.

---

[1] Kurt von Schuschnigg (n. 1897), om politic social-creștin, cancelar federal, lider al Frontului Patriotic (1936—1938) ; în 1938 a capitulat în fața dictatului Germaniei hitleriste, care a ocupat Austria.

— Le masacrez. În original sună altfel...

Deodată mă întrebă care este poetul ce-mi evocă în modul cel mai viu Grecia.

— Există un glas care, după mine, nu se compară cu nici un altul în clipa asta, i-am spus. Pe buze îmi veneau versurile *Prologului* [1] despre mare — dragostea mea dintotdeauna ! Le-am recitat, luptîndu-mă cu o memorie ce mă trăda. Pe urmă le-am tălmăcit :

Căsuțe singuratice de nea
în versul lor cîntînd de-atîta vreme adormite...

M-a rugat să i le recit din nou în grecește.

— Vă mulțumesc, mi-a spus. Ziua mea a fost plină de frumusețe.

Pupăza ne privea : cînd pe Emmy, cînd pe mine, clătinînd atotștiutoare, chipurile, fața ei dată parcă prin făină. Noi tăceam, tulburați. Am înghițit în sec și am terminat traducerea poemului :

Ca să mă poți smulge din acest negru iad
Departe de sufletele acestea osîndite...

Pupăza a rupt tăcerea spunînd așa, pe nepusă masă :

— Dar n-ați zis nimic de minunatele prăjituri pe care ni le-a adus Frau Bobretzberg. Se află numai de trei zile la Ierusalim și a și aflat că prăjiturile lui Zondes sînt mai bune decît cele ale lui Fred, și asta fără să-i spun nimic !

Emmy tăcea. Mă străduiam să spun ceva dar nimic din ceea ce îmi venea în minte nu se potrivea. În urechi îmi stăruiau încă cuvintele poetului despre osîndiții întunecați. Simțisem deodată, în spatele perdelei negre, pe care am tras-o ca să camuflăm lumina, cum colcăie un ocean de lavă : omenirea ardea.

---

[1] Versuri de Costas Varnalis (1884—1975), poet liric și critic marxist. În 1958 i s-a decernat Premiul Lenin.

— Singurul lucru cu care nu mă pot obișnui, spuse anevoie Emmy, este pîinea. E neagră și plină de pietricele. Și la restaurant e la fel.

— Așa e pîinea pe carteă, explică Pupăza. Notați că folosesc și cartela fiului meu. Altminteri n-aș scoate-o la capăt. Poate, numai dacă l-aș fi rugat pe maior Farran să aducă din cînd în cînd cîte o pîine albă, fragedă, de la N.A.A.F.I. [1]... Dar și Excelența sa s-ar putea aproviziona de la cantina Radioului.

— Oh, nu-l cunoașteți, rosti Emmy.

Trebuia să spun ceva ca s-o împiedic pe Pupăză să-și dezvolte ideea, și să mi se adreseze mie. Poate chiar se mira că de atîtea luni nu-i făcusem încă această propunere :

— Am auzit că există o brutărie unde se vinde pîine albă, și nu prea scump. O să v-aduc să gustați...

În acel moment, m-am ridicat cu ochii pe ceas. Dacă Hadgivasilis avea obloanele întredeschise, însemna că șade ca pe cărbuni aprinși. Am urcat în cameră, mi-am pus cravata și haina, am luat și lanterna, apoi am coborît. Privirea, zîmbetul cu care Emmy îmi ură noapte bună străluceau, aducînd căldură.

— Cu bine, mi-au spus amîndouă, rezemîndu-se de balustrada scării.

Obloanele bătrînilor erau lăsate, dar de sub bolta de viță se auzeau glasuri. Hadgivasilis mormăia ceva printre dinți, pe un ton de mînie stăpînită, și cineva îi răspundea insolent, cu glas ridicat, fără să-i pese de vecini. Nu putea fi decît Adam. Eucalipții foșneau ; apa curgea din spatele zidului grădinii și auzeam cum umple bazinul ; un brotăcel încerca să orăcăie în întunericul răcoros al grădinii. Am plecat repede.

Am făcut un ocol ca să evit vecinătatea cinematografului. Am stat cîtva timp în stația autobuzului ; dintr-o vilă cufundată în întuneric se auzeau acorduri de pian :

---

[1] N.A.A.F.I. *(Army, Navy, Air Force Institute)*, numele cantinelor forțelor armate britanice în timpul celui de-al doilea război mondial.

cineva cînta Mozart. Nostalgia Vienei mă acoperi ca un val, deși nu fusesem niciodată acolo. Cînd auzeam vorbindu-se despre grația vieneză îmi închipuiam ceva dulceag și siropos, o frișcă, ceea ce mă dezgusta. Emmy însă îmi dovedea acum că toate acestea erau niște prejudecăți puerile. Dar ce știam eu, cum puteam să judec atît de repede ?

Mergînd, am ajuns în fața blocului masiv și mut al Turnului lui David ; am cotit la stînga, spre cartierul armenesc, ca să mă duc la brutar. Mă temeam c-o să se termine pîinile și n-o să apuc să mai iau. Era însă devreme : mi-au spus să vin după vreun ceas. Mi-am adus aminte că trebuie să îmbuc ceva și m-am înfundat în mahalaua arăbească. La ora unsprezece m-am dus din nou la brutărie. Am luat două pîini fierbinți ce răspîndeau un miros îmbietor. M-am îndreptat spre cartierul rusesc. Trecînd prin piațeta pietruită, înconjurată de Spitalul englez, Spitalul arab și Tribunal, am auzit în spate zgomot de bocanci ce se înfundau în pietriș. Două umbre, nu distingeam tocmai bine, se îndreptau spre mine. Am iuțit pasul.

— Simonidis, hei ! Simonidis ! îmi strigă una din ele.

Era Garelas, l-am cunoscut după voce. Nu mă văzuse niciodată în civil ; mai mult, acum mă pieptănam cu cărare și-mi răsesem mustața. Cum de m-a recunoscut ? Era un om bun, cu suflet. Să mă opresc ? Dar cine mai era cu el ? Mă aflam deja în umbra clădirii Tribunalului, pe cînd ei trebuiau să treacă pe sub becul albastru cu cruce roșie, al spitalului. Am întors capul. Un soldat și o femeie în uniformă, din A.T.S. *(Auxiliary Territorial Service)* [1]. Garelas o trăgea de braț, să meargă mai repede. Mai bine să rămînă cu îndoiala, mi-am zis ; cu cît „capetele pătrate" știu mai puține lucruri despre mine, cu-atît mai bine. Am iuțit pasul și am ieșit din cartierul înconjurat de ziduri.

M-am gîndit să nu aștept zorile ca să mă întorc la pensiune, căci n-ar fi fost prudent. În timp ce mergeam, ciuleam mereu urechea pentru a auzi dacă mă

---

[1] Serviciul Teritorial Auxiliar (engl.).

urmărește cineva. Am ajuns în cartierul nemțesc, fără să se întîmple nimic. Casa Kohler era cufundată în întuneric. Am recunoscut fereastra lui Emmy ; în geamurile ei se oglindea cerul luminos ; cineva retezase vîrful eucaliptului care le acoperise pînă ieri. M-am întrebat ce-o să spună că mă întorc atît de devreme ; am deschis poarta grădinii. Deși am fost foarte atent, scîndurile dușumelelor au trosnit iarăși. Dar Pupăza s-a prefăcut că doarme și a rămas mută.

A doua zi după-amiază am coborît devreme și am oferit pîinea. M-au primit cu mare bucurie ; și totuși, Pupăza mi s-a părut cam tăcută. A încercat să îndruge ceva despre casă, care chipurile a început să devină mai atrăgătoare, dar eu m-am făcut că nu înțeleg ; i-am zîmbit așa cum zîmbești unui tovarăș de drum, pe care nu-l înțelegi ce spune din cauza zgomotului trenului — și treaba a rămas așa. Purta capotul galben, dar își schimbase pieptănătura. Se pare că moda lansată de doamna Răpescu trecuse. Relațiile lor, altădată numai zîmbete și drăgălășenii, erau deja de domeniul trecutului. Acum voia să imite pieptănătura lui Emmy, dar părul ei scurt nu se putea strînge coc, ci se zbîrlea ca fulgii pe fundul unei găini jumulite. După puțin se ridică și se duse în odaia lui Emmy. Ieși, pășind solemn, cu brațele întinse, cu obrazul extaziat, cu mărgelele albastre ale ochilor fixate pe acordeonul pe care mi-l așeză pe genunchi.

— Cîntați-ne ceva, domnule Kaloiannos. Frau Bobretzberg ar dori foarte mult să v-audă.

Tolănită pe canapea, cu brațele întinse, Emmy încuviința din cap și-mi zîmbea. Mi-am adus aminte de melodiile pe care le cîntam într-un bistrou din Montparnasse, pe vremea cînd taică-meu încetase să-mi mai trimită bani și mă străduiam să trăiesc fără să-mi întrerup studiile. Repertoriul meu era inepuizabil. Pupăza se tot foia și exclama :

— Ce melodie frumoasă, am mai auzit-o.

— Știți vreun cîntec grecesc ? mă întrerupse Emmy.

Am atacat melodii populare din Rumeli, Creta, Pelopones.

— Și cuvintele ?

Am tradus :

Mîndră la horă cînd te prinzi, mîndră cu portu-ți falnic. Emmy s-a ridicat în picioare. Venea să mă sărute, pot s-o jur ! Deodată și-a apucat obrajii între palme : era îmbujorată. Mi-a întors spatele și a fugit. După ea a plecat și Pupăza, ridicînd brațele la cer.

Am continuat să cînt din acordeon și să fredonez încet. Răpeasca a ieșit din camera albastră, a încuiat ușa, s-a uitat în oglindă, și-a aranjat zulufii de pe frunte, și fără să mă privească a trecut prin fața mea lăsînd în urmă o dîră de parfum franțuzesc. După puțin au revenit. Mirosul de apă de colonie pe care-l aduceau era ca o adiere răcoroasă într-o noapte înăbușitoare de vară. Emmy zîmbea, iar ochii îi străluceau aurii. I-am spus cuvintele lui Hölderlin :

— *Denn alles ist gut.*

Pentru că da, totul e bine. Anotimpurile și ceasurile, zilele și nopțile, florile și roadele vin și pleacă, pentru că aceasta este legitatea, ordinea ; restul, durerile, nenorocirile, războaiele își găsesc pînă la urmă un loc și se integrează în armonia lumii și în seninătate. Frumusețea omului nu moare ; nu piere decît odată cu viața de pe pămînt.

— Aa ! rosti Pupăza în culmea mirării. Dar dumneavoastră vorbiți și limba germană !

— *Nein, nein,* i-am făcut semn cu capul în timp ce degetele mele atacau pe clapele acordeonului un frenetic cazacioc. Trebuia să termin și să plec. Ce i-o fi spus Adam ieri, bătrînului ?

Mă înțelesesem cu Emmy. Primise netulburată fraza lui Hölderlin, așa cum boxerul primește fără să arate cel mai puternic crochet de la adversarul său. Astăzi era rîndul ei să mă ia prin surprindere cine știe cu ce. Dar a venit războiul și ne-a întrerupt. Cînd oare o să-și ia tălpășița yankeul ? Se lasă noaptea. „Prindeți vulpile, micile vulpi care nimicesc viile, căci viile noastre sînt în floare."

V

DE LA POARTA DAMASCULUI PÎNĂ LA POARTA Jaffei nu e mult, dacă scurtezi drumul prin orașul vechi. Și dacă bagi de seamă să nu te pierzi în labirintul de ulicioare, și nu te enervează strigătele, îmbulzeala, duhoarea, măgărușii încărcați care te împing să te dai la o parte, dacă nu te sperie cămilele care îngenunchează brusc în mijlocul drumului mugind și scuipînd o spumă deasă printre buzele lor clăpăuge și-ți ațin cu îndărătnicie calea, atunci poți spune că drumul ăsta este chiar plăcut, pentru că în timpul verii are un mare avantaj : îți oferă umbră. Cu toate acestea, Emmy preferă celălalt drum, cel exterior, care mergea aproape paralel cu zidurile, un drum numai urcușuri, piatră și arșiță. Căuta liniște ca să-și poată aduna gîndurile. Lui Benny, care-i propusese s-o ducă cu mașina, îi răspunsese blînd, dar ferm : „Nu, vreau să merg pe jos, singură".

Vila americanilor, aflată la poalele micii coline care se înalță în fața Porții Damascului, era înconjurată de copaci înalți și bătrîni, duzi și smochini. Emmy se pomeni dintr-o dată în arșița amiezii ; soarele o săgeta cu raze fierbinți ; un cer orbitor de cenușiu făcea insuportabil luciul căsuțelor văruite și cel al lutului galben din jurul lor. Scoase din geantă ochelarii de soare ca să-și ferească ochii, și-și acoperi capul și gîtul cu un batic. În spate, pe treptele de marmură ale vilei, nu se afla nimeni. Iuți pasul.

Un gust de sălbăticiune și de pucioasă îi stăruia pe cerul gurii. Privi în jur, țipenie de om ; se opri și scuipă cu un mic strigăt. Dezgustător, dezgustător, zise în sinea ei. Apoi, după ce stătu puțin pe gînduri : Nu, ți-a plăcut. Nu te preface.

Revedea în minte tot ce se petrecuse. Își silea, își implora închipuirea să considere cele petrecute drept niște incidente neplăcute dar trecătoare, de vreme ce își vor ocupa micul lor loc, ca un fel de clar-obscur, în

noua viață pe care a presimțit-o atît de puternic din prima clipă a sosirii lor în Ierusalim. În zadar. Ai fi zis că nodurile vieții ei încurcate îi produceau pentru prima dată durere în acest oraș în derivă. Și trebuia să le deznoade pe toate, în decurs de cîteva ceasuri. Te-ai obișnuit să împarți lucrurile în frumoase și urîte. În plăcute și neplăcute. Acum trebuie să iei o hotărîre : care sînt cele bune și care nu. Evident trecea printr-o criză. O schimbare a iluminatului îi dezvăluise pe neașteptate ceva groaznic : Hans purta o mască. Omul cu care se unise pe vecie, atît în viața aceasta cît și în cea de apoi, după cum se spune, nu era așa cum îl văzuse ea și nici așa cum o lăsase el să creadă că este. Dar oare și el n-ar putea spune același lucru despre mine ? se întrebă.

La ora două, Hans o aștepta ca de obicei la restaurantul hotelului Astoria. Cum avea să dea ochii cu el ? Avea să-i spună tot ce știa ? Și ce urma să se întîmple ? Sudoarea îi curgea pe după urechi, umezindu-i baticul. Scoase o țigară și o aprinse ca să gonească mirosul stăruitor din gură. Un vechi Ford, plin pînă la refuz de arabi, boccele și coșuri, urca gîfîind drumul în pantă. Unul dintre ei o văzu fumînd și-i aruncă un cuvînt de ocară. Zgomotul caroseriei ruginite acoperi la vale rîsetele răutăcioase ale șoferului și ale pasagerilor. Vreo zece chipuri negricioase și zbîrcite, îndreptate spre ea, rînjeau fără glas, cu o lucire triumfătoare în ochi. Emmy se opri uluită ; întotdeauna ostilitatea fără rost a oamenilor o găsea nepregătită, dezarmînd-o.

Drumul gudronat trecea acum printre măslini bătrîni, cu trunchiuri groase și scorburoase. Emmy prinsese o iță din ghemul gîndurilor ei și acum trăgea de dînsa.

Se prezentase :

— Benny Kurtmeyer de la O.W.W., cred că știți ce înseamnă.

N-a trebuit să-i ofere un scaun. Își aruncase capela pe măsuță și se lăsase greoi în fotoliul de piele. Se în-

tinsese, ridicase un picior și încălecase brațul metalic al fotoliului. Purta ciorapi scurți, rulați neglijent împrejurul gleznei, lăsînd astfel să i se vadă fluierul piciorului gros și păros. Părul său creț mototolea combinezonul uitat pe spătarul fotoliului. Emmy îl luase de-acolo și apoi se așezase pe marginea patului. Ușa din spatele ei rămăsese deschisă.

— Cred că e ceva între *Intelligence Service* și un oficiu de culturalizare pentru armata americană, îi răspunsese.

— Să admitem că-i asta, n-are importanță. Se vede că Mike nu v-a explicat cu ce se ocupă.

Emmy se îmbujorase. Mike Nicholson era un vlăjgan blond, drept și ciolănos ca un cedru roșu proaspăt doborît în pădurile din Idaho. Se îndrăgostise de ea. Ședea ceasuri întregi la barul hotelului Shepherd's și consuma băuturi tari, privind-o pe furiș, ca un cîine bătut. Devenise aproape un coșmar pentru Emmy. Îi simțea degetele — care băteau darabana pe marmura barului — pe spinare, numărîndu-i vertebrele. L-a urmat în cameră și apoi a revenit adesea acolo. În general, aventura o dezamăgise.

— L-am văzut acum două săptămîni la Cairo, spusese Benny. Mi-a părut foarte obosit. Am făcut aluzie la lipsurile emisiunii Austriecilor Liberi din Ierusalim. După cum vedeți, englezii au acceptat. Numai că vă așteptam la Astoria sau la hotel King David.

— Domnule căpitan, spusese Emmy ridicîndu-se, cred că trebuie să plecați imediat !

Se străduise să vorbească cu glas scăzut, ca să nu audă grecul din mansardă. Nu trebuia amestecat într-o asemenea afacere. Și se ruga din toată inima să vină Frau Anna. Benny își frecase cu putere bărbia, își descheiase cămașa de olandă și-și mîngîiase părul de pe piept. Face parte dintre bărbații care au tot spatele acoperit cu păr, ca urangutanii, își spusese Emmy roșind din nou. Rămăsese în picioare.

— Așezați-vă, doamna mea, și nu vă ieșiți din fire, rostise Benny pe un ton rece și sfidător. Știu, vă gîndiți la vizita colonelului Davies și de aceea nu mă credeți. Totul s-a făcut din ordinul lui Mike.

— Totul ? Și retragerea generalului Ritchie pe frontul din Libia ? răspunsese Emmy, așezîndu-se din nou.

— Evident că nu. Acesta însă a fost pretextul lui Herr Bobretzberg cînd ne-a cerut să-l trimitem la Washington.

— Minciuni ! Voi, în sfîrșit, americanii au vrut să-l trimită departe, și soțul meu a ales Ierusalimul ca să fie din nou aproape de front.

— Poate că așa v-a spus el, dar adevărul e altul : cînd a aflat că englezii l-au numit aici, s-a gîndit imediat că au procedat așa ca să-l îndepărteze de arhiepiscopul Testa, Nunțiul apostolic la Cairo. S-a speriat, a venit la noi și ne-a cerut protecția. I-am explicat că la rugămintea noastră era transferat la Radio. S-a liniștit, dar ne-a cerut să-i asigurăm vagon de dormit și hotel. Am făcut, după cum știți, tot ce-am putut.

— Astea-s basme pentru adormit copiii. Vreți să cred c-au fost mobilizate instituții întregi, c-a fost stricat rostul oamenilor, că s-au trimis telegrame și s-au irosit bani numai pentru că un căpitan al O.W.W. a dorit să-și satisfacă... ce ? Un capriciu ? Încă puțin și Rommel va bate la porțile Egiptului. În asemenea clipe nu se face așa ceva.

— După părerea dumneavoastră de ce se fac războaiele ?

Emmy rămăsese uluită. Omul acesta părea convins de ceea ce spunea. Era nebun sau pus s-o atragă în cine știe ce afacere dubioasă. Dar poate totuși îl nedreptățea ; era adevărat, deseori Emmy trăgea concluzii pripite. Americanii au o mentalitate ciudată. În discuțiile ei cu Mike, se întrebase adesea ce sperau ei să cîștige din acest război. Emmy vedea o prăpastie între declarațiile lui Roosevelt și modul cum acționau în Egipt.

— Am avut o prietenă din copilărie, Mitzi Pollak...

— Evreică, desigur, o întrerupsese Benny.

— Mi se pare că și dumneavoastră sînteți evreu...

— Eu sînt american. E o diferență.

Emmy îl privi din nou deschizînd gura. Poate din obicei acesta își duse mîna între maxilare și apăsa distrat. Simți că-i vine amețeală. Se ridicase și ieșise în coridor. Canapeaua, măsuța... Ceaiul din cești se răcea.

Căldura devenea insuportabilă. De aceea Emmy răsuflă ușurată cînd văzu un pîlc de plopi și chiparoși în fața noii mînăstiri grecești. Dar nu se opri. Un european mai în vîrstă și bine îmbrăcat îi întorcea spatele, cu picioarele răschirate, lipit aproape de trunchiul unui pom. Cînd ajunse în dreptul lui, acesta făcu un gest pe care un european niciodată nu l-ar fi făcut. Ochii ei reușiră să surprindă prin ochelarii de soare niște amănunte uluitoare. Își îndreptă repede privirea spre stîncile întunecate ale colinelor arse de soare și se întrebă ce comentarii și comparații ar fi făcut Mitzi. Se stăpîni să nu rîdă.

— Ce-ați vrut să spuneți despre prietena dumneavoastră ? întrebase Benny în camera cu acordeonul, continuînd să stea în aceeași poziție.

— Obișnuia să spună că mai bine ar fi fost Dollfuss [1], decît să-l fi avut pe Hitler. Și, totuși, ea a murit lovită de un proiectil lansat de armata lui Dollfuss, chiar în fața imobilului în care locuiau părinții mei. Venise să afle vești despre mine, pe cînd eram în voiaj de nuntă...

— Soțul dumneavoastră a fost secretar al Cancelarului, nu ?

— N-are nici o legătură ! V-am spus, ne-am căsătorit înainte să aflu cine era într-adevăr Dollfuss. Evenimentele din martie ne-au surprins la Budapesta.

— Firește, spusese Benny pe un ton ciudat. Și ce părere are acum despre dictatorul acela mărunțel ?

— Îl privește ! Vă pot spune numai ceea ce gîndesc eu despre dumneavoastră. Același lucru ca și despre Dollfuss.

— *You little radical pest !* [2] șuierase Benny printre dinți. Dacă nu mă-nșel, tatăl dumneavoastră a fost membru al *Schutzbund* [3]-ului ?

---

[1] Engelbert Dollfuss (1892—1943), om politic austriac ; lider al Partidului social-creștin, cancelar al Austriei, asasinat la Viena de naziștii austrieci.

[2] Mică lepră radicală (engl.).

[3] Organizație armată a Partidului social-democrat, al cărei scop era lupta împotriva organizațiilor paramilitare ale burgheziei *(Heimvehr)* ; se înființează în aprilie 1923, la Viena, și va fi desființată în 1933, de către guvernul lui Dollfuss.

Știau pînă și asta ! Nu, nu pe bătrîni, se rugase în sinea ei. Trăiau acum în odăița portarului, la Florisdorf. „Numai speranța de-a te revedea ne mai ține în viață“, scriau ei în ultimul buletin al Crucii Roșii, care sosise în urmă cu două luni la Cairo. Speranță, una la un milion : să învingă imediat Hitler... Și totuși era îndoielnic. O s-o lase să se întoarcă în patrie ?

Benny se ridicase și se plimbase prin cameră. Se oprise în fața gravurii lui Dürer : Moartea, Foametea, Războiul și Ciuma, cei patru cavaleri ai Apocalipsului.

— De ce nu vă mutați la Astoria ? întrebase el. Aici va fi mai greu să ne întîlnim.

— Dar încă nu mi-ați spus că mă veți convinge să fac așa ceva, răspunsese ironic Emmy.

Benny se apropiase de ea și-i șoptise la ureche :

— Ce-ați spune dacă englezii ar citi mesajele pe care soțul dumneavoastră le trimite Papei ?

— Hans ? se miră ea.

Benny îi arătase fereastra odăii. În depărtare se profila catedrala germană, masivă ca o fortăreață medievală, portocalie sub razele soarelui ce asfințea. Frau Anna pusese să se taie crăcile eucaliptului. „Privelișteа seamănă din nou cu o ilustrată“, îi spusese lui Emmy, care privea consternată.

— Cu ajutorul cavalerilor Templieri, nu-i nevoie să strigați ! îi șoptise Benny apropiindu-se și mai mult. Buzele lui atingeau acum perișorul ei de pe grumaz, în spatele urechii : Via Turcia, dar la Ankara le primește Von Papen.

— Hans ? repetase Emmy, dîndu-se înapoi ca să-l vadă mai bine. Ochii lui se înroșiseră și răsuflarea îi era fierbinte.

— Da, Hans. Englezii au deocamdată numai bănuieli. Vor să-l trimită sub un pretext oarecare la Ankara și apoi să-l urmărească, să vadă dacă stabilește contacte.

— Voi ați pus totul la cale, rostise Emmy cu glas scăzut, imitîndu-l fără să vrea. Prin deschizătura cămășii îi vedea pieptul păros. Vîna din adîncitura gîtului îi zvîcnea și inima îi bătea cu putere.

— Nu, vă jur, spusese Benny, reluîndu-și poziția inițială. Deși, vă mărturisesc, treaba asta îmi convine de minune.

Să îngenuncheze, să-i îndepărteze încetișor mîna îndiscretă... Emmy, Emmy! Ieșise din nou în coridor. Grecul stătea închis în mansarda lui. Și noaptea se lăsa așteptată. Revenise în odaie nehotărîtă, palidă.

— Trebuie să plecați! Propuneți un alt loc unde să ne întîlnim, dar nu la hotel, și vom continua acolo discuția.

— *That's a good girl!* [1] exclamase Benny satisfăcut și se ridicase. Își luase capela de pe măsuță și indicase o vilă la Poarta Damascului. Ea spusese că nu înțelege, că avea să se piardă, și apoi că îi era teamă. Căzuseră de acord s-o aștepte cu limuzina în fața clădirii organizației Y.M.C.A. [2] Nu încercase s-o sărute. Nici nu-i atinsese mîna. Plecase, scund, plin de el, dinamic, rău. Păros. Evreu german. O.W.W. Ceva între *Intelligence Service* și... Emmy, Emmy...

Sub Poarta Jaffei îmbulzeala era de nedescris. Un șuvoi de vehicule de tot felul, și vietăți, oameni cu hainele cele mai pestrițe, curgea necontenit în două direcții, învăluit într-un nor de praf auriu. Emmy simți cum i se învîrtește capul; se opri și se sprijini cu palma de zidul zgrunțuros. Fu imediat asaltată de cerșetori. O fetiță cu privirea îndrăzneață o trase de rochie și apoi fugi. Răsuflarea îi ieșea veninoasă ca duhoarea din leșul unei fiare. Se aplecă puțin și scuipă. Cerșetorii se dădură înapoi. Ochiul ei surprinse un bătrîn cu turban verde, suit pe un măgăruș, care se îndepărta, cu capul întors spre ea. Îi căuta privirea prin ochelarii de soare. Cînd o întîlni, scuipă cu năduf și-și întoarse mînios capul. Se petrece ceva, nu este o simplă coincidență, se gîndi Emmy. Se examină cu luare-aminte. Înfățișarea ei n-avea nimic provocator. Ceva ce n-avea legătură cu persoana ei atița pe ascuns starea de spirit a mulțimii.

---

[1] E o fată bună (engl.).

[2] *Young Men Christian Association* (Asociația tinerilor creștini).

Duminică, 14 iunie, trebuie să-mi aduc aminte de această dată. Poate că se va şti mai tîrziu. În afară de cazul în care locuitorii acestui oraş sfînt simt apropierea femeii adultere. Cu alte cuvinte mă pot aştepta şi la moarte prin lapidare? Găsi amuzant acest lucru. Dar îi veni imediat în minte Hans şi se posomorî. Capul i se învîrtea din nou. O mînă o apucă de braţ.

— Aveţi nevoie de ajutor, Frau Bobretzberg?

O evreică poloneză, grasă, între două vîrste, o privea zîmbind. Emmy recunoscu în ea spălătoreasa pe care o văzuse cu o zi în urmă aplecată deasupra albiei, cînd din greşeală deschisese uşa de lîngă baie, în vila lui Benny.

— Vă mulţumesc, n-am nimic, mi-e numai tare cald. Dar de unde ştiţi numele meu? întrebă ea alarmată.

— Sîntem vecine la pensiunea Kohler. Locuiesc la parter, împreună cu copiii mei. Ne salutaţi de obicei, dar se vede treaba că nu ne-aţi băgat totuşi în seamă.

Se mai aflau încă sub Poartă. Un loc fatidic, de neuitat, se gîndi Emmy. O luă de braţ.

— Cred că trebuie să mă sprijin puţin de braţul dumneavoastră, Frau...?

— Hliaska, Roza Hliaska...

Merseră fără să vorbească. După puţin, Emmy îi lăsă braţul. Se uită la ceas.

— Cunoaşteţi vreun local mai retras, unde putem bea ceva răcoritor?

— Putem merge la un local arăbesc, unde se servesc răcoritoare. E chiar în drumul nostru. Are grădină cu havuz...

După plecarea chelnerului arab, care adusese limonadele în nişte pahare înalte, Emmy scoase din poşetă o liră şi încercă s-o strecoare în palma Rozei. Era îmbujorată la faţă şi mîna îi tremura.

Roza despături lira, o netezi încet cu palma, luă poşeta şi o puse înapoi, rostind cu un zîmbet acru:

— Nici nu vă puteţi închipui cît de mare trebuinţă mi-ar face, dar n-o s-o iau. Eu sînt aceea care trebuie să vă rog să nu suflaţi o vorbă, pentru c-o să mă dea afară prietenul dumneavoastră dacă află că v-am recunoscut. Şi atunci s-au dus conservele şi zahărul pentru

copii, și *porridge*-ul pentru soacră-mea. Înțelegeți ? Am vrut numai să v-ajut. Erau cerșetori, printre ei și leproși, care voiau să vă atingă. Eu v-am vorbit și nu m-ați auzit pînă cînd nu v-am apucat de braț și v-am tras. Dacă veți fi atît de bună să-mi dați rufele să vi le spăl, o să vă iau tot atît cît la spălătorie, dar le voi spăla cu grijă și voi fi și eu mulțumită...

Emmy își scoase ochelarii și-i puse pe masă. Apoi scoase batista.

— Nu merită osteneala, îi spuse Roza zîmbind. Nu merită să vă stricați ochișorii pentru atîta.

Goli paharul, se șterse cu dosul palmei și-și împinse scaunul. Apoi o lovi ușurel pe spate pe Emmy. Aceasta se opri din plîns și scoase o oglinjoară.

— Sufletelule, ce frumusețe de gene ! Ziceam c-o să se decoloreze din cauza lacrimilor, cînd colo, ce să vezi, s-au înviorat ca florile după ploaie. Cred că Frau Anna moare de invidie cînd vă vede. Nu-i împrumutați și ei cîteva, poate că așa reușește să-l cucerească pe grec...

Emmy ciuli urechile, dar cealaltă terminase.

— Care grec ?

— Cel care stă la mansardă.

— E îndrăgostită de el ?

— Moare după el. De cînd stă la ea, ne scoate sufletul cu observațiile. N-ați văzut-o cu măturoiul ? Un adevărat ulan al Kaizerului.

— Las-o să sporovăiască cît o vrea, zise Emmy chipurile neștiutoare, izbucnind în rîs din cauza comparației. Poate e o coincidență.

— Bravo, așa-mi place. Am spus baliverne, ca să vă fac să rîdeți. În legătură cu idila, puteți să mă credeți. Sînt convinsă în privința lui Frau Anna. Și să vă spun de ce : în fiecare miercuri o englezoaică misionară ne strînge într-o casă de dincolo de calea ferată, în apropierea fabricii de gheață. Mă duc și eu cînd n-am de lucru : ceai, fursecuri, pălăvrăgeală. Fiecare își povestește viața. Și atunci ulanul...

— Nu-i mai spuneți așa, vă rog, e o comparație foarte crudă, săraca de ea ! În fond are o inimă de aur...

— Nu prea. N-o cunoaşteţi încă. Dar aveţi tot timpul. Frau Anna îi vorbeşte de rău pe toţi chiriaşii ei, dar despre chiriaşul grec nu suflă o vorbă. Să nu-mi spuneţi că şi asta-i o coincidenţă, pentru că atunci cînd i-am spus-o s-a făcut galbenă ca ceara şi seara mi-a luat fetiţa la cinematograf.

VI

TREBUIE SĂ-MI IAU TĂLPĂŞIŢA DE-AICI. Refugiul pe care mi-l construisem cu răbdare de trei luni de zile s-a prăbuşit ca un castel din cărţi de joc. „Capetele pătrate" m-au descoperit. Cu alte cuvinte, Capul Pătrat, Mărunţelu. I-aş nedreptăţi pe ceilalţi dacă i-aş pune în aceeaşi oală cu el. Şi, colac peste pupăză, am primit şi vizita Răpeascăi, şi a doua zi a avut loc criza de isterie a proprietăresei, care mi-a mărturisit că Richards îi dezvăluise încă din martie că nu lucrez la Radio. Şi cu toate acestea mă ascunde. Se jură că n-a mărturisit nimănui nimic. Atunci de ce mă evită Emmy ? Bănuiesc că americanul e de vină. I-o fi spus ceva şi ea s-a speriat. De alaltăieri comportarea ei s-a schimbat. Nu mai stă deloc acasă ; toată ziua e pe drumuri. Cînd se apropie ora ceaiului, deschid puţin uşa şi privesc pe coridor : pustiu, numai canapeaua şi măsuţa. Am reuşit într-o zi s-o întîlnesc pe scări : „Ce mai faceţi ? Se poate să vă purtaţi aşa cu nişte vechi prieteni ?" „Vă rog, nu vă apropiaţi de mine. Relaţiile dintre noi nu pot duce la nimic bun." Vorbea limpede şi cu răceală, trăgînd mereu cu coada ochiului jos, la intrare. M-am dat la o parte fără să scot un cuvînt, şi a trecut.

Potrivit terminologiei comunicatelor *Wehrmacht*-ului, cercul se strînge din ce în ce mai mult. Cine cunoaşte locul unde mă ascund ? În primul rînd, „capetele pătrate" ; consecinţă probabilă : Poliţia militară greacă. Mărunţelu susţine că în prezent acest pericol este exclus, deoarece prietenii din comandamentul Brigăzii au reuşit

să mă treacă în evidența Garnizoanei orașului Cairo și acolo domnește o confuzie de nedescris. Posibil. Dar asta înseamnă că mă aflu la cheremul lor. Cînd o să hotărască, cîteva rînduri trimise Garnizoanei din Ierusalim și... s-a terminat cu mine. În al doilea rînd : Richards ; consecință probabilă : *Intelligence Service,* Garnizoana sau Poliția engleză. Neverosimil. Este un reacționar dar nu un delator. Am petrecut ceasuri întregi împreună, discutînd probleme care ne pasionau. La un moment dat, mi-a spus : „Într-un ceas de cumpănă, un umanist ar prefera mai curînd să moară alături de prietenii săi, decît să-și dea viața pentru o ideologie sau alta". Dacă i-aș fi spus lui Mărunțelu ce mă determină să am deplină încredere în el, m-ar fi socotit nebun. Hadgivasilis ar fi înțeles, dar n-am apucat să discut problema asta cu el. Pupăza îmi vorbise abia astăzi. În al treilea rînd : Pupăza ; consecință probabilă : Poliția. Imposibil. Numai dacă e intimidată sau dacă pălăvrăgește din prostie. Dar am dăscălit-o bine. Singurul lucru de care se teme e să nu părăsesc pensiunea. Altă poveste și asta ! În al patrulea rînd : Michèlle, adică Răpeasca ; consecință probabilă : necunoscută. Marea necunoscută. În al cincilea rînd : Emmy ; consecință probabilă : americanii. Neverosimil. Sau contrariul : americanii au informat-o pe Emmy... Într-adevăr, or fi informat-o ? Cum de-au aflat ? Și dacă au aflat, de ce n-am fost încă arestat ? Iată o problemă.

Dar să recapitulăm, poate că vreun amănunt o să mă lămurească. Mă aflam sub luminator și citeam pasajul despre vulpile cele mici. Să vezi, spuneam în sinea mea, e vorba de șacali. În clipa aceea am auzit glasuri în grădină. M-am suit pe scaun și am privit pe furiș. Pupăza vorbea cu americanul care se pregătea să plece, stînd cu mîna pe poartă. De ce îl mai ține de vorbă și nu-l lasă să plece ? m-am întrebat nervos. Se răcește ceaiul. Atunci l-am văzut pe Mărunțelu, purtînd bocanci și capelă, trecînd agale pe stradă. Se prefăcea că privește în altă parte, dar îl cunosc bine, venise pentru mine. Ciudată coincidență, de la lagărul din Kfariona direct la Ierusalim și tocmai pe străduța mea ? ! Puțin mai departe, în locul unde amantul doamnei Andreanu aștepta diminețile, s-a oprit și și-a aprins o țigară. După aceea a mai trecut încă

o dată alene prin fața casei, și apoi a plecat. Mai era încă ziuă. Îmi pierise buna dispoziție și nu mai aveam chef de vorbă. Am întredeschis ușa. Pupăza, singură, strîngea ceștile de ceai. Mai tîrziu a întrebat-o, prin ușa închisă, pe Emmy, dacă vrea să meargă la cinema, pentru că joacă un film sentimental. N-am auzit decît răspunsul Pupezei : „Bine, cum doriți. Noapte bună și vă urez sănătate." Am mai așteptat puțin. Bobretzberg trebuie să se fi întors. Am coborît repede scările, m-am uitat bine în jurul meu, nu cumva să mă pîndească cineva, am traversat grădina, am sărit gardul din spate și am ajuns la vila cu castani ; apoi am sărit un alt gard acoperit cu caprifoi, care îmbălsăma aerul, și de-acolo m-am îndreptat, uitîndu-mă mereu în dreapta și-n stînga, spre locuința lui Hadgivasilis. Din fericire, în spatele obloanelor întredeschise candela era aprinsă.

— În sfîrșit ! rosti bătrîna. Am crezut că ne-ai uitat. Hai, vino, avem mîncare de bame. Am adus și bere, adică Vasilis.

Mîncam fără poftă :

— S-a întors Adam, nu-i așa ? Mai deunăzi mi s-a părut că-i aud glasul.

— Într-adevăr, s-a întors, dar și-a luat iar tălpășița, ticălosul, zise bătrînul. Ce neobrăzare la omul ăsta ! Nemaipomenit ! Auzi dumneata, să vrea să-și aducă aici, în casa răposatei, ibovnica, o femeie măritată, o armeancă, căreia i-a sucit capul la Haifa. I-am spus c-o să-i omor pe-amîndoi...

Bătrînii dăduseră Amalitsei căsuța ca zestre, dar „actele nu fuseseră bine întocmite" și văduvul susținea acum că proprietatea era a lui. Voia să-i evacueze și să-i lase pe drumuri. Am discutat problema și din punct de vedere juridic, și i-am sfătuit ce-ar trebui să facă. Apoi le-am povestit despre întîlnirea pe care o avusesem în acea zi. Le-am spus că era cu neputință să mă fi urmărit Garelas pînă la pensiune, fără să-l fi simțit. Cum de au dat de urma mea ?

— Ce sînt ăștia, socialiști ? întrebă bătrînul.

— Mai mult decît atît.

— De ce n-ai spus așa de la început? Te-a dibuit cineva și apoi i-a informat și pe ei.

Și bătrînul îmi explică cum acest oraș lăsat în voia valurilor era cîrmuit de mii de forțe occulte. „Nu te sinchisi de autorități, nu te sinchisi de aliați, de arabi și de beduini, care au și ei organizațiile lor, nu te sinchisi de călugării-cavaleri, de protestanți, de catolici, de armeni, de greci, de ruși, de tot soiul de misiuni care se măcelăresc între ele ca să cîștige suflete și adepți în lumea cealaltă. Cei mai bine organizați sînt evreii. Cu toate astea, nu te teme că evreul o să te dea pe mîna stăpînirii. Străinul e o persoană sacră pentru el. N-ai citit în *Cartea Deuteronomului?* „Așadar, primiți-l cu dragoste pe străin, pentru că și voi străini ați fost pe pămîntul Egipetului."

— Bine, bine, de-acord cu toate astea, dar pînă s-o găsi o soluție trebuie să-mi schimb locuința. Și, pe deasupra, nu mai am nici bani.

Îngrijorați, bătrînii dădeau din cap deasupra farfuriilor din fața lor. Mi-am scos talismanul din buzunarul mic al pantalonilor și l-am desfăcut cu un cuțit.

— Solitarul[1] Amalitsei! rosti Kira Marghetula. Măi, Vasilakis, păcat să-l vindeți! E o bijuterie de familie.

Fusese la nunta mamei, în Alexandria, și admirase darul ginerelui, dar prin care acesta voise s-o înduplece pe bunica să-și lase fata să plece cu el în Grecia. La nuntă fusese și Amalitsa, pe-atunci o fetișcană, și chiar Kira Marghetula o lăsase timp de patru ani să stea la bunica ca să-l uite pe diavolul acela de Adam. Dar în zadar... Era pe vremea primului război mondial și Adam reușise să fugă din Homs, adică de la turci, să treacă cu barca de la Beirut în Cipru și de-acolo la Port Saïd, așa că într-o zi bunica l-a zărit în spatele sicomorilor, pîndind ca un hoț. „Ia spune-mi, fetițo, o întrebase bunica pe răposata, nu cumva tînărul acela cu lanțul de aur e Adam?" „Nu știu, bunico, dar tare aș dori să fie el." De ce ți-e scris, nu scapi, fiul meu...

---

[1] Inel cu o singură piatră, de obicei briliant.

O ascultam pe bătrînă vorbind și retrăiam întreaga poveste așa cum se înfățișa din negura anilor copilăriei mele. Era toamnă, ne aflam la Kifissia și ziua întreagă cernuse o ploaie măruntă peste mormanele de frunze veștede. Cineva, bunica sau mama, spunea povestea asta, și totul era învăluit într-o lumină gingașă și melancolică. Dragostea asta mare, care nu se temuse nici de moarte, nici de primejdii, nici de războaie și nici de furtună, ci dura de-atîta vreme, și dura și lanțul de aur și ceasul și Adam care dădea tîrcoale și devenise un personaj legendar, întruchipînd eroismul, devotamentul și credința... Și-acum, aici auzeam cealaltă variantă. Amalitsa murise pe jumătate paralizată, într-o stare de idiocenie ; îi curgea saliva din gură ca la copiii de țîță, numai ochii îi scăpărau de o patimă nepotolită... „Îi dădea să bea tot felul de fierturi din buruieni afrodiziace, pe care le lua și el, a nenorocit-o... Să nu crezi, i-am spus, că nu știu cum i-ai sucit capul armencii ăleia, cu fund voluminos. O să mă duc la Patriarh și-o să-i povestesc totul de-a fir-a-păr, te voi face de ocară peste tot.“ Bătrînul fierbea de mînie în timp ce vorbea.

— Înțelegi acum de ce arabii au zicala : „Să nu crezi niciodată în poveștile hagiilor“ ? Oamenii auzeau minunații despre Locurile Sfinte, așa cum ai auzit și tu despre Adam, și, cînd veneau aici, pămîntul acesta le dezvăluia adevărul gol-goluț.

Tot așa, învăluit într-o lumină strălucitoare, mi-l închipuisem și pe Mărunțelu, din povestiri auzite pe vremea dictaturii lui Metaxas [1] și a războiului civil din Spania. Și iată cine era, un Adam ! Pămîntul Canaanului îl demascase.

Hadgivasilis pusese briliantul în palmă și-l admira.

— Cred că pietricica asta valorează astăzi o grămadă de bani, zise el. Cinci sute sau șapte sute... Las-o la mine, cunosc eu un om de încredere.

Am căzut de acord s-o schimbe în lire de aur, pe care să le facă fișicuri de cîte douăzeci. Ne-am ridicat

---

[1] Ioannis Metaxas (1871—1941), general și om politic grec ; instituie în Grecia, între 1936 și 1941, un regim de dictatură militară fascistă.

de la masă ca să-mi arate în ce loc al grădinii urma să le îngroape, ca să le pot găsi în cazul în care eram urmărit și trebuia să intru pe-ascuns, fără să mă simtă Adam. Bătrînii mi-au arătat iarăși uniforma mea împachetată în hîrtie gudronată și ascunsă în spălătorie, printre scînduri și fiare vechi.

— Vom lăsa mereu ușa descuiată, zise bătrînul. Poate ai nevoie așa, pe neașteptate. Te poți ascunde aici cîteva ceasuri, dacă n-ai unde.

După puțin am plecat. Ca întotdeauna, bătrîna m-a sărutat și mi-a făcut semnul crucii pe frunte.

Ieri mi-am petrecut toată ziua lîngă luminator. Aproape n-am dormit deloc. La zece am văzut-o pe Emmy plecînd. S-a întors la trei, însoțită de domnul Andreanu. Pesemne că se suiseră în același autobuz. Discuta veselă și cînd au ajuns la ușă și-a ridicat pe furiș ochii și a privit în sus. După-amiază am oprit-o în capul scării. Trecuse ora ceaiului și nu mă chemase nimeni. Cînd mi-a spus să nu mă apropii de ea, am lăsat-o în pace. Mărunțelu n-a apărut. Și Pupăza se ascundea pe undeva, pentru că glasul nu i se auzise deloc. Eram iar nervos. Purtarea neașteptată a lui Emmy mă răscolise profund. Pe deasupra, eram nerăbdător să aflu ce rezolvase Hadgivasilis atît în privința briliantului cît și a noii mele locuințe. Am așteptat să se întunece bine de tot și am coborît. Nimeni. La capătul aleii i-am auzit însă glasul :

— Manos.

M-am oprit.

— Ce vrei acum ? l-am întrebat.

— Hi, hi, a rîs el. Pentru mine nu vreau nimic, am treabă cu tine, spre binele tău.

Îmi spuse că am mers prea departe, că asta nu mai era o simplă încăpățînare. Băieții reușiseră să aranjeze provizoriu situația mea, dar dacă mai ședeam așa multă vreme, riscam să fiu declarat dezertor. I-am răspuns că prevăzusem din primul moment această eventualitate, așa că nu mă speria deloc.

— Experiența m-a învățat că un tovarăș de-al nostru, care e ofițer și pe deasupra a fost decorat în Albania, are datoria revoluționară...

— Scutește-mă, te rog, de tiradele astea, i-am zis întrerupîndu-l. M-am săturat de ele. Mai ai ceva să-mi spui ?

Bătea la ochi dacă am mai fi stat acolo să discutăm. Așa că am pornit în căutarea unor locuri mai puțin umblate. Am traversat calea ferată, am mers mai departe. O bufniță țipă undeva în întuneric, făcîndu-l pe Mărunțelu să tresară. „Taci, piază rea", murmură el printre dinți. O masă sumbră se profila în depărtare și ne apăsa sufletul : Muntele Păcatului. Mărunțelu își acordă glasul la registrul de jos și-mi oferi un discurs de toată frumusețea.

— Te-am căutat, îmi zise, din proprie inițiativă și cu hotărîrea fermă de a contribui la crearea acelui climat de înțelegere, demnitate și înălțare spirituală, în care (sic) lupta noastră să capete strălucire, spre cinstea Greciei și a fiilor săi aflați pe meleaguri străine.

L-am lăsat să termine.

— Dacă înțeleg bine, i-am zis, ai încetat să mă mai consideri o pietricică împuțită.

— Hi, hi, hi, asta depinde de voința și de dorința ta de a lupta. În ultimă instanță, tu și tovarășii tăi veți hotărî dacă ești demn să-ți recapeți dreptul de-a te afla din nou în rîndurile noastre. De ce privești totul dintr-un unghi atît de personal ?

Am înțeles. Avea nevoie de mine. Prima reacție pe care am avut-o a fost să primesc imediat, să alerg iarăși acolo unde mă aștepta o treabă și... la naiba cu despicarea firului în patru ! Dar m-am reținut. Timp de un an strînsesem din dinți, îndurînd orice, cu speranța că-l voi impresiona prin exemplul meu și va vedea adevărul în față. Pînă la urmă însă, mi-am dat seama că în felul acesta deveneam complicele lui, căci tăcerea mea însemna un sprijin pentru el. Îl luasem atunci de-o parte și îi vorbisem cu inima deschisă. I-am arătat toate defectele și calitățile. „Dacă vorbesc tot așa și față de ceilalți, ținînd seama și de faptul că i-ai învățat prost, vor crede că am intenția să fac fracționism

ceea ce poate chiar se va întîmpla prin forța lucrurilor. Nu doresc așa ceva. Știu cît de periculos este. Îți spun numai ție și te rog să-mi răspunzi cu aceeași sinceritate unde am dreptate și unde nu." A vrut să-mi răspundă imediat. „Lasă să treacă douăzeci și patru de ore, i-am zis. Vreau să am satisfacția că te-ai gîndit bine." A trecut o săptămînă, nimic. „Ce se întîmplă ?" l-am întrebat într-o zi. „Ai să vezi", mi-a răspuns. Și într-o seară a convocat o ședință al cărei raport l-a prezentat tot el. A vorbit patru ceasuri în șir despre „manevre antidemocratice", a denaturat vorbele mele așa cum îi convenea și a încheiat cu o propunere. „V-am prezentat situația fidel și în amănunțime. N-avem timp de discursuri. Fiecare să vorbească zece minute." S-a pus la vot. S-a acceptat. Am renunțat la cele zece minute acordate mie ; nu-mi erau de nici un folos. Mărunțelu a luat a doua oară cuvîntul, a vorbit din nou trei ceasuri, cu scopul să ne țină așa pînă dimineața și să nu-mi mai rămînă timp să mă apăr. A vorbit pînă și de situația internațională. Toți cei prezenți erau stupefiați, dar nici unul nu s-a ridicat să spună : „Ia stați, fraților, omul ăsta n-a scos nici o vorbă, cum să-l condamnăm așa, fără să se apere ?" Și de vreme ce nu s-a ridicat nici unul, ce puteam să fac eu ? Să vorbesc numai așa, ca să treacă timpul ? M-am sculat și am plecat. Aceasta era problema pe care o priveam dintr-un unghi atît de personal. Dar cum altfel aș fi putut s-o privesc ?

După puțin, își dădu seama că eu tac și schimbă subiectul. Pesemne că totul fusese pregătit dinainte, potrivit unei anume ordini. Mă informă că o veche „teză" a mea în legătură cu atitudinea pe care trebuia s-o adoptăm față de ofițeri fusese acceptată și pusă acum în aplicare. Susținusem că soldații nu trebuie încurajați la obrăznicii și acte de indisciplină, pentru că în felul acesta nu aveam să creăm o armată de eliberare, ci o adunătură de derbedei. Propunerea mea fusese respinsă pentru că „subapreciasem elementul conștiință de clasă" și pentru că „privisem problema dintr-un unghi personal".

— V-ați ridicat și ați arătat în fața tuturor că a fost o greșeală ? l-am întrebat. V-ați făcut autocritica ? Au aflat ofițerii ?

— Bineînțeles că nu. Prestigiul conducerii trebuie să fie salvgardat.

Treburi pe jumătate făcute. În sfîrșit, era ceva ; oricum, mai bine decît nimic. Experiența vine mai tîrziu, dar îndreaptă totdeauna ce-i strîmb. Sau poate cineva, mai capabil și mai calm decît mine, reușise să-i convingă ?

— Și acum ce zici, vii sau nu ?

— Mai așteaptă cîteva zile, vreau să mă gîndesc.

— Stai, mai e încă ceva, zise el schimbînd chipurile subiectul : ce-ți spunea Makridis cînd venea să te vadă ?

Nemaipomenit ! Dacă Makridis, un locotenent fascist din Comandamentul Garnizoanei, ar fi avut legături cu mine, atunci la ce bun să mă mai ascund ? Am simțit imediat amenințarea indirectă : aceasta era învinuirea ce mi-o pregătea în cazul în care aș fi fost refractar, și mi-am dat seama că informatorul lui trebuia căutat mai curînd printre locatarii parterului ; chiriașii Pupezei știau cu toții că Makridis venea pentru o tînără învățătoare și chiar într-o zi a încercat s-o siluiască ca un ageamiu, dar în după-amiaza aceea casa era aproape goală.

— N-ai renunțat încă la metodele astea polițienești ? Makridis venea pentru o tînără ovreicuță.

— Hi, hi, hi, rîse el din nou. Și tu... ca în sînul lui Avraam... Liniște și huzur. Ovreicuțe. Am numărat nu mai puțin de patru. Și toate chipeșe. Desigur că le-ai mulțumit pe toate, că doar ce altă treabă ai ?

Nu mai avusesem relații cu o femeie din aprilie 1941, la Serres. Femeile de-acolo ne ajutaseră să ne îngropăm camarazii căzuți în luptă, jeluindu-i de parcă le-ar fi fost mame... Apoi ne-au tras de mînă, și ne-au spus : „Haideți, veniți, nu vă sfiiți“. Ne desfăcusem galoanele de pe vestoane și aruncasem mitralierele în puțuri, așteptînd nemții, să ne ia prizonieri. Și-acum muieraticul ăsta, cunoscut ca atare de toată lumea, mai are și tupeul...

— Ești putred pînă-n măduva oaselor, i-am spus. Și cînd o mișcare are elemente putrede la conducere, sau putrezește și ea, sau le izgonește. Îmi cunosc poporul. Te va izgoni...

— Vino să muncești, și curățirea se va face mai repede.

Cunoșteam metoda. Dreptul de a vorbi se rezuma la asta : patru ceasuri el, zece minute tu. Apoi punerea la vot. Propunerea respinsă. Poate data viitoare.

— Pierdere de timp, i-am răspuns. Trebuie găsită o altă modalitate.

— Îți dai seama ce răspundere îți asumi ! Știi doar cum procedăm cu unii ca tine !

Era capabil să-și ducă la îndeplinire amenințarea. Dar niciodată singur. Ca întotdeauna, avea să pună pe alții. Nu i-am răspuns.

Așadar, era cu neputință să ne înțelegem. Ne certasem din nou, și serios. Voia să plece, dar s-ar fi rătăcit prin pustietatea aceea. L-am însoțit pînă la gară și acolo ne-am despărțit. Mi-era foame, dar n-aveam chef să mă duc la bătrîni sau la vreun restaurant. Nu voiam să mă văd cu nimeni. Am mai umblat încă vreun ceas ; la o tarabă se vindeau mere galbene, aduse din Liban. Am cumpărat o jumătate de oca și le-am mîncat în drum spre casă.

M-am întors la ora obișnuită, dar n-am auzit glasul Pupezei. M-am aplecat : patul de campanie nu se afla sub scară. Probabil se culcase sus. Asta însemna că se eliberase o cameră, care, a lui Emmy sau a maiorului Farran ? Am urcat scările în vîrful picioarelor. Ușa odăiței mele era întredeschisă. M-am oprit. M-a izbit un puternic miros de arak. Glasul Răpeascăi îmi șoptea :

— *Entre, c'est moi ; je ne te mangerais pas.* [1]

Am intrat și-am aprins lumina. Era desculță, numai în combinezon. Ședea cuminte pe scaun. Pe masă se afla o sticlă de un litru cu arak, pe jumătate plină, iar pe

[1] Intră, eu sînt ; n-o să te mănînc (fr.).

Biblie o cupă de cristal. Dealtfel, nu era dezordine. Dacă scotocise, desigur că rămăsese dezamăgită.

I-am răspuns că eram conștient de faptul că nu avea să mă mănînce, dar că mă mira prezența unei persoane atît de nobile în camera mea, și la acea oră. M-a privit. A schițat un gest de oboseală, de parcă ar fi cerut să îndepărteze orice motiv de ceartă.

— *Tu m'as fiché un sacré cafard avec ton truc à soupirs. Voilá.* [1]

Cîntecele Parisului, care o lăsaseră indiferentă pe Emmy, treziseră în sufletul ei sentimente de mult uitate. Se ridică de pe scaun și închise ușa. Apoi se așeză pe divan și-i încercă arcurile cu palma.

— *J'espère que ton plumard ne fait pas de boucan. Éteins, veux-tu ?* [2]

Am lăsat-o să se dezbrace, apoi am stins lumina, așa cum îmi ceruse. Luminatorul era trandafiriu și verde; culorile zorilor. Abia am atins-o și a început să geamă. I-am astupat gura cu palma și m-am aruncat, fără să mă închin, în marea sălbatică, plină de vîrtejuri, care mă chema. Creierul meu era însă în stare de veghe. Discuția cu Mărunțelu mă enervase la culme. Ce speră femeia asta să scoată de la mine, mă întrebam. Momeala asta e atît de cunoscută... După aceea i-am simțit întreg trupul fremătînd, am auzit țipetele înăbușite în palma în care-și înfipsese dinții, și-mi spuneam că nu putea fi vorba de prefăcătorie, că femeia asta face dragoste pentru dragoste. Eliberarea sosi în chip de vijelie cu strigăte de pescăruși și fulgere; vînturi repezi aduceau miros de brad cățărat sus, pe piscuri, și de trandafir și de platan și de portocal sălbatic. O nouă străfulgerare și apa acoperi totul cu talazurile sale: teamă, angoasă, singurătate... Ne-am cuibărit cum am putut în divanul îngust, gîfîind ca doi naufragiați.

— *Tu es vraiment bien. Tu sais ?* [3]

— Nici tu nu ești mai prejos, i-am zis eu.

---

[1] Mi-ai răscolit tot aleanul cu muzicuța ta plîngăreață. Asta e (fr.).

[2] Sper că patul tău nu face zgomot. Vrei să stingi lumina ? (fr.).

[3] Știi, ești într-adevăr grozav (fr.).

— *Merci, c'est gentil ça.* [1]

— Ai un accent... Aș spune cam între Montrouge și Montparnasse.

— *Ça c'est formidable! En plein dans le mille!* [2]

— Deci nu te-ai născut la Sinaia?

— Nu te socot chiar atît de naiv încît să dai crezare tuturor prostiilor pe care le debitez scorpiei! Desigur, ți-o fi spus, confidențial, că sînt și spioană. Sînt pariziancă get-beget. La șaisprezece ani mi-am pescuit primul client pe Rue Vavin. Ploua, n-aveam ciorapi în picioare, dar purtam un impermeabil de împrumut, care-mi venea de minune. Pe urmă am pozat ca model la Grande Chaumière. Și-acolo m-a cunoscut Răpescu, și-a pierdut mințile după mine, și-a ținut cu tot dinadinsul să ne căsătorim. Era pictor. I-am spus să mai așteptăm. Nu-l credeam. După șase luni a fost lichidat de Garda de Fier, la București. Am rămas văduvă și de-atunci m-am lansat în afaceri de mare anvergură.

— Adică?

— *Laisse. Est-ce que je te demande, moi, quel est ton boulot?* [3]

Avea dreptate. Nu mă întrebase pînă atunci cu ce mă ocup. Acum era momentul potrivit. Femeile de felul ei dispun de mii de metode ca să afle tot ce doresc, fără să întrebe. După puțin își lipi buzele de ale mele și mă strînse cu putere în brațe.

Cît să fie ceasul? Peste puțin avea să înceapă bătălia pentru baie. În grădină, păsările ciripeau; era răcoare. Vaietul vulpii se auzea iar ca un ecou la suspinele divanului. Deodată, în mintea mea totul s-a limpezit. Eram liber. Nu mai era nevoie să mă ascund. Cel puțin cîteva zile. Cum de nu m-am gîndit mai devreme? Mărunțelu îmi dăduse de urmă; foarte bine, o grijă mai puțin. Comenduirea nu mă căuta; foarte bine. Celorlalți, dacă m-ar fi oprit pe stradă, le-aș fi arătat actul de identitate eliberat de Brigadă și le-aș fi spus că sînt în permisie specială. Cel mult m-ar fi trimis sub escortă la Comenduire, pentru verificare. Ne-am fi descurcat. Am

---

[1] Mulțumesc, e drăguț din partea ta (fr.).
[2] E formidabil! Ai nimerit din plin (fr.).
[3] Las-o baltă! Parcă eu te întreb cu ce te-ocupi (fr.).

respirat adînc și-am început să revin la realitate. Voi putea să mă plimb prin oraș, la lumina zilei. O voi duce pe Emmy să vadă Betleemul și Marea Moartă. Pe Emmy? „Nu vă apropiați de mine, nimic bun..." Era prinsă într-un cerc de angoasă. Mi-o smulgeau. Am început să mă prăbușesc. Niște imagini uitate de gravuri, Căderea Satanei, aripi mari, negre, de liliac, capul în jos, gheare încovoiate și coarne și Isus supraom, pe marginea prăpastiei, cu aureolă în jurul capului... Icar, un om desăvîrșit, trup gol și aripi albe îngerești, văzduhul e plin de fulgi și deasupra soarele auriu strălucește... Trăsnetul m-a nimerit înainte să fiu înghițit de hăul negru, asemănător cu o gură de balaur. Trăsnetul m-a nimerit înainte de a fi înghițit de arhipelagul înspumat ce fremăta sub mine. Mi-am dezlipit buzele de gura ei și mi-am înfundat obrazul în păru-i negru și parfumat. „Emmy, am strigat în urechea ei, Emmy, de ce?", de parcă cineva m-ar fi sfîșiat în bucăți.

— *Il est cinglé, ma parole! Tais-toi! Tais-toi, mon chéri.* [1]

Mă strînse și mai tare în brațele ei.

— *Non, non... Appelle-moi Michèlle.* [2]

— Îți mulțumesc, Michèlle, i-am spus. Îți mulțumesc...

Cînd s-a îmbrăcat și s-a apropiat de ușă, mi-a spus:

— *Ni vu, ni connu, n'est-ce pas?* [3]

— De-acord, nu te cunosc, nu mă cunoști...

Făcu un gest să ia sticla cu arak, dar se opri.

— Ți-o las ca amintire, zise ea. Dacă te-apucă vreodată un junghi, n-ai nimic cu care să-ți alini durerea. Nici măcar țigări. Cum de poți să trăiești așa, lipsit de toate, doar cu *Biblia* drept tovarăș?

Luă cupa de cristal și mă sărută ca și cum ar fi sorbit de pe buzele mele ceva ce eu nu știam că există.

— *Bonne chance, toi.*

Nu-i puteam ura și eu noroc. Nu mă lămurise alături de cine lupta. N-am rostit nici un cuvînt.

---

[1] E nebun, pe cuvîntul meu! Taci! Taci, dragul meu (fr.).
[2] Nu, nu... Spune-mi Michèlle (fr.).
[3] Nici nu m-ai văzut, nici nu m-ai cunoscut, nu-i așa? (fr.).

VII

ÎN SALA MARE DE MESE A HOTELULUI ASTORIA domnea o atmosferă deosebit de posomorîtă. Ventilatoarele din tavan se învîrteau încet, ca niște șoimi care ochesc mîncarea jos și-și echilibrează aripile deasupra șoaptelor și a fumului. Mirosea a untdelemn încins, a bere și țigări englezești. Emmy se hotărî brusc să nu spună nici astăzi nimic lui Hans. În timp ce trecea printre mesele ocupate de militari și civili, care se opreau din mestecat s-o privească, îl zări pe Andreanu, care-i făcea semn cu mîna. Înaintă acum cu mai mare siguranță de sine. Andreanu se înclină în fața ei și schiță un gest, de parcă ar fi dat la o parte o mulțime invizibilă.

— Herr Bobretzberg vă așteaptă în sala mică spuse el.

— Ce știri avem azi, Herr Andreanu ?

— Dacă vă referiți la cele de pe front, foarte proaste. Puteți constata aceasta după felul în care mănîncă, priviți-i ! Cînd mi s-a relatat despre comunicatul Berlinului, am spus bucătarului-șef : „Dublează porțiile". N-am dat greș niciodată.

— A fost scufundat iar vreun convoi ? întrebă Emmy intrînd în sala de mese.

Perdelele de tul crem de la ferestre filtrau și irizau lumina străzii. Mari glastre cu ficuși, în vase de bronz lustruite, ornamentau spațiile dintre mesele rare, și colțurile. Aici nu existau ventilatoare, totuși aerul era mai curat. Ai fi zis că te afli într-o seră, dacă oamenii ar fi vorbit mai puțin. Emmy distinse la o masă un grup de negustori sirieni împreună cu nevestele lor. Femeile aveau obraji trandafirii, iar bărbații erau grași, vorbeau de parcă cîntau și măsurau cu privirea pe oricine intra în sală, fără ca aceasta să-i împiedice să mănînce mai departe, cu degetele și buzele unsuroase. La o masă vecină, trei ofițeri greci discutau cu înfocare : ai fi zis că se certau. Terminaseră prînzul și acum erau la cafea.

— Nu, în deșert, îi răspunse oberchelnerul pe un ton neutru, trăgîndu-i scaunul să se așeze.

Hans se ridicase, tăcut și posomorît. În fața lui aburea o sticlă cu vin alb de Palestina, golită mai mult de jumătate. Părea foarte palid în costumul lui de culoare închisă; ochii-i întunecați scoaseră scîntei timp de o clipă, pe după lentilele ochelarilor.

— Iartă-mă, Hans, că te-am făcut s-aștepți atîta. Se pare că știrile de azi nu sînt prea strălucite.

Herr Andreanu îi puse lista cu bucate în față și se retrase discret. Plecă, lăsîndu-i să-și aleagă în tihnă felurile de mîncare.

— Știu unde ai fost, zise Hans încet.

— De dimineață ?

— De la zece pînă la unu.

Emmy dădu capul pe spate; el privea insistent perdeaua. Încercă să-i ia mîna într-a ei, dar el și-o retrase. Atunci îi luă paharul și bău o înghițitură de vin; era dulceag și călduț. La masa ofițerilor, un locotenent uscățiv și oacheș la față ca un beduin lovea cu pumnul, strigînd: „Tobruk, Tobruk". Un altul îi răspundea imperturbabil: „*Dudah*". Un maior cu mustața căruntă, care stătea vizavi de Emmy, urmărea scena amuzat. Deodată îi făcu cu ochiul.

— Cum ai aflat, Hans ? îl întrebă ea, aplecîndu-se deasupra paharului.

— Firește, grație prietenilor noștri englezi.

Glasul lui era inexpresiv. Pesemne că se forța să-și înăbușe mînia.

— Îmi pare foarte rău, dragă Hans.

Maiorul îi făcu iar cu ochiul. De data aceasta fără nici un echivoc; își mîngîie chiar și mustața. Emmy întoarse capul jenată. Întîlni atunci privirea lui Andreanu care se apropia pășind încet și ceremonios. Veni lîngă ei, luă comanda, sfătuindu-i să prefere friptura și, ca desert, pepenele de Jaffa. În timp ce se depărta, se opri în fața unui ficus și-l privi, apoi îl mută puțin din loc. Maiorul cărunt dispăru în spatele frunzelor verzi ale plantei.

— Atîta timp cît abaterile tale de morală nu aduceau prejudicii carierei mele politice, zise Hans, puteam să mă prefac că nu știu de ele.

— Abaterile mele te făceau altădată fericit, îl întrerupse Emmy zîmbind împăciuitoare.

— Da, Emmy, pînă în ziua cînd am surprins o lucire triumfătoare și am recunoscut...

— Ce, Hans ?

— Pe Satana, de vreme ce mă silești să ți-o spun !

— Sărmanul meu prieten, zise după puțin Emmy, cine știe ce prostii ți-a băgat în cap smintitul ăla de cardinal care te-a spovedit la Roma... De n-ar fi fost depresiunea ta nervoasă, n-ai fi ținut deloc seamă de neroziile lui. Și-apoi soluția există mereu : un copil sau doi-trei...

— Vezi ? Iartă-mă, dar nu găsesc alt cuvînt, vezi cu cîtă superficialitate rezolvi tu problemele ? Ai accepta să arunci o ființă nevinovată în această groapă cu lei. Ești fermecătoare, ai fost întotdeauna, dar și iresponsabilă, așa cum te-am cunoscut la început. Din fericire te-ai născut catolică. Botezul te-a mîntuit o dată. Mai avem timp. Pocăința te poate mîntui de focul Gheenei. Altminteri... altminteri aș fi înnebunit...

Ca o femeie de lume care participă la o ceremonie a cărei semnificație o lasă indiferentă, Emmy își lăsă în jos capul și tăcu. Acest om o iubea. O iubea prin perspectiva unei vieți fantastice, renunțînd aproape cu stoicism la existența ei efemeră, trupească.

— Nu vrei să-mi spui cum ți s-a adus la cunoștință ? întrebă Emmy cu blîndețe, știind că acest lucru îi va face bine.

Dar tocmai atunci apăru chelnerul, urmat de Andreanu. Acesta își dădu seama că trebuie să se grăbească cu servitul, dar fu întrerupt de un comisionar care-i spuse în englezește că e chemat la telefon.

— E aceeași persoană ? întrebă Andreanu.

— Aceeași, răspunse băiatul. Dealtfel e ora lui...

— Vin îndată... Nu, mai bine spune-i că nu m-ai găsit. Destupă o sticlă cu vin negru și începu să servească. Mi se întîmplă ceva curios, spuse el. Aproape în fiecare zi, cam pe la două și jumătate, trei, cineva

mă caută urgent la telefon și, îndată ce aude glasul meu, pune receptorul în furcă. Telefonista n-a putut înțelege cine e.

— Vreun dezechilibrat, desigur, zise Hans, privind-o pe Emmy. Nu se spune că Ierusalimul sau te înnebunește sau te ucide ?

Zgomotul și larma din sala cea mare crescuseră simțitor.

— S-a întîmplat ceva ? se grăbi Emmy să întrebe, depărtîndu-și privirea de ochii lui Hans.

— B.B.C.-ul a confirmat cele anunțate azi dimineață de Berlin. Excelența sa vă poate spune. E o mare nenorocire.

Chelnerul plecă. Herr Andreanu făcu un pas înapoi și se opri. Își sacrifica cîteva minute din timpul lui, ca să le dea impresia că se află exclusiv la dispoziția lor. Un bărbat în vîrstă veni și se așeză la masa ofițerilor. Emmy recunoscu îndată pe nerușinatul pe care-l întîlnise în fața mînăstirii grecești. Acesta îi aruncă pe sub pleoapele lui groase și umflate o privire de vultur adormit.

— Herr Andreanu, zise Emmy, vă rog să-mi spuneți, dar fără să se observe, cine e domnul acela în gri...

— Emmy, o interpelă Hans cu uimire.

— De necrezut și totuși adevărat, spuse Andreanu apropiindu-se. Singurul dintre toți cei de-aici care nu-i străin. E un grec din Palestina, de trei, poate chiar patru generații. O persoană pe care e mai cuminte s-o eviți. Nu vă spun numele lui pentru că ne urmărește. Strămoșul nostru avea același nume ca și el.

Imediat după plecarea lui Andreanu, Adam se ridică și puse planta la locul ei. „Mulțumesc", îi spuse maiorul cu un exces de politețe. Emmy decise să-i ignore complet.

— Înainte de a-mi comunica știrile proaste de pe front, aș vrea să aflu ce ți-au spus englezii. Te rog, Hans, ăsta e primul lucru.

Soțul ei oftă. Înțepa cu furculița friptura din farfurie, ca și cum ar fi torturat un dușman.

— Cînd am sosit azi la birou, am fost chemat imediat de general. Mi-a comunicat că s-a aprobat misiunea mea la Ankara și că trebuie să plec imediat. „Sînt gata, i-am răspuns, dar ofițerul care se ocupă cu această problemă n-a primit încă instrucțiuni referitoare la soția mea.“ Atunci mi-a spus răspicat că misiunea e strict confidențială și că trebuie să rămînă ca atare. Am protestat, nu numai pentru că prin aceasta îmi dădea să înțeleg că tu nu te bucuri de încrederea lor, dar și pentru că îmi era teamă să nu te rețină aici ca ostatec, în sfîrșit, ceva în felul ăsta... Cu alte cuvinte, aveau îndoieli și în ce privește fidelitatea mea. Generalul și-a ridicat ochii de pe hîrtiile din fața lui. „Nimic din toate astea, mi-a zis. Am vrut numai să vă scutim de o scenă dezagreabilă, pentru că e posibil ca soția dumneavoastră să nu dorească să vă însoțească. Din cîte sînt informat, găsește șederea la Ierusalim foarte plăcută.“ „Ce vreți să spuneți?“ l-am întrebat. „Vreau să spun că întreține — cred că fără cunoștința dumneavoastră — relații cu ofițeri ai O.W.W.-ului. Pentru mai multe amănunte îl puteți întreba, din partea mea, pe sergentul Winter. Dar, grăbiți-vă, pentru că va coborî.“

Făcu o pauză, apoi oftă iar.

— Winter, așa cum mi-a mărturisit el însuși, îl urmărește pas cu pas pe Kurtmeyer, de parcă ar fi umbra lui. Vineri a crezut că americanul s-a dus la pensiunea Feldmann pentru doamna Răpescu. Ea însă a negat categoric. Ieri însă, v-a văzut intrînd în vechea vilă a lui Bekir Aga. Și astăzi, înainte de-a veni aici, mi-a telefonat că te-a văzut ieșind.

Emmy era mînioasă foc. Privea cu ură spre sala mare de mese.

— Hotărîsem să nu-ți spun încă nimic, dar acum situația s-a schimbat. Mă tem, sărmane Hans, că amîndoi sîntem niște marionete în mîna unor oameni cruzi și nemiloși, care exploatează pasiunile noastre.

— Pasiunile mele, Emmy?

— Pasiuni, ambiții, n-are importanță, numește-le cum vrei. Ce nevoie ai să întreții corespondență cu Von

Papen ? Chiar tu mi-ai spus că el a pregătit *Anschluss*[1]-ul.

Îl văzu cum păleşte, începînd cu fruntea, şi în curînd deveni cenuşiu. Buzele îi tremurau.

— Linişteşte-te, îi spuse ea speriată. Englezii sînt deocamdată suspicioşi. De aceea te trimit la Ankara. Te vor urmări. Aşadar, cît mai departe de nemţi...

— Şi dacă nu vorbeam mă lăsai să intru în gura lupului ?

— Nu, Hans. Căutam o modalitate de-a te preveni, fără să fiu silită să divulg cum am aflat. La nevoie ţi-aş fi şoptit la ureche, în momentul plecării...

— Mi-am dat eu seama că generalul nu priveşte cu ochi buni intervenţia americanilor pentru transferarea mea la Ierusalim.

— Tu însă mi-ai spus tot felul de năzbîtii despre transferarea ta, şi eu te-am crezut. Sînt foarte puternici, Hans. Cine ştie dacă şi această rivalitate dintre ei nu este decît o manevră, ca să te poată prinde şi mai bine în capcană.

— Groaznic, spuse Hans, devenind din nou palid. Greşeala mea este că nu ţi-am vorbit de la început. Trebuie să ne unim forţele ca să putem ieşi vii din acest labirint...

Emmy îi luă mîna într-a ei.

— Nu, Hans. Nu pot mai mult decît atît. Nu ştiam cum să-ţi spun lucrul acesta : nu voi fi niciodată o agentă a lui Hitler.

— A lui Hitler ? Ai înnebunit ? Cu minciuni de felul ăsta te-a dat gata americanul ?

Emmy devenise roşie ca racul. Îi lăsă mîna.

— Te rog, Hans. Nu asta e problema.

— Dar ţi-ai închipuit vreodată că eu sînt în stare să acţionez pentru ca acest guraliv, pentru ca acest bandit să rămînă în Viena noastră fie chiar şi o zi ?

— Eu nu-mi închipui nimic. Singur ai recunoscut că ai contacte cu Von Papen.

---

[1] „Alipire" (germ.), politică de anexare a Austriei, promovată de Germania după primul război mondial, mai ales de hitlerişti, şi încheiată la 13 martie 1938 prin anexarea Austriei de către Germania hitleristă.

— Încetează să-i mai rostești numele, Emmy! Cine e și pentru cine lucrează se va vedea la urmă. Pentru moment, mie îmi ajunge cuvîntul dat de Papă. Îți vine atît de greu să înțelegi că prin prăbușirea nemților în Rusia se deschid perspectivele unei păci albe? Un prilej unic pentru restaurarea Habsburgilor! Nu sînt un agent, Emmy. Sînt un apărător al legii. Conștiința mi-e curată.

— Și-atunci?

— M-am gîndit bine. Otto ca împărat, și în spatele lui Zita, maică-sa, această femeie grozav de deșteaptă. E singura noastră speranță ca să scăpăm și de o altă variantă: victoria americanilor.

— Acum nu-ți mai plac nici americanii, zise Emmy în glumă.

— Vezi cum amesteci problemele personale cu cele generale? Nu m-am gîndit deloc la ceea ce ai crezut tu. Firește, tu nu-ți amintești. Tu ai cunoscut numai Viena foametei, a anarhiei, a inflației și a birocrației. Eu am crescut în strălucirea Vienei imperiale. Nici pînă azi n-am înțeles ce l-a determinat pe Franz-Joseph să deschidă porțile Schönbrunn-ului pentru public. Să-i vezi pe turiști pășind pe splendorile sale cu pantofii plini de noroi... Eram șef de serviciu cînd ministrul m-a trimis să fac inventarul. În dormitorul Mariei Tereza am dat de-o turmă de turiști americani. Și ca și cum asta n-ar fi fost de-ajuns, o grăsană pe tocuri joase a trecut dincolo de cordon, s-a așezat cu fundul ei voluminos pe pat și a început să sară pe el ca să vadă cît de moale e salteaua. Nu voi uita niciodată scena. Avea jartiere mov, sub genunchi, și gura numai dinți de platină. I-am atras atenția; a fost adus custodele, a venit și reprezentantul agenției care organizase vizita. Știi ce mi s-a spus? Că soțul acestei doamne donase suma de o mie cinci sute de dolari pentru colecta care ne salvase de foamete. Era regele aluminiului din Pittsburgh... Fabricant de oale, tigăi, înțelegi?

Fierbea de mînie și acum mînca cu lăcomie. Emmy își întinse iar mîna și-l mîngîie. Rîdea.

— Ești formidabil cînd te mînii! Aproape că m-ai făcut să uit că nu sînt decît o biată păcătoasă care trebuie să te asculte cu capul plecat. Ce i-ai răspuns generalului?

— Nu pun la îndoială calitățile de detectiv ale sergentului Winter, dar cred că pentru dumneavoastră și pentru *Foreign Office* altă greutate are cuvîntul unui ministru al unui stat aliat — și, ca să nu ne pierdem acum în probleme de drept internațional, victimă și el a aceluiași dușman. De aceea, doresc să subliniez că Frau Bobretzberg, atît în calitate de cetățeană a unui stat aliat cît și ca soție a mea trebuie să rămînă în afara oricărei discuții. În concluzie : sau te lasă să vii cu mine, sau să caute pe altcineva, pentru că eu nu plec. Am amintit intenționat de *Foreign Office,* ca să subliniez că sînt un om politic, nu un funcționar sau un militar atașat serviciului său.

— Cu alte cuvinte nu mai pleci. Mă bucur tare mult, Hans.

Bucuria ei nu era simulată. Dar, pe de altă parte, și hotărîrea de a nu-l însoți la Ankara era neclintită. Hans înțelese, și-și coborî capul.

— Mi-a spus c-o să-mi dea răspunsul mîine. Dar acum, cînd mă gîndesc iarăși, nu știu dacă am făcut bine. Știrile sosite de pe frontul deșertului răstoarnă situația. Poate că ar fi mai prudent să nu te afli aici în săptămînile ce urmează. Pe de altă parte însă, prin felul în care i-am vorbit despre tine, poate că i-am sugerat ideea, dacă nu s-a gîndit deja singur, să te țină ca ostatec, ca să mă silească să mă-ntorc.

— Dar nu te-nțeleg, Hans ! Lași impresia că vrei încă să pleci la Ankara, chiar dacă ți-am destăinuit motivul trimiterii tale. Sau ești cuprins de teamă pentru că prevezi prăbușirea frontului, sau vrei cu orice preț să te întîlnești cu acest misit blestemat al lui Hitler !

Hans îi aruncă o privire plină de deznădejde.

— Și una și alta, Emmy. Dar nu voi face nimic, pentru că mai presus de orice doresc să fiu lîngă tine. Să nu rămîi fără apărare...

Andreanu apăru din nou, și în spatele lui același băiat care căra un paravan cu păuni brodați. Andreanu așeză în așa fel paravanul încît să izoleze masa la care stăteau. Emmy se amuza la culme, văzînd indignarea pe care o

exprima chipul maiorului. Andreanu spuse băiatului să plece și apoi șopti la urechea lui Hans :

— Căpitanul Kurtmeyer cere permisiunea să vă vadă imediat.

Emmy deschise gura ; devenise dintr-o dată palidă.

— Nu asta, Hans, nu...

— Debarasați masa, am terminat, spuse Hans flegmatic ca un diplomat. Transmiteți căpitanului că-l așteptăm să ia cafeaua cu noi.

Andreanu pocni din degete deasupra paravanului și chemă chelnerul care dădea restul negustorilor sirieni. Debarasară împreună și aduseră o față de masă curată. Andreanu o privea cu atenție pe Emmy. Izbucnirea ei îl neliniștise.

— Ai observat înscenarea ? întrebă Hans după plecarea celor doi. Paravanul, secretele... și Winter care vede și notează totul. Așa cum ai spus, un adevărat complot, ca să mă compromită...

— Te înșeli, Hans. Paravanul l-a adus Andreanu pentru că un ofițer grec care stă în spatele tău îmi face mereu cu ochiul și mă deranjează.

— Vai, Emmy, gîndul tău e mereu...

— Dar și gîndul tău... Crezi că bărbații au încetat să dorească o femeie din cauza războiului ? Dimpotrivă, unii dintre ei cred că războaiele se fac tocmai pentru ca să-și poată satisface dorințele refulate.

— Adică un fel de chermeză, ca în Evul Mediu...

Benny se apropie cu capela în mînă :

— Căpitan Kurtmeyer de la O.W.W., se recomandă el, ca și cum ar fi fost un titlu foarte important.

— Încîntat, spuse Hans ridicîndu-se. Vă rog luați loc, aici, la mijloc. Pe doamna o cunoașteți, așa că prezentările sînt inutile...

Benny fu incapabil să-și rețină o tresărire de uimire. Privi la Emmy, apoi la Hans și din nou la Emmy. Chipul i se posomorîse.

— Luați loc, îi zise Emmy cu un zîmbet obosit. Prietenii dumneavoastră, englezii, s-au grăbit să-l pună la curent cu totul !

Atunci se văzu clar cît de novice și lipsit de experiență era de fapt americanul, în ciuda impertinenței și aroganței sale.

— Într-adevăr... șopti el. Sînt uluit... nu m-aș fi așteptat... sînt dezolat... Plec, dacă vreți...

Transpirase. Emmy îi simți mirosul pe cerul gurii : amar și sufocant, ca fumul de pucioasă. Simți că-i vine amețeală.

— Ajutați-ne, Benny, să dezlegăm un mic mister. Dumneavoastră ați spus să se aducă paravanul ?

— Eu ? Tocmai voiam să vă spun că atragem atenția asupra întîlnirii noastre, care aș fi vrut să treacă neobservată...

— Vezi ? zise Emmy lui Hans, și ochii îi scăpărară.

— Dar de ce la Astoria ? De ce atîta grabă ? întrebă Hans.

Benny își ținea capela în mînă și o tot frămînta. Privi cu coada ochiului spre Emmy. Adevărul gol-goluț era că nu rezistase ispitei de-a o revedea și de-a o impresiona cu îndrăzneala lui.

— Pentru că n-avem timp de pierdut, răspunse el. Incapabilul acela de Ritchie a pierdut ieri, între Knightsbridge și Akroma, trei sute de tancuri, adică întreaga forță blindată a Armatei a 8-a. Drumul spre Egipt este deschis. E o chestiune numai de aprovizionare. Dacă amiralul Harwood se va dovedi egalul lui Ritchie și va lăsa convoaielor italiene să ajungă la Benghazi, atunci Tobrukul este condamnat, de asemenea și Solumul și Marsa Matruh... Cel mult în două săptămîni vor fi la Alexandria. Ce poate face aviația singură ?

— Dar ajutorul în blindate promis de Roosevelt ? întrebă Hans.

— ... În blindate și fortărețe zburătoare, completă Benny. Sînt pe drum. Problema e să nu i le predăm gata ambalate lui Rommel.

Chelnerul servi cafeaua, dar nimeni nu se atinse de ea. După ce plecă, Hans întrebă :

— Și-atunci ?

— Și-atunci iată cum se prezintă situația : englezii vă trimit la Ankara ca să vă urmărească.

— I-am spus asta, îl întrerupse Emmy.

— Te rog nu întrerupe, zise Hans.

— În orice caz, trebuie să-l vedeți pe Von Papen, fără ca englezii să prindă de veste. Veți spune că e o inițiativă proprie. Încercați să aflați intențiile lor. Ce urmăresc : un armistițiu, o pace albă sau răsturnarea lui Hitler de către mareșali ? Și care sînt condițiile lor ? Dar pe răspunderea dumneavoastră. Noi nu vă vom recunoaște nici o calitate.

Cei doi ofițeri care discutau dincolo de paravan rămăseseră acum singuri. În conversația lor reveneau mereu nume de localități și de persoane : Harkov, Metaxas, Tobruk, Churchill. Compatrioți de-ai lui Kaloiannos, se gîndi Emmy cu tristețe.

— Vreți să știți ceva, spuse Hans încet și cu emfază. Nu plec decît dacă recunoașteți chiar acum că acțiunea voastră este aprobată de englezi. Că așa zisele lor suspiciuni și urmărirea mea, precum și rivalitatea dintre voi, nu sînt decît niște manevre de-ale lor, pentru că se tem că dacă vor cere tratative vor da dovadă de slăbiciune. Nu sînteți atît de naiv să credeți că mă pot apropia de Von Papen fără ca englezii să afle. Prin urmare, dacă am numai aprobarea americanilor, mă aflu într-un pericol foarte mare. Și dacă nu vor reuși să-mi facă mie rău, atunci se vor răzbuna pe soția mea.

— Aveți o minte foarte ascuțită ! spuse Benny cu admirație. Lucrurile stau întocmai așa.

— Ce vîrstă aveți ? întrebă Hans cu un zîmbet ușor, ca un jucător de pocher căruia îi reușește cacialmaua.

— Douăzeci și opt, de ce ?

Hans își privi soția care urmărea cu atenție dialogul.

— Emmy are treizeci. Îmi făgăduiți că dacă mi se întîmplă ceva și nu mă mai întorc, veți avea grijă de ea, ca și cum ar fi... sora dumneavoastră ?

— Da, desigur. Va fi tot timpul cu mine. Pot s-o angajez imediat ca secretară. Știți, O.W.W. are atribuții nelimitate.

Sudoarea lui duhnea. S-a domesticit în două zile și două nopți, zise Emmy în sinea ei. Nu mai mi-e teamă de el. Simt numai afecțiune, ca și pentru Hans. Se ridică :

— Lăsați-mă să plec singură, vă rog. Voi puteți continua. Tot ce-ați discutat e de domeniul fanteziei. Reți-

neţi că nu m-aţi întrebat deloc ce vreau sau ce preţer. Pentru că, de fapt, credeţi cu tărie că Hans se va întoarce, că Rommel nu va trece niciodată frontiera Egiptului şi că nu veţi încheia armistiţiu sau o pace albă. Aşa-mi spune instinctul.

— Instinctul tău, Emmy ? întrebă Hans, ridicîndu-se ca s-o salute.

Emmy dădu să plece, dar se întoarse. Se aplecă într-o parte a paravanului. Miji ochii pentru a avea iluzia distanţei : soţul şi amantul ei. Se aşezau iar, ca să continue, ca doi vechi prieteni, discuţia începută. La fel ca în comediile lui Schnitzler[1]. Decoruri : paravanul chinezesc, perdelele crem, ficuşii exotici. Fundalul era format din lagărele de concentrare şi oraşele bombardate, dar parcă fusese uitat acolo dintr-o altă piesă, dintr-o dramă cu subiect de război. Aşadar aceasta era viaţa ? Nici farsă, nici tragedie. Complexă, contradictorie, instabilă. Binele şi răul ? Dar după criteriile cui ? Dacă Mitzi ar fi fost în viaţă... Ar fi discutat cu ea... Poate cu Kaloiannos ?

Ca şi cu o zi înainte, Andreanu o aştepta la staţia de autobuz, cu sufertaşul învelit în ziar.

VIII

TREMURĂ ÎN PAHARUL DE CRISTAL CA O FLACĂRĂ albă. De aceea arde cînd alunecă pe gît. Cum de poate să bea aşa ceva căţeaua asta în călduri. Părul cîrlionţi cearcăne vineţii sub ochi din cauza amorului. Ce mi-e o stricată ce mi-e o prinţesă o apă şi-un pămînt.

Eşti singură Anna. Singură de tot de cînd erai mică. Ah de ar adia puţin. Pe colină bătea vîntul era în luna mai şi în viile înflorite cîrceii se mişcau ca nişte şerpi microscopici de culoare verde deschis. Şi bătrînul Rin se scălda lăsîndu-şi afară coada bifurcată şi apoi se culca pe spate în unda înspumată, arătîndu-ţi sînii aco-

---

[1] Arthur Schnitzler (1862—1931), prozator şi dramaturg austriac.

periți cu peri albi și încrețiturile pîntecelui său și apa țîșnea din barba și sprîncenele lui stufoase și el rîdea cu poftă. Lia Betty unde mergeți fetelor. N-au auzit. Remorcherele mugeau trăgînd după ele șlepurile pîntecoase ca niște vaci gestante. Și norii se rostogoleau aurii și ușori ca fulgii fluviului lucitor cu reflexe metalice. Și bărcuța lor era roșie. Trăiască vinul cel nou. Părul bălai al lui Henric. Barcagiul privea cruciș vai piciorul lui de lemn. O mănușă de fier îți strivea inima. Vezi nu te. Vezi nu te-au chemat. Ah mai bine să te arunci în apă să te îneci ce să faci cu... Și a apărut Salomon contabilul lui papa. Vestă de pichet alb și pălărie de fetru verde. Fuma un trabuc. Și tu plîngeai din cauza asta te-ai ascuns. Și cînd a trecut pe lîngă tine a făcut un pîrț. Chipurile nu te-a văzut...

Umple-o iar că doar n-o să te rușinezi de ea. Cu asta l-a... Și ți l-a. Scroafo. Hoațo. Acest soare această lumină pe cearșafuri arde pleoapele. Culcă-te că doar n-o să te rușinezi de ea. Ale tale sînt. Plecați imediat. E cucoană din lumea mare și-i fac cu plăcere toate treburile dar nu și pe aceasta. Și ce faceți mă rog cînd îi puneți să șadă pe canapea și aduceți și acordeonul. E dreptul meu sînt în casa mea. Și eu tot în casa mea sînt. Ah nu. Ah da. Nu vreau să vă văd aici plecați. Atîta timp cît e război nu mă puteți evacua e lege. Ce să-i spui dacă n-are obraz. Și treaba cealaltă ce oroare. De ce vă plîngeți nu era al vostru. Și de unde știți mă rog. Păi l-am cercetat cu lupa înainte de s-a culcat și nu avea. Vai Anna făptură nevinovată ce nu avea ai întrebat-o. Vînătăi din cauza oaselor dumneavoastră a spus.

În zadar atîta zbucium în zadar atîtea nopți de veghe. Să-i auzi gemînd și să ți se pară că se prăbușește lumea. Și puțin mai înainte nici nu se salutau. Ah de ce omul nu poate muri atunci cînd vrea. Ai luat lucrurile maiorului de pe scaun și l-ai pus sub oberlihtul ușii și te-ai urcat pe el ca un hoț și ai văzut-o plecînd desculță și sătulă ridicînd sus în lumina zorilor cupa de șampanie din serviciul tău de cristal. Zece mărci bucata. Dar a uitat sticla. Și tu pe la orele zece ai luat tava și ai pus pe ea o farfurie cu *porridge* două ouă și cafea cu lapte unt marmeladă și pîine prăjită și-ai intrat fără să bați

și ai pus-o pe masa lui și el nu s-a trezit. Dormea numai în izmene. Piept marmorean de statuie. Fără vînătăi fără vînătăi ce mizerie. Și ai luat sticla uitată și cînd ai ieșit ai trîntit ușa. I-ai dus-o și v-ați luat la ceartă și după aceea vieneza te-a întrebat ce s-a întîmplat și tu ai spus baloane de săpun. Dar ai fi vrut să-i spui am eu ac de cojocul tău.

Mai tîrziu ai intrat iar și el între timp înfulecase tot ce era pe tavă și acum te privea fără să scoată o vorbă. Bine m-am gîndit că veți avea nevoie de hrană după atîta trudă. Și el a răspuns într-adevăr v-ați gîndit bine. Și tu ai spus dar nu v-ați întrebat unde a dispărut sticla cu arak. Și el a răspuns îmi închipui că ați pus-o iar la locul ei. Și tu ai spus dar la urma urmelor ce credeți că e casa mea domnule. Și el a răspuns iertați-mă doamnă era unul din lucrurile neașteptate. Și tu ai spus v-am mai atras atenția e spioană mi s-a spus la Spiney. Și el a răspuns cît despre asta nici o teamă. Și tu ai spus vă felicit pentru că aveți mai mare încredere în ea decît în mine care v-am ascuns atîtea luni. Și el a spus m-ați ascuns de cine. Și tu i-ai spus de cine. Și el a răspuns că nu era tocmai așa dovadă că peste cîteva zile va pleca definitiv de la pensiune. Și atunci tu te-ai prăbușit. Și ai spus tot. Numai cînd te-a întrebat cine mai știe și te-a pus să juri pe capul lui Sam tu i-ai ascuns că spuseseși tot vienezei încă din prima zi. N-ar fi înțeles. Habar n-are cît de iubitoare poate să devină inima uneori și nici cîte lucruri poate scorni mintea unei femei cînd vrea să înlăture o rivală să-i dea să înțeleagă că pășește pe un ogor care are stăpîn. L-ai fi supărat numai.

Și acum cîntece. Vieneza. Are și ea capriciile ei. Două zile a tăcut ca un pește. Și astăzi așa deodată ce-ați zice de-o ceașcă de ceai. Ai refuzat-o ca să-i dai o lecție. Ochii ei erau ațintiți asupra ușii lui. Dar n-a îndrăznit. Și-a pus capotul și a coborît să facă un duș. Ca s-o audă Andreanu și să stea la taifas. Te gîndeai : femeie de ministru o să știe să-și țină rangul. Și ea n-a găsit sindrofie mai plăcută decît a acestui încornorat. Se aranjează între ei să vină împreună. Pesemne că el îi plătește biletul de autobuz. Neobrăzată. Bagă de seamă Anna să nu-ți scape

vreo vorbă despre isprava scroafei. O să-i sugerezi și ei ideea. Frumos ar fi să se păruiască. Sînt în stare și de asta n-au nici urmă de demnitate. Închipuiește-ți. Mai umple o cupă. Închipuiește-ți. Și tu să vezi și să mori. Mai toarnă mai toarnă.

S-a nimerit să fie vreme rea de aceea casa se leagănă. Fără valuri. Pînzele sînt umflate ca niște burdufuri pline. Ce-ai pățit Anna e doar storul tău de olandă. Asta înseamnă c-a început să adie. Drum bun. Dacă într-adevăr pleacă așa cum ți-a spus o să-ți rămînă Sam. Ce mizerie. Crud și indiferent ca și taică-su. Ce singurătate e în lumea asta. În alte locuri și în alte vremuri existau saloanele cu policandre și parchet lustruit și pereții tapisați cu mătase și vioi și toalete și diademe care s-a dus și n-o să se mai întoarcă.

Vai Anna cît ești de bună. Ți s-a făcut repede milă de ea și o așteptai să vină de la duș ca să puneți de ceai. Și ea nu mai venea. Și ai coborît să vezi ce s-a întîmplat și ai găsit-o stînd pe patul Rozei și alături de ea mumapădurii pe vine. Și bătrîna apuca capotul de tiv și-l ridica deodată dezvelind pulpa goală a lui Emmy și rîdeau de nu mai puteau. Iar Roza ținea un adevărat discurs. Neam prost gură spurcată ca de precupeață. Vai nemțeasca aceea de ghetou. Și Emmy o asculta cu gura căscată. Prostii. Dacă nu știe să-și țină rangul. Nu spunea Roza nu i-ați cunoscut pe greci. Sînt și ei tot oameni. Adică fiare. Ani de zile te înșală și apoi vine clipa cînd își dau arama pe față. Minciună și bestialitate asta e lumea. Profeții ne-au înșelat. Rabinii ne-au înșelat. Politicienii ne-au înșelat. Generalii ne-au înșelat. Scripturi cărți ziare o minciună. Cînd mi-am dat seama de asta am spus Roza ce-i de făcut. Cum se poate trăi fără lege. Vai doamnă ce spaimă. Nu mai rămînea nimic. Numai eu. Și orfanii ăștia și bătrîna. Și-am spus de-acum înainte legea ești tu Roza. Și maică-ta Dumnezeu. În orice împrejurare mă întreb ce-ar fi făcut și cum ar fi gîndit de bine sau de rău răposata maică-mea. Și procedez ca atare. Dacă nu m-aș fi agățat de veriga asta m-aș fi înecat. Nu știu unde ați auzit povestea asta despre greci. Să vă spun eu ce știu.

Și a început să povestească prostiile pe care le-ai auzit și acasă la Miss Pamela. Te-ai plictisit și ai vrut să pleci. Dar ai rămas ca să te vadă și să se rușineze. Să fie mai zgîrcită cu balivernele pe care le servea. Ne-am oprit îi spunea în mijlocul satului ca să ne luăm rămasbun. Camionul era ticsit cu femei și copii și șoferul se grăbea să plece și ne spărgea urechile claxonînd întruna. Zislav i-am spus aici drumurile noastre se despart. Nu ne vom mai întîlni în lumea asta și nici în cer să nu ne facem iluzii. Ca soț am de ce mă plînge pentru că ai fost brutal. Ca părinte ai fost dur. Ca fiu arză-l-ar focul pe cine o spune ceva de rău. Bătrîna asta pe care mi-ai pus-o în cîrcă o să-mi frîngă șalele și tu rămîi în urmă deși am nevoie de tine ca să ții copilașii noștri. Și lacrimile curgeau șiroaie din ochii lui. Iartă-mă Roza dragă mi-a spus el eu n-aș putea să rezist la povara pe care ți-o pun pe umeri. Du-te cu bine. Sufletele pe care le vei scăpa din aceste patru vor fi răsplata ta. M-a înșfăcat de coapse și m-a aruncat în camion ca pe-un sac de cartofi.

Și atunci ai intervenit tu și ai pomenit de ceai. Și Emmy ți-a spus o clipă acum o să auzim povestea despre greci. Și Roza a povestit despre vaporul mai bine zis dricul pe care s-au îmbarcat la Galați și cînd au ajuns în larg i-au coborît în hambar chipurile numai atît cît e nevoie ca să treacă strîmtoarea Bosforului și apoi a Dardanelelor dar și de-acolo îi obligau să coboare îndată ce se crăpa de ziuă și-i lăsau să urce pe punte numai noaptea. În picioare doamna mea opt sute de suflete altminteri nu încăpeam. Ca sardelele chiar și mai rău. Să nu mai vorbim de murdărie și de putoare. Și noi cîntam psalmi. Adonai te strig la lumina zilei dar tu nu mă auzi și noaptea te strig și odihnă nu găsesc. Tauri numeroși m-au încercuit tauri puternici din Basan. Și cei ce mureau rămîneau locului ca niște mumii îmbălsămate căci nu aveai loc să te miști. Aveam doi florini de aur și i-am dat pentru un șezlong stricat. Am așezat-o acolo pe bătrînă și peste ea fetița și așa au scăpat. Și cînd am intrat în apele grecești vaporul a început să se joace de-a v-ați ascunselea cu navele de război englezești. Din insuliță în insuliță. Și căldură în-

grozitoare și duhoare insuportabilă și sete adică iadul cum se spune. Am dat cerceii fetiței pentru un pahar de apă pe care ni l-au dat prin bocaport. Și eu luasem băiatul pe umeri și așa putea să respire puțin aer.

Și atunci Roza și-a ridicat poalele și și-a dezvelit picioarele groase pline de varice și de cicatrice negre și cafenii. Crăpaseră varicele din cauza statului prea îndelungat în picioare sîngele curgea gîrlă și eu nici nu mă sinchiseam. După aceea își dezveli grumazul și pieptul. Opărite. Trase băiatul lîngă ea și-i dădu jos pantalonii. Și pulpele lui erau opărite. Din cauza urinei și-a murdăriei. Și-au izbucnit în rîs. Și băiețelul s-a rușinat tare de tot și sora lui l-a luat de mînă și-au plecat. Și tu ai rămas pentru că ai fi jignit-o pe Emmy dacă ai fi arătat cît de mult te dezgustă acest familiarism.

Și Roza a continuat pe copilașul meu Mosek îl țineam în brațe. Erau două zile de cînd stăteam ascunși în cala vasului în largul Haifei nu îndrăzneam să ne arătăm pe punte. Curios spun eu copilul nu mai țipă. Adormiseem așa în picioare. Mă uit bine copilul era mort de asfixie. Era preferatul lui Zislav. N-o să uit niciodată cum venea serile acasă mort de oboseală și cătrănit pentru că ziua întreagă robotea la o tăbăcărie. Și puțea a stîrv și a ghindă putredă. Și se apleca peste leagănul pe care-l făcuse cu mîinile lui dintr-un butoi stricat. Ședea cîteva clipe și asculta răsuflarea copilului și făcea hm numai hm și apoi pleca. Și din cele patru suflete pe care mi le-a pus pe umeri am salvat numai trei în afară de mine. Asta e răsplata mea.

Și-atunci au început să se smiorcăie și tu le-ai lăsat și ai plecat. De dimineață nu te-ai gîndit decît la. Și-acum parcă ți-e capul gol dar asta nu ți-a dat curaj. Numai sete și amețeală. Și somn.

IX

PUPĂZA ȘI-A FĂCUT ACUM UN OBICEI CA ÎN fiecare dimineață să-mi aducă în cameră tava cu micul dejun. Își pierde vremea cu mine ca să pălăvrăgească și

să bîrfească. Cînd am anunțat-o că săptămîna asta nu voi putea să-i achit anticipat chiria, dar că aștept din clipă în clipă să-mi vină niște bani, mărgelele ochilor ei au privit cruciș, îngrijorate. S-a grăbit să sublinieze că acest lucru n-avea nici o importanță, dar cu atîta ardoare, încît mi-am dat seama că avea. Totuși nu voia să ia mai mult de cincizeci de *mils* pentru micul dejun. La început am crezut că greșise, fiind dezordonată și distrată. Acum însă sînt convins că procedează astfel ca să mă oblige, să mă simt ca un oaspete adevărat, iar ea să joace rolul unei doamne de societate. Dar totuși chiria trebuia achitată anticipat.

— Înțelegeți, domnule Kaloiannos, am fost educată cu principii. Oamenii cu educație vor să fie întotdeauna corecți. O să-mi spuneți : dar acum e război. Văd și eu. Uneori stau singură și cuget : Anna, zic în sinea mea, cîte din cele ce se petrec în jurul tău și cîte din cele ce faci tu însăți nu sînt împotriva legii ? De pildă, cumperi zahăr și cafea la suprapreț. Registrul de evidență pe care-l cere poliția nu e ținut la zi. Vin oameni, înnoptează aici și-apoi pleacă, și tu habar n-ai cine sînt. Știți ce-mi spunea Răpeasca ? Că mi-am transformat pensiunea într-o casă de toleranță. Desigur, judecă după ea. Ah, iertați-mă, nu voiam să vă jignesc. În fond are dreptate, nu-i așa ? Ha, ha, ha... Luați, de pildă, perechea care s-a mutat în camera maiorului Farran. Se vede cale de-o poștă că nu sînt soț și soție. Să lăsăm de-o parte psihologia. Pe geamantanul domnului am citit : „Ronald Philpot, Doctor în Filozofie ! L-am întrebat : „De unde veniți ?“ Mi-a răspuns : „Aismailaia“. Voia să spună Ismailia. Pe geamantanele doamnei scrie : „Lady Nancy Campbell, Bagdad, Irak“. Ați văzut-o ? Trebuie s-o vedeți neapărat. E încîntătoare. Ajunge să-i priviți ochii de culoarea viorelelor și veți auzi greierii cîntînd.

— Greierii ?

— Închipuiți-vă că e noapte și că vă aflați într-o barcă, care plutește la voia întîmplării și, cînd treceți pe sub podețul castelului, vă atinge o ramură de iederă și vă înfiorați. Ridicați ochii : cerul e un văl feeric, țesut

cu briliante. Și-atunci, în liniștea nopții auziți cîntecul greierilor, tremurător și îndepărtat, poate și stelele care stau de vorbă.

Ceasurile nouă dimineața și Pupăza era iarăși afumată.

— Dar ce ziceți, domnule Kaloiannos, se cuvenea să le bat la ușă? S-au încuiat de ieri după-amiază. Știți ce impresie îmi fac? Că se iubesc de cînd erau copii, dar ea s-a căsătorit potrivit rangului ei și a nimerit-o prost. Și-acum, cînd războiul a dat totul peste cap, au fugit împreună, ca să trăiască poate o săptămînă de fericire, și-apoi fie ce-o fi, să vină hoardele lui Hitler și sfîrșitul lumii și potopul. Sau credeți că au ales casa mea ca să se sinucidă? Nu-i frumos din partea mea dacă mă duc o clipă și mă uit prin gaura cheii, nu-i așa? Se-ntîmplă atîtea drame astăzi...

Îneca demonul care-i chinuia carnea limfatică în rachiu, ca apoi să-l ațîțe iarăși, spionînd bucuriile intime ale oamenilor.

După puțin se întoarse. Părea dezamăgită.

— Nimic. El scrie scrisori, ea se piaptănă.

Mă așteptam să spună ceva despre Emmy. N-aveam să-i fac plăcerea pomenind-o eu primul.

— Dacă cercetați bine lucrurile, a spus ea revenind la subiectul discutat mai înainte, nu există ființă omenească care să nu aibă doi sau trei vulturi ce-i devoră ficații. Unul face afaceri la bursa neagră, altul fură banul public, altul își înșală nevasta, altul nu crede în Dumnezeul său, altul e în dezacord cu partidul lui. De multe ori, lumea îmi face impresia unui coș plin cu crabi. Mușcăm pe cel care e mai aproape de noi, ne mușcă și el, și în învălmășeala care urmează ne mușcăm pe noi înșine. Și cu cît durerea e mai mare, cu-atît strîngem mai tare. Mă doare, dar și eu o să te nenorocesc pe tine. Acesta e raționamentul pe care-l facem. Și pînă la urmă ne facem rău nouă înșine. Luați-o, de pildă, pe doamna Răpescu.

— Nu, mai bine pe domnișoara Schramek.

— N-am nici o obiecție, dar de ce tocmai pe ea? Știți că Emmy n-a vrut să vorbească ca să fie angajată acolo unde lucrează și ea? Fata nenorocoasă. Nu în dragoste. Asta-i altă poveste.

Am aflat astfel că Emmy lucrează la americani, în condiții excelente. E dusă și adusă acasă cu limuzina. La prînz, odihnă. După-amiezile, uneori da, alteori nu.

— A rugat-o domnișoara Schramek ? Ce i-a răspuns ?

— Nu, i-am vorbit eu. Ieri m-am dus special la ceai ca să fim singure. Miss Pamela, care ține mult la cehă, a lansat ideea asta. Și eu am spus : de ce nu ? O să-i propun chiar în seara asta. Și iată rezultatul.

— Poate serviciul la care lucrează are un caracter foarte confidențial, am zis eu.

— E posibil, mă voi mai interesa. Și Roza a fost adusă acasă marți cu aceeași limuzină. O s-o întreb pe ea, așa, pe ocolite.

Schimbă iar subiectul și nu mă lăsă să-mi termin ideea. Dar nu m-am sinchisit. Aflasem ceea ce voiam.

Spre prînz, iat-o din nou. De data asta era radioasă.

— Așadar vă numiți într-adevăr Kaloiannos ? întrebă ea.

— Desigur. Dar de ce mă întrebați ?

— Vă caută cineva.

Singurul om care știa sub ce nume locuiesc la pensiune era Hadgivasilis. Nu-mi miroase a bine, mi-am zis. Într-adevăr, chiar el era.

— Fă-ți bagajele, îmi spuse urcînd anevoie scările. Te luăm cu noi. Plecăm.

— Unde ? îl întreb. Ce s-a întîmplat, s-a prăbușit frontul ?

— Care front ? S-a prăbușit lumea. Ticălosul ăla și-a adus ibovnica în casă. De două zile ne tot cară la poliție. Marghetula nu mai vrea să stea nici o clipă sub același acoperiș cu ei. De luni dormim la mînăstire.

— Am bănuit eu ceva cînd am trecut pe-acolo. Tare pustie mi s-a părut casa...

— Pe deasupra aveam și grija ta, fiule. Dar fii pe pace, o s-o ducem de minune la Jaffa, în casa cumnatului meu. E holtei și are o prăvălie mare, cu băcănie și cîrciumă, iar sus, locuința. Odăi, cîte vrei. O să fie mai bine și în problema cealaltă. E port, alte posibilități...

Portul Jaffei. Mă străduiam să-mi amintesc unde-l mai văzusem : în vis ori aievea ? Un port mititel, în formă

de potcoavă, înconjurat de căsuțe turcești spoite în galben și roz, și, la stînga, de cum intri, geamia pătrată și scundă, cu un minaret scurt și gros, sus, pe un dîmb. În fund, livezi de portocali, cîțiva curmali, apoi coline cafenii și cenușii ; în dreapta, case dărăpănate, dintre cele care te atrag cînd ești la ananghie ; la mijloc, atelierul de reparat caicuri, năvoadele întinse la uscat, barăcile pescărești, făcute din scînduri putrede... O goeletă cu carena verde ancorată la chei, și bărci.

Nu mă puteam hotărî așa, la repezeală, și de aceea am lungit vorba.

— Dar de ce v-a dus la poliție ?

— M-a reclamat că l-am amenințat cu moartea. „Bagă de seamă, mi s-a spus la poliție, dacă li se întîmplă ceva rău, să știi că pe tine te-nhățăm." „Dar nu sînt numai eu, mai există și altcineva implicat în afacerea asta, le-am răspuns. E soțul doamnei, aici de față. El o să le vină de hac, așa cum merită, îi cunosc eu pe armeni." „Se poate, mi-au replicat, numai că el n-a depus încă plîngere că i s-a furat nevasta."

— Barba Vasilis, du-mă la mătușa Marghetula, să-mi iau rămas bun de la ea. M-am hotărît, nu plec cu voi acum, poate ceva mai tîrziu. Spune-mi numai cum îl cheamă pe cumnatu-tău...

Mințeam. Știam că nu voi merge niciodată la Jaffa. Îmi aminteam și de numele fratelui mătușii Marghetula. Îl pomenea deseori maică-mea, care ne povestea că era holtei pentru c-o iubise pe bunica, și mai tîrziu, cînd ea rămăsese văduvă, o ceruse în căsătorie, dar fusese refuzat din nou. Ce mă determinase să iau așa, pe neașteptate, această hotărîre ? Destinul ? Îi dădusem ascultare și altădată — îmi vorbise atunci prin gura unui grănicer turc, de felul lui din insula Creta — și m-am căit amarnic. Acum era întruchipat de Emmy.

— Nu te-am găsit ca să-ți pot spune, am continuat. Sîmbătă seara m-am întîlnit cu cineva de la Brigadă și am ajuns la un compromis. Nu e vorba să-mi schimb planurile, dar situația nu mai e așa presantă. Mi-a mai spus că s-a aranjat cu Comenduirea și că nu mai sînt urmărit. Dar nu mai am bani.

— M-am gîndit și la asta, spuse bătrînul și scoase un teanc de lire. Își descheie haina. În chimirul lat de piele, fișicurile cu lire erau așezate ca și cartușele. Am luat bancnotele, erau vreo cincizeci de lire.

— O să te rog să-mi păstrezi restul, i-am zis. Aici o să mi-i fure.

— Tu ești stăpînul lor și faci cum vrei, îmi spuse bătrînul. Marghetula ți-i va păstra pînă cînd vei avea nevoie.

— Și uniforma? am întrebat, amintindu-mi brusc de ea.

— N-am știut dacă trebuie să ți-o aduc. E tot acolo unde știi. Ți-am adus și-o cheie.

Ne-am înțeles să nu ieșim împreună ziua în amiaza mare, ca să nu fim văzuți; nu se știe niciodată ce-ți rezervă viitorul. Dar a doua zi urma să ne întîlnim în stația de taxiuri care făceau cursa la Jaffa, ca să-mi iau rămas-bun de la ei.

— Știu că Pupăza asta a ta m-a recunoscut. Vezi bine, de ani de zile sîntem vecini. E o muiere a dracului, își bagă nasul peste tot. Ca să mă descotorosesc de ea m-am prefăcut că nu înțeleg arăbeasca ei.

— Nenorocirea e că va înțelege cine mi-a adus banii de chirie.

— Nu-i nevoie să-i dai ei socoteală. De aceea îți spun, vino cu noi! Cumnatu-meu e tare cumsecade și-o să vă-nțelegeți de minune. Și, la urma urmelor, o să trăiești din banii tăi, ai destui, slavă Domnului!

— Mai lasă, unchiule Vasilis, să mai treacă o lună, și-apoi om vedea.

— Cum dorești, ești stăpîn pe capul tău.

Îi priveam spinarea încovoiată, în timp ce cobora scările; abia acum îmi dădeam seama cît de bătrîn era. Îmi ziceam: Trebuie, trebuie să mai trăiesc încă doi trei ani ca să văd: regreta-voi oare și de data asta că am dat ascultare destinului meu?

Despărțirea mea de bătrîni s-a prelungit mult; soarele de amiază era fierbinte și umbra puțină. Ne aflam la stația de taxiuri arăbești și oamenii — care se înghesuiau, discutau prețul transportului cu șoferii, trăgîndu-i

de haină ca să le forțeze atenția, apucîndu-i afectuos de grumaz ca să accepte — vorbeau tare, cu fraze aspre, scurte, ce se pierdeau într-un fel de melopee, sau gesticulau arătînd cerul, îmbrățișînd orizontul. Mirosea a coteț și a păr de cămilă. Șoferii legau cu sfoară geamantanele și boccelele, pe aripile mașinilor, măsurau cu o trestie cantitatea de benzină din rezervor, se prefăceau că se interesează de starea cauciucurilor, cu aerul indiferent al celui care vrea să facă pe surdul. Kira Marghetula privea cu ochii înlăcrămați și pe-ndelete oamenii, prăvăliile, terasele și apoi porumbeii care ciuguleau fără teamă la picioarele noastre. Buzele ei ofilite tremurau, parcă luîndu-și rămas-bun de la Ierusalim. Cînd am rămas singur, am privit în jur. Totul mi s-a părut nou și neprimitor. O lumină crudă despuia zidurile albe. Am luat autobuzul și m-am întors acasă, să mă culc. Mă dezvățasem să trăiesc la lumina zilei.

Cred că am dormit destul de mult ; cînd m-am trezit, mai era încă ziuă, dar am auzit pe coridor zgomotele care anunțau ceremonia ceaiului. Mi-am pipăit obrajii : eram bărbierit. M-am dichisit cît am putut mai bine, și am deschis ușa. Inima îmi bătea cu putere de parcă m-aș fi dus la o întîlnire. Ochii Pupezei m-au zărit imediat.

— Oh, domnule Kaloiannos, tocmai mă pregăteam să vă chem. Aduceți și un scaun, dacă vreți.

Emmy nu se afla acolo, am observat imediat. Și Pupăza parcă era schimbată. Am luat unicul scaun care se afla în odăița mea și am coborît. Pupăza scosese frumosul ei serviciu de ceai ; argintărie, porțelanuri, față de masă și șervete de olandă. Își pieptănase părul cu cărare ! S-au făcut prezentările : perechea Philpot ședea pe canapea, Bobretzberg pe scaun, cu spatele spre scări. Într-adevăr, ochii englezoaicei erau două iazuri viorii. Capul ei, cu părul închis la culoare, era rezemat de umărul lui Philpot, care-i ținea mîna în palme și-o mîngîia, deși eram și noi de față. Păreau amîndoi tineri, dar femeia avea două riduri adînci în jurul gurii. Părul pieptănat cu cărare la mijloc îi dădea un aer de intelectuală ori poate de guvernantă, oricum, nu aducea de fel a lady.

Era pentru întîia oară cînd o vedeam pe Pupăza servindu-ne calm și cu gesturi măsurate.

— Doamna Philpot ne-a spus că a avut un vis : apusese un dinte și acesta îi rămăsese în mînă. I-am spus c-o să primească o veste rea, despre moartea cuiva.

— O clipă, doamnă, m-am grăbit să intervin. Cartea dumneavoastră de vise este, după părerea mea, nu numai macabră, dar și depășită. Nu ține seama de Freud.

Bobretzberg își aranjă mașinal ochelarii și se uită la ceas.

— Este evident, îmi spuse el cu o duritate imperceptibilă în glas, că subiectul acesta nu vă face plăcere. Ceea ce mă miră, căci se spune că grecii sînt mai familiarizați cu ideea morții...

— Poate, interveni Philpot, poate ca interpretarea freudiană, pe care ați sugerat-o, să fie și mai revelatoare decît credeți. În subconștientul dumneavoastră, dealtfel și în al meu, dragostea și moartea se identifică.

Femeia lui rămase nemișcată ; închise numai ochii, ca să-i arate Pupezei că nu vrea prăjiturile pe care i le oferea într-o farfurioară.

— Poate, am continuat eu, să fie o chestiune de vîrstă. E firesc ca un tînăr să se refere întotdeauna la problema care-l preocupă în primul rînd : dragostea. Un om în vîrstă însă...

Mi-am dat seama că am făcut o gafă. Ca s-o liniștesc pe englezoaică, eram pe punctul de-a răni o femeie care de luni de zile mă îngrijea ca pe propriul ei copil. Era însă prea tîrziu...

— Un om în vîrstă, am continuat, se gîndește mai des la moarte. Ceea ce spun, am adăugat, ca s-o dreg puțin, n-are nici o legătură cu persoana mea. Dacă v-aș povesti visul meu de azi, veți vedea că ar trebui să mă socotiți mai curînd printre cei vîrstnici.

— Adevărat, spuse acum Bobretzberg pe un ton blînd. Poate că aveți dreptate. Văd la mine. De cînd am împlinit patruzeci și cinci de ani, ideea morții îmi vine în gînd tocmai atunci cînd nu mă aștept. De pildă, la Cairo mi s-a întîmplat să văd pe cineva la un concert sau la cinematograf și, după frază sau poziția spatelui,

să spun : „dar acesta este Fritz". Dar imediat îmi aminteam că Fritz a murit, la fel și Waldemar și Kurt și ceilalți, aproape toți colegii din Viena. Vreau să spun prin aceasta că în viața omului există o limită ; cînd o depășește, începe să se întrebe cînd o să-i vină și lui rîndul. Pentru cei ce nu se simt pregătiți, zbuciumul trebuie să fie îngrozitor.

— Nu este absolut necesar, am spus fără convingere. Poate cînd ajungi la șaptezeci de ani... și mai mult... De pildă, pe front unde toți sînt...

Atunci am auzit glasul lui Nancy. Adînc și îndurerat ca vaietul violoncelului. Și-a ridicat capul :

— Povestiți-ne mai bine visul pe care l-ați avut, domnule Manos...

Smalțul ochilor ei se încețoșase, ca un lac întunecat de un nor trecător. Mă prezentasem : Manos Kaloiannos. Nu-i nimic, mi-am zis, voi găsi o modalitate s-o lămuresc cum stau lucrurile cu numele meu, în timpul conversației.

— Da, da, să auzim. Povestiți cu atîta haz, interveni Pupăza.

În clipa aceea o uram. Strecurase pe nesimțite tema morții în discuția noastră, ca să-și satisfacă o curiozitate ce ținea de melodramă. Era lesne de înțeles că tînăra englezoiacă se frămînta pentru că Philpot (soț sau amant, totuna era) urma să se întoarcă curînd pe front. Îmi părea rău că nu puteam schimba așa, la repezeală, povestea pe care voiau s-o asculte...

Clopotele anunțau acum vecernia. Bobretzberg își scoase ceasul și-l consultă din nou. La parter, o ușă se deschise, apoi se închise. Mi se păru că aud trosnetul treptelor. Am așteptat puțin. Nimic.

— Se făcea că ne aflam într-o suburbie a Atenei, mulți ani după sfîrșitul acestui război, am început eu să povestesc. Trecuse de miezul nopții. Era aproape unu. Un bărbat se grăbește să ajungă în scuarul cartierului. Nu se vede țipenie de om. Magazinele și-au tras de mult obloanele, iar cafenelele și restaurantele și-au strîns mesele și scaunele, și au închis. Nu este prea întuneric pentru că arde un bec pe care municipalitatea l-a atîrnat de

un stîlp așezat chiar în mijlocul stratului cu begonii și alte plante frumos colorate. Bărbatul acela parcă aș fi eu, dar, curios, este totuși străin, are părul cărunt. E îmbrăcat într-un impermeabil, cu gulerul ridicat. Cu puțin timp în urmă jucase cărți în locuința unor prieteni, într-una din căsuțele acelea pitite printre pini și duzi, dar din clipă în clipă trebuia să sosească ultimul autobuz și nu vrea să-l piardă.

E o noapte de toamnă, fără lună. Un vînt rece și uscat suflă dinspre muntele Parnitha, care se distinge vag în depărtare. Liniștea este întreruptă doar de zgomotul frunzelor uscate pe care vîntul le ia la goană pe străzile din jurul scuarului. Hîrșîie ca un fărăș pe cimentul închisorii.

Străinul s-a așezat pe banca refugiului, dar geamurile sînt sparte, și vîntul suflă de peste tot. Se ridică și iese. Se străduiește să distingă pe șoseaua străjuită de măslini farurile autobuzului pe care-l așteaptă. Nimic. Se aude însă tot mai deslușit gîfîitul motorului și scrîșnetul cutiei de transmisie cînd se schimbă viteza, la urcuș. Apoi autobuzul apare în scuar, cu luminile stinse. Vine dintr-o direcție necunoscută. Frînează în fața refugiului și oprește motorul. Șoferul trage mînerul care deschide ușile și coboară. E singur. Se apropie de străin.

— Ai așteptat, nu-i așa ? Îi vorbește de parcă ar fi fost sigur că-l va găsi acolo. Avem timp să fumăm și o țigară, nu ne zorește nimeni.

— Unde-i încasatorul ?

— A coborît mai înainte, la Marussi, locuiește acolo. În loc să-l car cu mine și apoi să caute un mijloc de transport ca să se întoarcă... De fapt nici nu-i nevoie de el. O să vezi, mergem direct.

— Fără faruri ? îl întreabă străinul, oferindu-i un foc cu bricheta pe care o purta la el din timpul războiului, deși nu fuma.

— E practică drăcia asta. Mulțumesc. Văd că ne e milă de viețișoara noastră, nu ?

La lumina somnoroasă a becului, străinul poate să-i deslușească trăsăturile. Îi amintește de Francis, chelnerul de la Cadran Bleu, din Carrefour des Gobelins, din timpul cînd își făcea studiile la Paris. Ori de cîte ori comanda coniac ca să mai schimbe nelipsita cafea, Fran-

cis își răsucea gîtul ca și un cîine lup constipat : „Iar extravagante, domnule Emmanuel ?“ (E numele meu de botez ; în greaca demotichi spunem Manolis, și mai scurt, Manos ; însă Francis prefera numele biblic Emmanuel.)

— Nu prea, răspunse străinul referindu-se la viața sa. A devenit prea amară și pustie, și, cum a spus cineva, ...„o străină nepoftită“ [1]...

— Tocmai pentru asta am venit, îl întrerupe șoferul.

— Ai venit să faci... ce ? îl întreabă străinul.

— Nu ești Manos... Kaloiannos, născut în 1911 ?

— Sînt, dar cum se face că nu te cunosc ?

— Ne-am născut în același an, am mers la aceeași școală, împreună am fost la Paris, împreună în război. Nu m-ai recunoscut încă ?

Străinul gîndi : Își bate joc de mine. Dacă a studiat ca și mine, atunci cum de a ajuns șofer ? Gluma se cam lungea. Și-apoi familiarismul acesta începuse să-l calce pe nervi.

— Te văd pentru prima dată. Dar nu crezi că e timpul să pornim ?

Șoferul ridică mîna în lumina becului : ora unu.

— Da și nu. Așadar tu singur mi-ai cerut. Să nu-mi spui pe urmă că m-am grăbit.

S-au urcat în autobuz. Șoferul i-a arătat un loc în dreapta lui, sub inscripția „Nu vorbiți conducătorului-auto“. A făcut contactul, s-au aprins farurile, a ambalat motorul și a demarat într-un zăngănit infernal de geamuri și fiare vechi. Un nor de praf învăluiește becul, rămas în urmă.

— Cît costă biletul după miezul nopții ? întreabă străinul. Merg pînă la capăt.

— Lasă-te păgubaș, îi răspunde șoferul. Dă-mi un bănuț. Dacă-i de aramă, cu-atît mai bine.

Străinul bagă mîna în buzunar. Unde naiba să găsească un bănuț de aramă ; monedele astea au fost retrase în urmă cu treizeci de ani. Ridică brusc ochii. Simte cum sîngele îi fuge din obraz.

---

[1] E vorba de poetul C. Kavafis.

— Ia spune-mi, nu cumva ești... și nu termină vorba.

— Păi, ce voiam eu să-ți spun de-atîta vreme ?

Străinul țuguie buzele și-și golește tot aerul din plămîni. Tace.

— La ce te gîndești ? îl întreabă șoferul.

— Păcat, zic, că nu știam treaba asta mai dinainte. Să fie atît de simplu și eu să mă zbucium...

Am auzit din nou zgomot pe trepte și m-am oprit. A auzit și Pupăza și și-a întins gîtul. Nimeni. Bobretzberg s-a folosit de acest răgaz pentru a-și consulta iar ceasul. Ceilalți doi așteptau urmarea visului :

Cu o mișcare de volan dibace, șoferul a ocolit un iepure care, orbit de lumina farurilor, încremenise în mijlocul șoselei.

— La ce te gîndești acum ? îl întreabă pe străin.

— Ești sigur că ai venit pentru mine ? Nu se greșește niciodată în treburile acestea ?

Celălalt a rîs, dar cu un aer înțelegător.

— Toți pun aceeași întrebare. Dar ia gîndește-te bine ! Greșeala nu înseamnă nimic.

— Știu și eu ? O asemănare de nume sau o încurcătură de itinerarii... Dacă la douăsprezece și zece nu-mi venea cea de-a patra damă, dama de cupă, m-aș fi ridicat mai devreme de la joc. Aș fi luat celălalt autobuz.

— Săracul de tine, lasă-te păgubaș, zise șoferul și-l privi cu un ochi experimentat. Uită-te mai bine în fața ta, la chefliul ăsta, o să facem haz.

Un om mărunțel, cu o haină care-i ajungea pînă la glezne, țopăia cu brațele desfăcute. Șoferul claxonă, dar acesta, îndărătnic, nu se dădu la o parte. Autobuzul trecu pe lîngă el, aproape atingîndu-l, și apoi opri nițel mai departe. După puțin îl auziră bătînd cu pumnii în ușă și înjurînd. Șoferul deschise. Omulețul se urcă pe ușa din spate și, furios, veni în față.

— Ce, ești beat ? De-atîta timp îți fac semne să te oprești. Pesemne te grăbești să-ți îmbrățișezi ibovnica...

Șoferul apăsă un buton și toate becurile din autobuz se aprinseră. Se întoarse încet și se uită la noul pasa-

ger. Omul căscă gura, ridică mîinile, scoase un vai ! și, făcînd stînga-mprejur, fugi spre ușă. Din fericire, rămăsese deschisă.

— Piei, piei din fața mea ! strigă el fără să privească înapoi. Ce mai baftă...

Cei doi oameni din autobuz se țineau de burtă.

— Greșeala nu înseamnă nimic, ai înțeles ? zise șoferul pornind din nou mașina.

— Bine... dar n-ar fi posibil... o mică amînare ? N-aș vrea să las treburi nerezolvate în urma mea.

Șoferul rîse ca și mai înainte :

— Tot un truc clasic e și ăsta. Nu te necăji, treburile se vor rezolva de minune și fără tine. Poate chiar mai bine.

Vorbeam și priveam printre zăbrelele balustradei casa scării. La nivelul podelei se ivi capul lui Emmy, care urca încet ; părul castaniu cu reflexe arămii, sprîncenele, ochii de culoarea mierii, gura. Se opri. Îmi făcu semn cu bărbia să continui, și zîmbi. Sîngele îmi zvîcnea în urechi ca o tobă festivă....

— Cel puțin de-ai merge mai încet, zise străinul... Ca să pot să retrăiesc în gînd cîteva clipe fericite.

— De acord. Dar să vorbești cu glas tare, ca să-mi treacă și mie timpul. Altminteri, deschid radioul. Spune-mi ce ai urît mai tare pe lumea asta ?

— „Capetele pătrate", zise străinul.

— Ce ?... exclamară cei ce-mi ascultau povestirea.

— Pe cei ce fac fraze frumoase... pe moraliștii fățarnici, le-am explicat eu. Ei fac răul atrăgător și virtutea nesuferită.

— Nu-i luați în seamă pe aceștia, interveni Nancy. Spuneți-ne mai bine ce-a povestit străinul.

Am văzut-o pe Emmy încruntîndu-se cu un aer de suspiciune. Întoarse capul și îl lăsă în jos de parcă ar fi vorbit cu cineva care se ascundea în spatele ei. Cînd îl ridică, zîmbea malițios. Apoi dădu de cîteva ori din cap, de parcă mi-ar fi spus : „Bravo, domnule, o nouă cucerire..." Pierdusem firul povestirii. Căutam în viața mea

o clipă fericită ca s-o povestesc. Nu găseam nici una în afara celei pe care o trăiam în momentul acela.

Tocmai atunci în fața casei a răsunat cu putere claxonul unei limuzine. Pesemne că era cel puțin mașina unui general, claxonatul fiind interzis în Ierusalim. Bobretzberg se ridică în grabă. Emmy apăru în întregime, urcînd grăbită scările și repetînd enervată : „*Ja... Ja...*“ În urma ei venea Roza, poloneza. Noi, bărbații, ne-am ridicat imediat în picioare. Chipul Pupezei înghețase. N-am înțeles bine : se supărase pentru că i se zădărnicise ceremonia ceaiului sau pentru că Roza profana sanctuarul etajului doi ? Și deodată, ne-am pomenit vorbind toți în același timp, în toate limbile. Am înțeles că Bobretzberg urma să plece imediat la Cairo, că limuzina avea să-l ducă la aeroportul din Lydda, că Emmy avea să-l însoțească, dar că urma să se întoarcă în aceeași seară. Se auzi iarăși claxonul, care chema insistent. Emmy fugi în odaie și strigă ceva de la fereastră. Bărbatul ei scoase un geamantan și-l lăsă în coridor. Apăru și Emmy cu o boccea în mînă, desigur rufe pentru spălat. Roza îi luă bocceaua și se grăbi să ia și geamantanul. Bobretzberg dădu s-o împiedice, dar la un semn al lui Emmy o lăsă. Un zîmbet de dispreț descleștă atunci buzele Pupezei. Roza, care mergea înainte cu lucrurile, se dădu la o parte ca să facă loc cuiva să treacă. Era căpitanul american.

— Hi, zise el băgînd mîinile în buzunar.

Philpot se așeză. Se sculă însă din nou, pentru că Bobretzberg venea să-și ia rămas-bun de la el. Nimeni însă nu-l prezenta pe american. Emmy îi cuprinse pe după umeri pe Benny și pe bărbatul ei și spuse în germană :

— Coborîți. Vin și eu imediat. Nu mai faceți așa, Benny, avem tot timpul.

Cei doi plecară și Emmy intră în odaia ei. Nu se grăbea. Noi, cei rămași în coridor, nu scoteam o vorbă. Emmy veni și-și luă grăbită rămas-bun. Apoi îmi spuse :

— Iertați-ne, domnule Emmanuel, că v-am întrerupt. Ați vrea să continuați în seara aceasta ca să aud și eu sfîrșitul ?

Pupăza deschise gura ei veninoasă :

— Eu astă seară mă duc la cinema. Miercuri se schimbă filmul.

— Ah, spuse Emmy puțin indiferentă. Atunci, domnule Kaloiannos, să spunem astă seară, la ora zece, pe banca din grădină...

M-am înclinat adînc. După plecarea ei, Pupăza s-a ridicat imediat și s-a îndreptat cu pași mari spre odaia familiei Bobretzberg. A intrat, a luat acordeonul, a tras ușa după ea, a intrat apoi în camera perechii Philpot și l-a pus pe masă. Priveam uluit. Nancy și cu Ronald nu vedeau și nu auzeau nimic. Se legănau în mrejele unei iubiri deznădăjduite.

X

SOARELE FIERBINTE DE AMIAZĂ ÎNCINGE PEREȚII groși. Zăduful s-a instalat de dimineață pe nesimțite, fără nici un semn prevestitor. Totul — pomii, fumul spălătoriei, girueta de pe acoperișul mansardei lui Manos — au încremenit într-o acalmie de coșmar. Chiriașii au lăsat obloanele, s-au dezbrăcat și s-au trîntit pe pat.

O nălucă pășește cînd pe căpriorii acoperișului, cînd pe treptele scării. Lemnăria veche a casei trosnește și hamsînul caută crăpături ca să se strecoare în dulapuri, sub cearșafurile fierbinți, în nările uscate; se lipește de trupurile care imploră somnul să vină cît mai repede și să le învăluie în zăbranicul său.

Pitiți printre pinii nemișcați, greierii au înnebunit de-a binelea. Cînd tace unul, începe celălalt. Un miros de rășină și de eucalipt amintește de pădurile și răcoarea altor continente. Pe banca din grădină, sub smochin, copiii Rozei au găsit un cameleon și-l chinuiesc cu două cîrlige de rufe. Își țuguie buzele și se apleacă deasupra dihaniei. Sînt numai în chiloței și par doi amorași plăsmuiți pe neașteptate de lumină, ca să se admire pe sine însăși pe carnea lor fragedă. Abia au ieșit de sub robinetul spălătoriei și Emmy a văzut stropii lucitori de apă picurînd

de pe trupșoarele lor, dar n-au apucat să se așeze bine pe bancă că s-au și uscat. Sînii fetiței, ca două nuci, ating capul reptilei încremenite.

Emmy pleacă de la fereastră. Pietrișul grădinii o săgetează cu lame lucitoare printre șipcile oblonului. Se aude o mașină în alee. Zumzetul motorului face și mai insuportabilă fierbințeala cearșafurilor. Automobilul se oprește ; coboară cîțiva oameni. Se aude zgomotul portierelor trîntite cu putere. Apoi cîntecul greierilor și departe, dincolo de calea ferată, sunetul enervant al mașinii de gheață care cadențează „pasul pe loc" al acestei zile africane, care nu se mai sfîrșește.

În creierul ei înfierbîntat se ivește un gînd ca o meduză între doi curenți mari. Va îndrăzni ? Se va scula ? Nu. Mai bine să amîne. Trebuie să se mai gîndească. Ca să-și schimbe gîndurile, cheamă în ajutorul ei pe Hölderlin. Glasul lui răsuna profund altădată, ca o noapte orientală, și accentele lui tragice aminteau săbii sau fulgere în grădini bătute de ploaie. Nimic. Numai un murmur sec îi enumără titluri de romane franțuzești : *Demonul amiezii, Femeia la treizeci de ani, Demimondenele.* Nu cumva e Hans care pune iar diagnosticul ? „Ierusalimul te scoate din minți sau te ucide", spusese el într-o zi. Dar de ce ? Era de vină apa ? Pămîntul ? Miasmele Mării Moarte ?

Sare din pat și vine la fereastră. Întredeschide obloanele și-l cheamă sus pe băiețelul Rozei. Închide din nou fereastra și așteaptă. Semiobscuritatea camerei îi accentuează bătăile inimii, care parcă o asurzesc. Dar Frau Anna a oprit copilul în capătul scării. Emmy încuie imediat ușa. Clanța se mișcă în zadar. Bătăi la ușă.

— Frau Emmy, de ce l-ați chemat pe băiat ?

Emmy bîlbîie roșie ca racul :

— Voiam să-mi aducă o limonadă rece. Dar...

— V-aduc eu îndată.

— Nu, nu... Nu-mi mai trebuie. Vă rog, Frau Anna...

Nu deschide. Se trîntește pe pat cu fața în jos, pe nisipul fierbinte. Există acolo o suflare răcoroasă, o libertate paradiziacă, și acum se îndepărtează și se pierde ca o mare care-și retrage valurile și le duce departe, în larg.

Să fi fost cel mult două, cînd se auzi țipăt de femeie sfîșiată de durerile nașterii ; țipătul răsună în toată casa și se termină cu un „eh“ mînios. Trei uși se deschiseră simultan în apartamentul Annei Feldmann.

— Ce s-a-ntîmplat, ce s-a-ntîmplat ?

Emmy se repezi prima la scară. În spate o auzi pe Răpeasca, care murmura printre dinți, de parcă ar fi leșinat de plăcere „Emmy... Emmy...“ Și pe Manos care o punea la punct : „Puțină rușine, nu-i momentul acum“...

Frau Anna stătea în dreptul odăii evreilor de rit spaniol cu o expresie de demnitate rănită pe chip. Nevasta lui Andreanu, care abia sosise, își rodea unghiile vopsite. Și copiii Rozei se străduiau să privească prin gaura cheii. Sosi și mama lor, desculță, purtînd pantaloni albaștri bufanți, ciufulită și asudată, cu brațele pline de clăbuci.

— De ce nu deschideți ?

Îi dădu la o parte și împinse ușa. Micuța evreică oacheșă zăcea pe podea, cu fața-n sus și ochii deschiși. Globul albăstrui al ochiului era nemișcat. Bărbatul ei stătea în genunchi alături, strigînd :

— Rașela, Rașela !

— De ce n-o culcați în pat, întrebă Roza în idiș. Repetă fraza în germană, scuturîndu-l de umăr, și omul răspunse :

— Singură s-a dat jos din pat. Vrea ceva tare sub cap, ca să stea orizontal.

O strîmbătură urîți chipul frumos al tinerei femei.

— *Ra'si* [1], se plînse ea, și apoi țipătul : *Ya ummi* [2]... Eh !

— O doare capul și o cheamă pe maică-sa, explică Anna Feldmann. Și, privind cu ochi holbați în jur, rosti cu emfază : meningită.

— Nu, spuse bărbatul ei întinzînd brațele de parcă ar fi vrut să împiedice pe cineva să plece, o să vă explic. Spuneți-mi numai unde se află un telefon.

Nevasta lui Andreanu îl luă de braț și plecară în grabă. Răpeasca rămăsese sus.

---

[1] Capul meu (arabă).
[2] Mamă (arabă).

Roza făcu ocolul odăii. Numai un pat; nici o altă mobilă, nici măcar un scaun. Hainele lor atîrnau de cuie bătute în pereți. Pe jos un geamantan, iar pe pervazul ferestrei închise o spirtieră, un ibric de cafea, ceșcuțe, cutii de conserve, cărți și ziare. Odaia era ca un cuptor. Roza ridică salteaua : scînduri.

— Faceți-mi loc, zise ea.

Se aplecă, luă în brațe salteaua și așternuturile și le aruncă în coridor. Trase un cearșaf și-l întinse pe scîndurile patului, apoi îngenunche. Își petrecu brațele dedesubtul bolnavei, care scoase un țipăt. Dar Roza o ridică ca un fulg și o culcă în pat. O opri pe Emmy, îi scoase pe toți ceilalți din odaie și închise ușa.

— Trebuie s-o schimbăm, spuse Roza. Dacă vine medicul și o găsește așa, o să se supere.

— Dar oare e conștientă ? întrebă încet Emmy.

— O s-aprind lumina, nu-mi văd nici vîrful nasului, spuse Roza.

— *Ra'si, Ra'si,* se văita bolnava.

Ușa se deschise brusc și în cadrul ei apăru Frau Anna.

— Ce-i faceți ? Vreau să văd și eu.

— Îi schimbăm lenjeria murdară, răspunse Roza. Nu crezi ? Miroase ! Și-i băgă chiloții uzi sub nas.

— Scroafă de ghetou ! spuse cealaltă, dîndu-se la o parte cu dezgust.

— Ulane din Colonnia, îi răspunse Roza și-i închise ușa în nas.

— Nu e frumos, Frau Roza... interveni Emmy.

— Așa-i trebuie fandositei ăsteia. Crede că totul e numai teatru. Fata asta... Priviți, dar ia priviți ce frumusețe !

Sub becul prăfuit, Rașela, nemișcată, lăsa femeile să-i admire armonia perfectă a trupului măsliniu. Emmy avu același gînd ca și atunci cînd văzuse întîia oară un cal arăbesc. Cîți ani de zămislire nemăsluită sînt oare necesari pentru ca natura să ajungă la această capodoperă ? Nu văzuse în viața ei un trup atît de gingaș. Pulpele turnate, genunchii fin modelați, gleznele... Simți o împunsătură în inimă. Își plimbă încet palmele peste

coapsele ei, le strînse : Parcă ar fi dăltuită în săpun parfumat, gîndi ea.

— *Ra'si,* spuse bolnava și întinse mîna dincolo de marginea patului : Isaac !

Emmy își puse mîna în cea a Rașelei și aceasta o strînse. Era răcoroasă. Deschise ochii, o privi pe Emmy și-i zîmbi.

— Dragule, Isaac...

Roza îi trase rochia, scotoci în geamantan și apoi ieși să aducă o cîrpă ca să spele pe jos. Rămasă singură, Emmy se simți cuprinsă de teamă. În fața acestei yemenite care delira, își aminti deodată că se află într-o țară străină, fără bărbat, fără părinți. Dar ce făcea Manos, de ce nu intra ? A, desigur...

Fără să lase mîna bolnavei, se aplecă și deschise larg ușa. Manos nu se vedea nicăieri. Copiii Rozei ședeau tăcuți și, alături de ei, un bărbat îmbrăcat numai într-un șort kaki și cu bocanci în picioare. De braț îi atîrna un prosop roz. O privea cu ochi umflați, roșii. Era nebărbierit și pe chip i se citea o expresie de amărăciune. Emmy abia recunoscu în el pe soldatul tinerei Schramek.

— Dacă o să zbiere așa toată noaptea, o să dormim de minune, îi zise el nemțește.

Emmy îi întoarse supărată spatele.

— Nu, nu, n-ați înțeles ce-am vrut să spun, îi zise el și făcu un pas în odaie. Vreau să spun că mîine sau poimîine se desființează cantonamentul nostru. Plecăm direct pe front.

Mirosea a bărbat și a parfum ieftin. Dar intră Roza :

— Șterge-o, șterge-o, avem treabă, nu vezi ?

Soldatul dădu neputincios din umeri și, tropăind cu bocancii pe lespezile coridorului, intră în odaia de vizavi. Rașela țipă iarăși.

— Băgați de seamă cu cotoiul ăsta. V-a spus ceva ? întrebă Roza cînd bolnava tăcu.

— Nimic, spuse Emmy gînditoare. Avutul americanilor este bine păzit, nu crezi ?

— Ce ? spuse Roza, deschizînd gura. Pfui ! Dacă ar fi să vă dau cuiva, știți pe cine aș prefera. Și arătă spre coridor cu bărbia.

— Nu mai spuneți ! Vă place chiar atîta ?

Roza o privi. Fandoselile lui Emmy nu-i plăceau deloc. Dar tocmai atunci sosi nevasta lui Andreanu, transpirată de alergătură și căldură, împreună cu Isaac, și problema rămase în aer.

— Vă spuneam eu că nu-i nimic grav. Medicul își va trimite peste puțin asistentul și-o să-i dea ceva de dormit.

— Dragule, se văită bolnava.

— *Ya ruhi*[1]... spuse yemenitul, luîndu-i mîna din mîna lui Emmy.

Ce spuneau ? Cînd oamenii suferă sau iubesc, vorba lor nu e multă și nici greu de înțeles.

— Aici e un adevărat cuptor, zise Roza, și stinse lumina care ardea degeaba. Lăsați deschis, noi o să stăm pe coridor.

Afară îl găsiră pe Manos. Făcuse salteaua sul și ședea pe ea, cu spatele rezemat de perete. Privea încruntat în zare. Roza și românca se duseseră după scaune. Emmy veni lîngă el. Între ei se aflau copiii Rozei, aproape goi, și-i priveau.

— Sînteți supărat pe mine pentru că n-am venit ieri la întîlnire ? îl întrebă ea în franceză.

— Care întîlnire ? zise Manos.

— Care întîlnire ? spuse băiețelul surioarei sale.

— V-am spus, la zece noaptea, pe banca din grădină.

Fetița privea buzele lui Manos.

— Da ? N-am auzit.

— Da ?... Da ?... repetară copiii.

Nu se găsiră decît trei scaune pe tot etajul. Unul a fost dat lui Isaac, celălalt a fost lăsat pentru nevasta lui Andreanu, iar pe al treilea se așeză Emmy. Roza se așeză gemînd alături de Manos. Era de plîns așa cum arăta, cu varicele și carnea numai vînătăi. Dar ei nici că-i păsa. Copiii voiră să se înghesuie pe saltea, dar ea îi împinse cu cotul și le spuse ceva în idiș. Plecară ținîndu-se de mînă. „Care întîlnire ?“ repetă băiețelul în franțuzește.

---

[1] Sufletul meu (arabă).

— E un profesor renumit, numele lui e trecut și în enciclopedii, le povestea nevasta lui Andreanu pe un ton confidențial. Isaac a dus-o pe Rașela la el și mai înainte. Pentru probleme femeiești sau pentru că vor să facă un copil, n-am înțeles. I-a vorbit de durerile de cap de care suferă și profesorul a spus că durerile de cap se vindecă azi cu o mică intervenție. „Nu cumva este dificilă, o să trebuiască să intre la spital ?“ a întrebat atunci Isaac. „Ce spital, o să-i facă o injecție, o să se întindă zece minute pe canapea ca să se odihnească și apoi poate să meargă pe jos acasă.“

— Vai, biata fată, e pierdută, oftă Emmy, cu mîna la gură.

— Nu mai ziceți așa, spuse Roza.

— I-a făcut o injecție cu novocaină în ceafă, nu-i așa ? întrebă Emmy.

Doamna Andreanu holbă ochii și lăsă capul în jos. Era palidă. Și bolnava țipă o dată, de parcă i-ar fi răspuns lui Emmy, și apoi încă o dată. În fundul coridorului apăruse acum Andreanu cu sufertașul în mînă ; îi privea. Soția sa tresări, parcă speriată. Emmy își aranjă puțin capotul și-i zîmbi, îmbiindu-l să se apropie. Îi explicară cele întîmplate și el spuse că era foarte, foarte regretabil, dar obrazul lui transpirat exprima o indiferență de om obișnuit cu de toate. Întrebă ceva în românește și nevastă-sa se privi : rochia, pantofii... Cu mîna, arătă odaia bolnavei și spuse ceva de telefon. El îi dădu sufertașul și plecară luînd și scaunul lor. Doamna Andreanu se întoarse însă aproape imediat cu două evantaie de hîrtie pe care le dădu celorlalți. Părea nehotărîtă. În sfîrșit plecă, făcînd un semn Rozei, de parcă i-ar fi spus : „Nu știu ce are astăzi“.

— Dacă apa nu era atît de fierbinte, aș fi intrat sub duș, zise Emmy, desfăcîndu-și puțin capotul.

Manos își cuprinse genunchii cu brațele.

— Era adevărat ceea ce spuneați despre injecție ? o întrebă Roza.

Emmy se aplecă, ca să n-o audă Isaac. Era totodată și un pretext ca să-l atingă cu părul desfăcut pe bărbatul încruntat care ședea la picioarele ei.

— Într-adevăr, e un mare specialist, dar în ginecologie. A făcut minuni la Berlin. Cînd a început prigoana evreilor, a plecat la Viena. Onoruri, o catedră la Universitate și așa mai departe. Acolo a început să se șoptească că face niște experiențe foarte periculoase pentru vindecarea durerilor de cap. Cu o injecție de novocaină necrozează creierul mic, în spatele vertebrei numită Atlas. Dar aproape întotdeauna, în nouă din zece cazuri, acul atinge un vas de sînge și urmează hemoragia meningelui. În 1938 a izbucnit scandalul, pentru că victima s-a întîmplat să fie rudă îndepărtată a lui Bauer [1]. Pînă atunci profesorul alegea femei simple, din păturile sărace ale populației refugiate, țigănci, care mergeau la el pentru tratament ginecologic. O dată pe lună dădea consultații gratuite. Urma să i se facă proces, dar a intrat Hitler în Viena și așa a scăpat. A venit aici.

— Nu mai spune ! zise Roza plesnindu-și cu palma genunchiul gol. Și arăboaicele îl consideră un sfînt. De dragul lui acceptă să se interneze la Spitalul evreiesc, lucru pe care nu l-ar fi făcut niciodată.

Deodată le făcu semn cu mîna să tacă. Venea Isaac.

— Unde e Frau Andreanu, întrebă el și privi spre ușa camerei lor. Profesorul a întrebat dacă bolnava a făcut temperatură. I-am spus că nu. Dar acum mi se pare că, veniți să vedeți...

Roza ajunsese deja lîngă bolnavă și-și lipi obrazul de fruntea ei.

— N-are temperatură, zise ea. A fost o închipuire.

— Nu riscăm nimic dacă-i punem o pungă cu gheață, zise Emmy fără să se apropie.

— Tocmai asta, spuse cu recunoștință Isaac, tocmai asta a spus și profesorul.

— Miss Pamela, strigă Roza, are o pungă. Mi-a împrumutat-o cînd fetița a fost bolnavă de paratifos.

— Isaac, țipă bolnava.

— Mă duc imediat, spre Manos, care îi urmase. Dar Isaac îl apucă de mînă.

---

[1] Otto Bauer (1882—1938), om politic austriac.

— Nu dumneavoastră, îi spuse în englezește. E încă ziuă. Nu trebuie să riscați de dragul nostru, tovarășe...

S-au privit. Toți au înțeles ce voia să spună. Cele două femei au lăsat privirea în podea, stingherite.

— Vă asigur că vă-nșelați, spuse Manos. Lăsați-mă să mă duc. Dealtfel, mă pregăteam să ies în oraș.

— Trimit mai bine fetița, interveni Roza. Ce să mai bateți drumurile pe căldura asta? Se duce și se întoarce cît ai bate din palme.

— Cum doriți, zise Manos, și ieși din odaie.

Se așeză din nou pe saltea. Emmy veni lîngă el.

— De dimineață încerc întruna să te găsesc singur.

Manos întoarse capul în altă parte.

— Lăsați-mă cu necazurile mele, Frau Bobretzberg. Ați găsit și momentul potrivit pentru asta!

— Vreau să-ți explic de ce n-am venit la întîlnire.

— Nu-mi datorați nici o explicație, dealtfel știu.

— Știi?

— Doamna Răpescu m-a informat.

— Ce poamă! Se dă drept agenda lui Pétain, trage de limbă pe toți francezii care se apropie de ea și apoi îi dă pe mîna englezilor.

Manos privi în jurul său cu o expresie de deznădejde și dezgust, și-și ridică brațele.

— Turnul lui Babel! O confuzie cumplită. Toată lumea face spionaj, toată lumea trădează. Asta-i omenirea care se luptă pentru a scăpa de cataclism! Ah! capul ăsta al meu, el e de vină!

— Ce-ai pățit, nu te recunosc! Tu erai dintre aceia care vorbeau pe ton poruncitor Destinului.

— Ce frumos vorbește cel ce nu cunoaște situația! Din clipa în care am călcat pragul acestei hardughii a lui Kohler, m-am rupt de lume. Armata, numai ea reprezintă adevărul. Armata, războiul. Și-apoi vom vedea. Dar tu m-ai făcut să uit acest adevăr. Gîndul nu-mi este decît la tine. Sînt parcă hipnotizat, mai bine-zis am căzut în transă, ca misticii.

— Ca misticii, care au drept obiect al extazului nu spiritul sau sufletul, ci un trup înzestrat cu păr, sîni, glas?

— Da, da.

— Dar aceasta, dragul meu, este adevărata iubire.

— Taci, Emmy, nu știi ce vorbești !

Roza, care rămăsese în odaia bolnavei ca să-i lase singuri, apăru din nou :

— Am auzit uruit de mașină. Poate a venit doctorul. Mai bine să mă-mbrac.

— Și eu trebuie să mă-mbrac, spuse Emmy. Să nu te pierd, o să aștepți aici, da ?

— Voi aștepta, răspunse Manos resemnat.

Asistentul profesorului era un bărbat uscățiv, cu fața osoasă, numai zîmbete și amabilități, dar măsurat la vorbă. Făcu imediat o injecție bolnavei.

— Desigur că a fost atins un nerv cu acul, și acum o doare. O să-i treacă pînă mîine, îi explică lui Isaac.

Emmy cobora scările. Îmbrăcase în grabă o bluză galbenă cu carouri gri, foarte decoltată, care-i lăsa brațele și spatele gol. Își prinsese părul arămiu cu o panglică neagră. Era foarte atrăgătoare, dar își coborî privirea și se înroși ca o școlăriță cînd veni lîngă celelalte femei. Strînse mîna medicului și acesta zîmbi trimițîndu-i printre dinții lui rari și îngălbeniți un miros de usturoi amestecat cu izmă.

Vorbiră despre timp și caniculă. „Firește, spusese medicul, dacă i s-ar pune o pungă cu gheață, bolnava ar avea un somn mai liniștit. În orice caz, temperatura este neînsemnată, numai cîteva zecimi.“ Între timp, Rașela căzuse într-un somn letargic delirant, în cursul căruia se auzeau des frînturi de cuvinte ca „Bol... ses... bas... bol... !“

La plecare, doctorul dădu nas în nas cu o englezoaică. Era bronzată, cu obraz rotund, ochi albaștri, iscoditori, și cozi lungi împletite în chip de cunună în jurul capului. Îmbrăcămintea și comportarea ei exprimau energie și un optimism comandat.

— Aa, Miss Pamela, zise el posomorîndu-se. Mi s-a spus că dumneavoastră veți aduce punga de gheață. Plec, sînt foarte grăbit. Vă repet ceea ce am recomandat și soțului : gheață, întuneric și liniște. Trebuie să doarmă, dacă e cu putință, pînă mîine dimineață.

Roza îl însoți pînă-n pragul ușii și cînd se întoarse luă din mîna englezoaicei sacoșa cu punga și cu gheața. Dar Pamela mai avea în mînă și un buchețel de margarete de cîmp, albe și mov, și o broșură englezească intitulată *Știință și Sănătate*.

— Poate să vi se pară caraghios, zise ea arătînd broșura, deși ochii ei spuneau că nu permite așa ceva. Mergi la un bolnav și imediat îi bagi pe gît și materialul propagandistic. Prea aduce o sarcină de misionar. De fapt, e o bucată de hîrtie. Nu cere nici spațiu, nici de băut sau de mîncare. Nu strică la casa omului. O să vină timpul cînd cineva o s-o deschidă, ca să-și omoare vremea. Poate chiar să nimerească leacul trebuincios.

Nimeni nu-i întindea mîna, ea însă, cu zîmbetul mereu pe buze, puse broșura pe scaunul lui Isaac. Bolnava era cufundată în somnul ei letargic și respira cu un ușor horcăit. Roza spărgea gheața în baie.

— Așadar, spuse Pamela, e bine să facem așa cum a spus doctorul. Nu vreau să vă rețin. Și de vreme ce sînt aici, o să urc să văd ce mai face prietena mea, Frau Anna. La revedere.

Privi în jur ca să vadă unde putea pune florile, dar nu găsi nici măcar un pahar și, schimbîndu-și intenția, le luă cu ea. Manos și Isaac îi făcură loc să treacă. Roza venea cu punga de gheață. Emmy se așeză gînditoare pe scaun.

— Sevastopol ! spuse clar Rașela, ca și cum s-ar fi deșteptat.

Alergară înăuntru. Din fericire dormea adînc. Isaac se uită la Manos :

— Îmi spunea de dimineață că și-ar da și viața, dacă asta ar ajuta rușilor să reziste un ceas mai mult la Sevastopol...

Emmy surprinse o licărire stranie în ochii lui Manos, care priveau cînd la Rașela, cînd la ea. Îi zîmbi puțin necăjită.

— Vă dați seama, continuă Isaac împreunîndu-și mîinile. Trebuie să se facă bine. Dacă i se întîmplă ceva, o să mă arunc de pe colina lui Scopus. Sîntem veri îndepărtați, înțelegeți ? Tatăl ei era sărac lipit pămîntului. Tribul nostru e pe cale de dispariție. Am rămas nu-

mai doi. Ne-am unit, pornind unul din nord, celălalt din sud. Dacă moare unul dintre noi, neamul nostru se va stinge ! Şi există de pe vremea Reginei din Saaba.

— Dar cum, tovarăşe, voi doi... voi să spună Manos.

— Ştiu, îl întrerupse Isaac. Şi eu la fel... Dovada ? Aţi auzit-o : Sevastopol. Dar ce să vă mai spun ? Mă tem atît de mult să n-o pierd, încît toate mijloacele, cred, sînt permise. Poate că ceea ce spuneam despre neamul nostru să-l înduplece pe Dumnezeul neînduplecat al străbunilor noştri.

Fără să rostească vreo vorbă, Emmy ieşi din odaie şi începu să urce treptele.

XI

CÎND EMMY A FOST INVITATĂ SĂ-ŞI IA SCAUnul şi să vină la ceai, soarele începuse să coboare spre asfinţit, dar zăduful era la fel de mare ; zgomotele exterioare se auzeau însă acum mai înfundate, filtrate parcă printr-o draperie groasă de bumbac. Aşezate în jurul măsuţei cu placa de cristal, doamna Philpot şi Miss Butler conversau ca două femei de lume. Aplecat, în colţul canapelei albastre, Ron îşi curăţă pipa. Părea mahmur sau supărat. Alături de el, plină de importanţă, stătea Anna Feldmann, cu aerul unei persoane care face o vizită. La privirea lui Emmy, răspunse ridicînd triumfător sprîncenele. Mai mult ca probabil că întîlnirea dintre cele două englezoaice era opera ei.

Nancy îi zîmbi lui Emmy, fără să arate că a încetat s-o mai asculte pe vecina ei, şi dintr-o privire cuprinse tot grupul. Poate era lumina din ochii ei, poate numai ceasul amurgului, dar atmosfera ce domnea în coridor se destinse cînd ea făcu remarca pe un ton neutru : „Dar mai lipseşte cineva“. Miss Pamela tăcu. Frau Anna se repezi însă la scară şi strigă :

— Mister Kaloiannos ! Ora ceaiuuului !

— Mai încet, spuse Emmy, să n-o treziţi pe bolnavă.

Musafira strîmbă din nas. Oare dezaproba întreruperea, comportarea cazonă a proprietăresei sau grija pe care o manifesta Emmy pentru bolnavă ?

— Prima dată din viața mea că văd un asemenea hamsîn, scumpă Miss Butler, zise Nancy, umplînd ceainicul cu apă clocotită. Unde e praful acela galben, care pătrunde peste tot ? Și-apoi, nu suflă deloc. Știu că hamsînul este adus de vînturile de sud-est, care bat în deșert și în regiunile toride. Am învățat și eu ceva la Bagdad...

Ron suflă enervat în pipa lui.

— Războiul... oftă cu fățărnicie Frau Anna. Atîtea schimbări ... Anul acesta am avut și zăpadă, ceea ce nu s-a văzut de cînd sînt aici.

— Adevărat, confirmă Pamela. Sînt cincisprezece ani de cînd n-a mai nins. Și hamsînul, în luna iunie, e un lucru foarte rar. Să sperăm că va trece repede, pentru că bieții noștri soldați...

Philpot voi să spună ceva, dar apăru Manos. Salută fără să zîmbească. Anna se înghesui în mijlocul canapelei și îl pofti să șadă. Emmy, care stătea puțin într-o parte, se lăsă pe spate sperînd să-i atingă haina cu părul, în timp ce el trecea. Așa se și întîmplă. Tînărul scoase din buzunar broșura *Știință și Sănătate* și o puse pe cristalul măsuței.

— Minunat, spuse Miss Pamela, văd că vă interesează.

— Deloc ! Am luat-o ca să nu cadă în mîna yemenitului. În starea în care se află acum, nu-i de mirare să descopere și un alt „adevăr".

— Sînteți proaspăt venit aici, nu-i așa ? îl întrebă ea zîmbind.

Frau Anna și Emmy schimbară priviri.

— Miss Butler ! rosti Nancy răspicat, oferindu-i o ceașcă cu ceai.

— Da. Vă mulțumesc, zise ea tulburată.

Ron, care între timp reușise să-și aprindă pipa, spuse tușind :

— Ierusalimul este într-adevăr orașul cel mai ciudat pe care l-am cunoscut vreodată. Fiecare clopotniță reprezintă o altă credință. Și acest lucru este valabil

pentru fiecare sinagogă în parte, ori moschee. Un ghem de frămîntări spirituale pe care Hitler se pregătește să-l descurce cu o lovitură de picior.

— Dragostea mea, nu fi grosolan, îl rugă Nancy.

— Așteaptă... așteaptă...

— Nu știu, spuse Pamela, cu un surîs angelic pe buze, dar mișcarea noastră nu are clopotniță.

— Știu, o întrerupse Ron. V-ați modernizat. Cu toate acestea, aveți și voi un profet.

— Pe doamna Mary Baker Eddy? Dar ce v-a făcut? Mii de oameni s-au vindecat datorită lucrării ei inspirate de Dumnezeu.

— Așa numiți broșura *Știință și Sănătate*, acest monument al plagiatului?

— Dragostea mea, nu fi grosolan.

— Dar îți dai seama... Doamna Eddy era o femeie cu o cultură sub-mediocră, spuse el Pamelei, mișcînd, cu un aer profesoral, pipa. Un oarecare „doctor" Phineas Kibby a învățat-o așa-zisul „tratament prin credință". În 1866 îl numea „Învățătorul", dar în 1883 l-a renegat, calificîndu-l drept hipnotizator analfabet.

În clipa aceea, ușa odăii lui Manos se deschise și în prag apăru Răpeasca, desculță, numai într-o cămășuță neagră foarte scurtă. Coborî scările și trecu încet prin spatele lor, cu ochi languroși, întredeschiși — ca și cum ar fi fost singură și se plimba —, trăgînd cu degetul mic o linie imaginară pe peretele cu ușile închise. Frau Anna, roșie ca racul, dădu să spună ceva, dar Nancy o împiedică. Manos rămăsese cu gura căscată. Ron se aplecă, urmărind-o cu admirație cînd ea se opri în fața oglinzii, ca să-și aranjeze, chipurile, bucla de pe frunte. Emmy zîmbi, dar înlăuntrul ei se tînguia un glas, un glas de prunc sau de animal. Îndată ce Răpeasca se închise în odaia ei, Frau Anna se ridică. Din nou Nancy o apucă de brațul acela slab și, dîndu-și capul pe spate, izbucni într-un rîs cristalin, plin de veselie.

— Nu, nu stricați scena, Frau Feldmann. Totul era atît de bine pus la punct... Cum să vă spun. Parcă mă aflu în Italia. Înțelegeți ce vreau să spun, nu? Orice englez visează să călătorească în țările calde măcar o

dată în viața lui, să cunoască viața naturală, libertatea. Nu-i așa, Miss Butler ?

— Din cîte știu, cam așa este. Dar de cînd mansarda lui Sam s-a transformat în cameră de baie ? întrebă ea fără să se uite la Frau Anna.

Emmy izbucni atunci într-un rîs nervos, care îi molipsi și pe Nancy, și pe Ron, și pe Frau Anna, chiar și pe Manos.

— Domnule Kaloiannos, putu să articuleze Pupăza, vă sfătuiesc ca de-acum înainte să luați cheia cu dumneavoastră, bineînțeles după ce încuiați ușa, da ?

Emmy avea lacrimi în ochi și fiecare putea presupune că din cauza rimelului. Numai Roza știa că nu folosește rimel.

Miss Butler mulțumi lui Lady Campbell pentru „minunatul ceai pe care l-am avut". Ar considera o mare cinste, îi spuse, să vină să ia ceaiul la ea în orice zi a săptămînii dorește, cu excepția zilei de miercuri. Plecă. Philpot aduse margaretele din cameră, le smulse petalele și le aruncă în tava serviciului de ceai. Mîinile i se înverziseră. Le mirosi :

— Duhnesc ca și sufletul ei, spuse. Spioana asta perversă ! Nu mă așteptam la așa ceva !

— Și ce indiscretă ! De unde să-mi închipui că vă cunoștea... adăugă imediat Frau Anna, îngroșîndu-și glasul.

Dar Lady Campbell nu o luă în seamă.

— Nu te înfuria, dragostea mea, spuse ea lui Ron, ce importanță pot avea toate astea ?

Ron se liniști, se așeză, îi luă mîna peste măsuță, și i-o sărută.

— Mă gîndesc la viitor, spuse el cu glas răgușit.

— Oh, Ron, rosti Nancy, și cum Frau Anna se ridicase să strîngă masa, îi luă locul lîngă el, pe canapea : „Viitorul va fi identic cu ziua de astăzi. Dacă nu se va..."

Manos se trase de lîngă ei și voi s-o ajute pe Frau Anna, dar ea îl împiedică cu o mișcare energică a capului. Emmy, care parcă se trezea dintr-un vis, îi spuse :

— Lăsați, astea sînt treburile noastre.

— Nu vreau pe nimeni în bucătăria mea, zise Frau Anna cu răutate. Şi-apoi, imediat, cu părere de rău: E atîta dezordine...

Manos se îndreptă tot fără să vorbească spre odăiţa lui. Nancy o apucă de braţ pe Emmy şi-i făcu semn: „Duceţi-vă, duceţi-vă". Se priviră. Bolta viorie scînteia plină de stele. Cele două femei simţiră deodată că roşesc. „Du-te, du-te imediat", o îndemnă iarăşi.

Şi Emmy urcă, în sfîrşit, treptele pe care le urcase de atîtea ori în imaginaţie. Împinse uşa şi intră. Manos şedea îngîndurat pe divanul îngust. Se aşeză alături de el.

— Manos, îl rugă ea, ajută-mă. Poţi să mă asculţi?

— Te şantajează americanul? întrebă el ascunzîndu-şi obrazul în palme.

— Şi asta. Dar mai e ceva. Spune-mi cît de tare eşti. Ah, de-aş putea vorbi fără teamă! O să-ţi fie scîrbă de mine...

— Dacă ai de gînd să-mi mărturiseşti că şi tu faci un joc dublu ca şi Răpeasca, nu-i deloc de mirare. Omenirea e putredă.

— Cît de mult te înşeli! spuse Emmy şi se ridică. Şi cît de nedrept eşti în orbirea ta.

Se apropie de măsuţă şi deschise *Biblia*.

— Ce-i asta? Citeşti *Biblia*? Dar la urma urmelor cine eşti, de cine te ascunzi? Secretul meu n-are nici o legătură cu politica.

— Cine ţi-a spus că mă ascund?

— Dar... nimeni! Toţi ne-am dat seama. Pînă şi Nancy şi Ron ştiu. Nu de la noi. Îi informase cineva, aceeaşi persoană care i-a îndrumat la pensiunea asta. Numai că nu prevăzuse existenţa lui Miss Butler! Dar Ron spune că prietenul lui te-a idealizat. El te găseşte diferit, adică mai real.

— Iluziile pe care le-am nutrit în cursul acestei perioade ilegale o să-mi servească drept lecţie. M-am ascuns, e adevărat. Voiam să găsesc o modalitate de-a mă întoarce în Grecia. Aici totul e putred. Hitler n-are decît să dea o dispoziţie şi să măture totul. M-am înşelat, am crezut că aici oamenii luptă! Şi totuşi, am avut o presimţire cînd barca noastră a acostat pe întuneric

la țărmul Orientului, și am văzut paznicul deasupra noastră. Mi s-a părut că prin gura lui vorbește Destinul. Era un turc din Creta și poate că lucrul ăsta l-a făcut să ne spună : „Hei, fraților, vă dau cinci minute. Sau vă urcați din nou în barcă și o ștergeți, sau vă duc legați fedeleș.“ Ceilalți s-au temut și au dat înapoi. Pe mine m-au închis în lagăr. Cînd astăzi, la prînz, mi-ai spus că fac parte dintre aceia care poruncesc Destinului, am crezut că-ți bați joc de mine. Pentru că am fost nevoit să optez pentru a doua oară ; și de data asta Destinul erai tu.

— Eu ?

— Mi s-a propus să plec de-aici, dar am rămas din cauza ta.

— Poruncește, dragostea mea, și ai să vezi...

— Acum s-a sfîrșit. E prea tîrziu.

— A, desigur... Să-ți explic. Am vrut și mai înainte să-ți spun și nu m-ai lăsat.

— Am văzut cu ochii mei limuzina în fața casei, la patru dimineața. Și Răpeasca v-a văzut sosind la zece.

— Nu neg. Vreau numai să-ți explic cum s-a petrecut.

— Ce importanță are acum, de vreme ce s-a petrecut ?

— Dar tocmai în problema asta am nevoie de ajutorul tău. Poate că tu înțelegi ce se întîmplă. De ce nu rezist ispitei ? Și încă ceva : de ce nu simt niciodată remușcare ?

— Taci, Emmy ! Îmi închipuiam, prostul de mine... o Diotimă ! N-am mai auzit de-o femeie care să-și mărturisească cu atîta lipsă de pudoare foamea ei.

— Te-am rănit, de-aceea ești rău. Îți amintești de Suzette Godard, Diotima lui Hölderlin ? Îți amintești ce-i scria ? : „Relațiile de dragoste există numai în lumea reală, în lumea care ne unește, și nu în spirit“. Cît de mare dreptate a avut, nefericita ! Ascultă-mă o clipă. Ai văzut că am plecat cu limuzina. Tot drumul, Hans, care ședea în spate, ne-a vorbit despre visul ciudat pe care l-ai povestit. Benny a oprit mașina, pentru că obosise. Am trecut eu la volan. Am ajuns la Lydda

noaptea. Avionul aştepta. Hans m-a luat deoparte şi mi-a spus : „Nu mi-e teamă de nimeni, în afară de grec !“ N-am apucat să-i răspund, mi-a pus ceva în palmă şi s-a grăbit să se urce în avion. Mai tîrziu m-am uitat ce era. Un bănuţ de aramă de pe vremea lui Franz Joseph. Trebuie să ştii că nu-i în obiceiul lui Hans să facă glume macabre. Cînd m-am gîndit din nou la asta, mi-am amintit de ochii lui care exprimau un fel de teamă. Am izbucnit în plîns. Din clipa aceea, Benny a făcut cu mine tot ce-a vrut.

— Numai că nu era prima dată. Te-a avut şi mai înainte.

— Prin şantaj. Un altul îi dezvăluise slăbiciunea mea.

Şi i-a povestit lui Manos cum au ajuns la Ierusalim, cum Hans şi-a dat seama de jocul englezilor şi al lui Benny, şi de ce se ducea acum la Ankara. Dar oricît îi vorbea, oricît se străduia să-l îmblînzească, atingîndu-i cînd bărbia, cînd genunchii, el rămînea neînduplecat. Îi întrerupse un vaiet.

— Raşela ! rosti Emmy speriată.

Era însă vulpea metalică de pe acoperiş, care se învîrtea iarăşi. Zăduful încetase. Pomii foşniră cu toate frunzele şi ramurile lor. Un curent răcoros izgonea aerul înăbuşitor al mansardei. Emmy respiră cu nesaţ adierea aceea blîndă.

— Vino să vezi, îi spuse Manos, care stătea sub ferestruică. Luna se înălţa pe un fond albastru-verzui ca un cercel de porţelan cu vîrfurile arămii. Cînd îi propusese să coboare în grădină, n-o sărutase încă niciodată.

Găsiră banca ocupată. O pereche se îmbrăţişa cu pasiune mută. Fusta femeii se ridicase, scoţînd la iveală, în semiîntuneric, pulpa albă ca fildeşul. De departe se auzi un murmur muzical şi apoi imediat clopotul mitropoliei, anunţînd jumătăţile de oră.

— Veniţi şi voi, îndrăgostiţilor, putem împărţi foarte bine banca, răsună glasul lui Nancy.

Emmy se duse imediat, trăgîndu-l pe Manos de mînă.

— Ce zi grea, spuse acesta așezîndu-se. Din cauza zădufului aveam impresia că nu se va mai sfîrși.

— Ne-a distrus nervii, cel puțin mie, zise Ron.

— Nu te mai gîndi la ea, bucură-te mai bine de minunea asta, rosti Nancy, arătînd cu mîna arborii, cerul, colțurile întunecate ale grădinii. Un animal sau o pasăre, de prin apropiere, scoase o notă jilavă și tărăgănată. Broaștele orăcăiau în rezervoarele de apă. Dincolo de grădini și de calea ferată, fluierul unui beduin se tînguia nostalgic și monoton, cu intervale mari de tăcere. Primele acorduri ale jurnalului cinematografic acoperiră pentru o clipă totul; Nancy inspiră adînc, umplîndu-și plămînii cu aerul înmiresmat, apoi spuse:

— Ce liniște!

— Lady Nancy, rosti Emmy într-o izbucnire afectuoasă. Doresc să vă fac un dar. Nu sînt sigură, dar aș dori mult ca darul meu să vă fie pe plac. Să facem un schimb de camere. Patul meu e făcut special pentru dragoste.

— O, nu! exclamă rîzînd perechea de îndrăgostiți, și Nancy continuă:

— Ce trebuie să înțeleg prin asta? O, nu! O să-l aducem cu forța pe cavalerul vostru întunecat!

— Și Frau Anna? întrebă ironic Emmy. N-ați văzut că și-a instalat patul de campanie în bucătărie, ca să ne spioneze?

— O s-o expediem la prietena ei, Miss Butler.

Rîseră din nou cu poftă. Ron se ridică în picioare, își împleti mîinile în chip de cunună deasupra capului și imită pe englezoaica misionară.

— Desigur, știți că e sora directorului politic al Siguranței, zise Manos cu glas tărăgănat și grav.

— Adevărat? întrebă celălalt coborîndu-și mîinile și așezîndu-se din nou pe bancă.

— Ascultați, urmă Nancy. Am studiat-o bine, nu va vorbi. E plină de prejudecățile clasei sale. O adevărată englezoaică mic-burgheză. Ați văzut cît de mititică s-a făcut îndată ce m-a recunoscut. A, nu erați acolo. De-aceea am preluat eu sarcina de a servi ceaiul. Ați re-

marcat și dumneavoastră, Frau Emmy, v-am văzut. Nu va vorbi, pentru că acest lucru nu se cade la noi. Va aștepta să vorbesc eu întîi. E convinsă că voi proceda așa.

— N-o să te las eu, spuse Ron.

— Te rog, dragostea mea, să nu începem iar. Din ce parte a Greciei sînteți, domnule... Emmanuel ?

— Sînt atenian. M-am născut într-o suburbie a Atenei, Kifissia.

— Aveți surori ?

— Din păcate, nu. De ce, Lady Campbell ?

— Nu știu. Poate pentru că Gilbert Murray ne spunea că atenienele își prindeau în păr un greiere de aur. Nu-i așa, Ron ?

— Numai cele autentice, ca să se distingă de celelalte. Susțineau că au răsărit din însuși pămîntul pe care pășeau.

— Dar chiar dacă aveam surori, n-ar fi avut dreptul să poarte în păr greierul de aur, pentru că mama s-a născut în Alexandria și părinții ei erau originari de prin părțile astea, din Ierusalim.

— Ce spuneți, se miră Emmy, nu mi-aș fi închipuit. Cunoașteți pe un oarecare Adam ?

Manos lăsă capul pe spate, ca s-o poată privi.

— Am auzit de el. Îl cunoașteți ?

— Mi l-au arătat la hotel Astoria. Un om ciudat...

Enervat, Manos își reluă poziția inițială, încrucișîndu-și brațele.

— Vă puteți lăuda că vă trageți din cele două centre ale lumii, îi zise Ron. Vă amintiți de Xenofon ? Atena se află în mijlocul Atticii, Attica în mijlocul Greciei, Grecia în mijlocul lumii. Cruciații, la rîndul lor, considerau Ierusalimul drept centru al lumii. Și mahomedanii susțin că aici i-a fost hărăzit Profetului să arunce o privire în Paradis.

Ierusalim, Atena, Alexandria,
Viena, Londra...

recită Nancy.

— Năluciri ! adăugă Manos. Eliot, pasiunea lui Richards.

— Adevărat, spuse Ron. Versurile astea au fost scrise pentru noi.

— Atena, Alexandria, Ierusalim, enumeră Emmy, apăsînd degetul pe pieptul lui Manos. Și eu, Viena, Heiligenstadt.

— Londra, Bloomsbury, spuse cu glas tremurător Nancy.

— Londra, Whitechapel, sublinie parcă sfidînd-o prietenul ei.

— Veghem un mort, nu vă dați seama ? izbucni din nou Manos pe un ton sarcastic. Turnuri se prăbușesc ! Londra sub bliț. Atena și Viena subjugate. Mîine — Alexandria, poimîine — Ierusalimul !

— Credeți că vor ajunge și aici ? întrebă Emmy cu îngrijorare.

Glasul lui Nancy se înălță atunci în noaptea diafană, recitînd versurile lui Eliot :

Ce sunet s-aude-n țărn
E murmurul unui vaier de mamă
Ce-s hoardele acestea acoperite la chip
Furnicar pe cîmpii nesfîrșite poticnit în pămîntul crăpat
Ce pînă-n zarea cea scundă se-ntinde
Care e orașul de dincolo de munți
Ce crapă, se reface și se împrăștie-n văzduhul violet
Turnuri se prăbușesc.

— Hai să mergem undeva să dansăm, spuse ea. Vreau lumină, muzică, vreau să mă-mbăt.

— La hotelul King David, propuse Manon cu ironie în glas.

— *You ! hypocrite lecteur*, zise Ron pe același ton. Apropo, observați cum totul se leagă. Citeam recent, într-o broșură despre apartenența Bisericii Învierii, că în anul 1850 generalul Aupick, ambasadorul Franței la Istanbul, a făcut un demers în favoarea catolicilor. Acest nume, Aupick, nu vă spune nimic ? Tatăl vitreg al lui Baudelaire...

— Ron, amintește-ți de Flaubert la Ierusalim, spuse Nancy cu înflăcărare. Era tot în 1850. Descrie cum preo-

tul grec a luat un trandafir și l-a pus pe lespedea de marmură a Sfîntului Mormînt. „Apoi l-a stropit cu cîteva picături de apă de roze, l-a binecuvîntat și mi l-a dat ; a fost una dintre cele mai amare clipe ale vieții mele, ar fi fost atît de dulci pentru un credincios ! Cîte biete suflete ar fi fost fericite să fie în locul meu ! Cît de inutil era totul pentru mine.“ Trandafirul roz pe lespedea galbenă și lucioasă ca chihlimbarul vechi, pe lespedea crăpată. Și petele de untdelemn și mirosul lumînărilor ce se topeau. Parcă simt în gură gustul singurătății lui Flaubert.

— „Mînăstirea“, începu Manos în franceză, ca și cum ar fi citit într-o carte deschisă, „hrănește două vulpi ; în fiecare seară li se aruncă două pîini, în fiecare seară ele vin acolo și așteaptă, pîinea cade, o înșfacă și pleacă“. Flaubert, din aceeași călătorie. Mînăstirea este grecească și poartă hramul Sfîntului Savva, spuse el arătînd spre Marea Moartă.

Ron fluieră admirativ și prelung.

— „Îmbinînd impresii, îmbinînd zilele“, spuse iar Manos. Ce este ? Desigur, poezie greacă. Traduse versul, apoi poemul în întregime. Kavafis, încă unul care a văzut sfîrșitul. Ar merita să cunoașteți poezia lui, dar unde să găsiți acum timp ? Frau Bobretzberg, ați citit *Madame Bovary ?*

— Desigur, dar de ce ?

— Nimic. Vorbeam de Flaubert.

— Haide, haide, zise Nancy scandalizată. O doamnă nu e întrebată dacă a citit cartea asta, așa, fără un motiv...

Manos se ridică :

— Credeți-mă, am întrebat fără nici o intenție. Dar cine vorbea despre dans ? Știu unde vom merge. Un loc cu pomi, muzică, ring, și cu lumină puțină.

— Acum vorbiți pe înțelesul nostru ! îl aprobă Ron.

— Nu-i așa că-i fermecător ? întrebă Emmy îmbrățișînd-o pe Nancy.

— Vom vedea, spuse ea, chipurile serioasă, și o sărută.

Locul unde urma să-i conducă era Clubul Comunității Grecești din Catamona. Zece minute de mers pe jos, Dar Ron voia să-și pună papion și sacou. N-au reușit să-l convingă să renunțe, așa încît s-a dus să se îmbrace.

— Poate n-ar trebui să vin cu voi, zise Emmy. Din cauza Rașelei... Într-un ceas, două, trece efectul injecției.

Împreună cu Nancy începu să socotească. Tînăra yemenită avea să se trezească pe la miezul nopții, dacă boala era aceea pe care o bănuia Emmy.

— Dar Roza e lîngă ea. Cu ce puteți s-o ajutați ? Domnule Emmanuel, spuneți și dumneavoastră ceva, nu stați așa, ca un străin !

— Ce să spun ? Oricum, Clubul se închide la ora unu.

Clopotul mitropoliei bătu de nouă. Tulburată, o pasăre de noapte, care-și găsise adăpost într-unul din arborii grădinii învecinate, bătu din aripi și scoase un sunet ascuțit și tremurător. Ecoul lui se stinse în orizontul luminos ca smaraldul. Emmy se agăță de brațul lui Manos.

— Îți mulțumesc, îi spuse.

— Pentru ce ?

— Pentru că vei dansa cu mine.

Manos își eliberă brațul și se întoarse spre Nancy .

— Ron a uitat să amintească un alt centru al lumii : Moscova.

— A, care va să zică asta e, zise ea îngîndurată.

— Vă supără ?

— Deloc. Primul bărbat pe care l-am iubit și-a pierdut viața în Spania [1], ca voluntar. Din inițiativa lui, colegiile din Cambridge au trimis acolo prima ambulanță. Am spus bărbat, dar mai curînd era un copilandru, un adolescent. Firav, dar, Doamne, cîtă sensibilitate avea ! La început, oamenii lui Mosley [2] zvoniseră că a fost executat de republicani pentru lașitate în timpul luptei. N-am vrut să cred așa ceva. Mai tîrziu am aflat cum s-au petrecut lucrurile. Dar chiar și așa, mi-a rămas în suflet o amărăciune de parcă mi-ar fi făcut cineva o

---

[1] Este vorba de războiul civil din Spania (iulie 1936 — martie 1939).

[2] Șeful Partidului fascist din Anglia, pe vremea aceea.

nedreptate personală, de neiertat. Am simțit ceea ce simte cineva cînd citește despre Cruciada din anul 1212. Cincizeci de mii de ființe nevinovate care au sfîrșit în lupanarele din Genova, din Lyon, din Marsilia, în fundul mării sau în haremurile Alexandriei.

Ceilalți doi tăceau.

— Știu la ce vă gîndiți. Ron a venit mai tîrziu. Cînd l-am cunoscut, mi-am zis : el este cel adevărat, celălalt a fost numai reflectarea lui. Poate că mă înșelam, poate că nu. Pe urmă, odată cu trecerea anilor, femeia nu mai vrea să caute și să se întrebe. Tot ce vrea e ca omul pe care-l strînge în brațe să fie într-adevăr bărbatul dorit. Numai să se poată...

Făcu o piruetă pe tocurile pantofilor.

— Numai să nu-i fie luat și el... Știți, e prima dată cînd ies la plimbare, de cînd am sosit aici.

Venise și Ron.

— Cum se simte bolnava ? întrebă Emmy.

— N-am văzut pe nimeni. E liniște, toate ușile sînt închise.

— Fii cavaler, dragul meu, și oferă-i brațul lui Emmy. Eu voi încerca între timp să îmblînzesc acest arici simpatic, zise Nancy, luîndu-l pe Manos de braț.

Ieșiră din ulicioara lor pe strada asfaltată, mergînd toți patru în rînd, cu femeile la mijloc. Urcară drumul în pantă, inspirînd adînc răcoarea nopții liniștite. Cuvintele și pașii lor răsunau plăcut sub frunzișul eucaliptilor înalți, care străjuiau strada. Emmy retrăia senzația zilelor de vacanță după terminarea liceului și mai ales amintirea unei seri de sîmbătă, petrecută la țară, cu lipsa de griji a copilăriei și speranțele tinereții. Beția albastră și lină a primului contact cu Hölderlin. Grecia, centrul lumii... Îl văzu pe Manos ridicînd mîna lui Nancy și sărutîndu-i încheietura.

— Mă gîndesc la Richards, îi spuse ea. Obișnuia să ne spună : „La ceas de cumpănă, voi prefera să mor alături de prietenii mei și nu pentru o ideologie". Dacă i se întîmplă ceva lui Ron, să nu mă lăsați singură.

Emmy nu auzi răspunsul lui, ci numai atît :

— Ajunge, nu mai fiți atît de ceremonios ! Doamne, ce snobi sînt balcanicii ăștia ! Mă numesc Nancy și cei

ce mă iubesc îmi spun Nan, Ron și Nan, ca într-o poveste cu pisoi.

Dîndu-și seama că Emmy îi urmărea, Manos se aplecă și-i spuse :

— Frau Bobretzberg, în căsuța de colo locuiește Adam, persoana despre care ați întrebat.

Din fericire, Ron, care se afla la dreapta ei, era preocupat de papionul și pipa sa. Apoi auziră autobuzul, venind din urmă, și îi făcură loc să treacă. Dinăuntru se auzeau cîntece și rîsete : pesemne un grup de excursioniști. Mai departe, Manos le arătă vila Patriarhului grec : nu știa dacă locuia acolo tot timpul, dar așa i se spusese. Și ajunseră. Mergeau de cîteva minute de-a lungul unui zid care împrejmuia o grădină mare, de fapt o livadă de portocali. Departe, în fund, se auzea megafonul care transmitea tangouri grecești. Poarta de lemn era întredeschisă. Manos le spuse să aștepte puțin. Se apropie de un paznic și-i vorbi. Aprinseră o lanternă și cercetară ceva ce semăna cu un portofel sau un act de identitate.

— Orice ați spune, zise Nancy, omul acesta nu se ascunde.

— Nu se mai ascunde. Mi-a mărturisit astăzi, zise Emmy.

— Ceea ce spuneți are vreo legătură cu cearta voastră de îndrăgostiți ?

— Niciuna. Dealtfel, nu e amantul meu și nici n-a fost vreodată.

— Vai, Emmy dragă. Îmi pare rău și mi-e rușine de ceea ce am spus ! Ce gîndiți oare despre purtarea mea ? Tot timpul v-am tachinat !

— Nu vă necăjiți, vă rog. E ceea ce-mi doresc cel mai mult acum. Am făcut însă o greșeală și l-am supărat. Nu știu cum să mă mai port cu el.

Pufăind din pipă, Ron părăsi femeile și se apropie de poartă. Manos terminase cu formalitățile, plătise taxa de intrare și se îndrepta spre ei. Începură atunci obișnuitele discuții între bărbați, cînd e vorba de petrecere și de nota de plată.

— Veniți, le spuse Manos. În seara asta sînteți invitații mei. Intrarea e permisă numai ofițerilor armatei gre-

ceşti şi însoţitorilor lor. N-am dat nume. Al meu le-a fost de-ajuns.

Paznicul le deschise poarta şi intrară salutînd din cap. Mergeau pe o alee largă. În capăt se vedea un şirag de becuri agăţate în chip de ghirlandă. De-o parte şi de alta se distingeau portocalii scunzi, săditi în şiruri oblice, regulate. La un moment dat, aleea se lărgea mai mult, formînd un mic patrulater, unde se aflau parcate cinci sau şase maşini, civile şi militare. Cele militare aveau capota vărgată ca o blană de tigru, pentru camuflaj în deşert. Ajunseră, în sfîrşit, în faţa unei vile scunde, înguste şi prelungi, cu o colonadă în stil ionic de-a lungul faţadei şi cîteva trepte de marmură. În spatele colonadei, se distingea un şir de ferestre camuflate în violet.

— Ne-a trebuit o jumătate de ceas ca să ajungem aici, zise Ron, arătînd spre ceasul fosforescent, iar apoi spre clădirea din faţa lor. Îmi aminteşte de conacul unui mare plantator din Carolina de Sud... Doar că aici lipsesc sclavii negri...

În faţa lor se afla şi ringul de dans, pe care pînă atunci nu-l zăriseră. Era un bazin golit de apă. Nu se vedeau decît capetele dansatorilor, la nivelul picioarelor lor.

— Trebuie să fie o căldură insuportabilă acolo, jos, spuse Ron, vorbind tare, ca să se facă auzit.

— Toţi cei de-aici sînt greci ? întrebă Emmy.

— Desigur, încuviinţă Manos. În privinţa partenerelor însă, nu sînt sigur... Trebuie să fie străine care locuiesc aici. Infirmiere sau femei din A.T.S.

— Ciudat, observă Nancy. Am auzit că grecii sînt oameni gălăgioşi...

Într-adevăr, în afară de muzică, nu se mai auzea decît zgomotul bocancilor cu blacheuri de metal pe cimentul bazinului.

— Tangoul cere reculegere. La dansurile noastre naţionale, ni se aude şi glasul, spuse cineva, dar nu îşi dădură seama cine anume vorbise.

Merseră mai departe. După cum remarcase Nancy, locul era luminat numai atît cît să fie recunoscut, dacă voiai. Măsuţe şi scaune desperecheate erau risipite în

livadă, departe de ring. Un bec, ca o portocală albastră, îți arăta că sub pomul acela se afla o măsuță ocupată sau liberă. Nu existau chelneri. Fiecare se ducea în vilă, plătea și lua de la bufet ceea ce dorea. Abia de puteai distinge pe cei ce intrau și ieșeau din vilă, ca umbrele unor pelerini într-un templu antic, pentru un ritual.

După ce găsiră o masă, Manos îi lăsă singuri și se duse să aducă băutura. Întîrzie. Tangoul se sfîrși și fu urmat de altul. Se auzi apoi un foxtrot vechi, care avu mult succes, judecînd după glasurile dansatorilor. Ron începu să se întrebe dacă nu cumva Manos se rătăcise. Dar în sfîrșit apăru, urmat de încă o persoană.

— Nu există whisky.

— Foarte bine, spuse Ron satisfăcut, altfel m-aș fi dus la Cartierul General să fac scandal. Din fericire există egalitate.

— Dar am găsit gin, sifon și gheață !

— Uraa ! strigă Nancy, și după ea Emmy. Repede, să ciocnim primul pahar.

Manos îl trase deoparte pe necunoscut și discutară multă vreme. Cînd sfîrșiră de discutat, celălalt bărbat plecă. Umplură primul pahar. Manos își îmbia prietenii să ia o gustare. Adusese castraveciori murați, brînză telemea, măsline verzi, pîine albă și fisticuri. Masa se umplu cu hîrtii unsuroase, sifoane și pahare grosolane. La mijloc trona vasul cu gheață, asemănător catedralei germane, și alături sticla pătrată de gin.

— Pentru dragoste, închină Nancy paharul.

Băură pentru dragoste. Ron propuse imediat să ridice paharul pentru victorie.

— Nemții au anunțat asediul Tobrukului, spuse Manos.

— Obișnuita lor minciună ! Ce zi e astăzi, joi ? Imposibil. Înainte de sîmbătă...

— Și după aceea ? întrebă Emmy.

— Vom vedea. Cine vrea ?

Dar Manos, în picioare, îi cerea lui Nancy să-i acorde primul dans.

— Cu plăcere, spuse ea. Emmy dragă, fii atentă la Ron. Vrem să mai găsim și noi ceva de băut.

O atinse pe umăr, în întuneric, de parcă i-ar fi spus: „Așteaptă, vei vedea". Dar lui Emmy i se părea că nu se vor mai reîntoarce niciodată. Lui Ron, care-i vorbea, îi răspundea cu gîndul auirea, monosilabic. Privea mereu în jurul ei. Dar pînă la urmă se întoarseră și — minune! — Manos se înclină în fața ei.

— O să pună un vals, l-am cerut special, zise el.

Într-o clipă se pomeni alergînd printre portocali, cu părul fluturînd în vînt, căci fără să vrea desfăcuse panglica care-l ținea strîns. Se poticni și-și pierdu pantoful. Ca să-și țină echilibrul, îl luă pe Manos de braț, rîzînd fericită. Găsiră pantoful, își legă din nou părul și, cuminte acum, coborîră treptele de lemn ale ringului. Mirosea a cazarmă, mai exact spus a uniformă asudată și a tutun Virginia. Luna, ca o felie de pepene galben, se pregătea de culcare. Se rezemară cu spatele de peretele bazinului, în așteptarea valsului. La primele acorduri, ca de obicei, multe perechi se dădură la o parte sau începură să plece fără să protesteze.

— Acum, spuse Manos.

O cuprinse de mijloc. Emmy simți imediat un fior. „*Oh, mein Gott!*", spuse ea și se lăsă tremurînd în brațele lui. Simți cum îi fuge sîngele din obraz și închise ochii.

— Buzele tale, zise ea cu un oftat. Te implor, dă-mi buzele.

— Emmy, puțină rușine! Te vede lumea!

Care lume? Ce-i păsa lui de lume? N-o dorea, asta era! Prefera... ah, ce găsea că nu are ea? Nu-ți cer să mă iubești, ar fi vrut să-i spună. Îți cer... Era atît de naiv! Îi era milă de el. Stăteau sau dansau? Nu știa. Spasmul zăbovea în pieptul ei, în vîrful degetelor, suia și cobora ireal și voluptuos de-a lungul șirei spinării. Și tristețea, pe cît de vremelnică, pe-atît de amară, îi chinuia deja tîmplele și inima. Avea impresia că i se umflă pulpele și picioarele. De la mijloc în jos devenise greoaie ca un elefant.

— Sînt foarte obosită acum. Să mergem să ne așezăm undeva.

Se așezară pe marginea bazinului. Melodia se schimbă, deveni mai ritmată. Jos, în spatele lor, perechile țopăiau acum de parcă striveau struguri.

— Nu mă privi așa, te rog. Mi se întîmplă pentru prima dată, fără să vreau.

— Să-ți aduc ceva, un pahar cu apă ?

— Nu. Nu mă lăsa singură în noaptea asta. Dacă rămîn singură, o să mi se întîmple ceva rău. Simt cum ne dă tîrcoale.

Ar fi vrut să strige : E Adam. L-am văzut ! Unde m-ai adus, dragostea mea ?

XII

SABBAT SALOM A SPUS. BUNĂ ZIUA PREANOBile Herr Butler ai răspuns tu în germană. Ce vînt vă aduce astăzi pe-aci a întrebat el. Și n-ai știut cum să-ncepi. S-a pustiit deodată casa. Viața ta Anna. Aduceți-l pe Sam sînt singură. Dar cuvintele nu ieșeau din gîtlej și ai vorbit despre verzi și uscate. Cum e cu putință să lăsați o spioană să-și facă de cap. Și asta l-a interesat. Dar cînd i-ai explicat a izbucnit în rîs. Fiți pe pace persoana aceasta își face datoria. Sucind capul și culcîndu-se cu invitații mei ai întrebat tu. Ei astea se încadrează în capitolul distracție personală noi nu știm nimic. Dar știau. Și ți-ai dat seama de unde. Vreți să spuneți despre grecul cu vederi de stînga a întrebat el. Și tu ai spus nu știu este un mare umanist. Și el a spus curios lucru nu l-ați declarat încă. Dar tu nu te-ai pierdut cu firea. Dar n-am reușit Excelență abia a venit și a și plecat. Și unde s-a dus Frau Feldmann nu cumva știți.

Cum să-i spui. Trosnise scărița și pînă cînd să-ți pui capotul și să ieși el și ajunsese la parter. Ținea în mînă o legătură cu schimburile lui. Unde vă duceți domnule Kaloiannos. Plec. Pentru totdeauna ai întrebat. Cred că da ți-a răspuns. Dar azi e joi și chiria e plătită pînă

duminică. V-o fac cadou a spus el. Așa fără o strîngere de mînă fără un mulțumesc. Trebuie să fi fost ora trei după miezul nopții. La parter pe coridor domnea acum liniștea. Ai coborît după el. A deschis repede ușa dinspre grădină și l-a înghițit noaptea Ierusalimului. Și tu te-ai așezat pe prag și întunericul curgea la picioarele tale ca fluviile Babilonului. Niciodată dar niciodată nu ți-ai închipuit că se va purta astfel cu tine. Atît de crud nici față de o slujnică. Și soția lui Andreanu gemea din cauza bătăii zdravene pe care o primise. Să mă fi iubit și pe mine și apoi să mă fi bătut ți-ai spus. Nu prea mult numai o dată. L-ai fi iertat pentru asta. Și apoi ai auzit somiera cehei trosnind și gîfîind ca o mașină de cusut Singer ruginită. Șarja cavaleriei ușoare. Și ți-a venit să rîzi dar ți s-a pus un nod în gît și a ieșit un hohot. Ca al unei arăboaice care jelește un mort. Și Roza pe jumătate adormită a ieșit împleticindu-se și s-a aplecat deasupra ta. Ce aveți a mormăit. Fleacuri i-ai spus. Și n-ai vrut să te scoli și te-a lăsat în pace. Și apoi a ieșit Schramek cu ștergarul roz. Goală și bine hrănită ca o iapă. Și rîsetul pe care l-ai înăbușit a izbucnit deodată și a înflorit ca un trandafir. Și spinii lui te-au rănit pînă-n străfundul sufletului. Și după aceea s-a vestejit. Și tu te-ai sculat să pleci nu cumva să te ia drept nebună.

N-am reușit să-l întreb Excelență dar nu este deloc greu să aflăm. Cum Frau Feldmann ia arătați-mi și mie. Și i-ai vorbit de grecul cel bătrîn care făcea pe tălmaciul. Dar acesta ți-a spus a plecat la Jaffa. Toate le află. Atunci să întrebăm pe Frau Bobretzberg poate că știe. Casanova al nostru a mai făcut și altă cucerire. Știa tot. Dar tu i-ai luat partea. N-am observat așa ceva e foarte cumsecade. Bine bine ți-a spus el e o glumă. Întrebați-o și apoi îmi telefonați. Și tu i-ai spus nu pot să vă satisfac pentru că a plecat. Da și unde s-a dus. Nu știu dar putem afla de la american. Americanul făcu el de parc-ar fi zis mare brînză. Un oarecare căpitan Benny lucrează cu el. Caută acul în carul cu fîn a spus el. Nu nu-i greu cred că Roza știe.

Din fericire n-a întrebat în ce zi a plecat. Ar fi trebuit să-i spui că nu s-a mai întors de joi și atunci ți-ar

fi spus care va să zică. Dar nu era așa. Crezuseși și tu cînd ai auzit perechea Philpot adică pe Philpot și pe metresa lui și Emmy nu era cu ei. Erau beți turtă. Și-au intrat în camera vienezei și se pregăteau de culcare. Ai avut presimțiri negre. Ți-ai pus din nou capotul și ai ieșit din bucătărie. Se crăpa de ziuă. Și nu voiau să-ți deschidă ci-ți spuneau dinăuntru că se culcaseră cu învoirea ei în frumosul pat făcut pentru dragoste. De ce nu numiți pensiunea voastră Capri Amalfi Taormina. Mai încet Ron o s-o deșteptăm pe bolnavă. Nici n-au întrebat cum se mai simte. Și Frau Bobretzberg unde e ai întrebat. I-am dat permis de ieșire ți-au spus. Adică ai întrebat din nou. Ia nu ne mai bate capul spioană bătrînă a strigat el și dumneaei l-a împiedica să mai vorbească. Măgari. Și erai convinsă că ceilalți doi au fugit împreună. Toată dimineața te-ai foit ca o tigroaică în cușcă. Așteptai să se trezească ca să-i întrebi iarăși. Dar ei nu ieșeau din odaie. Erau mahmuri ca după chef. Și la prînz iat-o pe Roza cu americanul voiau să ia lucrurile ei. Și măgarii s-au văzut nevoiți să deschidă și ai găsit o odaie de groază. Pînă și pe Dürer îl dăduseră jos de pe perete. Dacă vin ceva scrisori să i le dați Rozei. O să i le dau i-ai spus tu dar eu am plătit comisionul crezînd c-o să stea mai mult de o lună și acum nici nu s-au împlinit două săptămîni și pleacă. Și americanul s-a așezat și ți-a făcut socoteala pe-ndelete și te-a scos pe deasupra și datoare. Dar după-amiază cealaltă ți-a trimis o liră prin Roza și tu ai luat-o pentru că era dreptul tău. Și ai vrut să-i dai zece la sută dar ea n-a luat banii. Treaba ei. Seara au plecat și lorzii. Aismailaia. Ducă-se. Ai rămas numai tu și cu Răpeasca. Ai fi vrut s-o gonești și pe ea.

Nu te-a întrebat cu privire la Lady. Dar știa. Pentru că atunci cînd ai început să spui ce atmosferă caldă și familială domnea pînă mai alaltăieri și să-i numești pe fiecare el te-a întrerupt. Ajunge Frau Feldmann spuneți-mi mai bine de ce l-au chemat pe profesor la parter. Știa și de asta. Și te-a întrebat dacă dai crezare zvonurilor răspîndite cu privire la experiențe. Și i-ai răspuns că și Frau Bobretzberg spune același lucru dar că sînt

calomnii de-ale goilor, fiindcă ne invidiază pentru că avem o asemenea somitate. Și el tot scria. Ți-ai dat seama deodată că și el este un goi. Și el a înțeles. Este și acesta un punct de vedere Frau Feldmann deși una din coreligionarele voastre nu pare să-l împărtășească. Roza. O ai spus tu ea n-are Dumnezeu. Era a doua gafă pe care o făceai pentru că a apăsat creionul și crac s-a rupt vîrful. Și ai înțeles cine îi vorbise și că nu era momentul să-i ceri să le dea afară din casă. Cum n-are Dumnezeu a întrebat el. Și i-ai spus. Aa bine a spus el. Vă vorbesc serios Excelență o socotesc în stare și de crimă. Dar acum ea denunță crima. A făcut plîngere ai întrebat. Drace nu Frau Feldmann înțelegeți perfect ce vreau să spun.

Și apoi a rîs. Mi s-a vorbit de o persoană care are un ochi învinețit. Și tu ai spus am înțeles vă referiți la soția lui Andreanu. Poate dar ce credeți s-o trecem și pe ea pe listă. Și tu te-ai făcut că nu înțelegi și el s-a supărat și atunci ți-a vorbit pe șleau. Vai nu ai răspuns tu domnul Kaloiannos era un om foarte corect nu i-ar fi trecut niciodată prin cap să despartă o soție de bărbatul ei. Cum i-ați spus a zis el și tu i-ai repetat. V-a arătat vreun pașaport sau un act de identitate. Te-ai gîndit. Pașaport grecesc ai răspuns. Ați notat numărul și data emiterii. N-am fost atentă. Și atunci ți-a tras un perdaf și tu l-ai lăsat să vorbească. Știai că toate astea sînt de ochii lumii.

Și cînd s-a calmat a vrut să afle de ce Andreanu și-a bătut nevasta. Și tu ai spus ne-a făcut de rușine față de profesor a înșfăcat-o de păr. Și el a spus dar de ce vreau să cunosc amănunte. Și tu ai răspuns nu știu dormeam sus în bucătărie și am auzit-o pe yemenită țipînd de ai fi zis că o să se prăbușească zidurile Ierihonului. Cît era ceasul a întrebat el. Trebuie să fi fost trecut de miezul nopții. Am coborît și i-am găsit pe toți în picioare. Yemenitul parcă era beat. Telefonase profesorului și i se spusese că acesta doarme aveți răbdare pînă mîine. Și Hliaska era furioasă și înjura întruna. Dar și mai mult încă pisicuța aia de Andreanu. Și cînd yemenitul s-a aruncat în genunchi la picioarele noastre și ne-a rugat ea n-a mai rezistat. Numai să nu vină între timp bărba-

tu-meu. A spus asta și și-a aruncat un șal pe umeri și-a plecat. O fi telefonat cuiva să intervină. Unor persoane importante. Și el a spus Frau Feldmann n-am nevoie de aceste amănunte continuați. Și tu ai spus cum doriți Excelență dar sînt necesare ca să înțelegeți. Și Hliaska mi-a cerut plosca ca s-o pună sub bolnavă. Iertați-mă că vă spun lucrul acesta dar astăzi nu se mai fabrică așa ceva. E din faianță de Boemia cu floricele albastre foarte delicate și tare comodă. N-am zis nimic și m-am dus imediat s-o aduc. O țineam învelită într-o bucată de mătase dintr-un vechi combinezon al meu. Hliaska a tras mătasea și a mirosit-o. A strîmbat din nas și-a aruncat-o. Am încercat să-i iau plosca din mînă dar ea i-a dat drumul intenționat și a căzut. Din fericire nu s-a spart. Și după asta am zis că nu mai las plosca bunicii mele pe mîini străine și m-am dus singură și i-am pus-o bolnavei. Ce să vă spun delira și se văita cu patruzeci de grade temperatură. Are meningită o să vedeți. Dar era conștientă de vreme ce ea singură și-a pus plosca. Și patul avea numai scînduri fără saltea și mi-am zis acum o să spargă plosca sub greutatea ei dar din fericire. Și am ieșit și n-am lăsat-o pe Hliaska să spele plosca ceea ce era treaba ei. Mi-ar fi spart-o cum o cunosc eu. Și cînd m-am întors bolnava vorbea clar dar se văita mereu. Înțeleg limba arabă. Îi spunea bărbatului ei că în cap i se ciocneau trei bile de biliard din nu știu ce una roșie una albă și una neagră. Te-ai uitat bine sub trapeza bisericii rusești din Ain Karem îi spunea ea acolo îl așteaptă pe mustăcios. El o să-mi scoată bilele din cap și atunci o să mă fac bine. Prostii. Și soția lui Andreanu s-a întors mulțumită. Ne-a spus că într-un sfert de ceas o să vină. Dar prietenul ei a greșit și l-a adus pe profesor cu *jeep*-ul. Și eu i-am făcut toate onorurile pentru că pentru prima dată venea în casa mea o somitate a Științei. Și imediat ce-a atins cu mîna miraculoasă fruntea bolnavei ea a încetat să se mai vaiete și a zîmbit. Și a dat toată lumea afară din odaie. Și dumneavoastră doamnă Feldmann vă rog să nu-i lăsați să intre. Cunoștea pe papă și pe soțul meu. Dar n-a închis ușa. Și unde se pun la taifas pe nemțește și ea îi face nazuri

și-i zîmbește și-i spune povestea vieții sale în întregime. Pe nemțește. Și yemenitul își zgîria obrajii cu unghiile și ne spunea că nu este ea pentru că n-a învățat niciodată nemțește. O să înnebunesc. Tocmai atunci a picat și Andreanu și și-a dat seama după *jeep*. Mirosise el ceva de mai multă vreme și cînd l-a văzut pe coridor pe șeful Serviciului de încartiruiri a înșfăcat-o de păr. Și ea n-a zis nici pîs ca mielul la tăiere. Și celălalt prietenul ei. Și atunci iar te-a întrerupt continuați doamnă Feldmann. Asta-i tot Herr Butler. Au plecat cu *jeep*-ul și după puțin au trimis ambulanța de a luat-o. S-a dus și bărbatul ei cu ea. La spitalul din Hadassa au spus.

Și cînd ai terminat s-a ridicat în picioare voia să te gonească pentru că vizita ta fusese prea lungă. Și ți-ai amintit să-i spui de Sam. Interveniți i-ai spus la școală să mi-l trimită acasă din Haifa. Sînt singură. Și el a spus nu vă grăbiți în curînd veți avea atîta lume încît n-o să știți unde s-o cazați. Ce fel de lume ai întrebat. Lume bună refugiați din Egipt. De ce refugiați ai zis. Și el a zis nu s-a întîmplat nimic grav așa ca măsură de prevedere. Vedeți nemții au străpuns astăzi linia defensivă exterioară a Tobruk-ului. Și în timp ce vorbea aranja cu mîna un buchețel de margarete de cîmp pe biroul lui. Sora lui trecuse pe-acolo de dimineață...

Anna cine știe. Hitler la Ierusalim. De ce nu. Creștinii se vor aranja și unde mai pui că mahomedanii îl așteaptă. Și tu singură. În același ghetou cu Hliaska. Și Sam în gura lupului. Sfîrșitul. Și rușinea. Ai ratat totul Anna. Viața ta ca și ciorba de roșii. Ai citit rețeta ai pregătit totul așa cum trebuia și cînd ai pus făina în loc ca zeama să se îngroașe a devenit o cocă scîrboasă și ai aruncat-o. Oh Erik pletele tale blonde ce fluturau în vînt. Feldmann amantule cu două fețe soțule necredincios. Kaloiannos străine ingrat și fără inimă. Trenurile șuieră în astă seară. Numai lume bună adică refugiați. Îți spuneai de vreme ce-a plecat să te alegi cel puțin cu ceva bun. Să te saturi de somn. Dar uite nici asta. Păsările de noapte croncăne fîlfîind din aripi în lumina argintie a lunii. Și tu te culci iarăși în patul făcut pentru dragoste. Singură.

XIII

TĂCEAM CU ÎNCĂPĂȚÎNARE. MAI ERA ÎNCĂ DESTUL de mers pînă la mînăstire și căldura uscată punea la grea încercare nervii noștri. Nici el și nici eu nu doream să împingem iarăși cearta pînă la ruptură. Așadar ne aflam în situația în care dacă unul dintre noi deschidea gura, însemna implicit o recunoaștere că a cedat.

— He, he ! a exclamat el mai întîi. Dacă ne-ar vedea acum cineva din Poliția militară, sigur că ne-ar opri.

Un hîrtop tratat cu indiferență de șofer îl aruncase tocmai în brațele mele. Am regăsit mirosul ciudat al trupului lui, un iz asemănător stufului putred.

— De ce ? am zis printre dinți, chipurile zîmbind.

— Un soldat alături de un ofițer și pe deasupra îmbrățișați, îți dai seama ?

Nu găseam nimic de spus ca să reluăm conversația. Mă săturasem să tot privesc colinele pleșuve ce se înălțau de-a lungul șoselei, așteptînd din clipă în clipă să se desprindă vreun bolovan și să ne strivească. Taxiul cobora fără nici o băgare de seamă la vale. În jur o natură stearpă. Nici un fel de vegetație. Numai niște mărăcini roșiateci, cu spini mari, asemănători unor arici imenși. Cu cît coboram, cu atît arșița ne usca și mai mult nările. Șoferul era tăcut ; părea foarte mîndru de abilitatea lui cam îndoielnică. Cînd *kefia*[1] sa îi cădea pe frunte, o împingea la loc și ne urmărea prin retrovizor, cu priviri repezi și iscoditoare. Utiliza vechiul Ford ca pe un cal arăbesc dintr-o povestire fantastică. Frîna brusc, ambala motorul fără nici un motiv, lua virajuri scurte pe marginea unor prăpăstii ce se căscau înfiorătoare — numai calcar, prundiș și sare. Porumbeii zburau de la un mal la celălalt al prăpastiei, și-apoi îndărăt la cuiburile lor, pitite undeva printre stînci.

Deodată, jos, în vale, spre răsărit, între două înălțimi galbene de calcar, apăru Marea Moartă. Era neverosimil de albastră, ca fundul unui bazin maur pardosit cu

---

[1] Legătură de cap pe care o poartă arabii palestinieni.

plăci de majolică. Pe țărmul ei, asemenea unei cutiuțe de chibrituri se înălța o clădire dreptunghiulară cu coș, învăluită de un fum portocaliu murdar; în jur monticuli de diverse minereuri, cenușii, roz cu reflexe vișinii și albe ca neaua, care fumegau sub soarele palid.

Am privit uniforma mea șifonată. Nu găseam ce să-i spun. Nu-l exclude definitiv și irevocabil, spuneam în sinea mea. Nimeni nu este numai negru sau numai alb. În noianul de lucruri pe care le spune ca un „cap pătrat" ce este, există desigur și ceva just.

— Știi de ce te enervezi cînd îți vorbesc? Socoți că nu merit postul pe care-l am.

— Mă lasă rece.

— Și faptul că te lasă rece nu e bine. Trufie intelectualistă, mic-burgheză. Recunosc că la ședința din iarnă am făcut o manevră și te-am strîns cu ușa. Tu însă de ce n-ai vorbit cînd ți-a venit rîndul? Ai darul vorbirii și știi să formulezi ideile în așa fel încît lucrurile importante să se desprindă lesne. Cel ce te aude crede că le-a desprins el singur. Te-ai ridicat și ai plecat! Aveai pretenția să te creadă fără să fi vorbit?

— Și să fi luat cuvîntul, tot n-ar fi ieșit nimic...

— De unde știi? Adică îi consideri pe toți niște nulități, niște oameni care nu vor înțelege niciodată nimic.

— Nu mai era timp suficient. Se lumina de ziuă. Ar fi trebuit să te întrerupă atunci cînd ne-ai irosit trei ceasuri cu analiza situației internaționale.

— De ce nu m-ai întrerupt tu? Crezi că pentru ei e mai importantă problema ta decît analiza desfășurării operațiunilor? Nu uita, sînt luptători.

— Mi se pare că te-ai născut la Megara.

— Vrei să spui că fac sofistică. Greșești profund. În situația în care am ajuns, subtilitățile salonarde sînt dăunătoare. În loc să simulezi pe Ahille cel mînios...

— Acum vorbești și tu ca un intelectual, i-am spus, întrerupîndu-l.

— Ce manie mai e și asta, să pureci mereu felul în care mă exprim! Să mănînci ciocolata și nu staniolul, ni se spunea la Acronafplia[1]. Nu erai mînios, foarte

---

[1] Închisoare din Grecia pentru deținuții politici.

bine. Dar te-ai rupt de mișcare și acum trăiești ca un cetățean oarecare.

— Întotdeauna interpretezi lucrurile așa cum îți convine ție. Voiam să mă reîntorc în Grecia.

— Adică alergai după himere. Bine că ai văzut ce ne fac fasciștii în armată. Dar ia spune-mi, cine te-ar fi ajutat să te întorci, turcii sau englezii ? Cu ce le-ai fi plătit cheltuielile de călătorie ?

— Lasă insinuările, i-am zis. Cînd mi-am dat seama că nu e posibil, m-am întors.

— Prima dată aud acest lucru ! Eu credeam că ai venit să ne informezi despre misiunea austriacului la Ankara, tocmai atunci ai aflat și de trădarea comisă la Tobruk, ai făcut legătura între aceste două evenimente și te-a cuprins panica. „Mai bine alături de cei mulți decît singur", ți-ai zis.

Încurca intenționat lucrurile. Știa foarte bine că luasem legătură cu organizația clubului de joi seara, îndată ce aflasem de misiunea lui Hans. Căderea Tobrukului o aflasem abia duminică. Îmbrăcasem din nou uniforma încă din zorii zilei de vineri, cînd îl întîlnisem. Dar, în fond, nici eu nu spuneam adevărul.

— Ascultă, îmi zise el după puțin. Toți am greșit că am venit aici. Tu mai puțin decît mine, pentru că eu cunoșteam hotărîrea partidului. „Nimeni nu trebuie să plece, vom opune rezistență, aici, în Grecia." Vom răspunde pentru asta în fața poporului și ne vom primi pedeapsa — dacă, bineînțeles, vom mai fi în viață. Dar între timp vom sta cu mîinile încrucișate sau vom lupta.

Ciudat lucru cu omul acesta. Cînd nu-ți servea fraze pregătite dinainte, vorba lui căpăta viață. Nu voi uita ședința improvizată din seara de duminică, cînd am stat cu toții în picioare, ca să încăpem în odăița doctoriței. Mărunțelu adusese un atlas școlar și-l deschisese pe pat. Stabilisem totul în cîteva cuvinte. Nu ne vom preda nemților. Vom rechiziționa toate mijloacele de transport posibile, benzină, alimente, arme și muniții și, via Damasc, Homs, Dar el Zorr, vom ajunge la Eufrat. Vom traversa Eufratul și vom ajunge la Bagdad și de acolo, mergînd mereu spre nord, vom intra în Iran : Hamadan, Rest, Pahlevi ; direcția : Baku, URSS. Nimeni n-a spus :

Fraților, nu vom ajunge nici măcar pînă în deșertul Palmyrei ; dacă nu ne vor veni de hac avioanele de vînătoare, vom muri de sete. Și nici : Să rezistăm ; comunitățile grecești din Orient ne vor sprijini. Ne simțeam inima îmbărbătată și mintea plină de idei noi, trosnind ca și coaja de pîine în flacăra cuptorului. Cîțiva din cei prezenți cerură permisiunea să fumeze. Voiau să întipărească clipa aceasta în amintirea lor. Sau poate că începeau să cîntărească în gînd greutățile ? Mărunțelu le spuse : „Nu aici, afară. Mai avem puțin și am terminat." Atunci căpitanul — erau singurii ofițeri acolo, înăuntru —, întinzîndu-și gîtul, mă privi pe deasupra capetelor celorlalți, îmi spuse *„Anabasis"* [1], și obrazul lui se lumină. Mi-am dat seama unde bate, dar nu mi-a plăcut. Priveam cu toții treaba asta într-un chip foarte romantic. Din clipa în care pusesem mîna pe cincisprezece arme automate ne apucase un fel de exaltare. Dar nu era decît fetișismul tommygun-ului.

„Prea cutezător planul tău de duminică și, pe deasupra, nerealizabil", mi-am amintit să-i spun azi dimineață. Ședeam într-o lăptărie la Poarta Jaffei și ne tîrguiam pe arăbeasca noastră stîlcită cu șoferul taxiului, care urma să ne ducă la Mănăstirea Sfîntului Savva, și a doua zi să vină să ne ia. Călătoria aceasta costa o grămădă de bani. Dar arhiva trebuia ascunsă într-un loc sigur și Mărunțelu ne spusese la ședință că-și asuma el această sarcină. Sacrificînd cîteva maldăre de hîrtii, reușisem să băgăm restul într-un săculeț. Mărunțelu căra un alt săculeț, mai greu decît al meu. Cînd l-am întrebat ce-i în el, mi-a zis : „Vezi-ți de treabă", ca și cum mi-ar fi dat să înțeleg că erau doar niște cutii de conserve șterpelite de la Intendență, ca să mai îndulcim puțin viața călugărilor.

— Care va să zică nerealizabil ? Păcat că ai făcut și campania din Albania, mi-a răspuns cînd ne-am așezat în mașină și am pornit. Dar fii pe pace, prietene, poate că n-o să fie nevoie. Faptul că divizia neozeelandeză este

---

[1] Titlul cărții scriitorului antic Xenofon, în care descrie expediția lui Cirus cel Tînăr împotriva fratelui său Artaxerxe II, regele Perșilor, și retragerea celor 10.000 greci.

trimisă cu atîta grabă pe front înseamnă că vor într-adevăr să-l oprească pe Rommel. Căderea Tobruk-ului apare, cel puțin, pentru moment, ca o defecțiune locală, un accident neprevăzut. Majoritatea sud-africanilor care apărau Tobrk-ul sînt buri și deci nemțofili și fasciști.

— Și misiunea lui Bobretzberg la Ankara ?

— Asta e altceva. Așa lucrează statele lor majore. Cu mai multe variante. Cînd e nevoie, trag ița de care vor. Dar ce puteam face în momentul în care a explodat știrea despre Tobruk și n-auzeai altceva decît „am fost trădați" și „am fost vînduți" ? Trebuia găsit imediat un scop, trebuia să ne adunăm gîndurile, să începem să dorim ceva și să organizăm acest ceva. Altminteri, vai de noi... Prejudiciile pe care ți le produce panica nu ți le poate provoca nici cea mai cutezătoare operațiune militară.

— Dar văd că ești un mic Napoleon.

— Nu chiar un Napoleon, dar știm să ne facem treaba.

Nu mi-a plăcut asta. M-am întrebat : Unde-i modestia militantului ieșit din popor ? N-am zis nimic dar, ca să-mi destind nervii, mi-am întins picioarele și, fără să vreau, am lovit sacul pe care-l pusese între picioarele sale.

— Încet, mi-a zis el. O să ne trimiți pe toți în lumea cealaltă. Cărăm cu noi patruzeci de legături de dinamită.

Am înghețat. Ce iresponsabil, mi-am zis. Să circule în tot Ierusalimul cu dinamita. N-ar fi rămas oscior de om.

— Și unde duci marfa asta ?

— Tot acolo unde ducem și arhiva. Dacă Ierusalimul va fi ocupat, e bine să ai la îndemînă așa ceva. O să-mi sărutați mîinile pentru o bucățică atîtica, cît un muc de țigară.

— Cel puțin ține sacul pe genunchi.

— Nu-i nevoie, nu vezi că pe jos e scîndură ? Numai șoferul să nu aprindă o țigară. Văd că tu te-ai lăsat de fumat. Am un chef să fumez... de dimineață. Păi duminică cînd v-am spus să nu fumați... Le pusesem sub patul doctoriței.

Ce bestie ! Dacă i-aș fi spus : „N-ai găsit alt loc să le ascunzi" sau „de ce ne-ai adunat acolo", știu ce mi-ar

fi răspuns. Ce era la urma urmelor acest om, un aventurier iresponsabil sau un militant încercat, care aprecia cu sînge rece orice situație și alegea tocmai ceea ce producea pierderile cele mai mari nemților? Cum putea el să ia hotărîri atît de rapid, fără nici o frămîntare, fără nici o ezitare, cînd un da sau un nu spus de el putea trimite oameni la pieire? Și eu cum de am reușit să-mi încredințez viața mea lui? În ce clipă de nebunie sau de nepăsare, cînd oare? Căutam. Mintea mea se întorcea înapoi, la campania din Albania, la Spania, la Paris, la Atena, la Karvunis [1] și la Varnalis, la liceul din Anavryta, cu profesorul acela de matematică ghebos, și mai departe încă, cine știe, poate contribuise vreo carte, poate vreun prieten, poate vreo frază ce nu-mi era destinată. Dar nu era așa. Mă aflam în mișcare din proprie voință și-i acceptam țelurile și disciplina. Acesta era universul, realitatea mea. Și totuși în acea clipă mă simțeam mai aproape de Richards, de Nancy și de Ron decît de Mărunțelu. Oare mă schimbase faptul că trăisem timp de patru luni departe de armată? Nu mă schimbase chiar așa de mult, de vreme ce nici o clipă nu-mi trecuse prin minte să duc viața unui cetățean oarecare. Chiar și acum nu-l condamn eu oare în sinea mea pe Richards pentru că, cu tot atașamentul lui la unele valori umaniste, nu punea mai presus de orice lupta pentru salvarea lor? În timp ce Mărunțelu lupta cu turbare, ridica aceste valori — bineînțeles maltratîndu-le —, dar le ridica cu o voință de fier, deasupra valurilor.

— Cînd hotărăști că un lucru e just și trebuie împlinit, nu te mai oprește nimic, i-am spus întorcîndu-mă spre el. Folosești toate mijloacele, chiar și pe cele mai josnice.

— Ce înseamnă josnice? zise el disprețuitor. În ultimă instanță, interesele luptei constituie factorul hotărîtor.

— Și cum aflăm care sînt interesele luptei?

— Prin teorie și critică.

---

[1] Nicos Karvunis (1880—1947), poet, critic și ziarist. Militant al Partidului comunist din Grecia. A organizat presa în regiunile eliberate de E.A.M. în timpul ocupației germane.

— Numai ? Tu, de pildă, manifeşti întotdeauna neîncredere faţă de tot ce spun eu pentru că îmi lipseşte, aşa cum pretinzi, instinctul de clasă. Parcă ar fi vorba de sîngele albastru care se transmite ereditar.

— Altceva e instinctul şi altceva conştiinţa. Ai abordat problema într-un mod foarte confuz. Dă-mi exemple.

Era o observaţie critică pe care i-o datoram din vara trecută. Nu-i vorbisem niciodată de ea, deşi îmi şedea pe suflet.

— Îţi aminteşti de o după-amiază petrecută la cafeneaua din Tulkarem, unde ne aflam vreo trei-patru persoane şi ne săturasem de jucat table. Cineva a adus vorba, nu ştiu cum, de Balzac, şi eu am început să vă povestesc despre viaţa şi problemele ce-l frămîntau, despre contrastul dintre ideile sale şi tabloul social creat de opera sa. Iar Garelas, deşi muncitor, citise *Moş Goriot* şi *Eugénie Grandet*, şi făcuse remarca că, orice am spune, acest scriitor rămîne un burghez, pentru că eroii cărţilor sale erau contese şi bancheri. Desigur, problema putea fi dezvoltată şi mai mult, pentru a arăta în concluzie cum trebuie citită şi valorificată literatura bună. Dar tu nu m-ai lăsat să vorbesc şi cu un aer de superioritate l-ai repezit pe Garelas. „Ce spui, măi Vasilis ! Ştii tu ce înseamnă Balzac ? Balzac este mare. Se numără printre spiritele cele mai luminate..." şi aşa mai departe.

— Nu te-nţeleg. Te-ai supărat pentru că l-am luat la rost pe Vasilis, care spunea prostii ?

— Spunea omul ceea ce înţelesese. În timp ce tu, aşa cum a reieşit din discuţie, nu citiseşi nimic de Balzac.

— Asta-i altceva. Nu pot să citesc totul ! Îni dau însă seama cine a citit şi-l sprijin.

— Nelăsîndu-l să vorbească ! Nu m-ai sprijinit nici pe mine. Ai vrut doar să-ţi impui punctul tău de vedere, aşa cum faci deseori. „Îl vedeţi pe acest atotştiutor şi pe marele său Balzac ? Fac parte amîndoi din moştenirea pe care o valorificăm graţie simţului nostru politic." Aceasta a fost sensul intervenţiei tale.

Mă aşteptam să se supere, dar el începu să rîdă.

— Asta-i tot ? Ridici întotdeauna probleme de felul ăsta şi le exagerezi. Privită sub prisma intelectualului care ai fost şi ai rămas, întîmplarea a fost descrisă în mod just.

— Ce înseamnă : ai rămas un intelectual ? Ce vrei să fiu ?

— Un om de tip nou, prietene ! Să vezi contradicțiile dintre proletari și intelectuali din cadrul mișcării, dar cu calm și în perspectiva istoriei. Să le soluționezi cu răbdare, ca să le depășești și în sinea ta. Tu nu faci decît să le înregistrezi și apoi să le rumegi ca o cămilă.

Să nu angajezi niciodată discuții cu un om neobrăzat. Armele sale sînt minciuna și grosolănia.

După puțin îmi spune :

— Exemplul tău nu era bun. Ziceai că n-am încredere în originea ta mic-burgheză, și din vorbele tale a reieșit că nu m-am legat de tine ci de muncitor. Dar o să-ți amintesc altceva, ca să-ți dovedesc cît de unilateral ești în gîndire. Te-aș fi luat astăzi cu mine dacă n-aveam încredere în tine ? Tu însă ai făcut tărăboi mare cînd ți-am spus că toate hîrtiile astea le va păstra un călugăr.

— Dar nu-i deloc același lucru ! Ce garanții prezintă, mă rog, un om care de ani de zile trăiește izolat de lume, care s-a abrutizat din cauza posturilor și rugăciunilor, și care cine știe ce vicii sau crime are la activul său, ca să fi fost trimis tocmai în gheena asta a Patriarhiei, care amintește de Kalpaki [1].

— Care va să zică așa ? Cît de departe ești de adevăr... Îl cunosc pe Theofilos din satul meu. Numele lui era Pantelis Koutsoyahnias. Cum a ajuns pe meleagurile astea, nu se știe. Niște consăteni de-ai mei, din Brigadă, au dat peste el aici, cînd au venit să se scalde în Iordan. El i-a recunoscut și le-a spus cine e. Uiți, prietene, că există ceva mai puternic decît patimile și vanitatea omului ? Ideologia.

— Deci există și călugări roșii.

— Ce bați cîmpii despre călugări roșii, te crezi la Paris ? Credința greco-ortodoxă, asta e ideologia lui Pantelis.

---

[1] Lagăr în Munții Epirului unde erau trimiși, drept sancțiune, soldații care încălcau disciplina militară.

M-am gîndit atunci pentru prima oară în viață că această credință trebuie să se fi sprijinit pe oameni puternici sufletește ca să se fi păstrat atîtea veacuri, în ciuda tuturor torturilor și persecuțiilor. Și totodată în mintea mea încolțea o bănuială încă nedefinită, neconturată : Ce l-a determinat pe Mărunțelu să se încreadă într-un călugăr ? Exploata el oare în chip realist, adică cinic, „ideologia" lui Theofilos, sau găsise bîjbîind soluția justă privind crearea unui front național ?

Dar tocmai atunci văd că scoate revolverul și împunge cu țeava brațul șoferului, care-și pusese între buze o țigară și se pregătea s-o aprindă. „Fără țigară, idiotule !" Șoferul aruncă o privire piezișă spre revolver, apoi spre noi. I-am zîmbit. „Fără țigară", spuse din nou Mărunțelu. Șoferul dădu din umeri și-și văzu mai departe de treabă. Apoi scoase țigara din gură și o puse după ureche.

— L-ai băgat acum la idei și, dacă e puțin fricos, mîine ne lasă aici cu buza umflată.

— Nu te necăji. Mai mult ca sigur că ne-a luat drept niște oameni cu parale, care nu permit șoferilor să fumeze în timpul drumului.

Caută să te-nțelegi cu un asemenea om ! Și de parcă asta n-ar fi fost de-ajuns, a început iar predica că m-am rupt de popor și nu-l mai înțelegeam. „Amorurile tale de la pensiune ți-au sucit capul", îmi aruncă el în față.

— Da, desigur, n-am altceva în minte decît amorurile.

— Lasă, că știu eu. Pe de o parte, m-ai luat la rost pentru o mică aluzie pe care o făcusem, și, pe de altă parte, chiar în aceeași seară te-ai culcat cu Răpeasca.

— Cine te-a informat ?

— Ghicește ? Ea e de-a noastră, dacă vrei să știi.

— Ce de-a noastră, măi prostule ! Făcea trotuarul la Paris și acum lucrează cu bucata pentru *Intelligence Service*. Halal de treaba pe care-o faceți !

Întîrzie cu răspunsul pentru că urmărea cum se descurcă șoferul pe drumeagul pe care mergeam.

— Nu-ți face sînge rău, zise el după puțin. Știm totul. Și-apoi n-avem intenția să-i dăm un certificat de bună purtare. Ascultăm ce ne spune și ne facem o pă-

rere. Cît despre trecutul ei, tocmai tu, parizianul, n-ar trebui s-o faci pe rîiosul...

— Dar ce dracu, ați anchetat-o ?

— Singură ne-a spus tot. Am întrebat-o dacă te cunoaște, și ea parcă nu aștepta decît ocazia asta... Ne-a povestit totul, de-a fir-a-păr. Era chiar îngrijorată din cauza ta. Nu-i plăceau deloc dulcegăriile tale cu austriaca.

— Frumoasă treabă o să mai facem, dacă stați și-ascultați toate vorbele muierilor. Nu v-a trecut deloc prin cap că ar putea fi pusă de alții să facă treaba asta ? Frumoasă treabă, n-am ce zice ! Supraveghere dublă : sus ea, jos yemenitul !

— Supraveghere, hi, hi, iar exagerezi... Apropo, ai aflat ? A murit Rașela. Mi-a spus doctorița...

Nu mă așteptasem la asta. Timp de o clipă am avut impresia că mă aflu iarăși în cartierul german din Ierusalim. Sufletul mi-a fost năpădit de micile amărăciuni cotidiene. Dar totodată mi-am amintit de reportajul lui Ehrenburg din ziarul de dimineață. Sevastopolul mai rezista încă, într-un efort supraomenesc. Stukas-urile și artileria grea bombardau orașul de mai bine de trei săptămîni, zi și noapte, un adevărat iad. Dar fortăreața Malacoff, Balaclava și Chersonesul mai rezistau încă. Sevastopol ! Biata Rașela !

— Bărbatul ei a vrut să-l omoare pe profesor, mi-a zis.

— Nu-l cred în stare de-așa ceva. Dacă mi-ai fi spus de Roza...

— Dar cine mai e și Roza ?

— O femeie între două vîrste care lucrează cu ziua. Cea care l-a cotonogit pe Makridis.

Nu cunoștea bine întîmplarea aceasta, așa că am început să i-o povestesc. După puțin însă, am simțit că mă cuprinde un fel de plictiseală sau scîrbă, și am mai scurtat din povestire. Din întrebările indirecte pe care mi le punea, mi-am dat seama că era nerăbdător să afle amănunte pipărate cu care să-și desfete imaginația. Era ca o amfibie puturoasă care guița lacomă, cu botul deasupra apelor stătute. Cu cîteva luni în urmă, intrînd în cortul meu, îl surprinsesem mîncînd-o din ochi pe

Venus de Medici, într-o revistă englezească. „Îți place ?“, l-am întrebat, cu intenția de a-i dărui poza. „După cum se vede, anticii ăștia erau tare imorali !“ Mi-am amintit de Baudelaire și de Louise Villedieu, „o tîrfă de cinci franci“, care, în fața tablourilor și sculpturilor nemuritoare din Luvru, a început să roșească, chipurile, să-și acopere fața și să-l tot tragă pe marele poet de mînecă, întrebîndu-l cum de este cu putință să se expună asemenea obscenități ! În van se scurseseră de-atunci o sută de ani. Mai rău încă ! În timp ce soarta omenirii trecea de drept în mîinile „Mărunțeilor“, oameni ca Nancy, Richards sau Ron, păstrători ai unei vieți spirituale, nu găseau altceva mai bun de făcut decît să se îmbete. Nu eram indignat de grosolănia tovarășului meu, știam cine e vinovat de lucrul acesta. Mă înspăimînta însă fățărnicia lui. Cît de putred era totuși omul acesta ? În ce măsură funcția îi determina fățărnicia ? Simțeam cum întrebările lui înaintează ca niște degete murdare zgîndărind cu mai multă îndrăzneală rana mea deschisă.

— Și cu austriaca n-ai făcut nimic ?

— Nimic.

— Să i-o spui lui mutu, nu mie. O femeie nu destăinuiește așa, tam-nisam, secretele bărbatului ei.

— Să admitem că m-a simpatizat și mi-a cerut sfatul.

— Desigur, tu ai darul ăsta. Dar asemenea destăinuiri au un nume, sînt „de-ale patului“. Sentimentele, simpatiile și așa mai departe constituie doar camuflajul. Femeile papistașilor sînt toate ca un ogor însetat.

În acest moment, l-am trimis la toți dracii, alegînd intenționat înjurăturile cele mai usturătoare. A tăcut cu îndărătnicie. Am amuțit și eu. Vai, dacă ar fi știut !...

Drumul era acum cotitură după cotitură. O succesiune de semilune lipite cap la cap. „Ajungem“, zise el, și mi-am dat seama că mai fusese pe-aici. Cînd mi-am ridicat iar privirea, am văzut două turnuri înălțîndu-se deasupra prăpastiei, ca două foișoare medievale.

— Mar-Saba, spuse șoferul oprind motorul și închinîndu-se.

Ne-am dat jos din maşină şi ne-am luat sacii. Am plătit şoferului şi Mărunţelu îi făcu semn să mai aştepte pînă ni se deschide. Se îndreptă spre poartă şi începu să bată. Speriat, un stol de porumbei ţîşni în zbor din spatele zidurilor. Pustiu. Din cauza arşiţei, clipele ni se păreau o veşnicie. Şoferul se apropie şi el şi începu să bată împreună cu noi. Eram atenţi să nu-şi aprindă ţigara. Am auzit cum se ridică încet bîrnele, dar mai întîi a trebuit să strecurăm prin crăpătura porţii scrisoarea de recomandare a Patriarhului, şi să aşteptăm. În sfîrşit, ne deschise un călugăr înalt, cu o barbă albă, creaţă. Ţinea de ceafă, ca să n-o şteargă în drum, o făptură ciudată, un om idiot şi chior, purtînd pantaloni cenuşii de lucru. Nu ne acordă nici o importanţă, deşi eram compatrioţi, ci începu o vie discuţie, în arăbeşte, cu şoferul, care dădea mereu din cap în chip de negaţie. Am intrat la idei şi am întrebat despre ce e vorba.

— Îl cunosc, e un creştin din Damasc, spuse călugărul. Nu vrea să fie găzduit de noi, pentru că, susţine el, nu-i ospătăm pe străini decît cu ardei şi pîine de ovăz. E grăbit, pare-se.

Mărunţelu îl rugă să-i amintească şoferului de cursa de a doua zi.

— Deci veţi înnopta aici. Foarte bine.

Ţinînd mereu de ceafă făptura aceea ciudată, care-l ajută din nou să baricadeze poarta, călugărul ne arătă treptele şi începurăm să coborîm. La picioarele noastre, din terasă în terasă şi din genune în genune, pînă în fundul văii, se întindea Lavra [1] Sfîntului Savva. Bisericile şi construcţiile se căţărau pe stînci şi se lipeau de ele ca nişte scoici, cînd mai sus, cînd mai jos, fără nici o ordine. Dar grînele şi pomii de pe terase constituiau o oază odihnitoare în natura aceasta stearpă care ne usca sufletul de atîtea ceasuri.

— Îmi aminteşte parcă de Santorini şi puţin de Ikaria [2], am spus tovarăşului meu.

---

[1] Mînăstire (gr.).

[2] Insule în Marea Egee. La Ikaria a existat un lagăr pentru deportarea comuniştilor şi democraţilor greci.

— Hi, hi, din cauza culorii albastre ; vopsesc tot ce-i scîndură. Nu fac economie nici la var. Sînt doar neam de greci.

Ne-am pomenit deodată într-un fel de ceardac, la umbra deasă a unui dud bătrîn. Banca cu parmaclîcul deasupra genunii erau vopsite în albastru. Pomul, culoarea, sobrietatea și măreția priveliștii îmi aminteau de alte locuri. Numai că acolo aveam în fața noastră respirația largă a Mării Egee.

— Parcă ne-am afla la prova unui vapor mare și străbatem mările, am spus eu. Ceardacul acesta l-am văzut și la Muntele Athos, dar întotdeauna mă încurc, nu-mi amintesc dacă era la mînăstirea lui Dionisios sau a lui Dohiarios.

— A lui Dionisios, spuse în spatele nostru călugărul. Tot așa spun și cei trei călugări de la Sfîntul Munte care au venit cu barca. O să trimit pe unul din ei să vă țină de urît.

— Nu vrem să vă tulburăm, preasfinte... zise, chipurile cu smerenie, Mărunțelu. Am mai fost pe-aici și-mi amintesc de locurile acestea. Ne vom odihni puțin, apoi îl voi conduce pe domnul ofițer la stareț.

— Ei, atunci o să ți-l trimit pe consăteanul tău, pe Theofilos, pe care de cînd ai venit îl tot cauți cu privirea !

Rîzînd încă, ne duse în arhondaric și acolo ne părăsi. L-am văzut pe idiot alergînd în urma lui, desculț, cu capul plecat, asemeni unui sclav.

— Să fii cu băgare de seamă, sînt dați dracului, îmi spuse Mărunțelu. Cît mai puțină vorbă. Să n-ai încredere în cei trei care au venit de la Sfîntul Munte : nu m-aș mira deloc să fi fost special trimiși de nemți.

— N-a trecut prea multă vreme de cînd îmi vorbeai de credința greco-ortodoxă...

— E altceva cînd cunoști pe cineva din fragedă copilărie.

— Așa cum te cunosc eu pe tine, de pildă.

— Lasă-mă-n pace, cauți cearta cu lumînarea. Hai mai bine să vedem cum o să dormim la noapte. E plin de

purici pe-aici. Cred că ți-a mers bine pe cearșafurile de olandă ale evreicii...

— Dar ce, ție-ți merge prost la doctoriță acasă ?

Se întoarse și-mi aruncă o privire de parcă eu aș fi fost soldat și acum eram insolent față de ofițer ! Ne-am dat jos sacii de pe umeri. I-a așezat cu băgare de seamă într-un colț al odăii, apoi cercetă cu privirea lavițele, pereții ; se opri la tavan. De bîrna din mijloc atîrna o lampă de bronz. Trebuia să scoatem „marfa" înainte să se-nsereze și să aprindem lampa.

— Nu mai rezist, îmi spuse. Mă duc afară să fumez prima țigară...

După puțin l-am auzit vorbind cu cineva. Apoi nu s-a mai auzit nimic. M-am plictisit și am ieșit din odăiță. Prietenii ședeau pe băncuța ceardacului și vorbeau în șoaptă. Alături de ei, o farfurie cu smochine. Theofilos era un bărbat cărunt, scund și slab, cu ochi mari, negri ca tăciunele. Fără anteriul lui — plin de praf — l-aș fi luat drept un țăran sau un cărăuș de prin părțile noastre.

— Dădeam grăunțe porumbeilor cînd v-am văzut. Am cules și eu cîteva smochine ca să vă urez bun sosit pe la noi.

M-am mirat :

— Cum, smochine în iunie ?

— Sînteți încă în iunie ? Că bine zici, dar curînd se termină și luna asta. Vedeți, noi mergem după stilul vechi. Smochinele noastre se fac devreme, pentru că le coace căldura stîncilor.

Mărunțelu a așteptat să schimbăm formulele de rigoare, apoi și-a continuat discursul. Îl informa asupra situației de pe fronturi. I-a vorbit pînă și de Brigada I, cum a ieșit la raport și a cerut să fie trimisă imediat pe front. Theofilos nu părea că înțelege prea multe din ceea ce i se spunea ; asculta, privind printre șipcile parmaclîcului, valea adîncă, pietroasă, și crestele munților stîncoși ce se pierdeau în zare, în orizontul cețos.

— Dumnezeu să v-ajute, spuse el oftînd. Și-apoi, adresîndu-mi-se : Necazul cu lucrurile voastre e că ochii tuturor sînt ațintiți aici, sus. În orice clipă poate apărea unul dintre călugării de la Sfîntul Munte... am auzit că l-ați chemat pe unul din ei. Mai bine coborîți cu el

și mă lăsați pe mine singur, să mă descurc cum știu eu. Nu există loc mai potrivit decît peșterile. Dacă vreți, pot să vă ascund și un om, timp de un an, doi...

— Să nu scoți hîrtiile din pînza impermeabilă, să le lași așa cum sînt cusute. Sacii îi vrem înapoi, pliini, pune înăuntru pietre, crăci, ce găsești la-ndemînă.

— Bine că mi-ai spus, zise Pantelis, și o scînteie i se aprinse în ochi.

— Și să ne arăți locul unde-ai ascuns lucrurile. S-ar putea ca între timp tu...

— Așa, spune ! Bine ar fi să vină clipa aceea cît mai repede... O sută de ani o să sîngerez. Mi-a spus-o și sfîntul : „Cînd o să reușești să te-mpaci cu nelegiuirea ta, și n-o să-ți mai umpli sufletul de spaimă, așa cum și eu am trăit în peșteră în tovărășia leului, atunci vom vedea..."

— Poate că vom trimite pe altcineva să le ia. Și-atunci avem nevoie de o parolă.

— O parolă ? Stai să mă gîndesc ! Să luăm de pildă ceva din învățătura sfîntului nostru, Damaschinos : „Oare ce este el, rege sau soldat ?"

— Foarte bine. „Oare ce este el, rege sau soldat ?"

— „Unde e truda omenirii ? Unde e farmecul lucrurilor efemere ?" am continuat eu.

— Văd că te pricepi la sfintele scripturi, îmi zise călugărul. Rămîi mai bine aci, la noi, să-ți găsești liniștea sufletească. Consăteanul meu mi-a spus că ești un om umblat : Paris, Elveția, Spania... De ce alergi ? Te fugărește cineva ?

Doctorița îl aprovizionase pe tovarășul meu, de la cantina americanilor, cu praf contra puricilor. L-am presărat pe noi, peste scoarțele din păr de capră de pe lavițe, peste tot. Dar tot îi simțeam cum joacă pe trupurile noastre. Și totuși, îndată ce și-a pus capul pe pernă, prietenul meu a început să tragă aghioase. Eram epuizați de-atîta urcat și coborît pe scări, de-atîta cățărat pe stîncile munților. Am închis ușa, am stins lampa pentru că răspîndea un miros de rînced. Singur, în întuneric, mi-am adus aminte de ceva și am început să rîd. Meschin și metodic, după cum îi era firea, Mărunțelu voise

să controleze dacă Theofilos își făcuse bine treaba. Luase un sac, îl cîntărise în mînă și apoi îl pusese pe genunchi. Băgase apoi mîna și... scosese o tigvă de mort! Și-apoi alte oase, altă tigvă, și la urmă de tot numai pietre.

— Rege sau soldat? Al dracului Pantelis, ne-a făcut-o!

Am rîs amîndoi cu poftă, dar după puțin Mărunțelu a început să se gîndească îngrijorat cum să ne descotorosim de ele. La întoarcere, ar fi fost imposibil! Ne-ar fi văzut șoferul. La Ierusalim? Al dracului Pantelis! A luat și celălalt sac, unde fusese arhiva. Era căptușit cu frunze și apoi umplut cu smochine, numai una și una.

— Iar ai avut succes, l-ai dat gata pe călugăr. Posezi osciorul liliacului, talismanul, bine spuneam eu.

Acum sforăia cufundat în mirosul sudorii sale, care aducea a apă stătută. Dar nu asta îmi gonea somnul. Și nici puricii. De șase nopți dormeam tot pe unde se nimerea, așa că mă obișnuisem din nou cu lipsa oricărui confort. În ureche îmi țiuia ceva: un sunet ascuțit și îndepărtat, un țînțar care-și chema deznădăjduit perechea. M-am sculat și m-am așezat pe marginea patului. A încetat. După puțin, țiuitul a reînceput, dar pe alt registru. O sirenă sfîșia grăbită tăcerea nocturnă a unui oraș. Am ciulit urechea. Sunetul ieșea din plămînii mei. Eu eram acela care se văita cu acest glas necunoscut. Simțeam nevoia să fumez. Mă va ameți și voi uita. M-am ridicat și, pe bîjbîite, am găsit haina tovarășului meu, pachetul cu țigări, chibriturile, apoi pantofii și hainele mele. M-am îmbrăcat și am ieșit afară. Era lumină ca ziua. Luna plină stătea suspendată deasupra mînăstirii și scălda pămîntul într-o lumină dură, nefirească. Răcoarea nopții căzu ca plumbul pe umerii mei. Am intrat din nou în casă, am luat o pătură și m-am înfășurat în ea; am ieșit, închizînd ușa.

Am privit în jos. O brumă diafană și tremurătoare acoperea firea. Chiparoșii negri și smochinii verzi-cenușii proiectau umbre albastre, scunde, pe pereții văruiți. Stîncile din față emanau luciri fosforescente. În mijlocul curții pardosite cu lespezi, cupola Sfîntului Savva se umfla ca un sîn alb. Bătu toaca; dinăuntrul bazilicii se auziră imnuri bisericești. Peștera Sfîntului Ioan din Da-

maschin se căsca neagră. Ca și orbita ochiului într-un craniu albit de ani... „Cum ne-am predat descompunerii ?“

M-am așezat pe băncuța ceardacului. Mîinile îmi tremurau iar ochii îmi lăcrămau. Am aprins o țigară și am tras fumul adînc în piept. Amărăciune și putreziciune... Și departe, colo, jos, în spatele zidurilor mînăstirii, cîtă pustietate cenușie ! Un urlet se înălță deodată din valea moartă. Un șacal. Un orologiu bătu încet și solemn. Din bazilică răsunau psalmodieri. Luna argintie cernea o lumină rece. Încă un urlet din fundul rîpei. Țigara se termina repede. Îmi clănțăneau dinții de frig. Un al treilea șacal în preajma foișoarelor, desigur că dădea tîrcoale sus, pe șosea. Tot așa, cu mulți ani în urmă, stătusem de veghe, numărînd cocoșii Atticei care cîntau în frigul usturător al dimineții. Măicuță, micuțule Alkis... Cum se înlănțuie totul, trecut și prezent... Cine știe, poate că și Flaubert, în urmă cu nouăzeci și mai bine de ani, a pășit pe meterezele acelea, stînd de veghe și fumînd. „Vulpi ? N-am auzit niciodată de așa ceva“, spusese Nektarios. „Să întreb, poate că...“ „O să mai întreb pe alții, cine știe, poate...“ Era unul dintre cei ce sosiseră cu un mic vas de culoare roșie și care acum stătea ancorat jos, la malul Iordanului. Nimeni nu mai știe unde să se oprească, încotro s-o apuce. Pretutindeni sclavie. „Am trecut prin multe primejdii și greutăți, timp de trei luni“, mi-a spus Nektarios. „Dar am uitat totul cînd am văzut soldații noștri scurmînd cu briceagul crăpăturile vasului ca să adune pămîntul strîns acolo și să-l sărute.“

Am auzit tropăit de bocanci și o umbră s-a așezat lîngă mine : Măruntelu. S-a aplecat deasupra rîpei și a golit sacul. Oasele și craniile se zdrobiră de pietrele ascuțite scăldate de lumina lunii.

— Nu cumva vrei o smochină, prietene ? M-au trezit chiorăiturile mațelor mele. Simt un leșin în stomac din cauza mîncărurilor astea de post, lua-i-ar dracu.

Voia să-mi spună altceva, dar ezita.

— Dacă mi-ai da o țigară ?

— Mă ierți ! Ți-am luat țigările, i-am spus.

Scoase numai una și-mi lăsă pachetul. Am luat și eu una. Luă din mîinile mele chibriturile și-mi dădu un foc. Mi-am dat seama că-mi cercetează fața.

— Insomnii, hi, hi !

— Puricii !

— Puricii, luna, dorul... Toate laolaltă. Am uitat să-ți spun azi. Știi, va trebui să urmărim îndeaproape cazul acestui austriac. Poate avea repercusiuni, în general, asupra mișcării mondiale.

Am așteptat să văd unde va ajunge.

— Ce-ai zice dacă te-ai duce să stai iar la pensiune ?

— Cu neputință !

— În sfîrșit, faci cum crezi, numai să te întîlnești cu nevasta lui.

— Dar ce fel de sarcini sînt astea pe care mi le dați ? E inadmisibil.

— Mai încet, tovarășe. Folosești cuvinte tari : imposibil, inadmisibil. Nevoile determină sarcinile, și nu ceea ce-i place fiecăruia.

— Și așa am depășit măsura. Am trădat încrederea unei femei. Mai treacă-meargă, prima dată. Dar să fac treaba asta în continuare, mi-e cu neputință. Găsiți pe altcineva.

— Cînd ai făcut-o prima dată înseamnă că te-ai gîndit și ai apreciat că e necesar. Nu ești copil. Numai dacă nu-i la mijloc altceva.

— Adică ?

— Mai știu și eu ? Voi, intelectualii, sînteți oameni foarte sensibili. Poate vreo ceartă, vreo infidelitate...

— Du-te dracului !

Am strigat atît de tare, încît stînca din fața noastră ne trimise ecoul. Se pare că vocile noastre au atras și șacalii, pentru că îi auzeam urlînd, din fundul rîpei, cam la vreo sută cincizeci de metri sub noi.

— E frig. Mă duc să mă culc... ori vrei să-ți țin de urît ?

— Somn ușor, i-am zis.

Cu un bobîrnac al arătătorului trimise mucul țigării, încă aprinsă, în fundul rîpei, și plecă fără să mai rostească alt cuvînt.

După puțin am aprins o nouă țigară. Amară și ea. Rașela, Sevastopol ! Cum de ne-am unit toți prin moarte ? Cum se înlănțuie prezentul cu trecutul ? Dintre

toți bărbații de pe pămînt, nu-l găsise decît pe Adam! Desigur, el îi dădea tîrcoale pe întuneric, în livada cu portocali, iar ei îi era teamă să rămînă singură. De ce nu mi-a spus? Slăbiciunea ei! Acum am aflat-o. Și cît de respingătoare e pofta ei trupească, și cum o poartă spre distrugere! Altădată credeam că dragostea adevărată se clădește pe slăbiciuni, că ele sînt miezul iubirii. Dar acum nu mai pot suporta ideea asta. Există în mine o prejudecată, un strămoș care suferă și se revoltă. Nu pot înțelege, nu pot ierta, nu pot uita.

De ce am sărit zidul împrejmuirii? De ce a trebuit ca în aceeași noapte în care mă hotărîsem, să îmbrac iar și uniforma? Prima dată vedeam obloanele iatacului Amalitsei deschise și lumina electrică revărsîndu-se afară, în grădină, pînă la havuz. Ce demon m-a împins? Știam că două străzi mai încolo mă aștepta legătura care avea să mă conducă la consfătuire, și eu îmi pierdeam timpul stînd să privesc, pe furiș, amorurile lui Adam cu o armeancă trupeșă. Dar nu era ea, ci o altă femeie. Era Emmy, așa cum n-o mai văzusem pînă atunci, așa cum n-o voi mai vedea niciodată! În picioare, perfectă, cu un genunchi îndoit pe marginea patului, ștergînd cu prosopul sudoarea de pe carnea ei tare. Pe buzele-i roșii înflorea un zîmbet ciudat, aproape diabolic, și ochii ei ca mierea, de două ori mai mari acum, erau ațintiți asupra lui. Și acesta, miticul Adam, stătea pe spate, aidoma unui burduf păros. Pleoapele lui bolnave erau închise. Aștepta, porcul! Nu mai vreau să-mi amintesc! Nu pot să cred într-o asemenea degradare a frumuseții ei. M-am apropiat de geam fără să mă feresc, și am ridicat pumnul. În clipa aceea, Emmy și-a ridicat capul ca să respire în voie și și-a dat într-o parte părul castaniu cu reflexe arămii ce-i acoperea fruntea. Privirile noastre s-au întîlnit. Eram în plină lumină. S-a prefăcut că nu mă cunoaște, că nu m-a văzut și și-a continuat treaba respingătoare cu și mai multă ardoare. Cum guiță porcii în măruntaie, cum suflă șacalii putoarea lor veninoasă în gura omului...

XIV

ZILELE LUI EMMY SE SCURGEAU ACUM PE NEsimțite ; erau pustii, fără evenimente, dar pline de liniște, de un sentiment al plenitudinii. Încă puțin și ar fi spus că erau fericite. Înainte, iubirea pentru Manos constituia elementul dominant al vieții, o umplea de exaltare și tulburare, dar a ieșit dintr-o dată din viața ei. Dacă uneori își amintea de el, respingea cu blîndețe și calm acest gînd, așa cum sfătuiești pe cineva să nu calce în noroi. Își orînduia noua viață pe credința că nu era demnă de această iubire. În realitate, nu făcea nimic. Se plimba ziua întreagă prin odăile cu tavanuri înalte, tîrîndu-și cu indolență papuceii dăruiți de Benny, se trîntea cu burta pe divanurile moi din spatele ferestrelor cu cafas și, fără gînduri și frămîntări, urmărea ceasuri întregi agitația și praful din jurul Porții Damascului sau pe bătrînul grădinar, care mătura aleile grădinii cu un tîrn din ramuri de curmal, și apoi făcea un morman de frunze uscate, gîndaci și buruieni, și-i dădea foc.

Fuma țigări parfumate, ronțăia dulciuri, fredona vechi cîntece vieneze și în fiecare zi își vopsea unghiile de la picioare și mîini cu altă culoare. Îndată ce sosea Roza, o punea să-i pregătească baia. Îi plăcea să fie frecată din cap pînă-n picioare, apoi limpezită. Îi plăcea ca slujnica s-o culce pe sofaua tare și apoi să-i maseze încet și voluptuos trupul.

Îi interzisese lui Benny radioul și ziarele. Oamenii puteau să-și pună capăt zilelor sau în sfîrșit să se cumințească fără participarea ei activă. Dar noutățile lumii nu încetau să pătrundă în vila solitară — le aducea Roza. Îi descria agitația pe care o stîrneau în restaurantele și cafenelele de pe Jaffa Road primii refugiați din Egipt. Tot soiul de oameni — bărbați în sacouri din catifea, pudrați și cu mers legănat, fete cu fulare în culori vii și pantaloni colanți, bătrîne cu mantouri de blană în toiul verii și coliere de ceramică — ocupau de dimineață pînă seara măsuțele Alaskăi și Astoriei, încărcînd atmosfera cu fum, cu exclamații de uimire, cu agitație

și angoasă. Mai tîrziu puteai să-i întîlnești pe toți în holul cel mare al hotelului King David, bînd whisky și dansînd, amestecați, îmbrățișați cu ofițerii superiori ai Forțelor Aliate. Levantine bogate soseau în limuzine uriașe cu amanții lor la volan. Vechi cupluri își legalizau legătura, prietenii își schimbau între ei definitiv și oficial soțiile, sau viceversa. N-ai fi crezut niciodată că oameni atît de feluriți aveau de lichidat vechi răfuieli cu Hitler. Dar Emmy o asculta pe Roza fără pic de curiozitate. Îndată ce se termina masajul, își punea o cămașă de noapte turcească, largă, din pînză subțire, ce-i ajungea pînă la călcîie și, așa îmbrăcată, începea iar să se plimbe prin odăi.

Benny lipsi două zile, fiind plecat la Cairo. Se întoarse, dar nu mai veni să stea la vilă, ci se instală la Astoria. Ordin de la Washington, îi spuse el, ca să întîmpine personajele importante care soseau. Încercă să-i explice că vila o împărțea cu un camarad de-al lui, care-l întreba mereu dacă o poate folosi în continuare. Dar Emmy se opuse fără ocolișuri : voia libertate și confort. Și el însuși își dădea seama că era imposibil să circule atît de sumar îmbrăcată, cu un bărbat străin acolo. Benny se posomorî la față. Firește, el putea veni ori de cîte ori voia, deși ar fi fost mai bine să evite nopțile. Îi era teamă să deschidă ușa cînd era singură. Nu știa cu cine putea să se trezească înainte-i. Nu, nu voia lume și agitație. Îi era lehamite de restaurante, cinematografe, plimbări. Îi gătea Roza, și chiar foarte bine. Era gata în orice clipă pentru dragoste, dar, micuțule Benny, e atît de plăcută dimineața ! El se posomorî din nou. Veni o dată sau de două ori, aducînd-o cu limuzina și pe Roza, luînd-o apoi la plecare. Corvoada asta îl irita, dar Emmy îl convinse că nu are dreptate, pentru că un asemenea gest necostisitor nu impieta cu nimic întîlnirea lor, iar pentru Roza constituia o mare binefacere.

Ultima dată i se păru necăjit. Îi mărturisi că s-ar putea să fie trimis pentru o lună la Teheran. Emmy nu zise nimic. A trebuit s-o întrebe deschis ce avea de gînd să facă. „Mi se pare că cel mai bun lucru e să rămîn aici și să aștepte“, îi răspunse. N-a precizat ce urma să

aștepte, dar era evident că se gîndea la Hans. Nu-l mai pomeniseră din ziua plecării sale. Poate că era o coincidență ; nu aveau știri din partea lui, așa că nu fusese cazul să vorbească despre el. Benny găsi că hotărîrea este înțeleaptă. O lună de zile nu însemna, la urma urmelor, sfîrșitul lumii și, chiar dacă toate lucrurile mergeau anapoda, Ierusalimul avea să mai reziste încă. Legătura lor era ca un foc de paie, se mistuia repede pentru că nu avea nici o consistență.

Exista totuși riscul ca el să se-mbete într-o seară, să vină la ea pe nepusă masă și să dea peste Adam. De-aceea baricada ușile. Studiase felul în care era împărțită vila și, în caz de pericol, avea să-l scoată prin cămara care dădea în grădina cu duzi. Imediat ce sosea, îl punea pe Adam să-și scoată hainele chiar acolo și să le pună pe-un scaun.

Ce poveste... Chiar în prima dimineață cînd ieșise din locuința lui, fofilîndu-se repede și hoțește pe străduțele cartierului nemțesc, venise să se ascundă aici, la vilă, ca să-i piardă urma. Știa că locuiește la pensiunea Feldmann ; o urmărise zile de-a rîndul fără ca ea să-și dea seama. Apăruse chiar în prima noapte a absenței lui Benny. Bătuse la ușă ca și cum el ar fi fost stăpînul casei. Faptul acesta n-o mirase mult, pentru că toată după-amiaza îl văzuse pe după ferestrele zăbrelite colindînd în jurul Porții Damascului. Încercase să-l facă să înțeleagă : riscau amîndoi, căci americanii, pentru o nimica toată, scot imediat pistolul. El îi făcu un gest care trebuie să fi avut o semnificație obscenă, și o împinse în casă. I-a trecut atunci prin cap o idee care i s-a părut foarte ingenioasă, pentru că avea să-l determine s-o lase cel puțin cîteva zile în pace ; dar degeaba. În seara următoare, iată-l din nou, îmbrăcat în hainele acelea cenușii, vulgar, neînduplecat, cu mirosul amețitor al filtrului indian pe care-l folosea. Și astfel, această casă, pe care o alesese drept refugiu într-un moment de panică, devenise aproape imediat închisoarea ei. De fapt, Emmy era întreținuta lui Adam, dar fără ca asta să-l coste ceva, pentru că chiria era plătită de americani pe un an. Era sclava celei mai trupești iubiri. Fără să-și dea seama, luase apu-

căturile și obiceiurile altor femei care, închise aici în alte vremuri, trăiseră numai în așteptarea bărbatului. Pe măsură ce negura nopții devenea mai deasă și clipa sosirii lui se apropia, papuceii lui Emmy răsunau tot mai nerăbdători pe lespezile de marmură ale imensei case.

Într-o dimineață, deschizînd ușa să intre Roza, îi spuse acesteia bună dimineața cu un glas răgușit.

— Vai de mine, zise slujnica ostenită, punînd jos coșul plin de cumpărături. Ați răcit, sufletelul meu?

Emmy se înroși, dar apoi rîse. O luă de mînă și se așezară pe sofaua din holul cel mare. Aprinse o țigară, trase adînc fumul în piept și, cînd îl dădu afară, ochii ei încercănați scînteiau.

— De la zece seara pînă-n zori... E neobosit! Mă doare tot trupul.

— În sfîrșit, a apărut! Ce bine-mi pare, zise Roza, și voi să se repeadă în odaie.

— Nu e Manos. Nu mai căutați.

— Dar pe domnul Benny l-am văzut la hotel...

— Nu era Benny.

Roza deveni dintr-o dată serioasă.

— Nadirul, anihilarea totală nu sînt un mit, spuse Emmy. Le descoperi atunci cînd învingi sentimentul pudoarei. Cu condiția să știi să folosești bine asta, și-și arătă trupul.

— Ce fel de vorbe sînt astea, nu cumva aveți temperatură?

Emmy însă dădu la o parte brațul întins, își dezveli gîtul dînd la iveală cîteva vînătăi ca niște urme de degete, pe claviculă.

Se cufundă într-o stare de reverie. Se juca cu un cîrlionț de păr, învîrtindu-l pe deget. Apoi o expresie de dulceață i se revărsă pe chip:

— De ce oare amantul meu se numește Adam? Păcatul originar! Frau Roza, mă înțelegeți? Aici, la poalele Golgotei... Acesta e mesajul. Cu cît mă voi înfunda mai adînc în noroi, cu-atît mai mult voi tînji după mila sa.

— Ați spus Adam?

— Da, e și el grec, născut aici.

— Vai, ce nenorocire, ce rușine pe capul nostru!

Se ridică și, cu mîinile ei bătătorite, îi arse două palme. Emmy, uluită, își acoperi obrajii cu mîinile. Ochii ei mînioși se umplură repede de lacrimi.

— Dați în mine ? Cu ce drept, Frau Roza ?

— Cățea nerușinată !

— Vă interzic !

- O nouă palmă, și mai puternică, pentru că era dată cu dosul mîinii, făcu să-i țîșnească sînge din nas. Picăturile se întinseră formînd imediat pete mari, roșii, pe cămașa de noapte, străvezie.

— Fata mea, se sperie Roza. Stai cu capul pe spate și nu te mișca. Mă duc după oțet.

De ani de zile Emmy nu mai plînsese atît de mult. Cu sughițuri, strigînd „măicuță", „Hans". După ce leacurile băbești opriră sîngele, Roza încercă să reia discuția, dar Emmy îi arătă cu un gest poruncitor ușa bucătăriei. Apoi închise ochii și se lăsă pradă unei noi crize, cu țipete și plînsete. Pînă la urmă tăcu și adormi. Se visă goală, aruncată pe un țărm nisipos, în care se cufunda. Voia să se miște dar o dureau mușchii și oasele. Alături de ea se afla, culcată pe spate, o broască țestoasă bătrînă, care dădea caraghios din labe, scotea de sub carapace gîtul zbîrcit și capul ei hidos, și-i striga : „Întoarce-mă, întoarce-mă !" Trebui s-o întoarcă și să se bage sub ea, îmbrățișînd-o cu brațele și cu pulpele și așa, strîns lipită de pîntecele osos și rece, să plece de-acolo și să scape de nisipurile mișcătoare.

Cînd se trezi, o văzu pe Roza îngenuncheată alături de sofa, privind-o, cu buzele strînse.

— Am pregătit lucrurile, hai să plecăm de-aici.

— Puteți pleca, Frau Hliaska, nu vă reține nimeni.

— Haideți, camera dumneavoastră n-a fost încă închiriată.

— Nu văd motivul, mă simt foarte bine aici.

— Atunci o să mă mut eu aici. O să dorm aici, chiar dacă sărmana soacră-mea, săraca, va putrezi în propria ei murdărie. Destul a trăit !

— N-am nevoie de dumneavoastră și nici nu v-am invitat vreodată.

— O să-i spun tot domnului Benny, tot !

— Ascultați, Frau Roza, n-am avut și nici n-am nevoie de tutore. Dacă nu plecați dumneavoastră, o să plec eu. Căsuța lui mă așteaptă. O să mă duc să stau la el ca să scap de voi toți.

— În căsuța lui ! Descreierato... O să te instaleze în hotelul cel mai bun și acolo o să-ți trimită clienții.

— Vă interzic !

— N-ai decît. E proxenet, îl cunoaște toată lumea, din Haifa și pînă-n Gaza !

— Nici asta nu mă sperie, spuse după puțin Emmy. Poate că așa mi-e scris. Să cobor și ultima treaptă a decăderii, și astfel să-mi mîntuiesc sufletul.

— Acum vorbiți serios ?

— Dar, Frau Roza, nu înțelegeți... Cum să vă explic ? Altădată eram numai dorință trupească, sclavă a instinctelor mele. Dar acum sînt liberă. Mă cufund în păcat pentru că așa vreau. Cînd va veni ceasul, eu însămi o să-mi caut mîntuirea.

— E clar, zise Roza clătinînd capul, te-a scos din minți nelegiuitul ăsta. Și acum să-ți spun și eu cum înțeleg lucrurile : Erai învățată numai cu jumătate de porție !

Emmy nu-i răspunse. Plecă și se încuie în odaia ei. Trecură cîteva ceasuri. Tîrziu, după-amiază, Roza îi aduse o farfurie cu supă, o puse pe o măsuță joasă, se lăsă la picioarele ei și i le îmbrățișă.

— Iertați-mă, mi-am ieșit din fire... V-am lovit de parcă ați fi fost fata mea. Am uitat că-mi sînteți stăpînă. Voi face tot ce-mi veți porunci. Nu mă izgoniți...

Lui Emmy îi trecuse supărarea, dar se decise să pună capăt familiarităților. O ridică pe Roza și o trimise la treburile ei. Cînd, mai tîrziu, o auzi spunînd c-a pregătit baia, nu-i veni s-o refuze. Jinduia după o baie ; avea nevoie de ea ca să-și alunge oboseala din trup, ca să fie vioaie cînd va sosi Adam. Îl aștepta în seara asta cu o nerăbdare abia stăpînită, precum boxerul învins care așteaptă runda a doua ca să-și ia revanșa. Ea îi cerșise mila în zorii zilei.

A doua zi, Roza sosi împreună cu Benny. Chiar din ușă îi făcu semn că ea n-are nici o vină și că așa îi

trăsnise lui, să vină. Dar, lucru ciudat, Emmy își ascunse zîmbetul, mușcîndu-și buza de jos, și pe furiș o bătu pe spate ca și cum i-ar fi mulțumit. După aceea îl prinse pe Benny de braț și-l trase în iatac. Se încuiară. Roza își pregăti totul pentru spălat și gătit. Era veselă și fredona în idiș un cîntec de leagăn. După multă vreme își aminti de ei. Oare căpitanul n-avea să-ntîrzie la birou ? Se duse și trase cu urechea la ușă. Înțelese. Luă turbă și aprinse încălzitorul de apă, apoi ieși în curte după grădinar. Îl găsi departe, bătînd niște scînduri noi la coteț. „Unde dormea nopțile, aici ?“ „Nu, acasă, în orașul vechi, de ce ?“ „Așa, nimic“, îi spuse ea și-l trimise să cumpere un pepene galben pentru masă. Se întoarse în bucătărie ; baia era plină de abur, dar cei doi nu dădeau nici un semn de viață. Trecu și ora prînzului. Să le facă o cafea ?

— Roza, baia e gata ? se auzi glasul lui Emmy de departe.

Ieși în pielea goală ; toate cămășile ei de noapte erau la spălat. În ochi îi juca o licărire ca o nebunie veselă, și-și arunca cu mîndrie capul pe spate. Benny nu se auzea. Înainte încă de a o săpuni, Roza îi numără noi vînătăi pe trupul sculptural. Le atinse cu degetul :

— Astălalt, cel dinăuntru, e chior de nu le vede ?

— Roza, un sfat : cu cît vorbiți mai puțin, cu-atît mai bine pentru amîndouă. Ne vom înțelege de minune.

Baia se termină fără altă vorbă. După aceea Roza puse masa. Emmy veni și ea în bucătărie, desculță și în pielea goală, și luă sticla cu whisky. „O să degerați“, îi șopti slujnica. Emmy zîmbea. La două, veni și americanul la masă, în maieu și izmene. Era păros și negru de parcă ar fi avut o blană pe el. Părea mai palid ca de obicei, și ochii îi erau vlăguiți și nu și-i mai dezlipea de pe iubita lui. Atîrna de buzele ei. Emmy îmbrăcase bluza cu decolteul adînc. Era nefardată, își legase părul la spate și nările îi fremătau ca ale unui ogar. Luă platoul din mîna Rozei și servi ea — era prima dată cînd făcea acest lucru. Slujnica înțelese că nu voiau să stea la masă cu ei. Se duse în ușa bucătăriei și se postă acolo. Poate că aveau nevoie de ceva. Benny se aplecase deasupra lui Emmy și adulmeca.

— Ce-i cu tine ? întrebă ea.

— Nu-l mai regăsesc. Era un miros ca de mosc, foarte pătrunzător.

— De vreme ce m-am îmbăiat ! Miros așa numai cînd transpir.

— Altădată nu se întîmpla așa.

— Cum nu se întîmpla așa ?

— Nu erai așa altădată. Entuziasmul, priceperea... Nu cumva ai citit recent vreo carte ?

— Știi bine că nu citesc cărți. Dar am meditat mult.

Benny ceru vin roșu la friptură. Roza luă sticla s-o destupe și pierdu o parte din discuția lor.

— Știi, e posibil să nu plec la Teheran.

— Daa, zise Emmy cu indiferență.

— M-am săturat și de hotel. E mai bine aici.

— Atunci să plec eu. Nu te gîndești ce-o să spună lumea ?

— Care lume ? E o mare harababură de cînd au venit refugiații. Și-apoi ce, nu era lume cînd ai venit să te instalezi aici, în vilă ? Adevărat, nu mi-ai spus niciodată ce te-a determinat să pleci de la pensiune.

— Știi c-ai început să devii pisălog, Benny ! Ți-am spus că nu mai puteam suporta glasul Annei Feldmann. Nu-i așa, Roza ?

— Cînd îi acorzi atenție, e într-adevăr supărătoare, dar cu timpul te obișnuiești, Frau Emmy.

— Cu timpul !... În orice caz, micuțul meu Benny, sper să te vedem mai des.

— Mai des, ce vrei să spui ?...

Rîsul plin și senzual al lui Emmy răsună ca un strigăt de răzbunare. Benny privi cu coada ochiului spre Roza, dar ea se făcu că nu înțelege.

— Ce vești din cartierul german ? o întrebă el ca să schimbe vorba.

— La pensiunea Feldmann a venit o pereche nouă, sînt spanioli ; se pare că el era consul pe undeva, înainte de venirea lui Franco. În mansardă locuiește acum un italian. Unora le-a spus că e ziarist, altora judecător. Dar e un bătrînel cumsecade. În odaia lui Frau Emmy doarme acum proprietăreasa. Nu dă odaia oriși-

cui, se teme — spune — c-o s-aducă ghinion în casa ei. Jos, la noi, nu s-a schimbat nimic. Numai că responsabilul cu rechizițiile spune c-o să ne dea pe toți afară, pentru că după părerea lui chiriile sînt mici.

— Vrea și el să fie uns, remarcă Benny.

— Să nu mai vorbim de asta... Dar se pare că motivul este altul. L-a părăsit doamna Andreanu și el s-a dat atunci la cehă, care rămăsese singură, dar și ea i-a făcut vînt. Nu li se potrivesc orele. Se spune că cineva — dacă nu-i domnul Andreanu atunci sigur e Miss Pamela — i-a telefonat neveste-si, și de atunci ea nu-l mai lasă să plece noaptea cu *jeep*-ul.

— Dar de ce a rupt relațiile cu doamna Andreanu, întrebă Emmy.

— Ei, bine, zise Benny... Roza alarmată îi făcea semne disperate, dar el nu înțelegea... Îl consolează acum pe yemenit. Dacă și eu i-am văzut vorbindu-și dulce la Alaska...

— N-ați aflat de ultima ispravă a lui Frau Anna? interveni în discuție Roza. Să plătim apa potrivit numărului de persoane. Pînă acum ea plătea jumătate și noi restul, împărțit în patru. Nu, a spus ea, pentru că numai eu cu copiii și cu bătrîna consumăm mai multă apă decît toți clienții ei la un loc. Din fericire, Miss Pamela...

— Îmi ascundeți ceva despre Rașela? o întrerupse Emmy, privind-o speriată în ochi.

— Cum, n-ai aflat? întrebă Benny.

Paharul cu vin al lui Emmy se vărsă pe fața de masă curată.

— Sufletelul meu, zise Roza venind imediat lîngă ea. Dumneavoastră să fiți sănătoasă. Nu v-am spus ca să nu vă amărăsc. Dar și dumneavoastră v-ați așteptat la așa ceva. Dumneavoastră ne-ați povestit despre profesor...

Genele prelungi tremurau pe obrazul nefardat. Își lăsă capul pe spate, încleștîndu-și dinții. Înghițea încet cuvinte sau lacrimi. Împinse farfuria din fața ei.

— Vin, Benny, nu vezi?

Goli paharul dintr-o sorbire, apoi întinse mîna și mai ceru. Bău din nou și aruncă paharul pe jumătate plin la picioarele Rozei, pe lespezile de marmură. Benny o apucă de mîini.

— Și el... care voia să-și pună capăt zilelor, spuse ea cu dispreț. Toți vor uita, micuța, frumoasa mea Rașela. Vă amintiți, Roza ? Avea un trup... N-am invidiat niciodată o femeie. Dar să fi avut eu trupul ei, Benny, nu l-aș fi ascuns, l-aș fi dăruit vouă, tuturor. Veniți, bărbaților, să vă bucurați de această capodoperă ! Aș fi pus să se scrie ditirambi la adresa Creatorului, a acestui Meșter neîntrecut. Și el a zdrobit-o ! Nu am nimic, micuțul meu Benny, o să mă ridic singură...

Dar Roza o și cuprinsese în brațe, ducînd-o ca pe o fetiță bolnavă. O dezbrăcară, o așezară în pat și ea adormi imediat.

— Firește, după atîta epuizare, murmură Roza, gîndindu-se la nopțile petrecute cu Adam. Aștepta ca și căpitanul să facă vreo aluzie, să-i poată vorbi astfel pe șleau. Dar mintea lui rătăcea pe alte meleaguri ; în după-amiaza aceea trebuia să întîmpine niște personalități.

— Fiți pe pace, puteți pleca, îi spuse Roza. Eu mai rămîn puțin, poate are nevoie de mine. Mă voi întoarce cu autobuzul, așa cum fac în fiecare zi.

Spera să rămînă să doarmă acolo. Avea să telefoneze de undeva tinerei Schramek, ca să aibă grijă în noaptea aceea de bătrînă și de copii. Ar fi găsit un mijloc să vorbească cu Adam. Să-l sperie sau să-l roage, după împrejurări.

Dar primul lucru pe care-l spuse Emmy cînd se deșteptă fu :

— Mai sînteți încă aici ? Lăsați călcatul, terminați mîine.

Apoi se duse în fața oglinzii mari cu ape tulburi, cercetîndu-și trupul. Îl privea cu mîndrie.

— Oare mușcăturile lasă urme la femeile oacheșe ? întrebă ea.

— Fata mea... încercă s-o sfătuiască Roza.

— Nu mai vreau alte discuții, m-ați auzit ? Grăbiți-vă ! Să nu vă găsească aici. Să luați un taxi, afară s-a întunecat. Există o stație de taxiuri la Poarta Damascului. Copiilor trebuie să le fie foame, nu vă gîndiți la ei ?

Deschise un sertăraș al toaletei și scoase o liră. Roza o împături și și-o puse în sîn.

— Zăboveam intenționat, pentru că astăzi n-am rămas deloc singure. Voiam să vă spun că l-am văzut.

— Pe Adam ?

— Nu, găsi-l-ar boala ! L-am văzut pe domnul Manos.

— Nu-i adevărat ! În baie am fost singure, de ce nu mi-ați spus ?

— Pentru că m-ați luat la rost din prima clipă. Cum să deschid gura, săraca de mine ?

— I-ați vorbit ?

— N-am putut. Era mult prea întuneric în grădinița lui Loizidis... Stătea cu alți ofițeri la un pahar de vin.

— Și el cum era ?...

— În uniformă... mi s-a părut că avea grad de sublocotenent. Din cauza uniformei mi-a fost greu să-l recunosc. Și mă tot privea... Și cînd am zis să merg într-acolo, și-a întors fața în altă parte, ca și cum mi-ar fi spus : „Vezi-ți de drum, nu arăta că mă cunoști". Dar de vreme ce-am aflat locul pe care-l frecventează...

— Purta chipiu ?

— Nu, îl pusese pe-un scaun.

Emmy privea cu mîndrie o altă mușcătură în adîncitura subsuorii. Avea o culoare moartă, o combinație de galben și cafeniu.

— Vă interzic să-i vorbiți, auziți ? Și dacă vă întreabă, să-i spuneți c-am plecat. Că sînt la Cairo. Vorbesc serios. Dacă faceți cum vă taie capul, să știți că mă duc imediat la Adam.

Cînd o auzi pe Roza trîntind poarta în urma ei, răsuflă ușurată. Reușise s-o păcălească, nu-și dăduse seama de tulburarea ei... Care va să zică era Manos ! Străinul acela care apăruse pentru o clipă în dreptul geamului. Privirea aceea de om scos din fire, gura aceea

deschisă, chipiul, pumnul erau ale lui! Și ea dădea ascultare demonului din ea, care-i șoptea: Trebuie să fie un trecător, lasă-l să vadă, lasă-l să intre. *Plus on a des bêtes, plus on rigole.* Unde a citit aceste cuvinte, unde le-a auzit? S-a sfîrșit! Nu mai era nici o speranță de vreme ce el știa.

Se duse în oficiu să vadă dacă Roza n-a schimbat locul scaunului. N-ar fi mai bine să-i dea o cheie? Sau să-i spună: ia-mă de-aici, du-mă la Haifa, așa cum spuneai? Vai, da. Cîte nopți încă, cîte nopți de anihilare totală și-apoi, s-o ducă repede, într-un hotel oarecare...

„Manos, de ce mă părăsești?" îi spusese aceste cuvinte sau i se păruse? Ron și Nancy uitaseră să se mai întoarcă de pe ring sau din livada de portocali; luaseră cu ei și sticla cu gin. Venise iar necunoscutul acela și-i vorbea, aplecîndu-se, în grecește. Manos se ridicase, îi spusese că era vorba de ceva foarte urgent și că Nancy cu Ron aveau s-o însoțească la pensiune; el nu mai putea să-i aștepte, și Clubul trebuia să-și închidă porțile, pentru că era aproape ora două. „Manos, de ce mă părăsești?" îi spusese aceste cuvinte sau i se păruse? Adam îi șuiera ca un șarpe, din spatele pomilor. A încercat să scape plecînd prin cealaltă parte a grădinii, pe întuneric, ca să-i piardă urma. Dar șuierătura o urmărea, alerga înaintea ei, se auzea de pretutindeni. A intrat într-un șanț plin de noroi și de buruieni; și-a pierdut din nou pantoful. De pe ring se auzeau strigăte și urlete, cheful era acum în toi, se dansau jocuri populare grecești. Acolo a ajuns-o din urmă. Acum gîfîia. A luat-o de mînă și a călăuzit-o. Mirosul acela, în noaptea răcoroasă și înstelată... „Bine, dar nu aici; mi-e teamă. Mergeți înainte și eu vă voi urma. Locuiți singur?"

S-a oprit și a așteptat-o în parcaj. A silit-o să intre într-o mașină neagră și lungă ca un dric. Tremura, se aștepta ca în orice clipă să dea cineva peste ei. După ce s-a terminat totul, lucrurile de pe ea erau ude leoarcă din cauza sudorii. „Asta a fost numai arvuna", i-a spus el și a tras-o afară din mașină. Au scurtat drumul prin livada de portocali și au ieșit printr-o portiță care rămăsese deschisă.

XV

MĂRUNȚELU MI-A AMINTIT IAR DE PENSIUnea Pupezei, dar ca să-mi spună de data asta că propunerea lui de a merge să locuiesc din nou acolo nu mai era actuală. Aflaseră prin omul nostru care ținea legătura cu Răpeasca că Emmy locuia acum într-o veche vilă lîngă Poarta Damascului. Mi-am dat seama că Benny Kurtmeyer își respecta promisiunea față de Hans, dar n-am zis nimic; păstram toate acestea pentru mine. Mărunțelu continuă, spunînd că planul suferea unele modificări, dar nu prea multe. Pentru că, dacă mergeam să locuiesc din nou în casa Annei Feldmann, urma să mai primesc și altă sarcină. Aș fi reînceput aproape vechea mea viață, adică să ies din casă numai serile. Și „ca să am cu ce-mi trece timpul" urma să primesc sarcina redactării ziarului ilegal *Mahitis* [1]. Editarea lui se discuta de luni de zile, dar întîrzia din cauza „unor probleme de ordin tehnic". În fiecare a doua noapte urma să am o întîlnire ca să predau materialul redactat și să primesc materialul brut: scrisori, buletine informative, denunțuri, ziare aliate și tot ce se recepționa prin radio. Tot acest material trebuia tradus, concentrat și redat într-o formă simplă, pentru a fi pe înțelesul oamenilor noștri, și însoțit de o notă, „să zicem, un fel de articol de fond", ale cărui linii generale aveam să le găsesc întotdeauna într-o scrisorică a lui. Modificările din plan erau următoarele: de vreme ce nu mai trebuia să mă întorc la pensiunea Feldmann, puteam să locuiesc în casa doctoriței. Acolo se afla și mașina de scris — un Remington portabil, vechi dar solid, pe care reușiseră să-l aducă cu nenumărate greutăți din Egipt. Și pentru că nu era cu putință ca doi bărbați să încapă în locuința doctoriței, trebuia ca în afară de redactare să preiau și sarcina de a bate textul pe matriță — șapirograful și hîrtia se aflau în altă parte, nici n-am întrebat unde. Urma deci

[1] Luptătorul (gr.).

să predau materialul pregătit pentru tipar direct omului de legătură.

— Dar nu veţi vedea materialul înainte ?

— Nu-i nevoie de acest du-te-vino şi de aceste contacte inutile. Cap ai, te pricepi la scris mai bine decît noi ; dacă vei respecta linia indicată în scrisorică, treaba va merge ca pe roate.

Dintr-o dată eram promovat în funcţia de redactor-şef, fără nici un control de sus. Mă bucuram de mare încredere. I-am mărturisit acest gînd lui Mărunţelu şi în treacăt i-am făcut remarca că şi acest lucru dovedea iarăşi o oarecare neglijenţă, pentru că un altul, în locul meu, ar fi putut foarte uşor să publice în ziar idei greşite — şi pe urmă dă-te peste cap ca să repari stricăciunile !

— Ei bine, dar nici chiar aşa ! Există cineva care va citi ziarul înainte de a fi difuzat.

Am întrebat cine era omul acesta, care de fapt urma să aibă dreptul de veto asupra muncii mele spirituale. După cîteva clipe de ezitare, îmi mărturisi că va fi Garelas. Se luau măsuri pentru încadrarea lui în efectivul Comenduirii din Ierusalim.

— Care va să zică Vasilakis va...

— Nu va face numai asta, îmi spuse el întrerupîndu-mă. Dacă vrei să ştii, el va multiplica ziarul la şapirograf şi tot el se va ocupa cu difuzarea lui. Numai doi oameni pentru toată munca tehnică şi de redactare. El îţi va preda materialul de prelucrat şi tu îi vei preda materialul gata redactat. Ce părere ai ?

— Şi dacă vom avea păreri divergente într-o problemă ?

— Nu se va întîmpla aşa ceva. Şi-apoi, voi veni şi eu pe-aici, ne vom vedea cu regularitate.

Încercă să-mi pună în cîrcă şi legătura cu Răpeasca, pentru că cel ce făcea această treabă nu prea reuşea cu franţuzeasca ei, dar i-am tăiat elanul.

— Dar pe austriacă trebuie s-o vezi.

— V-am spus că nu pot.

— Trebuie să poţi, îmi răspunse el într-un mod care nu admitea obiecţii.

— Ce să fac, să mă duc să bat la ușa ei ?

— Ei, nu chiar așa ! De preferat ca prima întîlnire să aibă un caracter întîmplător. Ierusalimul nu-i decît o singură stradă. Nu se poate să nu vă întîlniți undeva, printre cafenelele și cofetăriile astea. Nu-i nevoie să te ascunzi ; nu-i frecventa pe ai noștri, în afară de Garelas, și cu el să te întîlnești numai noaptea. Însă trebuie să-i frecventezi pe ceilalți. Vei afla de fiecare dată cîte ceva. Nu uita că faci parte din efectivul Comenduirii din Cairo. Îți vom procura și o foaie de drum ca să fii cu totul în regulă, dacă te oprește cineva. În ceea ce privește solda ta...

— Pentru moment am ceva bani puși deoparte.

— Foarte bine. Prin urmare astă seară ai întîlnire cu Garelas, în cartierul rusesc, în fața Tribunalului, fix la zece și un sfert. Mai ai ceva nelămuriri ? Cu bine !

Dădu să plece, dar se întoarse, mă apucă de mînă și mă privi drept în ochi.

— Știi, acolo unde vei locui... să nu începi iar să faci ochi dulci. Persoana e o femeie serioasă...

Aș fi vrut să-i zic : „Spune-i lui mutu, nu mie ; recunoaște că doctorița te interesează foarte mult“, dar n-aveam nici un chef să reîncepem discuția. S-ar fi putut să-mi scape vreo vorbă și să ghicească necazul ce mă rodea.

Doctorița locuia foarte departe, la capătul noului oraș, spre nord, acolo unde începea drumul în serpentină care urca lin spre colina lui Scopus. Pe această colină își instalase tabăra Titus Flavius împreună cu legiunile sale și de aici, de sus, urmărise agonia Ierusalimului asediat, sfîșiat de discordii și de un fanatism înverșunat, dar care-i rezista cu deznădejde. Pînă cînd l-a incendiat în întregime, i-a dărîmat zidurile și a ras din temelii templele și monumentele sale, iar pe locuitorii săi învrăjbiți i-a măcelărit sau i-a vîndut ca sclavi. Acum, evreii ridicaseră acolo sus Spitalul Hadassa, Universitatea, Biblioteca și, mi se pare, Observatorul astronomic.

Apartamentul se afla pe terasa unui bloc nou și se compunea dintr-un dormitor mobilat cu strictul necesar, un dulap în perete, și un holișor, în care se aflau

un mic divan și o măsuță. Urma să lucrez pe această măsuță și să dorm pe micul divan, în timp ce doctorița avea să doarmă în patul ei. Dar ca să-mi pot întinde picioarele, trebuia să adaug la divănaș scaunul din dormitorul ei, pe care de cele mai multe ori își punea rufăria intimă, așa că nu prea îndrăzneam să-l cer. Toaleta și dușul se aflau în aceeași încăpere, iar bucătărioara alături — acesta era tot apartamentul. Tablouri, cărți, vase pentru flori, patefon, nimic din toate acestea. Nici măcar o scrumieră. Totul strălucea de curățenie, vopsit în ulei alb, chiar și telefonul intern care făcea legătura cu cabina portarului. Nici un fel de miros; numai cînd bătea soarele, la amiază, sticlele cu antiseptice, orînduite pe o poliță de sticlă, răspîndeau în toaletă un miros de farmacie.

Imobilul fusese construit și era administrat de o cooperativă; portarul era un om de absolută încredere. Doctorița îmi spusese toate acestea, explicîndu-mi semnalul pe care urma să-l dea acesta prin telefon, în cazul în care s-ar fi ivit ceva suspect. Dar perfecțiunea o constituia ascunzătoarea din bucătărioară, ceva greu de închipuit; putea fi descoperită numai printr-o trădare. Am încercat-o, încăpeau în ea mașina de scris, matrițele nefolosite și toate hîrtiile pe care n-aș fi reușit să le distrug. Din clipa în care portarul ar fi dat semnalul și pînă cînd ascensorul ar fi ajuns pe terasă, aveam timp să ascund totul, să mă dezbrac și să fac duș. Aș fi deschis în pielea goală, încît totul să pară cît mai convingător. Cu cîte măsuri de precauție își organizau oamenii aceștia munca, nu ca zăpăciții noștri...

Pe doctoriță o chema Nina și era evreică din Toscana. Acest lucru, îmi spusese ea, îl putea ghici oricine după nuanța părului: blond-arămiu florentin. Nu mai era tînără, dar se ținea foarte bine. O dezavantajau două lucruri: piciorul, gros la gambă și foarte subțire la glezină (ca o butelcă de Chianti răsturnată, spunea ea însăși), și obrazul ciupit de vărsat. Dar zîmbetul care-i înfrumusețea adesea gura mare te făcea să uiți, și atunci ochii ei, care păreau de culoare galbenă, deveneau cenușii, dar de

un cenușiu cald. Dezavantajul gambelor era larg compensat de sînii ca piatra și de coapsele băiețești. Pot vorbi despre asta pentru că, tot timpul cît se afla acasă, Nina intra mereu sub duș — ziua și noaptea — („chiar dacă nu suna telefonul", îmi spunea ea rîzînd), și se ștergea în fața mea cu cea mai mare naturalețe. La urma urmelor, se afla în casa ei ! În acest timp, eu băteam materialul în hol, cu o perniță sub mașina de scris, pentru a înăbuși puțin zgomotul.

În afară de ceai și de cafea, nu îndrăzneam să-mi pregătesc nimic în bucătărioara ei, pentru că tigăile și cratițele luceau de curățenie, ca niște instrumente chirurgicale ; mă temeam că nu voi reuși să le redau luciul inițial, orișicît le-aș fi frecat. De aceea mîncam în oraș : unde se nimerea. În casă nu se găseau nici țigări, nici băuturi, pentru că ea nu se atingea de așa ceva, iar eu fumam acum ca un șarpe. Ceea ce îmi lipsea era cititul. Nu cărțile, pentru că oricînd puteam cumpăra una franțuzească sau englezească, ci una singură, *Biblia*. O lăsasem împreună cu hainele mele civile în spălătoria lui Hadgivasilis. Era atît de simplu să cumpăr alta, dar nu mă hotărăm ; la fel cum la Atena ori la Paris nu-mi venea să cumpăr un ziar reacționar de la chioșc.

Nina era internă, mînca la spital, dar dormea acasă. Nu suporta dormitorul comun, și apoi, o garsonieră constituie întotdeauna un avantaj psihologic, să ne înțelegem, luînd în considerație penuria actuală de locuințe din Ierusalim. Spusese acest lucru fără nici un subînțeles, ca și cum ar fi pus un diagnostic la un consult medical. Avea spirit practic și clar, cunoștea multe lucruri, văzuse multe locuri, dar nu se maturizase încă. Nu știu de ce, dar ziceam în sinea mea că sufletul îi semăna cu farfuriile : albe, solide, uscate și întinse. Putea vorbi ceasuri întregi despre deosebirile dintre școala vieneză de psihanaliză și cea americană, dar cînd i-am cerut o dată să-mi recite din Dante, cu accentul ei melodic toscan, s-a poticnit chiar la primul vers. Nu-și amintea nici versurile arhicunoscute pe care le recită încă de pe băncile școlii orice frizer florentin. Din punct de vedere politic, totul era în ordine, întotdeauna pe linie, fără frămîntări. Îmi amintea de experiența cu cocoșul, căruia i se trage

cu creta o linie în fața ciocului, și el merge pe ea ca hipnotizat.

Într-o zi mă străduiam să scriu ceva și eram absorbit de gînduri. Ea ieși de sub duș, se șterse și, înainte de a se îmbrăca, se aplecă deasupra umărului meu ca să vadă ce fac.

— Dar astea sînt versuri ?

Nu m-a lăsat în pace pînă cînd nu i le-am tradus.

— Ce titlu o să le dai ?

— *Nostalgie, Răbdare,* n-am terminat încă.

— Ți-ai scris dialogul cu moartea ?

Am crezut c-a ghicit frămîntarea mea lăuntrică și m-am tulburat.

— De ce spui asta ?

— La facultate am auzit că sosește o clipă cînd fiecare poet își scrie dialogul.

— Nu știu dacă sînt poet, am spus regretînd că i-am citit poezia. Nu-mi mai plăcea. După primele versuri se cufunda în manierismul cel mai convențional.

În aceeași seară m-am întîlnit cu Garelas. Am terminat tîrziu, pentru că el avea poftă de taifas. Pierdusem ultimul autobuz și nu găseam taxi. Am făcut tot drumul pe jos. Era o noapte frumoasă, cu o briză plăcută, nori și lună. Speram că Nina e de serviciu la spital și astfel puteam să mă culc în patul ei, ca să-mi odihnesc puțin oasele. Dar era acasă. Luase în dormitor și scaunul. M-a apucat un fel de deznădejde. Mi-era cu neputință să adorm cu picioarele atîrnînd sau ghemuit, pentru că divanul era foarte îngust. Cînd m-a auzit intrînd în toaletă, a aprins lumina și m-a chemat înăuntru.

— Nu cumva vrei scaunul ?

— Dacă se poate...

— Nu-ți dai seama că-ți iau scaunul intenționat, ca să te determin să vii în pat ? Nu vezi că încăpem amîndoi ? De vreme ce dormi în el cînd nu sînt acasă, nu există nici un motiv să faci altfel cînd sînt.

N-am răspuns nimic. M-am dus la robinet și am băut apă în căușul palmei ; mi-era tare sete. După aceea m-am dezbrăcat în hol, rămînînd numai în izmene, și am stins lumina. Doctorița mi-a făcut loc și, cînd m-am întins, a stins și lampa ei. Prin fereastra deschisă pătrundea

luna și, din cînd în cînd, zgomotele acestui cartier izolat : claxonul discret al unei ambulanțe și gîfîitul ei în timp ce urca drumul povîrnit ; pași grei, de bocanci, îndreptîndu-se spre centrul orașului ; motani miorlăind agresiv și răsturnînd tinichelele cu gunoaie ; clopote îndepărtate, bătînd meditativ, altele răspunzîndu-le lent și grav. Mi s-a părut că aud urletul unui șacal. Dacă aș fi ieșit pe terasă, aș fi văzut oare Marea Moartă sclipind în lumina lunii ori poate Muntele Măslinilor mi-ar fi închis priveliștea ? Stăteam nemișcat, cu ochii ațintiți în tavanul jos.

— Dacă nu-ți place de mine, întoarce-te cu spatele și dormi.

Un nod mi se puse în gît, nu puteam rosti nici un cuvînt. Întinse mîna și-și plimbă vîrful degetelor pe buzele mele : erau strînse ; pe obrajii mei : erau uscați.

— Cuvîntul Kifissia, din poezia ta, ce înseamnă ?

— Locul unde m-am născut.

— De aceea vrei să mori acolo ?

— Acolo trăiesc ai mei ; sper cel puțin că sînt în viață.

— Exact. Vrei să te întorci acolo de unde ai venit, să nu mai vezi, să nu mai simți, să nu te mai temi.

— Cu alte cuvinte, dor de țară.

— Nu. Te-a rănit ceva și nu mai vrei să retrăiești acele clipe.

— Războiul ?

— Mai curînd o femeie.

N-am răspuns nimic.

— E de-a noastră ?

— Nu.

— Grecoaică ?

— Nici.

— Căsătorită ?

— Da.

— Te iubea ?

— Hm ! Iubește bărbații, mai bine zis o părticică a lor.

— Nu te mai necăji, nu ajută la nimic. Mare e grădina lui Dumnezeu ! Te-ai culcat cu ea ?

— Niciodată.

— Rău. Și ce-ai face acum dacă ar fi lîngă tine?

Nu spuneam nimic. După puțin și-a plimbat din nou degetele pe obrajii mei, de astă dată erau umezi.

— Noapte bună.

Nu știu ce mi-a venit; poate ca s-o îmbunez sau și ca să mă justific, cînd mi-a întors spatele și-am simțit pe coapsă atingerea trupului ei băiețesc, am început să vorbesc și i-am povestit totul. Am omis numai locuri și nume; parcă ceva îmi spunea: nu-i menționa pe Adam și pe Amalitsa, pentru că e în stare să descopere în tine complexul lui Oedip.

— Tu ești de vină, îmi spuse Nina cînd am terminat de povestit, rămînînd cu spatele la mine. Tu ai împins-o în brațele lui, cu cochetăriile tale. El era gata, n-a stat nici să despice firul în patru, nici să se obișnuiască cu ideea asta. Nu-ți dai seama că angoasa războiului atîtă neînchipuit de mult sensibilitatea noastră? Vrem să luăm și să dăm în același timp; actul erotic destinde nervii încordați, calmează sufletul nostru zbuciumat. Nu are nici o importanță cum și cu cine, e o simplă chestiune de sănătate. Desigur, cazul tău e mai complicat, pentru că e vorba de o idealizare, de ceea ce numim dragoste, sentiment. Nu înțeleg cum de ați reușit să ajungeți aici, v-ați cunoscut atît de puțin. Ca să-ți spun adevărul, eu nu cred în dragostea fulgerătoare. Poate ai iubit un chip pe care-l aveai deja în minte. Rezultatul e că nu mai ești bun de nimic, și e păcat. Te stăpînește ideea fixă de a pleca, adică de a muri, căreia trebuie să-i acorzi atenție, și repede. Nici ea nu se află într-o situație mai bună: excesele ei o apropie în mod periculos de un acces, de nimfomanie sau de fanatism religios... un caz clasic. Încearcă să te culci cel puțin o dată cu ea, și să vezi ce-o să iasă din asta. Poate c-o să-ți treacă. Nu spun, poate veți găsi ceea ce caută în zadar aproape toate perechile în iadul în care trăim astăzi. Va fi într-adevăr un miracol. În orice caz, n-ai dreptul să te chinui acum, avem nevoie de tine. Și cu ce sînt eu vinovată că trebuie să te-ascult povestindu-mi toate astea... ca să mă lași cu nervii încordați? Noapte bună!

Aceasta era concluzia ei. Fiecare om se aranjează în limitele teoriei sale despre viață. Umanismul lui Richards, snobismul Annei Feldmann, legitimismul lui Hans, creștinismul Pamelei, masochismul lui Theofilos, anarhismul Rozei, amoralismul Ninei... Comedia și drama...

— Pot să aprind o țigară ?

— Ceea ce vrei tu acuma e să iei scaunul și să te muți pe divan. Lasă amabilitățile și du-te.

— Noapte bună, Nina.

— Noapte bună, și încearcă să dormi.

Fixasem următoarea întîlnire cu Garelas în partea estică a Muristanului, în orașul vechi. Era marți, și ultima zi a lunii iunie. Mergeam frămîntat de ceva : un fel de presimțire. Ieșise primul număr al ziarului *Mahitis ;* articolul de fond cuprindea prima pagină în întregime — 700 de cuvinte ; pe pagina a doua erau concentrate, foarte succint, denunțuri, știri, zvonuri și lozinci. Acum, cînd revedeam în minte tot conținutul, nu mai eram mulțumit. Îl găseam depășit, și asta înainte de a fi difuzat. Nu-mi plăcea tonul general, îi lipsea tocmai spiritul de necesitate imperioasă, de criză, impus de ultimele evenimente. Așteptam din clipă în clipă căderea Alexandriei ; flota de război părăsise portul. La Cairo, cartierele generale și ambasadele își ardeau arhivele. În largul Port-Saïdului, nemții scufundaseră un purtător de avion, cu nouă sute W.R.E.N.S. [1] care se evacuau din Egipt. Refugiații soseau în Palestina cu toate mijloacele de transport ; principalele căi de comunicație erau blocate de numărul crescînd al oamenilor nedecișii, care deveneau o adevărată pacoste. Cei ce nu aveau mijloace de întreținere erau închiși într-un lagăr de refugiați din Bethleem, în care domnea mizeria și jalea. O adevărată cursă de soareci. Rommel avea să-i găsească grămadă pe toți antifasciștii din Orientul Mijlociu, care nu îmbrăcaseră uniforma kaki : spanioli, italieni, polonezi, iugoslavi, albanezi și greci. Divizia neo-zeelandeză se sacrificase oare în zadar sau nici nu fusese aruncată în bătălie ? În orice

[1] Serviciul Feminin din Marina Regală.

caz, fortificațiile de la Marsa-Matruh erau un mit. O a doua Linie Maginot [1] !

Am traversat toată partea vestică a Muristanului ; prăvăliile Noului Bazar se închideau ; cîteva, care rămăseseră deschise, nu-și camuflaseră luminile — cu o zi înainte fusese lună plină. Imaginația populară se agață astfel de orice pretext pentru a schimba puțin monotonia, pentru a străpunge întunericul de coșmar. Am străbătut pe o distanță de vreo două sute de pași partea sudică, apoi urma să urc spre est ; aveam oare să-l întîlnesc pe Garelas exact la ora fixată ? Ce avea să-mi spună despre primul număr al ziarului ?

Am ajuns. Am găsit piatra de moară din granit roșu rezemată de perete, alături de ușa fără canaturi și treapta alunecoasă. Am zărit chiar și roaba, în încăperea întunecată a teascului de ulei. Dar Garelas nu se afla acolo. Să stau sau să merg ? Circulația era aici mai puțin intensă și iluminatul mult mai slab, pentru că Mînăstirea coptă întuneca prin volumul său drumul. M-am împiedicat de un rabin ; i-am simțit pe obraz perciunii și pălăria plușată. I-am cerut scuze, dar el a început să țipe. Trei arabi, care discutau vesel puțin mai departe, tăcură brusc, să vadă dacă am nevoie de ajutor. M-am hotărît să-l aștept. Aici, în fața mînăstirii, avusese loc cea de-a noua oprire a crucii ; aici Cristos căzuse pentru a treia oară în drumul său spre Golgota. Mă bufni rîsul. „Manolis, Manolis“, am șoptit tare, îndreptînd un deget imaginar spre mine însumi, „faci asociații prostești“.

— Ai început să vorbești de unul singur ? zise Garelas.

Purta pantofi cu talpă de crep și de aceea nu-l auzisem.

— Te-ai rătăcit printre ulicioare, Vasilis ?

— Nu m-am rătăcit. Am întîrziat din cauza presei, și-mi arătă pachetul cu două mii de exemplare ale ziarului *Mahitis*.

— Unde mergem acum ?

---

[1] Linie fortificată construită la frontiera dinspre Germania a Franței.

— La doi paşi de-aici, un compatriot de-al meu are o băcănie în Vechiul Bazar. O să las acolo pachetul, pentru a fi ridicat mîine.

Am luat-o pe nişte ulicioare în care de-abia încăpeam noi doi.

Era întuneric şi-n aer stăruia o duhoare de sudoare omenească şi miros de ceapă prăjită. Undeva, în jurul nostru, un aparat de radio invizibil transmitea de la Cairo cîntece arăbeşti tînguitoare şi languroase. Dughenele cu articole coloniale răspîndeau prin uşile lor roase de carii un miros înţepător de condimente. Umbre ne aţineau pe neaşteptate calea şi-apoi ne urau seară bună în limba lor, pe un ton paşnic sau puţin ironic. Aparatul de radio se opri brusc. Alarmă. Bombardierele germane zburau deasupra Egiptului.

— Băcanul ăsta e om de-al nostru ?

— E dintr-un sat cu mine, nu ţi-am spus ?

Mi-am amintit de Mărunţelu şi de Theofilos, consăteanul său. Prin urmare, ăsta era secretul legăturii lor cu masele : patriotismul local. Era atît de simplu ! Oare de vină erau şederea mea îndelungată în străinătate care mă făcea să mă simt pretutindeni străin, sau „rezerva mea intelectualistă“ — cum spunea Mărunţelu —, care mă silea să cer garanţii ideologice, înainte de a-mi deschide inima unui om ? Dar nu cumva făceam şi eu instinctiv acelaşi lucru cînd ceream ajutorul lui Hadgivasilis ? Da, acelaşi lucru ; numai că ajutorul lui nu avea aceeaşi semnificaţie, era vorba de un serviciu personal şi nu de unul care privea o cauză generală.

— Ştie ce-i dai în păstrare ?

— Ştie că ceea ce fac nu are un scop rău.

De unde ştia ? Şi asta era suficient ? N-am reuşit să-l întreb ; ajunsesem în faţa unei uşi vopsite în albastru. Era întredeschisă şi o lumină palidă se revărsa pe străduţă. Mirosuri obişnuite de băcănie : săpun, heringi şi gaz. Lui Garelas, care mă împingea să intru, i-am amintit de instrucţiunile pe care le primisem.

— Fii pe pace, cine o să ne vadă ? Aici vin numai greci. Atenţie la englezi !

Uitase de spionii noştri sau aşa îi convenea acum să spună ?

— Stai jos să luăm o gustare, adăugă el. Nu mai am putere să merg. Mi-a ieşit sufletul, aplecat deasupra şapirografului.

Dugheana era o combinaţie de băcănie şi cîrciumă ; marfă puţină şi rafturi aproape goale. Prietenul lui Garelas şedea în spatele tejghelei. Era un bărbat la cincizeci de ani, chel, bine hrănit şi cu mutra veselă, care mi-a amintit imediat de Kir Babis din Kifissia : „Băiete, o pungă mare de o oca, ca s-o servim pe doamna. Vai, iertaţi-mă, vă rog, v-am călcat, n-am ştiut că v-aţi dat înapoi."

— Bună seara, Ghiorghis, văd că eşti singur.

Garelas puse jos pachetul şi celălalt îl luă imediat şi-l ascunse sub tejghea ; după aceea îşi băgă de mai multe ori mîinile într-un butoi, le scoase şi-şi şterse saramura pe şorţ, cu gesturi lente.

— Nu spui nimic.

— Ce să spun, măi Vasilis, în curînd o să-i avem şi pe capul nostru.

— Ai auzit ? zise Garelas întorcîndu-se spre mine. Nici nu-ţi poţi închipui răul pe care-l fac refugiaţii din Egipt. Sînt dinadins trimişi de către ticăloşii Coloanei a V-a.

— De ce ai Coloanei a V-a ? l-am întrebat eu.

— Cine nu crede în victorie, asta e.

Încă ceva ce nu ştiam : spiritul său combativ. Nu luase parte la consfătuirea în care se hotărîse „acţiunea Anabasis". Ce poziţie ar fi adoptat dacă ar fi participat ? Cred că ar fi fost de acord cu Mărunţelu, spunînd poate că aceasta era singura cale ce ne mai rămăsese pentru a continua lupta.

— Crezi în victorie ? l-am întrebat.

— Dar tu ?

— Eu cred că pierdem războiul. Nu-i nevoie să fii prea deştept ca să-ţi dai seama de asta.

— Prostii. De-aia vi se spune intelectuali !

Frumos începea seara, n-am ce zice ! Garelas trăgea o măsuţă de fier pe ciment, voind s-o aşeze sub lumina anemică a becului electric. I-am luat-o şi am dus-o de-

parte, în colțul cel mai întunecos al încăperii, în spatele unor saci. Am adus și două scaune. Între timp, Ghiorghis ne adusese, fără să ne întrebe, un clondiraș cu arak, măsline, brînză și lacherdă și covrigi cu susan în chip de pîine. Totul era foarte gustos, mai ales lacherda... avea o dulceață... și arakul era de prima calitate. Dugheana melancolică se potrivea cu presimțirile sumbre ale băcanului, dar calitatea mărfii se reflecta pe fața lui înfloritoare.

— Să-ți intre bine-n cap ceea ce o să-ți spun, îmi zise deodată Garelas. Să-ți intre bine-n cap, ca să nu mai greșești niciodată : o să venim noi de hac hitlerismului, vei vedea. Ce tot îi dai cu divizii, capitalism, putere de foc și alte prostii ! Năduful oamenilor o să-i vină de hac, și asta în primul rînd. Eu nu m-am dus în Germania să-i dărîm casa, să-i ucid femeia și să-i las copilul să crape de foame. Dar ticălosul ăsta așa mi-a făcut mie !

— Ticăloșii ! exclamă și Ghiorghis. Așa e, cum îți spune ! Familia nevesti-si era din insula noastră, Alonisos [1], poate ai auzit de ea, lîngă Skopelos [2]... A venit pireotul [3] ăsta de-aici și a luat-o și, cu chiu cu vai, și-au făcut o odăiță. S-a dus totul de rîpă la bombardamentul cel mare. A scăpat doar copilașul, o minune de-a Sfintei Fecioare. Adevărată minune, pentru că maică-sa îl avea la țîță și nenorocitul ăsta l-a trimis soacră-si și acolo, odată cu cei mulți, s-a prăpădit și el din cauza foametei.

Am auzit păhărelul lui Garelas zăngănind pe măsuță — i se vărsa rachiul. L-am privit, dar pe fața lui nu se mișca nimic : era ca o stană de piatră ; numai mîna îi tremura. Mi-am pus mîna deasupra, ca să opresc tremurul, și am ținut-o **puțin așa.**

— Dar tu n-ai rude în patrie ?

— Cum să nu. Maică-mea și un frate.

— Nu s-ar zice.

— Nu te-nțeleg. Crezi că pe fața ta se vede ceva din suferințele tale ?

---

[1], [2] Insule din grupul Sporadelor, în Marea Egee.
[3] Persoană originară din Pireu.

— Nu vreau să spun asta. La tine nu se vede dorința de a termina cu un ceas mai repede, pentru a-i regăsi în viață.

— Fii serios, măi Vasilis ! Adică, ce, ai vrea să scriu asta pe frunte ?

— Nu, în ceea ce redactezi.

Începea critica, cu totul pe neașteptate și dintr-un unghi curios.

— Scrii articole peste articole ca să-i convingi pe oamenii noștri că trebuie să lupte.

— Păi ?

— Nu trebuie să le-o spui, știu ei asta. Ofițerii noștri fasciști, care ne stau pe grumaz, ar avea nevoie să le-o spui. Dar ăștia n-or să te citească, or să te considere vulgar.

— Păi și eu am galoane.

— Dacă-ți amintești, am spus și fasciști. Dar și tu ai nevoie de cîteva injecții, de vreme ce spui că pierdem războiul. M-am străduit să nu ți-o arunc așa, în față...

Vorbise cu glas scăzut ca să n-audă Ghiorghis, deși se vedea că omul nu trăgea cu urechea. Trebăluia la tejgheaua lui, golea o damigeană cu vin în niște sticle. Garelas avea dreptate. Ia te-uită, mi-am zis, pireotul ăsta, cazangiul, își dă mai bine seama de ce se petrece înlăuntrul meu, decît mine. Voiam să mor, dar n-aveam curajul să lupt. Asta era ! Dacă i-aș fi povestit necazurile mele, mi-ar fi dat el oare vreun sfat, vreun fir conducător care să mă scoată din labirint ? Îl văzusem într-o seară trăgînd de mînă o fată înrolată în A.T.S. Își pierduse nevasta în timpul bombardamentului din Pireu, așadar cu cît timp înainte ? Cum de reușea să împace toate acestea în sufletul lui, în așa fel încît să nu-l chinuiască ?

— Și încă ceva, îmi spuse. De ce scrii mereu „poporul grec" ? Zii și tu poporul nostru, poporul nesubjugat, nemuritor. Parcă ai purta o mănușă și ți-e teamă să nu ți-o murdăresc cu laba mea murdară.

— Dar, Vasilis, asta e o problemă de stil. Tu ceri să ne adresăm mai mult inimii decît rațiunii. Se poate și așa. Trebuie însă să ții seama că avem numai două pagini, aproape 1300 cuvinte cu totul, titluri și spații

libere. M-am străduit să concentrez în acest spațiu multe evenimente și cifre, pentru ca oamenii noștri să poată avea o imagine a situației de pe toate fronturile.

— Just. Ei pot vedea lumea întreagă, dar patria lor nu. Ce nevoie aveai să pui toate lucrurile acelea despre Japonia ? Să fi pus mai bine un cîntec popular. Mai deunăzi am auzit un icariot[1] spunînd la cantină : „Cunosc un loc de pescuit unde se prind niște guvizi, uite așa de mari !“ Trebuia să-i fi văzut pe toți cei care-l ascultau cum mai oftau. Ah, cînd se vor reîntoarce pe insula lor ca să pescuiască ? Și măcar să fi fost un pește mai de soi, dar nu erau decît niște prăpădiți de guvizi !

— Mă așteptam la altceva, măi Vasilis. Tu văd că faci critică literară.

— Ce mi-e literatura, ce mi-e politica, scopul e același. Să învingem, ca o vijelie, ca un cataclism. Înțelegi ? Cum să-ți spun ? Și de vreme ce ceri și lucruri mai dificile, iată ce doresc să-mi explici. O să-ți descriu așa cum simt eu, și tu, în mintea ta, descurcă-te : aveam acasă o floare de mimoza, ce-i drept cam prăpădită, cu niște bumbi galbeni care se scuturau la cea mai mică adiere de vînt. Săraca, nu era stropită regulat. S-a dus și ea odată cu casa, la bombardament. Dar ori de cîte ori visez cum va fi viața noastră atunci cînd ne vom întoarce, tot floarea asta o văd în fața ochilor. Vreau odăița cu pereții netencuiți, cu ușile și ferestrele negeluite prin care șuiera vîntul iarna și... floarea de mimoza. Și iată că acum noi sîntem aceia care spunem că vom făuri o lume mai bună, eliberată de nedreptate și de exploatare. Foarte frumos. Aceasta înseamnă că eu, Vasilis, n-o să mai locuiesc într-o cocioabă, de vreme ce le vom desființa pe toate și vom clădi blocuri muncitorești, cu apă, lumină și tot confortul. Dar floarea de mimoza ? Nu vreau alte flori, nu vreau pomi, o vreau numai și numai pe ea. Vreau să spun că vom făuri o lume mai bună decît cea veche, dar care să fie tot cea veche.

— Nu ți se pare că te cam grăbești ?

---

[1] Locuitor al insulei Ikaria.

— Poate. Eu nu știu carte ca tine, dar cred că am sesizat un aspect al unei probleme foarte actuale. Altceva, dacă nu știu cum să ți-o expun...

— Stai să vezi. i-am spus. Floarea de mimoza întruchipează dorul tău de casă. Ceea ce dorești tu nu este cocioaba în care ai trăit, viața grea, lipsa de confort și frigul. Tu dorești să retrăiești relațiile omenești care s-au creat acolo, în cocioabă. Dragostea femeii tale, nevinovăția copilașului, stima vecinilor. Floarea de mimoza simbolizează pentru tine tocmai aceste lucruri. Desigur, cînd va veni, victoria te va schimba și pe tine însuți. Va deschide noi perspective în relațiile omenești. Ca să fiu mai concret, aceasta nu va însemna că-ți vei uita vreodată nevasta și copilul. Dar dacă astăzi amintirea lor te face să pui mîna pe mitralieră și să vrei să nimicești într-o clipă o companie întreagă de fasciști, atunci un sentiment duios și cald îți va deschide inima, pentru ca să încapă cît mai mult în ea, poate și o altă femeie, un alt copil, într-o altă casă, mai solidă și mai sănătoasă.

— Crezi ? Trebuie să mă gîndesc la asta. Mi se pare că ai înțeles problema.

— În felul în care mi-ai descris ce ai simțit, m-ai ajutat să găsesc explicația. Adică am găsit-o împreună, nu ca niște „capete pătrate"...

— Taci, frate ! Nu vreau să-mi spui la cine te gîndești. Dacă e acela la care mă gîndesc și eu, îți spun categoric, greșești. Calitățile lui nu le mai are nimeni.

— Adică ?

— De pildă, fermitate. Pe om îl încerci în lupta cu greutățile. Și-a pierdut capul, e fricos și laș, a devenit țîfnos ? Pune-i cruce, nu mai e bun de nimic ! El însă merge înainte și construiește.

Avea și n-avea dreptate. Îmi dădeam seama că-mi servea fără ostentație o lecție, pentru că mă încăpățînasem la prima piedică de care mă loveam. Mă înfuria și gîndul că-mi spunea toate aceste vorbe dăscălit de Mărunțelu. Oare Garelas nu vedea îndărătnicia acestuia de a-și recunoaște greșeala, înfumurarea și intrigile sale, fățărnicia și grosolănia lui ?

N-am reușit să-i răspund, pentru că prin ușa întredeschisă s-a strecurat un om scund și gras, îmbrăcat în haine cenușii : Adam !

Cu pași de felină s-a apropiat de tejghea și a început să-i spună ceva lui Ghiorghis. Acesta nici nu catadixi să-l privească. Adam s-a întors atunci spre noi, așteptînd cel mai mic semn ca să ni se alăture.

— Ce să-ți mai aprind lumina, du-te afară pe stradă, cine o să te vadă la ora asta, i-a spus Ghiorghis.

Adam se făcu că n-aude. Noi tăceam. Se hotărî să-și ia tălpășița.

— Încă un clondiraș, spuse Garelas.

— Nu, trebuie să plecăm, am intervenit.

— E devreme. Mai stai încă puțin, ce, vrei să te-nchizi de-acum în casă ? Nu mai ai altă gustărică pe cinste, ca și lacherda ? îl întrebă pe Ghiorghis.

Acesta și venea spre noi aducînd o farfurie cu cîrnăciori uscați și pipărați, tăiați în feliuțe subțiri. Aduse și rachiul, apoi se aplecă privind spre ușă :

— Fiți cu băgare de seamă ! Un ticălos !

— De la Siguranță ?

— Nu, un codoș.

— Atunci e foarte bine, spuse Garelas și-și întinse picioarele.

— Ține-l departe de noi. Avem de discutat, i-am spus lui Ghiorghis.

— Acum ți-a venit cheful ? întrebă Garelas. Lasă-l să vină, să ne mai distrăm și noi puțin.

— Te rog !

Într-o seară, cînd nu aveam întîlnire și mă plictisisem să mă tot plimb între Astoria și Alaska, am intrat în marele magazin de coloniale Loizidis, ca să iau un sandviș. M-am întîlnit acolo cu Makridis de la Comenduire, și cu un maior, Spiros. Vorbeau despre un individ care le furniza numai muieri coapte și voluminoase. „Uite, de genul ăsta“, spuseră ei arătînd spre Roza, care tocmai intrase să cumpere ceva. Dar foarte curînd acest individ avea să le aducă o bucățică cu totul deosebită, care, după spusele lor, era încă în faza de pregătire. Pe cea mai frumoasă femeie din Ierusalim, pe care o remarcase și Spiros cu cîteva zile în urmă, la Astoria. N-am

dat atunci importanță acestor cuvinte, pentru că eram atent la Roza, mă temeam ca nu cumva să se apropie de mine și să-mi vorbească. Dar, acum, aflînd care erau îndeletnicirile lui Adam, mi-am dat seama cine era femeia despre care vorbeau. Urechile îmi vîjîiau.

— Ai vreo armă la tine ? l-am întrebat încet pe Garelas.

— Da, un pumnal de Damasc.

— Dă-mi-l, Vasilis.

— Crezi c-am înnebunit ? De unde-l cunoști ?

— Îmi trebuie, măi prostule, cînd trec prin locuri pustii... Alaltăieri m-am întors acasă pe jos.

— Nu cumva vrei să-mi spui că ai devenit și fricos ? Spune-mi, îl cunoști ?

— Doar ți-am spus, nu.

Adam intrase din nou și zăbovea acum în fața sacilor cu năut și linte, așezați în apropierea noastră. Lua cîte un bob și-l arunca în gura larg deschisă ; sfîrși prin a se duce din nou lîngă tejghea. Ghiorghis îi umplu un pahar cu vin, pe care Adam îl dădu imediat pe gît, apoi se aplecă și începu să vorbească în șoaptă. Vorbea acum și Garelas, așa încît nu mai înțelegeam nici pe unul, nici pe celălalt.

— Măi, eu te cunosc foarte bine și pe dinăuntru și pe dinafară. Astea să i le spui lui socru-tău, care e din alte vremuri, zise Ghiorghis cu glas tare.

— Zău, singure îmi cer lucrul ăsta. Cînd mă satur de ele, le pasez altora, pe bani. Cu ce sînt eu de vină dacă ele vor așa ? Dacă nu crezi, putem întreba și pe compatrioții noștri de colo.

L-am apucat pe Garelas de braț. Era gata să intre și el în vorbă, dar din strînsoarea mîinii mele și-a dat seama că nu glumesc.

— Să-i lași în pace ! Nu sînt dintre cei care crezi tu, îi zise Ghiorghis.

Adam se străduia să ne vadă chipurile, dar noi ne făceam că nu auzim și ciocneam păhărelele. Am încercat să reluăm discuția despre *Mahitis*, dar în zadar, pentru că atenția ne era concentrată la ceea ce se discuta la tejghea. Ghiorghis ridicase din nou glasul :

— Fugi de-aici, creştine ! Auzi, dumneata, cu biciul ?... Ia o jumătate oca de frînghie de întins rufe — dar nu, că n-o să mi-o plăteşti. Curea însă ai, scoate-o şi trage-i o chelfăneală bună, dacă aşa vrea.

Mi s-a părut că am o iluzie auditivă, mi s-a părut că vorbeau despre Emmy. Dar făceam asociaţii stupide. Din fericire, Emmy se afla acum în grija lui Benny. Din fericire ? Doamne, cît de mult decăzusem ! Parcă n-o văzusem îngenuncheată pe patul Amalitsei, închinîndu-se ca drogată impudicităţii monstruoase a acestei brute ? Era şi asta o iluzie ? Această fiinţă cu suflet poetic ce se scălda în undele viziunilor hölderliene nu-mi mărturisise chiar ea patima ei, nu-mi ceruse ajutorul ? Aşadar, pe cine căutam să induc în eroare cu îndoielile mele ? Eram un laş sau pur şi simplu un realist ? Ce mă gonea, ce mă trăgea afară din dugheana asta şi coşmarul său ? Datoria, gîndul că eu, un soldat, nu trebuie să mă amestec în scandalurile unei vieneze desfrînate, sau vanitatea mea bărbătească, rănită de preferinţa ei pentru Adam ? De ce nu-l chemam la masa noastră ? Cu cîteva vorbe totul s-ar fi lămurit. Mă temeam însă de adevăr. Preferam îndoielile mele himerice. Aşadar, o iubeam atît de mult ? O iubeam, cum ? Pe lîngă dorinţă, pe lîngă capriciile unei epoci frămîntate, ce mă atrăgea, ce aşteptam de la femeia asta ? Să divorţeze de bărbatul ei şi să ne căsătorim ? Nu discutasem niciodată despre asta şi sînt convins că nici nu-i trecuse aşa ceva prin minte. Castele de nisip... Deci o iubeam, în ciuda desfrînării ei ? Sau poate tocmai pentru asta ? Să presupunem că aş fi stat de vorbă cu Adam şi l-aş fi convins să mă ducă în seara asta la ea. Ce s-ar fi întîmplat ? Ne-am fi făcut confesiuni melodramatice, ar fi urmat lamentări şi gesturi tragice sau o orgie, o orgie cumplită, fără de sfîrşit ? La urma urmelor care sînt forţele ce ne guvernează ? Cine poartă răspunderea decăderii noastre ? Cu ce drept îndrăzneam eu să-i controlez pe Garelas sau pe Mărunţelu, cînd nu eram mai bun decît ei ? Cel puţin ei nu permiteau ca amorurile să le devină o frînă în activitate. Mărunţelu îşi stricase toate aranjamentele, ducîndu-mă să locuiesc la Nina, dar pusese mai presus de orice editarea ziarului. Desigur că acum trebuiau să

învingă mii de greutăți ca să se întîlnească. Poate că se întîlneau chiar în nopțile în care eu aveam de lucru cu Garelas. Pentru asta era necesar să știe dinainte cînd aveam noi de lucru. Era necesar ca Nina să nu fie de serviciu, iar Mărunțelu să se afle la Ierusalim și cu bilet de voie pentru noaptea aceea. Poate tocmai ăsta să fie motivul pentru care Garelas mă ținea cu de-a sila în seara asta ? Și ce dacă era ? De ce să nu fac și eu delimitarea asta, de ce să las ca scandalurile lui Emmy să-mi distrugă moralul ? Trebuia să recunosc cinstit și sincer că mai întîi de toate eram preocupat de persoana mea, de instinctele mele, și mai apoi de cauza noastră. Acest lucru începuse din clipa în care îmi delimitasem soarta de a celorlalți. Mă rătăcisem în labirintul subiectivismului. Mă hrăneam, de patru luni, cu fructele lotofagilor care mă țineau departe de luptă. O rătăcire fără rost, pentru că întoarcerea în Grecia era o născocire a vanității mele ce fusese rănită la consfătuirea din iarnă. Acum mi-am îmbrăcat din nou uniforma, m-am întors la ai mei, dar nu era de-ajuns. Trebuia să extirpez din mine, cu fierul roșu, pecetea ademenitoare a Circei. Secretul echilibrului sufletesc al lui Garelas era simplu : fiecare lucru la timpul său. Acum luptam cu fascismul.

Am zis să plecăm, dar între timp au intrat și alți mușterii, și băcanul nu găsea timp să ne facă plata. Nou sosiții erau un popă de-al nostru și doi arabi. S-au salutat cu Adam și au rămas cu toții în picioare, în fața tejghelei. Ghiorghis le-a pus în față pahare și le-a turnat vin. La un moment dat unul dintre arabi veni în dreptul luminii ; l-am recunoscut. Era șoferul care ne transportase la mînăstirea Sfîntului Savva. Dar în ce limbă vorbeau ? Dacă știa grecește, atunci... Știa și secretul arhivei și al dinamitei ? Am ciulit urechile. Rațiunea îmi spunea că dacă și-ar fi dat seama ce transportăm, n-ar fi stat atît de calm în mașină și nici n-ar fi încercat să aprindă țigara. Voiam însă să fiu sigur. Vorbeau cu toții arăbește, inclusiv preotul. Pesemne că împărțeau ceva, pentru că șoferul discuta aprins cu Adam, aplecînd amîndoi capul în spatele celorlalți, ca să se privească. Socoteala se făcea pe degete ; șoferul le apuca

cu mîna cealaltă și trăgea de ele de parcă ar fi vrut să le smulgă. „Spune-i că ești de acord și lasă-l pe seama mea, îl aranjez eu“, spuse preotul în greceşte lui Adam. Am răsuflat ușurat. L-am chemat pe Ghiorghis.

— Niște speculanți. De data asta le vinde zahăr, ne șopti el cînd se aplecă să ia banii de pe masă.

— Să ai grijă, mîine, Ghiorghis...

— Fii pe pace, Vasilis ! Cu bine.

Luna se înălțase acum deasupra ulițelor înguste, luminîndu-le. Am grăbit pasul, adică numai eu, pentru că voiam să mă depărtez de locul acela. Dar Garelas se plînse, mai era încă timp pînă la ultimul autobuz, ce mă apucase ?

— Dacă nu-mi dai pumnalul... am spus eu în glumă.

— Lasă șiretlicurile, Simonidis. De unde-l cunoști ?

— Ți-am spus, nu-l cunosc ! Dar pe un maior Spiros, de la Comandament, îl cunoști ?

— Te referi la Yassemis de la Intendență ?

Totul se lămurea. Femeile și copiii sosiți din Grecia ne trimiteau din lagărul de refugiați, din Raffa, scrisori cutremurătoare despre tratamentul aspru la care erau supuși și afacerile care se făceau. Yassemis era citat nominal într-o afacere de dosire a zahărului și orezului. Cu alte cuvinte, trupul lui Emmy era plătit în produse alimentare și anticipat ? Acesta era spatele frontului cu care noi speram să cîștigăm războiul.

— Bănuiesc că zahărul pentru care se tîrguiau la băcănie este furnizat de Yassemis.

Garelas se opri. Ne aflam iarăși în afara Muristanului, dar acum vedeai, în lumina lunii, oamenii circulînd pe toată lungimea drumului ; era adevărat că aici mișcarea nu se oprea decît odată cu ivirea zorilor.

— Știi că ai dreptate ? Și eu i-am văzut împreună, pe Spiros și pe ticălosul ăsta, cum ai spus că-l cheamă ?

— Eu nu ți-am spus nimic...

— Bine, bine, nu trebuie să te superi. Mai bine că nu-l cunoști. Mai bine stai departe de oameni ca ăștia, Simonidis. Gîndește-te numai la *Mahitis*. Să devină din ce în ce mai bun.

Mai aveam încă multe de discutat despre primul număr al ziarului. Am intrat într-o cafenea arăbească și

am comandat ceai. Radioul transmitea iarăşi lamentările nazale şi stridente ale cîntăreţei, acompaniată însă acum de un cor bărbătesc, care repeta ritmic un singur cuvînt, într-un vacarm de tamburine şi alămuri. Am terminat ţigările şi tot mai aveam de discutat. În sfîrşit, l-am părăsit pe Garelas în mijlocul lui Allenby Street, şi am luat-o la fugă ca să prind ultimul autobuz, care pleca la ora unu.

XVI

TOATE LUCRURILE ERAU AŞEZATE PE O MASĂ lungă. Haină pantalon 2 cămăşi pulover mănuşi cravată şi *Biblia*. Herr Butler lipsesc pantofii 2 flanele de corp 2 izmene 2 perechi de ciorapi un pieptene şi o forfecuţă de unghii. Secretarul roşcat scria. Prin urmare le recunoaşteţi. Desigur sînt cumpărate aici. Cunoaştem acest lucru dar cine le purta. Desigur domnul Kaloiannos i-ai răspuns tu. Dumneavoastră Madame Răpescu ce spuneţi. Nu ştiu nimic. Ce mincinoasă ce mincinoasă nerușinată. Haida-de te faci acum că nu-l cunoşti pe domnul Kaloiannos i-ai spus tu. N-am spus aşa ceva Frau Anna l-am cunoscut şi m-a cunoscut. Şi nu vă amintiţi ce purta a întrebat el. Dar ne-am cunoscut în sensul biblic al cuvîntului şi după cum vă daţi seama hainele constituie mai curînd un amănunt supărător. S-a făcut stacojiu. Miss Butler a strigat el surorii sale duceţi-vă în camera cealaltă o să vă chemăm dacă va fi nevoie.

Şi acum Madame Răpescu vă rog să vă păstraţi umorul pentru împrejurări mai normale. Vă întreb din nou aţi observat ce purta. Mă iertaţi Mister Butler dar vă informez fără umor că nu hainele sînt acelea cărora le acord atenţie la bărbaţi. La femei da. Pot de pildă să vă spun că Miss Butler poartă atît iarna cît şi vara aceleaşi fuste bogat plisate pe şolduri şi că în ciuda modestiei ei evanghelice face acest lucru din cochetărie pen-

tru că viața sedentară de funcționară nesalariată a poliției și abstinența prelungită de la gimnastica orizontală au dezvoltat disproporționat celulita fundului ei. Din stacojiu s-a făcut cărămiziu dar nu și-a pierdut cumpătul pentru că a înțeles jocul ei. I-a spus secretarului să deschidă puțin fereastra dinspre nord era cald. Dar vîntul a îndoit harta lunguiață a Palestinei atîrnată în spatele lui și cît pe-aci s-o arunce pe chelia lui. S-a ridicat și a închis singur fereastra. Într-adevăr i-a spus el n-am mai întîlnit în cariera mea asemenea dispreț față de autorități și să fiți sigură că voi raporta. Mă provocați Madame Răpescu ca să-mi ies din sărite. Nu vreau deloc să presupun vă aduc numai la cunoștință că legea este severă față de cei ce ascund oameni suspecți sau îi ajută să se ascundă. Un altul în locul meu v-ar fi spus că nu mai are nevoie de dumneavoastră și ar fi ordonat să fiți urmărită. Dar vă cunosc mai bine decît atît. De aceea vom avea plăcerea să vă avem în mijlocul nostru pînă la terminarea anchetei preliminare. Ea îi scoase în batjocură limba își puse picior peste picior și-și deschise tabachera de argint. Secretarul se repezi și-i dădu un foc.

Acum Frau Feldmann fiți atentă la ce o să vă întreb și să-mi răspundeți cu precizie. De ce credeți că și-a ascuns hainele în spălătoria bătrînului pe care-l cunoașteți. Le-ați găsit acolo ai întrebat tu. Le-am găsit acolo împachetate în hîrtia asta gudronată. Să vă spun Herr Butler totul este o neînțelegere. Credem că știm ceva și totuși cu toții greșim față de toți. Tot e bine cînd cineva poate spune că știe ce este el însuși. Eu de pildă cred de multe ori că sînt stăpîna unei mici pensiuni ba chiar a unei pensiuni rău-famate de atunci de cînd am găzduit să nu mai pomenim acum care persoană. Uit că sînt Anna Rosenthal care se trage din renumiții fabricanți de textile din Köln pe care împrejurări internaționale vitrege au adus-o în această țară guvernată de către Marea Britanie vremelnic. Cuvîntul vremelnic l-ai zis pentru tine dar el l-a înțeles strîmb și s-a încruntat la față. Lăsați politica în pace Frau Feldmann nu știam că vă ocupați și cu așa ceva și la urma urmelor ar trebui să fiți mai recunoscătoare față de bieții tineri care-și varsă sîngele

ca să vă apere. M-am exprimat prost Herr Butler îmi e cu totul indiferent cine guvernează o țară locuitorii căreia au pretenția să alergi după ei ca să le verși țucalu dimineața sau să tragi apa la closet după ce și-au terminat treaba. Secretarul și cu Răpeasca se hlizeau unul la altul și chicoteau. El însă a bătut cu pumnul supărat. Ce i-a apucat pe toți astăzi. Asta nu mai e anchetă ci farsă. N-o mai întrerupeți a spus Răpeasca cu un aer serios pentru că o faceți să-și piardă firul ideilor. Ai vrut să spui că n-ai angajat-o ca avocat dar Herr Butler te-a rugat să continui și ai preferat s-o tratezi cu dispreț. Și ai vorbit de Eric despre care toți spuneau ce bun băiat era și din ce familie bună dar el perfidul. Și ai vorbit de Feldmann soțul necredincios un geniu al arhitecturii care a murit în brațele metresei sale și ți-a păpat toate imobilele de pe cele două străzi principale ale Kölnului pe lîngă partea ta de fabrică. Și cît p-aci să te podidească lacrimile dar te-ai reținut și ai vorbit de Salomon un exemplu de onestitate care a vîndut lui von Ribbentrop pentru treizeci de arginți așa cum spun golimii secretul investițiilor lui papă în industria șampaniei. Și ai vorbit de un profesor un mare cuceritor care era pederast. Și ai vorbit de o doamnă culmea gingășiei și a eleganței care era mai bine să nu pomenim ce. Și ai vorbit de o domnișoară care făcea un scandal nemaipomenit cînd o atingea un bărbat dar ea furniza fetițe de pension directorului de la Spinney. Și ai vorbit de Isaac Benlassin care s-a jurat c-o să-și pună capăt zilelor dacă-i moare nevasta și în seara înmormîntării l-ai prins tăvălindu-se în grădină mai bine să nu spunem cu cine. Și ai vorbit de Roza Hliaska care pune mereu întrebări despre Cristos și despre *Evanghelie* unei persoane dragi și îndată ce aceasta se îndepărtează strigă în gura mare că am fost înșelați de toți și de Dumnezeu și de Profeți și de Rabini. Și ai început să-i vorbești de Lady Nancy. Scuzați-mă Frau Feldmann cînd v-am cerut să răspundeți cu precizie am omis să adaug și pe scurt. Ați uitat pe Frau Bobretzberg a spus Răpeasca. Dar tu ai ignorat-o iar. Mai scurt mai scurt a spus el. Să revenim la domnul Kaloiannos ai spus tu și secretarul

roșcat a început să scrie iarăși. Așa cum m-am înșelat cu ceilalți m-am înșelat și cu el. Nu lucra la Radio. Dar și profesorul Richards s-a înșelat. A spus odată că nu era dezertor. Dar dacă nu era dezertor atunci de ce se ferea de ofițerul care lua lecții de la Fräulein Boehm. Cînd s-a întîmplat asta Frau Feldmann. Și ți-ai dat seama că ai făcut o gafă și ai spus nu-mi amintesc. Să vină Miss Butler a spus el secretarului. Și Miss Pamela a spus că aceasta s-a întîmplat în luna martie filfizonul a luat patru lecții și nu le-a plătit. Așadar din martie și dumneavoastră îmi spuneați mai deunăzi că a venit la pensiune în iunie și că timpul a fost atît de scurt încît n-ați avut vreme să-l declarați. Mai treceți cu vederea unele lucruri Mister Butler a spus Răpeasca mintea femeii nu se pricepe niciodată la date. Să nu vă referiți la mine a remarcat sora lui dealtfel pot să v-aduc caietul în care notez totul. Le mai și notează a spus Răpeasca ați putea cu acest prilej să-mi spuneți cînd l-am cunoscut pe acest om pentru că am pierdut socoteala cred că înțelegeți ce vreau să spun. Gura a răcnit el ce soi de oameni nerușinați. Ce neam insensibil a răspuns ea imediat. Vai Anna ai crezut c-o să se ia la bătaie dar cine știe cu ce-l are ea la mînă și a iertat-o.

Ce concluzii trageți Frau Feldmann în cazul de față. Trag concluzia că și-a lepădat hainele civile și a îmbrăcat din nou pe cele militare. Observație justă numai că autoritățile grecești ne informează că în evidența lor nu există nimeni cu acest nume. Vedeți acum ce ne-ați făcut cu dezordinea și indisciplina voastră. Tu tăceai. Dar ia spuneți-mi ce poate fi în zilele noastre cineva care se ascunde dă nume fals și-și schimbă hainele ca să i se piardă urma în anonimatul uniformei militare. Ai spus spion. V-ați dat singură seama a spus el. Prostii l-a întrerupt Răpeasca. Cîtă zarvă și scandal pentru un speculant care s-a sinucis. Dar cine s-a sinucis ai întrebat tu. Nu s-a sinucis i-a răspuns el. Dar cine s-a sinucis ai întrebat tu din nou. Un localnic pe nume Adam a spus secretarul roșcat. Medicul legist a telefonat că nu i-a găsit apă în plămîni după spusele lui a fost sugrumat și apoi aruncat în bazin. Medicul dumneavoastră legist

a descoperit Mister Butler că Rașela Benlassin a murit de meningită. Madame Răpescu de ce amestecați chestiunile. Medicul legist avea dreptate ai spus tu. Dacă avea dreptate merită spînzurătoarea pentru că trebuia să ordoneze dezinfectarea casei dar ce s-ar fi întîmplat atunci cu canapeaua albastră a lui Manet. Canapeaua nu este a lui Manet ai spus tu. De ce amestecați lucrurile a spus el. Dumneavoastră le amestecați Mister Butler e idiot să credeți că ucigașul bineînțeles dacă există unul și-a lăsat cartea sa de vizită la locul crimei. Ce carte de vizită ai întrebat tu. Hainele sale a spus secretarul roșcat. Dar în ce bazin a fost găsit ăsta cum ați spus că-l cheamă. În bazinul casei sale adică a bătrînului pe care-l cunoașteți. *Astronomische* ți-a scăpat din gură. Închipuiri a spus ea. Firește dumneavoastră Madame Răpescu trebuie să apărați pe tatăl copilului dumneavoastră. Scuzați-mă Mister Butler eu n-am afirmat că sînt însărcinată am spus numai că mi se pare dar dumneavoastră vă înfuriați pentru că n-ați reușit nici măcar să mi se pară. Miss Butler nu v-a cerut nimeni să stați aici a răcnit el din nou către soră-sa.

Acum Frau Feldmann ca să terminăm cu afacerea asta blestemată sînteți mereu gata să repetați că bătrînul de care e vorba cunoaște pe proprietarul acestor haine. Desigur ai spus tu. Spuneți să fie adus bătrînul pe care ni l-au trimis din Jaffa ordonă el secretarului. Și a fost adus și era în cătușe. Este acesta omul Frau Feldmann. Da el e Herr Butler. Doamna de-aici afirmă că te-a văzut vorbind în casa ei cu cel pe care-l căutăm. Vorbiți-i în altă limbă Herr Butler nu înțelege araba. Dar bătrînul a răspuns o cunosc pe doamna din vedere sîntem vecini dar în casa ei n-am călcat niciodată. Aha zise Răpeasca care nu înțelegea o iotă dar se bucura că bătrînul vorbea araba. Scuzați-mă i-am spus eu era miercuri șaptesprezece iunie îmi amintesc bine pentru că domnul Kaloiannos trebuia să-mi fi dat chiria cu trei zile în urmă și mi-a plătit-o îndată ce ați plecat. Un element important l-ați notat zise Herr Butler secretarului. Ce e important întrebă Răpeasca care nu înțelegea nimic. E important faptul că bătrînul i-a dat bani ca să-i

facă de petrecanie ginerelui său avem acum dovada. Ați spus așa ceva te-a întrebat ea. Să nu-i răspundeți Frau Feldmann a spus el. Și bătrînul era trist și tăcea.

Și a intrat sora lui fără s-o cheme și i-a șoptit ceva la ureche. Să intre i-a spus el. Și a intrat Roza îmbrăcată în rochia de sărbătoare și cu ruj pe buze și ținea în mînă un buchet cu trandafiri roz. I le-a oferit bătrînului. Și bătrînul a îngînat dar unde le-ați găsit. Și Roza a spus da le-am rupt din grădina dumneavoastră am trecut pe-acolo ca să văd ce se petrece. Și Herr Butler a întrebat-o cum de-a aflat ziarele primiseră ordin să nu scrie nimic. Dar eu nu știu carte și-apoi ziarele nu scriu decît minciuni și scorneli ne-a spus lăptarul. Și tu ai zis curios lăptarul nu mi-a spus nimic. Nu-i deloc curios Frau Anna cu ifosele dumneavoastră îi faceți pe toți să amuțească chiar și privighetoarea din cartierul german a amuțit din cauza dumneavoastră. Ce să-i spui acestei spălătorese ai ignorat-o. Și Herr Butler i-a spus lăsați acuma certurile v-am adus aici ca să-mi spuneți cine purta aceste haine. Și Roza s-a apropiat de ele și le-a ridicat spre lumină. S-a întors spre tine și te-a privit o clipă și era galbenă la față. Nu nu știu a spus ea. Nu recunoașteți hainele pe care le purta domnul Kaloiannos i-ai spus tu. Drept să vă spun Frau Anna doar le-am privit nu le-am mirosit. Și dacă vreți să știți Stein din Jaffa Road vinde cu duzina din astea. În privința cămășilor cum vreți să știu de vreme ce nu sînt eu aceea care le spălam și le cîrpeam. Și nici eu i-ai spus tu. Atunci de ce stăm și ne certăm ți-a spus ea. Parcă motivul certei noastre era cine le spăla cățeaua. Și cravata îi zice secretarul roșcat. Nu punea cravată îi spune ea. Cum nu punea ai spus tu ieșea întotdeauna pus la punct. Dar pe mine nu m-a dus niciodată la cinematograf îl vedeam mereu în cămașă cu mînăci scurte. Nici pe mine nu m-a dus la cinematograf. Atunci de ce stăm și ne certăm ți-a spus ea. Scîrnăvia. Ce le-a apucat astăzi asta nu mai e anchetă a spus Herr Butler. Și bătrînul ce spune despre haine a întrebat Roza. Nu știe nimic spune că poate le-a ascuns mortul i-a răspuns secretarul. Tăcere urlă Herr Butler. De ce i-ați pus cătușe nu-i re-

glementar a spus Răpeasca. Tăcere a urlat din nou. Dar după puțin a pus de i le-a scos. Vă mulțumesc doamnă văd că mai există respect față de părul alb i-a spus bătrînul într-o franțuzească corectă. Herr Butler s-a înfuriat și pe drept cuvînt. În viața mea n-am mai întîlnit oameni mai cîrcotași decît voi grecii. Dar bătrînul n-a înțeles englezește. Nu-i o chestiune de vîrstă domnule ci un drept al dumneavoastră pe care autoritățile nu l-au respectat. Tăcere a urlat din nou. Și de vreme ce v-ați asumat rolul de avocat trebuie să știți că clientul dumneavoastră a semnat un proces-verbal care ne dă dreptul să-l ținem în cătușe atît cît dorim. Citiți-l doamnei. Și secretarul l-a citit. Bătrînul recunoștea că avea unele diferende în privința moștenirii cu ginerele său și că l-a amenințat că-i taie gîtul cu cuțitul. Citiți-le și pe celelalte spuse apoi bătrînul în englezește. Nu există altele răspunse secretarul. Cum nu există eu îmi amintesc că v-am informat despre armeancă și soțul ei. Nu există spuse Herr Butler și dacă vă referiți la Aram Kirkorian aflați că el nici nu s-a mișcat din Haifa. Nici eu din Haifa spuse bătrînul. Cunoaștem trucul cu alibiul crima a fost comisă printr-un mandatar avem dealtfel toate datele.

Și, atunci s-a ridicat Roza spumegînd de furie. Ce tot stați și vorbiți de crimă cîinele ăsta s-a sinucis. Și Miss Pamela s-a dus repede lîngă ea și-i tot șoptea ceva și se străduia s-o facă să se așeze. Dar Roza nu auzea nimic. A dat-o brutal la o parte s-a postat în mijlocul camerei și dădea întruna din mîini. Am spus un cîine pe care l-a găsit o moarte de cîine. Susțineți că nu s-a sinucis și a fost omorît. Unde-i acela care a izbăvit omenirea de o asemenea scîrnăvie să îngenunchez în fața lui și să-i sărut mînușițele. De ce-l tot chinuiți pe bătrîn și de ce vă străduiți să amestecați în murdăria asta pe un tînăr curajos și nobil. Să trăiești Roza sărutați-aș gura a spus Răpeasca. Tăcere răcni răcnitorul. N-ai mai putut răbda mai încet le-ai spus tu pentru că o să-l scoateți mai nevinovat și decît o porumbiță. Tocmai dumneavoastră vorbiți Frau Anna nu vă amintiți cum stăteați toată noaptea trează și-l așteptați ca să auziți o

bună dimineața de la el. Nu-i treaba voastră la ce oră mă culc Frau Hliaska și dacă ați fi avut și dumneavoastră puțină grijă casa noastră n-ar fi ajuns în halul în care a ajuns astăzi. Ce vreți să spuneți a întrebat ea. Vreau să spun tocmai ceea ce ați înțeles sau credeți că nu știu cine a împins o oarecare persoană în brațele lui Isaac și o altă persoană în brațele domnului Kaloiannos. Ce importanță au lucrurile astea să ne grăbim vă rog. Iertați-mă Herr Butler dar n-am putut suporta ca să se facă în fața mea elogiul unui ipocrit și ingrat. Tu cățea ce ești trimiți un om la spînzurătoare pentru că nu i-ai fost pe plac zise Roza. Dar vorbea în idiș și n-a înțeles-o nimeni decît poate secretarul roșcat pentru că te-a privit și aștepta să vadă ce-o să răspunzi. Și atunci a sunat telefonul și secretarul a ridicat receptorul și i-a spus sergentul Winter dorește să vă vorbească. Și l-a luat și tot spunea da da nu mai spuneți și de necrezut și ah și hmm și vă aud foarte bine și ce-mi spuneți. Și-a ridicat ochii să vadă dacă era ascultat. Bine i-a zis dacă sînteți sigur că omul vostru lipsea pentru că era în misiune atunci nu există nici un motiv să-l amestecăm în această afacere murdară. Vă mulțumesc bună ziua. Madame Răpescu cînd veți pleca amintiți-mi să vă istorisesc ceva hazliu. Liniște. Și-a luat creionul s-a ridicat și a început să se plimbe prin cameră. Dar Roza plantată mereu în mijlocul ei îl împiedica. Luați loc spuse el de ce să vă obosiți. S-a apropiat de bătrîn. L-a întrebat din ce trăia victima. Dumneavoastră trebuie să știți făcea niște afaceri la Haifa dar mai mult nu ne spunea nouă. Să vă spun eu ce afaceri făcea se repezi Roza. Era traficant de carne vie și speculant o întrerupse Răpeasca. Dumneavoastră să răspundeți cînd veți fi întrebată i-au spus ceilalți. Speculant poate dar traficant de carne vie niciodată zise bătrînul. Nu-l cunoașteți bine zise Hliaska întrebați-mă pe mine avea două case de toleranță la Haifa pentru marinari alta la Gaza și încă una aici și pe doamna Kirkorian de care ați pomenit o ține într-o casă arăbească din Suk-el-Haudjat și-a trimite ofițeri greci. De unde știți toate astea o întrebă bătrînul. Sînt spălătoreasă domnule intru în tot felul de case și văd și aud multe. Herr Butler o privi pe soră-sa și aceasta

îi făcu semn cu capul că era la curent cu toate acestea. Așadar nu mai am nevoie de dumneavoastră îi spuse el Rozei puteți pleca și salutări lui Frau Bobretzberg dacă o vedeți. O văd în fiece zi spuse Roza. Salută pe bătrîn și pe Răpeasca strîngîndu-le mîna și plecă cu Miss Pamela.

Herr Butler se opri în fața secretarului. Pregătiți un mandat de arestare pentru a fi transmis Comenduirii grecești. Pseudonim Manos Kaloiannos sau Manolis sau Emmanuil sau Kaloiannos. Semnalmentele și restul ți le va da Frau Feldmann. Foarte probabil poartă uniforma armatei grecești etc. Este căutat pentru uciderea unui cunoscut speculant și proxenet al Comunității grecești din Ierusalim. Mobil probabil rivalitate sau răzbunare sau diferende de ordin financiar și etc. etc.

Se apropie apoi de bătrîn. Unde e bătrîna îl întrebă el. La Jaffa îi răspunse acesta. S-o aduceți aici o să vă las liber dar vreau să rămîneți la Ierusalim. Mai întîi o să spoiesc casa o să chem și un preot să facă sfeștanie și apoi voi telefona cumnatului meu s-o aducă. În regulă văd c-ați înțeles că nu trebuie să plecați din oraș. Nu voi pleca nici de-acasă. E firesc de vreme ce așteptați pe cutărică să vină să-și ia hainele. Nu cunosc nici un cutărică v-am spus. Bine bine să fiți numai cu ochii-n patru pentru că dacă vă prindem împreună sînteți pierdut și dumneavoastră. N-o să ne prindeți de vreme ce nu există. Bine bine ați mai spus lucrul acesta. Puteți pleca. Cel mai cîștigat sînteți dumneavoastră. V-a rămas casa.

Bătrînul îl privea trist și dădea din cap. Apoi s-a apropiat de tine și ți-a strîns mîna. Apoi i-a strîns mîna Răpeascăi. Ea i-a luat-o și i-a sărutat-o. Și i-au podidit lacrimile dar numai ei știau de ce.

Și după ce secretarul roșcat ți-a luat depoziția ai ieșit pe stradă și era amiază și dincolo de Pasajul Băncii Barclay mișunînd de oameni și de mașini Jaffa Road se întindea ca o linie dreaptă sub arșița soarelui. Din cînd în cînd bătea un vînt capricios și sus deasupra Porții se vedeau nori călători. Reverberația soarelui pe caldarîm te-a izbit ca un perete proaspăt văruit. Și umbrele porumbeilor ce se roteau sus în văzduh se profilau

și se reprofilau pe stradă și pe ziduri. Și vîntul se străduia să-ți smulgă din mîini umbrela pe care ți-o trimisese Sam. Și tu o tot învîrteai ținînd-o de mînerul ei de os dar nimeni nu ți-a dat nici o atenție. Nimeni nu ți-a spus vai ce elegantă sînteți astăzi. Nici măcar guraliva aia căreia nu-i scapă nimic. Erai elegantă de mică dar fără folos. Toate trec și tinerețea și frumusețea și bogăția. Viața trece și se irosește din greșeală în greșeală. Făgăduințe și jurăminte. Strălucesc în înălțimi și numai o umbră a aripii lor atinge murdăria străzii. Nimeni dar nimeni nu și-a făcut datoria. De ce atunci să acoperi un mincinos și un ingrat. Răpeasca și Roza au motive. Au obținut sau așteaptă să obțină ceva. Ție însă nu ți-a spus nici măcar la revedere cînd a plecat. Atunci de ce să te pui rău cu Legea. Nu aștepți nimic. N-a ucis. Și atunci. Și-o fi ascuns hainele în spălătorie încă din noaptea cînd te-a părăsit. Și atunci. N-ai spus lucrul acesta. Dacă nu te-a întrebat nimeni. Ai răspuns la întrebările ce ți s-au pus. Adevărul fără patimă și teamă. Te-ai răzbunat pe el. Deloc. Singur s-a pedepsit. Tîrfele or să zică că tu l-ai nenorocit. N-au decît. Cine te-a înțeles vreodată. Anna tu care faci să amuțească chiar și privighetorile.

XVII

EMMY PUTEA SĂ PARIEZE CĂ NU MAI ARE TEMperatură ; își simțea răsuflarea ușoară și răcoroasă pe perna de puf. Vîjîitul acela ciudat care-i umpluse pînă mai ieri urechile se cristaliza astăzi în zgomotele clare ale orelor de dimineață. Sapa cobora ritmic în pămîntul gras amestecat cu prundiș, în spatele ferestrei zăbrelite a iatacului, răspîndind un sentiment nedefinit de acțiune și eficiență. Auzi cum bătrînul grădinar se oprește din lucru, își aprinde o țigară și tușește. O tuse răgușită și satisfăcută de om ce suferă de bronșită. Pantofii lui butucănoși tîrșîiră pe alee ; pleca. Un zgomot metalic veni de un-

deva, de departe. Parcă cineva lovea cu ciocanul într-un tub. Pesemne că acolo se afla conducta principală. Apoi, în șanțulețul proaspăt săpat se auzi susurul apei ce curgea de-a lungul zidului iatacului. Voi să dea la o parte părul ce-i acoperea urechea, dar un junghi în spate îi schimbă firul gîndurilor. Cît timp trecuse din dimineața aceea cînd, la fel ca și acum, cu nasul înfundat în cearșafuri, auzise un glas, plin de promisiuni, murmurul unei fericiri accesibile acolo, în jurul ei ? Trecuseră ani sau zile ? Dar, atunci cînd vine, fericirea nu seamănă niciodată cu promisiunile. Întotdeauna e altceva, ceva ce se schimbă mereu. Ceva care te schimbă și te maturizează și pe tine. Ca și nenorocirea, așadar ? Dar fericire și nenorocire, voluptate și durere, frumos și urît, nu sînt oare același lucru, cele două fațete ale aceleiași medalii ?

Fără să se mai gîndească, își îndoi brusc piciorul și-și atinse coapsa. Nici vorbă, se simțea mult mai bine. Acum se putea scula sau culca pe spate cu ușurință. Desigur că alifia Rozei făcuse minuni. Adevărat, ce de leacuri cunosc femeile astea de la țară ! Alifia mirosea a pește și păta orice atingea, dar uite avea un efect miraculos. Se va ridica dintr-o dată. O s-o doară, sigur. Dar și durerea este dulce. Cît era oare ceasul, de i se făcuse atît de foame ? Își dădu deodată seama că ceea ce îi lipsise cel mai mult era faptul că dormise singură. Să-l fi împiedicat oare Roza să intre ? Dar îi interzisese să se mai amestece. Să fi bătut el oare la ușă și ea să nu fi auzit pentru că o furase somnul ? Nu, nu era cu putință. Îl așteptase cu sufletul la gură toată noaptea. Să nu vină, să nu vină, se ruga ea, n-o să mai rezist, dar trupul ei pîndea orice zgomot. Și totuși n-a venit. Îi interzisese categoric Rozei să se mai amestece. Îi poruncise numai să-i spună lui Benny că nu se simte bine, ca să n-o mai plictisească și el cu întrebările.

Își dădu cu grijă picioarele jos din pat, se lăsă să alunece pe burtă și cînd atinse podeaua se ridică dintr-o dată în picioare. Scoase un țipăt, dar durerea era suportabilă. Se duse în fața oglinzii celei mari. Din fericire, pielea nu crăpase nicăieri. Dungi late porneau în jos, pe spate, și se încrucișau și se împleteau ca niște linii neregulate trase cu creionul roșu de o mînă nervoasă. Cîte

ceasuri trecuseră oare de-atunci ? Treizeci sau patruzeci, dar pielea nu se infectase. Să facă repede o baie, să-și curețe alifia de pe ea și pe urmă să mănînce. Țigara pe care o aprinsese între timp îi produse amețeală. Se duse în iatac și se așeză pe pat, dar junghiul, ca un cuțit încins, îi aduse lacrimi în ochi. Mai bine că n-a venit, își zise Emmy. Aș fi murit.

Își căută îndelung papucii și cînd îi găsi se întrebă de ce nu i-a văzut mai repede de vreme ce se aflau în fața ei. Ce-i drept, nu-și căutase papucii. Atenția îi fusese concentrată asupra unduirilor trupului și voluptății ce-o resimțea din aceste mișcări lascive. Grădinarul tușea iar. Dacă și-ar fi lipit ochiul de cafas, oare ar fi putut s-o vadă ? Adevărat, la ce vîrstă își pierd oare definitiv bărbații virilitatea ? Bărbații Ierusalimului, firește. În fiece zi, și cîte puțin, sau dintr-o dată se vestejește carnea în care bătea o inimioară caldă și aspră ? Ce straşnic ar fi să-i spună așa, într-o doară : „Hasan" ; să-i spună așa, simplu, în odaia ei puțin luminată : „Hasan" ; și cînd ar fi fost sigură că și-a lipit ochii de cafasul meșteșugit cu artă să-l cheme cu un gest lent și delicat al mîinii, ca să nu-l sperie.

Își puse papucii și silindu-și trupul să meargă legănat, intră în bucătărie. Dar sub pretextul că această casă veche atrăgea gîndacii, Roza strîngea în fiecare dupăamiază toate resturile de pîine și de mîncare. Găsi numai conserve, băuturi și cafea și zahăr în două borcane. Voi să aprindă primusul, dar acesta n-avea benzină. Goli sertarul, în care se păstrau tacîmurile, pe marmura spălătorului de vase, dar deschizătorul de conserve nu se afla acolo. Luă atunci sticla de whisky și, lăsîndu-se pe spate, o duse la gură și bău.

Îi era foame. Se vedea silită să ceară ajutorul grădinarului, dar nu așa goală, trebuia să pună ceva pe ea. Se duse din nou în iatac și se opri în fața oglinzii. Whiskyul își făcea efectul. Un abur aromat îi ardea măruntaiele și-o amețea. Emmy, ai decăzut. Da, dar îmi place. Grozav. Să devin o femeie de nimic, cea mai ieftină Marie Magdalenă din Iudeea. Desigur, în fața lui Nancy sau a celorlalte femei care au spiritul ei de înțelegere îmi voi coborî privirea în pămînt, mă voi simți tare decăzută și

umilă. Dar în sinea mea voi spune că nici una din ele n-a cunoscut ce înseamnă cu adevărat „să te dăruiești". În sfîrșit, să aparții cuiva în mod absolut, să fii proprietatea lui, gata să faci orice, și ascultătoare ca și sufletul omenesc în fața Domnului. Hans știa, numai el. Dar era laș. A preferat să-și pună în siguranță persoana decît să riște mîntuirea sufletului său.

Ceasul ei arăta ora unu și jumătate cînd se auziră bătăi la ușă și deschise ca să intre Roza. Boită și împopoțonată, dar morocănoasă, aceasta merse direct în bucătărie ținînd în mînă coșul cu alimente. Emmy se duse după ea.

— Să-ți pregătesc micul dejun sau prînzești ?

— Dar ce s-a întîmplat cu dumneavoastră astăzi ?

— Am fost la o nuntă.

— Așa gîndeam și eu. Nu m-ați întrebat dacă am temperatură, dacă mă doare ceva.

— De ce să mai întreb dacă am ochi să văd. Mai bine să-ți bagi mințile-n cap.

O tutuia iarăși ca și în ziua în care o bătuse. Îi era în fire să uite de bunele maniere cînd avea ceva pe suflet.

— Am încercat să aprind primusul dar n-avem benzină. Nici lapte, nici pesmeți. Mi-e foame. Dar dacă mănînc și apoi fac baie o să mi se facă rău. Pregătiți-mi mai bine o cafea cu lapte.

— Păi asta și fac. Și azi fără baie.

— De ce, vă grăbiți să plecați ?

— Nici mîine nu trebuie să te speli, pentru ca alifia să-și facă efectul. Altminteri vei rămîne însemnată precum caii din armată.

— N-o să mă spăl ? Și-atunci, dragă Roza, cum am să fac dragoste ? Put a pește !

— O să faci, n-ai grijă, ca și ieri.

Expresia ei morocănoasă nu permitea să-ți dai seama dacă vorbește serios. În orice caz, nu părea să fi aflat că Adam lipsise în noaptea aceea. Din cochetărie, Emmy o lăsă să creadă așa.

— Ce v-a spus Benny ?

— Nu l-am văzut, a plecat iar. A trimis vorbă cu Andreanu că va lipsi cîteva zile.

Emmy începu să rîdă, săltîndu-și ostentativ sînii. Luă o felie de pîine prăjită, unsă cu unt, presără zahăr pe ea și începu s-o ronțăie.

— Te aranjează de minune, nu-i așa ? zise Roza cu răutate.

— Mă aranjează ? Asta e o fugă în derută !

Slujnica făcu un gest pe care nu-l duse pînă la capăt. Mîna îi era mînjită cu unt. Dar după puțin începu să frece cu dosul ei grumazul lui Emmy, de parcă ar fi mîngîiat un cățel.

— Hai, du-te de te culcă pe burtă și-o să-ți aduc laptele. O să te ung din nou cu alifie și o să stai așa cuminte, ca să pot pregăti masa. Am găsit cotlete de porc, așa cum îți place ție. O să-l chem pe Hasan să pregătească cărbunii și o să le frig de-o să-ți lingi degetele ! Hai, du-te acum ca o fetiță cuminte...

Și o sărută pentru prima dată. Un sărut dat în fugă, pe păr, de parcă i l-ar fi furat.

Cînd îi aduse tava de aramă și o așeză pe măsuță, nu mai era în hainele ei bune, ci rămăsese doar în cămașă. Se așeză jos, alături de pat, și-i dădea lui Emmy cînd ceașca, cînd farfuria cu pîine prăjită, urmărind-o cum mestecă și înghite. După aceea se duse și-și aduse țigările din bucătărie, pentru că cele parfumate îi făceau rău. Fumară împreună. Apoi duse tava în bucătărie și luă borcanul cu alifie.

Încă astăzi și mîine, și am scăpat și de beleaua asta.

— E o alifie miraculoasă, zise Emmy cu nasul în pernă.

— O am de la soacră-mea. Nu de acum, ci de cînd avea mintea întreagă. Tot așa mă freca și ea săraca, dar n-a zis niciodată să-l certe pe băiatul ei.

— Vă bătea ?

— Și încă cum ! Și să zici că eram una din dezmățatele alea sau că era el gelos ? Îi venea așa, din senin. Ne luam la hartă și apoi mă cotonogea. Sărăcia aduce întotdeauna și neînțelegere...

— Și dumneavoastră ce făceați ?

— Îi mai cîrpeam și eu cîte una, dar cum s-o scot la cale cu ditamai omul care era în stare să ridice o piele

întreagă de bou și s-o scuture de sare ca și cum și-ar fi scuturat șervetul de firimituri...

— Vreau să spun : vă plăcea că vă bătea ?

— Îmi venea să mor de rușine. Ție ți-a plăcut ?

— Dar Hans n-a ridicat niciodată mîna să mă bată.

— Nu vorbesc de bărbatul tău, ci de semnele astea.

— Nu-i același lucru.

— Cum adică ?

Nici un răspuns.

Roza se opri. Emmy își ridică capul de pe pernă și o privi. Rămăsese înmărmurită, cu o expresie de oroare pe față.

— Pe drumul pe care ai apucat-o o s-ajungi...

— Roza !

Dar femeia plecă, ștergîndu-și mîinile cu o bucată de vată. Trecu puțin timp.

— Roza, m-am încălzit, vreau să mă-ntorc, strigă Emmy.

— Să nu te-ntorci, îi răspunse Roza din bucătărie. Cînd va pleca omul poți să te scoli și să umbli puțin.

— Care om ?

— Grădinarul.

— Dați-mi o cămașă de noapte.

— După ce pleacă omul.

Dar Emmy nu îndrăzni să se ridice. Mai tîrziu o izbi mirosul îmbietor al cotletelor care se frigeau pe cărbuni. Hasan fugea acum după o găină pe care voia s-o prindă. Găina cotcodăcea sfidător și, cînd era gata s-o înhațe, scotea niște strigăte de parcă i se tăia gîtul. Bătrînul o chema pe limba lui, cu glas liniștit, melodios. Oare găinile nu făceau ouă ? Le șterpelea Hasan sau le lua Roza pentru copiii ei ? Era un semn de întrebare, dar n-avea de gînd s-o controleze, așa cum nu-i cerea niciodată socoteala pentru cumpărături. Alunecă din nou pe burtă, jos, din pat, ca să simtă mai bine răcoarea dalelor de pe podea ; se duse în bucătărie. Roza își ștergea ochii roșii cu marginea cămășii.

— De ce plîngeți ?

— De ce să plîng, că doar nu mi s-au înecat corăbiile ? Mi-au lăcrămat ochii din cauza fumului scos de cărbuni.

Emmy o luă de gît cu brațul și o sărută la rădăcina nasului, acolo unde se îmbinau sprîncenele ei mînioase : „Numai pe Roza o am, ce m-aș fi făcut eu fără ea..."

Slujnica scoase un horcăit ca un fel de lătrat și, dîndu-și la o parte stăpîna, își ascunse fața în cămașă. Plîngea cu tot aleanul.

— Ce-ați pățit, Roza ? V-am jignit ? Doamne, nu v-am văzut niciodată în halul ăsta ! S-a întîmplat ceva și nu-mi spuneți și mie ?

— Nu te gîndi la rău, zise Roza ștergîndu-și fața energic, cu cămașa, de parcă ar fi spălat geamuri cu o cîrpă. De cîteva zile mă apasă ceva pe suflet și acum buba s-a spart. Mă apucă cîteodată năduful, așa, din senin. Cînd eram mai tînără îmi înecam aleanul în votcă. Dă-mi necazuri cu duiumul, le duc în spinare, dar cînd văd pe alții cum suferă din cauza cruzimii oamenilor, nu mai pot rezista...

— Ce-ați mai văzut ?

— Și ce nu poți vedea. Puțin lucru e că atîta omenire moare în fiece zi ? Ați văzut vreodată cum sînt duși viteii la abator ? Cum adulmecă moartea și jelesc și unii dintre ei se desprind din turmă și aleargă orbește, iar alții lasă capul în jos și merg vărsînd lacrimi amare ? Dar cel mai groaznic e să-i vezi în oraș, cînd sînt transportați în căruțe sau în camioane, înainte de se luminează. Adulmecă aerul, văd primele autobuze ale zilei, clădirile întunecoase, oamenii care se duc la treabă pe bicicletă și desigur că-și spun atunci : altă lume, alte mirosuri. Se tem, dar nu știu încă de ce. Tot așa și bieții noștri băieți, îi vezi cum sînt duși repede cu trenurile, îmbrăcați în kaki, numai că ei cîntă, nu i-a cuprins încă teama.

— Manos ! Ce-mi ascundeți, Roza ?

— Liniștește-te, am vorbit așa, gîndindu-mă la toți oamenii. Tu stai încuiată în pălățelul tău și nu te gîndești că puțin mai departe oamenii mor cu miile în fiecare clipă, în Polonia, în Rusia, în Anglia, pretutindeni...

— Pentru ei plîngeți acum ?

— Pentru ei și pentru mine și pentru cei doi orfani ai mei și pentru tine, pentru că bărbatul tău te-a părăsit și tu ai apucat-o pe calea cea rea...

— Hans nu m-a părăsit, zise Emmy tăios.

— Dar atunci unde e? Te-a vîndut americanului ăstuia nătîng și nu-i mai pasă de tine!

— Roza!

— Ce fel de bărbat e ăsta care închide ochii? De ce nu vine să te aducă pe calea cea dreaptă înainte de-a fi prea tîrziu?

— Hans se află în misiune și nu trebuie să vorbim despre asta. În ceea ce privește comportarea mea, chiar dacă v-aș explica, tot n-ați înțelege. Desigur, fac rău, dar numai mie însămi și lui Dumnezeu. Dumneavoastră vreți să mă socotiți una din femeile acelea care se bucură cînd distrug totul în jurul lor.

— Nu născocesc nimic din capul meu. Chiar tu spuneai mai deunăzi că ești Satana. O să-ți spun eu cine ești: un copil răsfățat, care nu știe ce face. Restul nu-i decît vorbărie și fanfaronadă de femeie în călduri. Oriunde te-ai afla, aduci fără să vrei destrăbălare și neobrăzare. Pentru tine nu există lege, nici a ta, nici a altora.

— Mă jigniți, Frau Roza, pentru că fac ceea ce-mi place. Dacă mă duceam cu Manos, totul ar fi fost bine și așa cum trebuie pentru dumneavoastră.

— El n-ar fi închis ochii. Cine știe însă ce a auzit și a pierit de pe fața pămîntului.

— Știa că sînt măritată.

— Și ce-i cu asta? Te-ar fi botezat din nou. Nu-i degeaba Iordanul aici, aproape!

— Nu se face așa ceva, Frau Roza.

Emmy se stăpînea să nu izbucnească în rîs. Cine i-ar fi dat crezare dacă ar fi povestit discuția asta? Ea în pielea goală, cu spatele și fundul unse cu alifia care duhnea a pește, și Roza cu ochii umflați, ciufulită și cu cămașa murdară, făcînd vînt deasupra cărbunilor, fără să se oprească din vorbă, și cotletele de porc sfîrîind și răspîndind un miros îmbietor care-ți lăsa gura apă. Totul era de un comic irezistibil. Simțea cum rîsul i se încolăcește ca un șarpe în jurul buricului, ca să nu alunece în sus și să izbucnească. Dar tocmai atunci se auzi Hasan tușind și bătînd discret în ușa de serviciu.

— Intră repede, zise Roza, și i-ar fi cîrpit una dacă nu s-ar fi temut c-o să-și murdărească mîna.

Ziua trecu repede, îndeosebi pentru Roza. Emmy mîncă cotletele de porc și după aceea i se făcu somn și adormi. Visă, și visul ei era numai orizonturi aurite și frize grecești și lacuri albastre și lebede îmbătate de sărutări. Visul trebuie să fi fost erotic pentru că se trezi scrîșnind din dinți; o mai dureau încă fălcile. Dar nu apucă să vadă decît sandalele de flăcări ale lui Hyperion, care se depărta suit pe carul lui strălucitor. Ce-o să fac dacă nu va veni și-n astă seară? gîndi Emmy aproape cu glas tare.

— Ai spus ceva?

— Sînteți aici, Roza?

— Îi spuneam lui Hasan că nu mai avem nevoie de el.

— Să plecați și dumneavoastră. N-o să-mi mai fie foame.

— Mă gîndeam să rămîn ca să-ți țin de urît. Dacă vine cineva cum o să-i deschizi în halul ăsta?

— Tocmai în astă seară o să vină cineva? Am spus să plecați.

Roza mormăi ceva, scotocind îmbufnată prin dulapuri și sertare.

— Ce-ați spus?

— Am spus că n-am reușit să calc și c-o să iau rufele acasă la mine.

— Iar călcatul! Lăsați-le, și mîine e o zi lăsată de la Dumnezeu. Mare nevoie am de rufe, așa cum sînt, unsă cu alifiile astea... Faceți cum vreți, numai să plecați.

Îi veni deodată gîndul că-l va pune s-o șteargă bine de tot cu vată și, în zori, înainte de pleacă, s-o ungă din nou cu alifia Rozei. Era curioasă să vadă ce reacție o să-i producă mirosul.

— Am plecat. Găsiți în dulap pesmeți, brînză, lapte și mere.

— Mulțumesc. Dar plecați așa, fără să-mi dați o sărutare?

— Ni s-a năzărit acum o modă nouă, bombăni Roza apropiindu-se.

— Nu sînt eu de vină. Dumneavoastră ați început.

Noaptea tîrziu se auziră bătăi în ușă. Emmy se repezi desculță, cuprinsă parcă de un fel de frenezie, din cauza așteptării îndelungate. Arabescurile cafasului oriental, luminat din plin de razele lunii ce se-nălța în spatele Porții Damascului, desenau un covor imaginar pe pardoseala de marmură a sălii mari. Nu aprinse lumina electrică, ci, ca de obicei, întrebă :

— Tu ești ?

Tăcere.

— Cine e ?

— Deschideți, doamnă ; trebuie să vă vorbesc, spuse în englezește un glas necunoscut.

— Ce doriți și cine sînteți ?

— Nu cred că mă cunoaște. Sergent Winter.

— Ce se-ntîmplă ? Doamne, nu cumva soțul meu a pățit ceva ? Spuneți-mi, vă rog !

— Nu vă speriați. Nu e vorba de soțul dumneavoastră. Trebuie să vă văd.

— Sînteți sigur că n-aveți să-mi spuneți nimic cu privire la soțul meu ?

— Absolut sigur.

— Atunci vă rog să plecați. Nu-i oră de vizite.

— Aveți dreptate. Dar trebuie să vă văd.

— Nu vreau să am nici o legătură cu dumneavoastră.

— E vorba despre o persoană pe care o cunoașteți.

— Veniți mîine la lumina zilei.

— Dar nu trebuie să fiu văzut. Și așa cum mă țineți, la lumina lunii, e riscant pentru mine.

— Un motiv în plus să plecați.

Tăcere.

— Coborîți cîteva trepte ca să vă pot vedea prin zăbrelele cafasului.

Era un bărbat urît, cu urechi mari și clăpăuge, aproape fără gît și cu părul rar. Avea trupul normal, dar fără talie și picioarele scurte de tot. Purta șort, cămașă kaki și pantofi obișnuiți. N-avea nici centiron și nici însemnele gradului său. Putea foarte bine să fie un cetățean oarecare. Evreii îndeobște se îmbrăcau după acest tipic, pentru că era mai economicos.

— Despre ce cunoscut al meu doriți să-mi vorbiți ?
— Despre Kaloiannos, grecul.
Tăcere.
— Doamnă, mă auziți sau ați plecat ?
— O clipă, așteptați.
Fugi în iatac să pună ceva pe ea, dar Roza luase toate rufele, călcate și necălcate : cămăși de noapte, combinezoane, capoate, lenjerie, rochii, palton, pantofi. De ce făcuse lucrul acesta ? Cum le-a cărat pe toate ? Se duse în cămară. Geamantanele dispăruseră. O cuprinse un sentiment neplăcut de nesiguranță. Oare Roza era o hoață ?
Cu neputință ! Winter bătea din nou în ușă, n-avea răbdare. Se duse iar în hol. Se întinse cu fața în jos, pe sofa, în spatele cafasului :
— Mister Winter, spuse Emmy cu glas scăzut. Apropiați-vă. Regret, dar îmi este cu neputință să vă deschid ușa. Așezați-vă pe pervaz, lipit de perete, și veți fi mai puțin vizibil. Vorbiți încet.
— De ce nu deschideți ?
— V-am spus că regret.
— Mă puneți într-o situație de inferioritate, eu nu vă văd. Într-adevăr, doamnă, mă împiedicați să-mi fac datoria.
— Dacă ați venit în interes de serviciu, atunci nu trebuie să vă fie teamă că veți fi văzut.
— Dar nu fac asta fără știrea superiorilor mei. Nu vreau să fiu văzut de numitul Kaloiannos, care poate pîndește pe-aici, pe-aproape.
— Mi se pare de necrezut.
— Autoritățile locale au informații că este îndrăgostit de dumneavoastră.
— Autoritățile locale ? Desigur, vreți să spuneți Miss Butler.
— Nu știu cine le-a informat.
— Și ce aveți împotriva acestui om ?
— Există suspiciuni că el ar fi comis crima.
— Ce crimă ? exclamă Emmy.
— Hai, doamnă, nu e drept să vă jucați așa cu mine.
— Ce crimă, spuneți repede. Ah, Doamne, Benny ?
— Asupra căpitanului Kurtmeyer nu apasă nici o suspiciune. Eu însumi m-am ocupat de asta. El se află încă la Cairo.

— Dar atunci cine a murit ?

— Dacă-mi permiteți un sfat, v-aș spune : nu mai faceți pe neștiutoarea ! Dați loc la suspiciuni fără nici un motiv. E imposibil să nu fi aflat și dumneavoastră. De la anchetă, spălătoreasa dumneavoastră a venit direct aici.

— Roza la anchetă ? Mă faceți să rîd. Roza a fost la o nuntă.

— Ea v-a spus asta ?

— Desigur.

— Vă este devotată ?

— Cum să vă spun... ne cunoaștem. E un om bun.

— Evident. Dovadă : faptul că v-a ascuns crima. Vrea să vă pregătească mai întîi.

— Să mă pregătească ?

— Pe cine ați așteptat două nopți și n-a venit ?

Tăcere. Emmy simți cum ceva ca un liliac mare bate din aripi în hol. O membrană rece se tîrî pe ea, din glezne pînă-n umeri. Se înfioră. Adam ! În încăpere era întuneric beznă.

— Domnule Winter !

— Da, doamnă. Mă întrebam dacă mai sînteți aici.

— Cum s-a întîmplat, unde ?

— Acasă la el. Ieri la amiază, sau după-amiază. În timp ce dormea. A fost sugrumat și apoi aruncat în bazin. A fost găsit de grădinarul vecinului, care stropește în fiecare seară pomii.

Tăcere.

— Vă rugați, doamnă ? Și eu sînt catolic.

Tăcere. Care va să zică acesta era motivul pentru care Roza îi luase hainele ; ca s-o împiedice să iasă, să alerge...

— Acest Kaloiannos este un om viguros, doamnă ?

— Dar de ce întrebați ? Vai, nu, faceți o mare greșeală. E mai curînd un om delicat, blînd. Dealtfel nici nu cunoștea relațiile mele cu... mortul.

— Dar cine le cunoștea ?

— Nimeni. Desigur. Dumnezeul meu și, după cum văd... dumneavoastră.

— Și desigur Roza, altfel de ce să vă ascundă crima dacă nu era la curent cu ele ?

— Nu înțeleg. O sileam întotdeauna să plece devreme. Nu l-a văzut niciodată. Dumneavoastră cum ați aflat ?

— De vreme ce știți cine sînt... Casa asta e supravegheată încă înainte ca dumneavoastră să veniți să locuiți aici.

— Atunci desigur știți că acest Kaloiannos n-a venit niciodată aici. Nu știe nici unde stau. Și dacă nu m-a urmărit, atunci cum ar fi putut să afle ceea ce dumneavoastră cunoașteți ?

— Așa e. Numai că poliția a găsit hainele lui și o *Biblie* în spălătoria din casa mortului.

Tăcere. Doamne, Dumnezeule ! L-a omorît Manos ? De necrezut ! Ce rost aveau însă hainele... Dar se pare că această casă îi era cunoscută... Poate că le lăsase mai de mult... Cînd l-a văzut Roza în haine militare ? În ajunul ultimei întîlniri cu Benny. Adam trăia atunci. A mai trăit încă trei nopți, și ce nopți ! Să-i spună lui Winter ? Dar el va întreba de unde știe și atunci va trebui să vorbească de Roza. Dar dacă ea a spus altceva la anchetă ? Ce proastă a fost că i-a ascuns ce s-a întîmplat... Proastă ? Dar vorbele ei cu tîlc de după-amiază... Observațiile : „Pentru tine nu există lege, nu știi să distingi binele de rău... oriunde te-ai afla aduci destrăbălare și neobrăzare". Doamne, Dumnezeule, dacă eu sînt de vină, de ce altul să plătească pentru mine ?

— Doamnă, nu știu de ce plîngeți. Vă asigur că nu merită. N-aveți nimic comun cu lepădătura asta. Ați cedat unei ispite, e atît de omenesc ! De-ați ști în cîte afaceri murdare era amestecat, ați spune bine că i s-a făcut de petrecanie. Și despre Kaloiannos, oricît de numeroase ar fi bănuielile care apasă asupra lui, eu voi avea părerea mea. Cei de felul lui se răzbună altfel, omoară, dar numai pe trădători. Nu este exclus ca Adam să fi fost curățat de niște speculanți sau proxeneți. Nu vreți să-mi deschideți ?

Norii ce acopereau luna se îndepărtaseră și acum capul lui Winter se vedea lipit de colțul ferestrei zăbrelite. Se străduia să privească înăuntru, dar Emmy socoti că poate să-i vadă numai picioarele de la genunchi în jos. Urechile sale clăpăuge păreau străvezii și roșii la lu-

mină. Îi auzi respirația ciudată, un fel de oftat tărăgănat, nesfîrșit.

— Dacă v-ați pierdut cheile, aș putea să vin prin ușa de serviciu. Nu mă mai lăsați să stau afară. Cineva a aruncat prin apropiere mațe de pește și putoarea lor mănnebunește, nu mai pot de greață...

Spuse aceasta cu umor. Dar Emmy, rezemată pe coate, privea Poarta plutind în gloria cerului verde-argintiu. Deasupra ei, luna se pregătea să apună. Semăna cu o străveche monedă de argint, strîmb bătută, iar Poarta cu o pușculiță gigantică. Frumusețea lunii — moarte. Paroxismul erotic — moarte. Nadirul — moarte. Biciul — moarte.

— Domnule Winter, în numele celui ce s-a răstignit pentru noi, oamenii, de ce ați venit astă seară aici ?

Tăcere.

— E crud din partea dumneavoastră să invocați acest nume, doamnă. Mă așteptam să vă purtați altfel cu mine. Nu-mi închipuiam că veți afla de la mine... Dar vă jur că n-am venit numai... Ce-i drept, pentru chestiunea cealaltă puteam să aștept și pînă mîine. O să-mi deschideți acum ?

— Care e chestiunea cealaltă, domnule Winter ?

— Generalul m-a însărcinat să vă întreb dacă i-ați spus vreodată ceva lui Kaloiannos despre misiunea soțului dumneavoastră.

— Ciudată întrebare. Mă mir cum de v-a trecut prin cap.

— Acestea sînt chestiuni de serviciu. Dar acum, că am început... Crima nu e de resortul nostru. Rămîne s-o lămurească autoritățile locale. Dar în timp ce transmitea generalului mandatul de arestare pe numele lui Kaloiannos, care, se pare, e militar, o anumită persoană a adăugat că e îndrăgostit de dumneavoastră și are vederi de stînga. Trebuie acum să mai știți că într-un pamflet difuzat de niște greci extremiști se face o vagă aluzie nu la persoana, ci la esența misiunii soțului dumneavoastră. Firește, poate să fie numai o speculație gratuită, cu intenții calomnioase. Treaba neplăcută însă e că sîntem informați de-acolo de unde se află Mister Bobretzberg că o anumită ambasadă — să-i spunem aliată — pare să

cunoască scopul misiunii sale, pentru că-l urmăreşte fără să-l slăbească deloc. Prin urmare, ne gîndeam, nu cumva...

— Oare Hans e în primejdie ?

— Teoretic, nu. În orice caz, mai puţin decît cei de pe front.

— Aţi controlat toate posibilităţile de a se fi comis o indiscreţie ?

— Nu pe toate, dar o mare parte. Dealtfel, n-am avut nici timpul. Căpitanul Kurtmeyer n-a fost întrebat.

— Aveţi cuvîntul meu că n-am vorbit niciodată despre acest lucru cu nimeni. Nici cu Benny, din ziua plecării lui Hans. La pensiune toată lumea credea c-a plecat la Cairo, şi nimic altceva.

— Vă mulţumesc, doamnă. Pot să intru acum ?

— Văd că această chestiune a devenit o obsesie pentru dumneavoastră.

— O tortură ! Niciodată nu mi-am simţit genunchii tremurînd în halul ăsta. De la plecarea spălătoresei dumneavoastră lupt împotriva ispitei. Dar n-am putut să rezist.

— Vă înţeleg. Numai noi, catolicii, cunoaştem voluptatea aceasta dulce-amăruie, a păcatului. Ascultaţi. Dacă vă deschid acum, voi deschide... N-aveţi dreptate în privinţa lui Adam, îl iubeam ! Aţi putea mîine ?

— Voi putea. Dar cum să fac pînă atunci ?

— Noapte bună, Mister Winter.

— Dacă aşa vreţi... Mai bine să plec. Ah, cît pe-aci să uit ceva. Dacă vă cheamă directorul Siguranţei, să cereţi să fiu şi eu de faţă, o să aveţi nevoie de mine.

— Nu voi uita. Vă mulţumesc.

— Pentru puţin. Ştiţi, e un şantajist fără pereche.

— A, pentru asta ? Noapte bună.

— Aţi văzut ce lună frumoasă avem în seara asta ?

— Noapte bună.

— Noapte bună. Dacă puteţi suporta singurătatea... Noapte bună.

Cîtă jale în cuvîntul singurătate ! „Dacă puteţi suporta..." Şi cea mai înspăimîntătoare, singurătatea omului senzual. Nimic n-o umple, nici imaginaţia, nici visul. Pleca acum cu capul în jos, scurt în picioare, nehotărît,

lovind cu furie pietricelele aleii. Trase după el poarta de fier și se depărtă. Atît de singur... Atît de singură...

Emmy se întinse cu fața în jos, atinse cafasul cu picioarele și, îndepărtîndu-și capul de sofa, se aplecă de parcă ar fi vrut să sărute lespezile de marmură. Ape învăluite de parfumul crinilor de aur. Lebede îmbătate de sărutări. Ah, Adam, ce desăvîrșită era unirea noastră! Nici o altă pereche nu va cunoaște vreodată tainele pe care le-am cunoscut noi doi. Voluptatea și dorința izvorau fără oprelişte din trupul tău, fîntînă care reînvie din însăși moartea sa, mereu și mereu, cu-atîta înțelepciune și siguranță, ca și motivul arabescului, care din volută în volută, mereu și mereu, se roteşte atît de senzual, atît de amețitor, atît de pătimaş în propriul său ritm, care moare și renaşte spontan și disciplinat, ducînd fără să ducă, lin și fatal, mereu și mereu, acolo unde nu există început și sfîrşit, ci bucuria infinitului amețitor, extazul. O, Adam, cît de mult îți sînt recunoscătoare pentru că nu-mi pricinuieşti nici durere, nici remuşcări.

Pe măsură ce se înălța pe bolta cerească, luna trăgea tot mai mult covorul imaginar de pe marmura podelei, și-l ducea pe sofa. Emmy se ridică. Întinse piciorul ei zvelt și nervos ca să-l pună pe o rozetă. Rozeta pieri. Puse celălalt picior pe rozeta vecină. Pieri și aceasta. Ridică un genunchi și-și încordă trupul. Primul pas de dans. Hyperion îi atinse spatele cu sandalele sale de flăcări, în timp ce se îndepărta. Pentru aceasta nu dezlega panglica care împiedica părul să se reverse pînă la mijlocu-i mlădios. Dansa. Dansa ritmul lent al singurătății ei. Dansa arabescul patimii sale.

XVIII

UN OM POATE SĂ FIE DEVOTAT TRUP ȘI SUFLET unei cauze nobile și juste, să trăiască și să respire numai pentru ea și totuși să se amăgească pe sine însuși. Undeva, în străfundul sufletului său, un alt om nu

încetează niciodată să viseze și să înjghebe planuri, să se bucure sau să sufere, independent, aproape pe ascuns, de celălalt eu al său, dedicat unei ideologii. Gîndurile acestea îmi treceau prin cap în timp ce-mi priveam chipul în oglindă. Mustața îmi crescuse din nou și mă străduiam acum s-o mai scurtez, cînd m-am surprins întrebîndu-mă dacă Emmy mă va recunoaște imediat, așa cum arătam, cu părul dat peste cap. Cînd m-am hotărît să mă duc la ea ? Nu știu. Am trecut în revistă tot ceea ce făcusem în după-amiaza aceea. Bravo mie ! Toate gesturile și acțiunile urmăriseră acest scop, fără ca eu să-mi dau seama. Era încă devreme cînd am încetat bătutul la mașină și am ascuns-o împreună cu hîrtia carbon și cu însemnările mele. M-am băgat apoi sub duș, m-am spălat și m-am frecat atît de tare, încît a fost cît pe-aci să-mi jupoi pielea. După aceea, am scos din dulapul Ninei puțina lenjerie de corp pe care o aveam și am început să aleg cu deosebită grijă schimbul cel mai bun. Unde erau vremurile cînd Pupăza îmi cosea pe ascuns nasturii ! Mă bărbieream și gîndul îmi era la ciorapi, pentru că perechea cea mai bună era murdară și nu mai aveam timp s-o spăl și s-o usuc. Mi-am continuat autoanaliza și mi-am zis că mai mult ca sigur hotărîrea fusese luată în momentul în care am auzit cuvintele obscure ale lui Adam, în băcănia lui Ghiorghis. Încă de-atunci, celălalt eu al meu elaborase planul : cum să intre neobservat în vechiul serai, făcînd un mare ocol și coborînd colina care străjuia spatele livezii cu duzi. Mă duceam din grijă pentru Emmy, să verific dacă într-adevăr i s-au întîmplat lucrurile acelea îngrozitoare pe care mi le închipuiam și, la nevoie, să-i ofer protecția sau cel puțin ajutorul meu. Dar aceste intenții ascundeau dorința omului orbit de patimă, care nutrea speranța că, oricum ar evolua situația, întîlnirea s-ar termina tot în pat — și de-aici și pregătirile pe care le făceam, ca un adevărat ginere ! Și pe lîngă acest eu al meu mai era și un altul, care se străduia să amăgească sau să-l ademenească pe ideolog. Îi spunea că au trecut multe zile și că, de vreme ce norocul nu ne-a scos unul în calea celuilalt, trebuia să procedăm cu și mai mare îndrăzneală ca să aflăm cum merge misiunea lui Hans la Ankara. Ziarul pe care-l adusese Nina dimineața, după

terminarea gărzii de noapte, scria că alaltăieri, 2 iulie, a căzut la Sevastopol și ultima linie de fortificații. Știrea aceasta pusese în mișcare tot mecanismul planului meu. Astfel, în spatele cuvintelor pe care le scriam despre datoria de a ne manifesta solidaritatea cu cei care, acolo, departe, stăvileau singuri cataclismul lavei hitleriste, strălucea răsplata ce mi se cuvenea mie... luptătorului: trupul auriu și catifelat al lui Emmy, o păpușă făcută numai pentru dragoste. Cum puteam, în halul în care eram, să scriu *Ziarul* fără remușcări? Oare cînd mă așezam în fața mașinii de scris nu făceam nimic altceva decît să aștern pe hîrtie niște cuvinte goale, lipsite de adevăr și de sinceritate? Și chiar dacă acest lucru nu se distingea la prima vedere, era oare posibil ca pînă la urmă să nu influențeze moralul armatei? Cum era cu putință ca vorbele mele goale să însuflețească oamenii simpli și eroici, de care avea nevoie acest război nedecis încă, ca să se sfîrșească printr-o victorie? Eu... și păpușa mea! Eram nedemn! Dar, stai o clipă! Ziarul trebuia să iasă? Trebuia. Deci, numai printr-o luptă crîncenă cu mine însumi puteau fi evitate toate relele de care mă temeam. Și păpușa? Ei bine, să continue să lucească în amurgul vioriu, cu zîmbetul ei ciudat! La urma urmelor, n-o vede nimeni în afară de mine!

Îmi soluționasem astfel, pentru moment, problemele, și tocmai mă pregăteam să cobor, cînd sună telefonul. Nu era semnalul convenit; pesemne cineva o căuta pe Nina. Mi-am zis să nu răspund, dar portarul, care știa că nu coborîsem și pe deasupra o văzuse pe Nina plecînd, continua să insiste. Am ridicat receptorul: „Vine un prieten", mi-a spus el în englezește, apoi a închis. Peste puțin am auzit cheia răsucindu-se energic în broască. Era Mărunțelu și, în spatele lui, Garelas.

— Bine că te-am găsit acasă, spuse acesta. Vreau să ținem o ședință.

Nu mă așteptam la vizita aceasta și toată buna mea dispoziție pieri dintr-o dată. Toate pregătirile și tot dichisul meu se duceau dracului. O să ne apuce miezul nopții, ba chiar și zorile, dacă vom avea și moment politic, am bombănit ca pentru mine. Mărunțelu își scoase haina, și-o atîrnă în dulapul Ninei, luă și scaunul și-l

aduse în hol. Se așeză apoi pe sofa și îl chemă pe Garelas să i se alăture.

— Nu ne tratezi cu ceva tonic înainte de-ncepem ?

— Cafea, cafea, zise Mărunțelu morocănos.

— Trebuie să-nchid din cauza camuflajului, le-am spus. O să ne fie puțin cald, dar ce să facem, nu mai e lună plină...

M-am dus în dormitor, am tras perdelele și m-am dezbrăcat. Apoi m-am îndreptat spre bucătărie : am adus cești și farfurioare. Am aprins reșoul, am pus ibricul cu apă la fiert. Mărunțelu mă urmărea cu privirea. Am citit în ea invidie — pentru că mă învîrteam ca un gospodar în căminul lui — și totodată un fel de curiozitate ciudată. „N-ai decît s-o întrebi pe ea, cînd sînteți singuri ; de la mine n-ai să afli nimic", îi răspundeam prin felul în care mă purtam.

Am adus cafeaua și o farfurie de-a Ninei pentru scrum ; Mărunțelu a scos din portofel o hîrtie de culoarea fisticului și a despăturit-o. Era primul număr al ziarului *Mahitis*, pe care-l vedeam pentru prima dată tipărit.

— Ordinea de zi, spuse el. Primul punct : Sevastopol ; al doilea : critica ziarului ; al treilea : deplasarea Brigăzii ; al patrulea : sarcini imediate. Mai are cineva ceva de adăugat ?

— Și situația internațională ? am întrebat.

M-a privit cu răceală. L-am privit și eu ; am așteptat.

— Nu, în seara asta nu. Mai am și altă treabă. Trebuie să plec peste un ceas.

— Eu voi rămîne, îmi spuse Garelas. N-are nevoie de mine.

Am început să discutăm punctele ce figurau în ordinea de zi. Mărunțelu mă întrebă dacă am aflat de Sevastopol și, la răspunsul meu afirmativ, îmi spuse să redactez „cîteva rînduri înflăcărate și viguroase, astfel încît să reiasă că jertfele etc. nu erau zadarnice, pentru că oprirea pe loc a inamicului etc. etc." Pe scurt, cel învins era hitlerismul. Mi-am amintit de Rașela și m-am gîndit că emoția pe care ne-o pricinuise mă va ajuta să redactez ceva simplu și adevărat. Odată cu rezistența Sevastopolului se făcuse din nou auzit semnalul de

alarmă al omenirii îngrijorate, așa cum se întîmplase și cu cinci ani în urmă pentru Madrid...

— Nu-i nevoie să-i spui mai mult, zise Garelas. Se pricepe foarte bine la asemenea articole.

— De unde știi ? îl întrerupse Mărunțelu.

— Știu, îți spun. În numărul viitor vei citi despre o floare de mimoza, și vei vedea.

— S-a tipărit și al doilea număr ?

— Numai pe-o pagină. O tipărim și pe cealaltă, cînd vrem.

Din clipa în care se așezase, piciorul lui Mărunțelu avea un tremur nervos. Din cînd în cînd sălta, și-atunci mișca și măsuța cu ceștile de cafea cu tot. Ai fi zis că pedalează pe loc.

— Trebuie să iei treaba de la-nceput. Nu vezi, măi Vasilis, că hîrtia nu-i potrivită ?

— De ce, fiindcă-i verde ? Absoarbe perfect cerneala și literele sînt foarte clare. Nu se mai găsește hîrtie albă. Englezii o dau cu țîrîita pentru ziarele lor. Nu mai au decît pentru o lună, dintr-un stoc de hîrtie finlandeză pe care au adus-o în 1940...

— Nu merge, măi Vasilis, pentru că bate la ochi, cum să-ți spun ? Englezii au turbat încă de la primul număr și au început investigațiile. Unde crezi tu că citesc oamenii noștri ziarul ? În șanțuri, în spatele portocalilor... Informatorul n-are nevoie să se apropie, culoarea îi spune totul...

Vasilis zise că ar exista o soluție, în cazul în care aveam bani... Călugării franciscani aveau un stoc de hîrtie albă pentru șapirograf. Greutatea consta în banii pe care nu-i aveam și bănuielile pe care le-am fi stîrnit, ridicînd dintr-o dată o mare cantitate de hîrtie. Mi-am adus aminte de lirele pe care mi le păstra Kira Marghetula ; mă gîndisem să las acei bani bătrînilor, pentru nevoile lor. N-am spus însă nimic, pentru că ar fi trebuit să dau explicații. M-aș fi repezit într-o dimineață la Jaffa, să-i iau, și în aceeași seară i-aș fi dat lui Garelas, spunîndu-i și de unde îi am. Mărunțelu întrebă dacă problema a fost adusă la cunoștința prietenilor noștri din Ierusalim, și Garelas spuse că primise un răspuns negativ, pentru că ei se loveau de aceleași dificultăți.

— Prin urmare, să nu ne pierdem vremea. Rechiziție! Să pregătim o echipă, trei oameni ne-ajung. Unul de la transporturi cu camionul lui, știi cine. Unul cu brațe vînjoase, ca să ridice baloturile și, la nevoie, să împartă pumni ; îți voi trimite un fost luptător din Egipt, puternic ca un leu, numai că e cam sărac cu duhul, așa că fiți cu ochii pe el. Și un lăcătuș ; îl avem și pe acesta. E înrolat în marină și se află acum la Haifa, cu vasul. Să sperăm că flota nu ridică ancora în acest răstimp. Tu, Vasilis, să afli ce depozit oferă condiții mai favorabile. Ți-i voi trimite pe toți duminică seara, e bine?

— Depinde de depozitul pe care-l vom rechiziționa, spuse Garelas. Dacă-i evreiesc e mai bine vineri seara. Dacă-i creștin, sîmbătă. Și dacă-i turcesc... dar n-o să avem timpul necesar...

— Dar ia să vedem, le-am spus. Să presupunem că vom găsi bani ; putem atunci să mergem oficial cu camionul și să cumpărăm hîrtia de la franciscani. Îi vom lăsa să creadă că e destinată nevoilor Brigăzii, și le vom cere să ne facă o reducere substanțială. N-avem decît să schimbăm numărul camionului.

— Și unde vom găsi două sute de lire, așa, la repezeală?

— Mă angajez eu să împrumut suma asta și mai tîrziu o vom achita printr-o colectă.

— De la doctoriță ? întrebă Mărunțelu încruntîndu-se.

— Nu, din altă parte.

— Dacă-l ai în vedere pe bătrînul Hadgivasilis, șterge-l de pe listă. Casa lui e supravegheată, zise Garelas.

— De unde-l cunoști tu pe Hadgivasilis? am întrebat mirat.

— Sub ce nume ai locuit la pensiunea Annei Feldmann?

— De ce vrei să știi?

— Pentru că poliția ți-a găsit hainele în spălătoria casei lui Hadgivasilis.

— Și ce-i cu asta?

— Se presupune că tu l-ai ucis pe ginerele lui și de aceea ești căutat.

Mărunțelu saltă măsuța cu piciorul ; din fericire, luasem ceșcuțele.

— Am spus, măi Vasilis, să nu ne abatem de la ordinea de zi. Lăsasem această problemă la diverse.

— Dar ia stați puțin, le-am spus. Cei cu Adam? I-ai făcut atît de repede de petrecanie, măi Garelas?

— Eu? Dar ce mi-a făcut mie omul? Rosti aceste vorbe de parcă era picat din nori.

— Nu știi cine e Adam? Codoșul ăla care căuta să se lipească de noi în dugheana lui Ghiorghis.

— Paștele vostru! izbucni Mărunțelu. Nu v-am spus să vă-ntîlniți numai pe-ntuneric, capete seci! Dar voi faceți tot așa, cum vi se năzare.

Garelas încerca să spună ceva, dar se reținea. Și-o fi amintit că-i cerusem cuțitul și făcea acum legătura.

— Ia ascultă, Simonidis, îmi spuse el. Te-ai băgat într-o afacere tare urîtă ; mai bine să ne spui tot ce știi, ca să luăm măsurile necesare.

— Mai bine să-mi spuneți voi ce-ați aflat. N-am auzit nimic despre crimă.

— Să-ți spunem, vorbi Mărunțelu. Răpeasca ne-a înștiințat că poliția îl caută pe Kaloiannos — pe care noi îl cunoaștem — pentru uciderea acestui individ, că hainele lui au fost găsite în casa bătrînului și că în nici un caz nu trebuie să se apropie de doamnele pe care le cunoaște, pentru că locuințele lor sînt supravegheate. Ne-a spus că e o afacere murdară, și nimic mai mult. M-am grăbit să vin cu Garelas, să te prindem înainte de-a coborî.

— Pe Hadgivasilis l-am întîlnit încă din februarie, e un vechi prieten de familie. Bunicul și bunica s-au născut aici. L-am rugat să-mi păstreze hainele militare și, cînd m-am hotărît să mă reîntorc în armată, am știut de unde să le iau. M-am dus acolo și m-am schimbat. Bătrînul lipsea atunci. Nu l-am întîlnit niciodată pe Adam în casa bătrînului, nu ne cunoșteam.

— De unde știi că este cel din dugheana lui Ghiorghis?

— Văzusem fotografii de-ale lui în casa socrului său.

Garelas mă privea drept în ochi : nu mă credea.

— Bine, spuse Mărunțelu. Dealtfel, sîntem siguri că nu ești amestecat în afacerea asta. M-am întîlnit cu doctorița înainte de a veni aici și mi-a spus că în ziua crimei ai bătut la mașină pînă la nouă seara. La nouă și jumătate te-ai întîlnit cu Garelas și i-ai predat matrițele pentru al doilea număr al ziarului. Crima a fost comisă imediat după prînz. Dar desigur, cunoști mobilul.

— În ce limbă ți-a explicat doctorița toate astea? l-am întrebat enervat, întrucît constatam că sînt din nou supravegheat.

— Nu te privește, îmi răspunse cu grosolănie. De vreme ce femeia aia ne avertizează că trebuie să eviți doamnele, asta înseamnă că și austriaca e amestecată.

— Poate că Răpeasca se referă la propria ei persoană, sau la proprietăreasa pensiunii.

— Nu știi sau nu vrei să vorbești? Nu e o problemă a ta personală. E în pericol întreg aparatul de partid.

Garelas nu mă slăbea din ochi. Aș fi jurat că suferă, că se chinuiește împreună cu mine.

— Nu știu.

— Foarte bine. Firește, n-ai să te miști de-aici. Legătura cu Garelas o va face doctorița. În ceea ce privește acțiunea cu hîrtia, tu, Vasilis, stabilește ziua și telefonează acolo unde știi. Desigur, prin sistemul convenit.

— Dar mai e problema mîncării, am spus. Voi coborî noaptea luînd toate măsurile de precauție.

— Doctorița îți va aduce de mîncare. Îți dai seama că trebuie să apărăm nu persoana noastră, ci ziarul și casa.

— Mai bine să trecem la ordinea de zi, i-am răspuns.

— Prea faci pe țîfnosul, și zău că nu știu unde o să ajungem cu nervii ăștia!

Între timp, piciorul lui pedala cu furie, de parc-ar fi parcurs ultimul kilometru la un concurs de ciclism.

Au propus să trecem la cel de-al doilea punct al ordinei de zi, dar eu am reluat problema ziarului. Nu găseau nimic de comentat în afara culorii. Mărunțelu spuse că, pentru primul număr, nu era chiar atît de rău, dar că avea diferite lipsuri care trebuiau lichidate. Am întrebat care erau acele lipsuri, concret.

— De pildă, vorbăria articolului de fond. Cunosc pe unii care nu l-au citit. Oamenii noștri nu știu multă carte, și articolele lungi îi sperie.

— Eu, spuse Garelas, am făcut unele observații. Văd că la al doilea număr le-ai luat în considerație. Trebuie să-ți mai spun că ofițerii l-au citit și că cei de la Comenduire au spus : „Are condei. Trebuie să fie din cei pe care i-a adus recent Kanellopoulos [1], și care acum îi trage clapa".

— O iei razna, măi Vasilis! Judecînd după investigațiile pe care le fac în rîndurile noastre, se vede că nu se înșală chiar atît de tare.

Am cerut să-mi spună și mie în ce constau aceste investigații și cum au primit oamenii ziarul. Au început să povestească. Mărunțelu fără chef, ca și cum nu era o treabă care mă privea, mai binevoitor însă Garelas, și apoi cu entuziasm, entuziasm care ni s-a transmis repede și nouă. Informațiile cădeau una după alta și se îngrămădeau pe măsuța cu ceștile goale. Am retrăit cîteva clipe o puternică emoție, dată de mult uitării. Mă aflam la Paris și, într-o dimineață, coborînd din cămăruța mea, am văzut deodată castanii de pe Bulevardul Arago plini de frunzișoare de un verde deschis ; pomii înfrunziseră peste noapte. Mi-aduc aminte că martie era pe sfîrșite și, de atunci, venirea primăverii înseamnă pentru mine senzația aceasta de verde neașteptat pe trunchiuri negricioase și ramuri golașe, încremenite încă în gesturile deznădăjduite ale iernii, în timp ce deasupra lor un cer sidefiu lumina cu zgîrcenie, iar asfaltul umed al bulevardului reflecta ici și colo, în lacuri minuscule, porțiuni din el.

Difuzarea ziarului se făcuse în mod festiv. Echipe speciale munciseră toată noaptea ca să atîrne aceste foi de culoarea fisticului de portocalii centrului de instrucție militară de la Bet-Lid, de eucaliptii taberei de la Hedera și de cedrii din Merdjeyum... Le agățaseră,

---

[1] Panayotis Kanellopoulos, om politic grec de dreapta, exilat în timpul dictaturii lui Metaxas. S-a refugiat cu ajutorul englezilor în Egipt, devenind vice-premier după remanierea primului guvern grec în exil, de la Cairo (1942).

de asemenea, pe corturile din Kfariona și din Raffa, și le lipiseră pe zidurile căsuțelor din Tulkarem. La baza navală din Haifa, ziarul fusese difuzat odată cu micul dejun. Toți ofițerii găsiseră cîte un ziar sub cuverturile lor, iar comandantul centrului de instrucție îl scosese din buzunar odată cu batista; se așezase frumos și-l citise de la un capăt la altul. În decurs de douăzeci și patru de ore o forță necunoscută transformase unitățile grecești aflate în zona dintre granița Turciei și Egipt. Nu mai erau refugiați, nu se mai simțeau o ceată de oameni fără căpătîi. Fiecare regăsea în el ceea ce avea mai bun, spiritul acela care în zilele războiului din Albania luminase întreaga omenire. Și aceasta datorită unei foi de culoare verde? Dar nu era nici hîrtia, nici culoarea, nici cuvîntul tipărit, observă Mărunțelu, ci dovada vie că organizația există și știe ce vrea. Acest lucru stîrnise entuziasmul tuturor. „Îți voi vorbi cu cuvintele unui bătrîn refugiat din insula Samos: Eram orfani, fiul meu. Nu știam nici unde mergem, nici ce-o să ne facem și nici cine sîntem. Pe cine să credem cînd în jurul nostru înșelăciunea făcea casă bună cu minciuna? Acum vedem. Acum știm care e datoria noastră, încotro mergem, cine luptă și cine sabotează, știm și de ce, avem lumină în fața noastră."

Bucuria produsă de această lumină se citea și pe fața mea, pentru că Mărunțelu își frînă elanul ca să-mi spună:

— Aparatul tehnic era gata pregătit de la întîi iunie. Editarea ziarului a întîrziat cu o lună, din cauza îndărătniciei tale. Te-ai ascuns și, cînd te-am găsit, ne-ai întîmpinat cu înjurături. Socotește ce-am pierdut în decursul acestei luni, gîndește-te, de pildă, cum am fi putut să folosim trădarea Tobrukului, și-ți vei da seama ce mare răspundere îți revine. Iată ce ne-ai făcut cu nervii tăi. Și chiar și acum ești pe cale să ne strici treaba cu povestea asta urîtă.

Mă provoca; dar n-am căzut în capcană. Dealtfel, voiam să-i fac remarca: „Cum era totul pregătit, de vreme ce problema hîrtiei se discută abia astăzi? Și-apoi ce fel de luptă era aceasta, cînd arma cea mai eficace depindea de dispoziția unui om?" Dar lumina verde a primăverii neașteptate îmi umplea sufletul. Simțeam cum ceva acționează înlăuntrul meu și-mi îmblînzește trupul și

mintea. Deveneam mai bun. Biruisem vanitatea, ambiția, mă preocupa numai scopul, rezultalul. Mă regăseam pe mine însumi, o pietricică în mozaicul ce se făurea. Nu pentru că eu eram acela care redactase ziarul *Mahitis*, ci pentru că puținul pe care-l realizasem avea un țel, era ceva folositor. Învățasem un lucru foarte important. Marele meșter al mozaicului nu era nici Mărunțelu sau Garelas, nici altul dintre noi, ci ideologia noastră. Ea era forța care aduna de la fiecare tot ce avea mai bun și închina totul luptei pentru zdrobirea fascismului, pentru eliberarea Greciei.

Garelas spuse că a auzit doi ofițeri, un partizan al lui Metaxas și un vechi liberal, discutînd despre ziar și apreciindu-i caracterul patriotic. Erau doritori să ia legătura cu cei ce-l editau.

— Firește, am spus eu. Acum, cînd au văzut cît de izolați sînt, i-a cuprins teama.

— N-o lua chiar așa, mă corectă Mărunțelu. Îi acceptăm pe toți cei ce vor să lupte.

— Dar dacă vom deschide porțile, o să ne depășească ca număr și-or să facă cum vor ei.

— Nu te teme. *Mahitis* mai face și altceva : dezvăluie și denunță ticăloșiile. Este, așa cum se spune, piatra de încercare. Vin alături de noi cei ce sînt de acord în privința tuturor punctelor. Dar cum vrei, de pildă, să vină Yassemis, pe care l-ai trecut pe lista colaboraționiștilor în majuscule?

— Și majusculele astea... zise Garelas. Oamenii au scos și o teorie : ești denunțat cu litere mici? Atunci, după eliberare te paște închisoarea pe viață. Cu majuscule ? Nu scapi de spînzurătoare, prietene !

Iată spre ce confuzii ducea necesitatea estetică a paginației! Trebuia să prevezi totul, să urmărești totul.

— Am trecut la punctul trei al ordinei de zi. Aviația Aliaților a fost simțitor întărită, zise Mărunțelu. Prin raiduri neîncetate, bombarda zi și noapte unitățile motorizate avansate ale inamicului și liniile sale de aprovizionare. Se pare că pentru moment nemții au fost țintuiți la El'Alamein. Prezentau în mod neașteptat o inferioritate — inexplicabilă — în privința avioanelor de vînătoare și

bombardament, în timp ce aviația aliată, nu numai că îi era superioară numeric, dar făcea și miracole ca eficiență. Explicația cea mai plauzibilă era că nemții își dislocau aviația pe frontul rusesc. Dacă dădeai crezare cuvintelor lui Goebbels, ai fi zis că intenționează să dezlănțuie un atac ce avea ca obiectiv Baku și zăcămintele sale de petrol.

— Ia închipuiește-ți și pe noi traversînd Eufratul cu camioanele noastre și alergînd să ne aruncăm drept în brațele lor!

— Lasă acum ironiile, Simonidis, zise Garelas. Nu-i momentul potrivit pentru așa ceva.

Mărunțelu continuă, spunînd că, potrivit unor indicii, se putea trage concluzia că englezii pregăteau un contraatac, deși nu vedea încă sosind divizii noi de artilerie și blindate. În orice caz, începuseră pregătirile de dislocare a Brigăzii I. Unitatea antitanc primise deja ordinul și cobora din Siria. Dar noi nu puteam scrie așa ceva în *Mahitis*, pentru că fasciștii ar fi găsit pretextul să afirme că dezvăluim mișcările noastre inamicului...

— ... Aici trebuie mare atenție, Simonidis. Cum vom evita obstacolele ca să reușim pregătirea psihologică a oamenilor noștri? Repetînd și subliniind lozinca noastră: „Vrem să luptăm". Consecința firească : instrucție intensivă, stăpînirea perfectă a noilor arme, eficiență militară sută la sută. Instruirea soldaților să nu se oprească chiar și în cursul deplasărilor. Să facem presiuni în acest sens asupra ofițerilor, și cînd aceștia manifestă plictiseală sau indiferență, să facem instrucție singuri. Lozinca noastră să fie : Să devenim unitatea cu cea mai perfectă pregătire de luptă a Armatei a 8-a. Atîta pentru moment, restul vom mai vedea mai tîrziu.

Am cerut cuvîntul :

— Dacă într-adevăr Brigada se va deplasa, atunci va trebui să mă înlocuiți la ziar. Propun să-mi dați pe cineva pe care să-l pregătesc pentru aceasta, încă de pe-acum.

— Munca ta nu-i în Brigadă, ci lîngă mașina de scris, spuse Mărunțelu.

— Nu subapreciez utilizarea mașinii de scris, dar în caz de luptă locul meu este alături de ostași. Nu vreau să devin un ambuscat așa, tam-nisam.

— Just, spuse Garelas.

— Ce tot îi cînți în strună, măi Vasilis ! Ce, crezi că-i vorba de asta ? Domniei sale nu-i sînt pe plac muncile anonime ; aspiră la decorații.

— Nu cere să fie schimbat pentru asta. Eu îl înțeleg... zise Garelas.

— Imediat ce-o să-și scoată nasul afară, o să-l înhațe Comenduirea. E căutat pentru crimă, ai înțeles ?

— N-aveți grijă pentru asta. O să mă ascund. Nu voi cere să mi se dea o unitate. O să mă strecor undeva ca simplu soldat, numai să fiu alături de trupă.

— Desigur, domnia sa dorește să moară, zise Mărunțelu.

Eu să mor? Cînd avusesem această dorință, cu cîți ani în urmă ? Cît de departe de gîndurile mele se aflau Emmy, noaptea de veghe la mînăstirea Sfîntului Savva și urletele șacalilor jos, în văgăună. Cîte schimbări produse de frunzișul verde al unei primăveri tîrzii... Voiam să trăiesc, dar să trăiesc asumîndu-mi partea mea din pericolele ce ne amenințau, ca o pietricică dintr-o grămadă, care a devenit deodată conștientă și s-a transformat în armată.

— Nimeni nu vrea să moară, zise Garelas.

— El vrea, ascultă-mă pe mine.

Am înțeles că Nina îi vorbise. Nu m-am supărat. Acum nu eram în stare să mă supăr pe el. Dar m-a cuprins o mare amărăciune. Cînd oare vom începe, în sfîrșit, să respectăm viața personală a semenului nostru? Era oare absolut necesară pentru luptă și pentru victorie această zgîndărire cu degete brutale a sufletului tău ? În numele cărui scop, a cărei etici? Ce trebuia să spun acum?

— Nu știu cum ți-ai dat seama, dar e adevărat că la un moment dat am dorit lucrul acesta. Dar acum mi-a trecut.

— Pentru că Adam nu mai există?

Curaj, Manolis, am zis în sinea mea. Nu face asta din sadism. Ca și chirurgul, caută cauza bolii. Numai că el taie în carne vie, nu cunoaște uzul narcozei.

— Lasă omul în pace. I-ai scos sufletul!

Nu mă așteptam la această izbucnire din partea lui Garelas. Dar nici la cele ce-au urmat din partea lui Mă-

runțelu. A căscat gura și a încetat să mai pedaleze cu piciorul. Ne-a privit : o dată pe el, o dată pe mine. A închis gura, a dat din umeri — ca și șoferul care ne-a transportat la mînăstirea Sfîntului Savva — și, chipurile, a rîs.

— Să trecem la punctul patru al ordinei de zi, a spus.

Cînd am trecut la punctul patru, am constatat cu toții că fusese epuizat în timpul discutării primelor trei puncte. Cu toate acestea, Mărunțelu a vrut să recapitulăm. S-a terminat și recapitularea, apoi s-a ridicat.

— Există o problemă pe care n-am rezolvat-o, spuse Garelas. Ce-o să mănînce omul în seara asta?

— Dacă doctorița se-ntoarce devreme, o trimite să-i aducă ceva. Tu, Vasilis, evită acest du-te-vino. Numai în caz de mare nevoie dai o fugă pîn-aici.

— N-o să piară lumea dacă rămîn o noapte flămînd. Ceea ce mă scoate din sărite e faptul c-o să stau iar închis și cine știe pentru cît timp. Din pensiune ieșeam cel puțin serile, și mai răsuflam un pic. Să-mi trimiteți cărți.

— Adresează-te doctoriței, adresează-te doctoriței. Ea va fi, de-acum încolo, gura și urechile tale. Și mîinile. Și picioarele. Hi, hi... Rămîneți cu bine.

— Hai să stingem lumina și să ne așezăm pe terasă. Mă-năbuș aici, spuse Garelas după plecarea celuilalt.

N-aveam decît un scaun. De aceea am luat două perne și am ieșit pe terasă, care nu era deloc așa cum mi-o închipuiam. Un zid înalt de doi metri ne închidea vederea din toate părțile.

— Ia te uită! De ce-or fi făcut-o așa? Un puț pătrat spoit și pardosit cu plăci, și deasupra cerul. Ca închisoarea din Reading.

— Poate că au făcut-o din decență. Ca să nu-și vadă vecinii între ei izmenele și cămășile, cînd le-ntind la uscat!

— Mai curînd să nu le vadă șacalii. Nu vezi ce pustiu e pe-aici ?

— Cînd s-au construit blocurile, nu era război. Și mîine, cînd nu va mai fi...

Aceasta era marea calitate a lui Garelas : pășea temeinic în prezent, dar sufletul i se avînta mereu înainte,

către ziua de mîine. Cît de nedreaptă ar fi fost moartea unui asemenea om !... Lespezile terasei erau foarte curate, așa încît am pus jos pernele Ninei fără nici o remușcare. Ne-am așezat pe ele, ne-am cuprins genunchii cu mîinile și am ridicat ochii spre cer. Era albastru închis, aproape negru, și stelele scînteiau ca niște diamante risipite pe o catifea prețioasă. Am găsit Ursa Mică și Ursa Mare. Garelas nu era prea tare la astronomie.

— Ai văzut că n-a slăbit-o deloc cu supravegherea persoanei mele ? i-am spus eu despre Mărunțelu.

— Iar ai scrîntit-o, Manolis. Azi nu s-a întîlnit cu doctorița. Eu l-am luat de la taxi și nu l-am lăsat măcar o clipă singur. Dar ce voiai să-ți spună ? Că pe 2 iulie i-a ieșit sufletul pîndind ca tu să pleci și el să urce să se întîlnească cu ea ?

— Tocmai astea sînt lucrurile care nu-mi plac. Minciunile mărunte, misterele, blufurile, și tocmai acolo unde nu-i nevoie.

— Nu-l mai poți schimba. Și-apoi ești sigur că nu-i nevoie de ele ? El știe mai bine. Ani de zile a muncit în ilegalitate, silit să creeze în jurul său un cordon protector, făcut din mii de elemente încurcate și false. Așa, de pildă, cînd toți credeau că doarme la Kokkinia, de fapt se afla la Guva [1]. Dar tu, ageamiul...

— De ce ageamiul ?

— E cu putință să te ascunzi într-o pensiune unde e un continuu du-te-vino, și tot soiul de oameni ? Te-ai purtat ca un novice !

— Lasă-mă, măi Vasilis, nu-mi mai aminti de asta. Dar, orice mi-ai spune, n-o să-mi scoți din cap că m-a bîrfit împreună cu doctorița. De unde știa el că vreau să mor ?

— E adevărat ? Nu ți-e rușine cînd spui lucrul ăsta ?

Într-adevăr, mi-era rușine acum. Regăsindu-mi locșorul printre ai mei îmi dădeam seama cît de prostește rătăcisem atîtea luni, izolat de toți, frămîntat de temeri

---

[1] Kokkinia și Guva, cartiere populare din Pireu și, respectiv, Atena.

nedemne şi de tristeţi ridicole. Totul începuse cu animozitatea mea nemărturisită faţă de Mărunţelu. Priveam totul dintr-un unghi foarte personal, deşi susţineam contrariul. După aceea, am descoperit că în jurul meu totul era putred, că nimeni nu lupta din inimă împotriva fascismului. Îmi pierdusem credinţa. M-am agăţat de o himeră : să mă-ntorc în Grecia. Dar, de fapt, nu credeam nici în asta. Astfel, foarte repede am alunecat spre romantism, spre dragoste, ca să nu mă mai gîndesc în ce hal ajunsesem. Dar cînd nu te sprijini temeinic pe o credinţă, ajunge o primă dezamăgire, şi te aruncă într-un ocean de deznădejde. Adevărul e însă că vedeam atît de puţini oameni. Îndată ce l-am cunoscut mai bine pe Garelas, am început să-mi revin. Îi datoram această mărturisire. El mărturisise, fără ezitare, că se înşelase în privinţa ziarului şi a ofiţerilor. Totul devenea atît de simplu şi de clar cînd exista încredere !

— Mi-e ruşine, Vasilis, dar e adevărat. Încetasem să mai cred că facem ceva util aici. Succesul lui *Mahitis* — pe de o parte — şi prietenia ta — pe de alta — m-au ajutat să-mi vin în fire.

— Nu te pripi, frate, o să mai ai şi alte coborîşuri şi suişuri. Ce înseamnă succes ? De-acum încolo încep necazurile. Trebuie să te aştepţi la lovituri, teroare, compromisuri, trădări. Ia pune-te în locul englezilor ! Ei nu vor să facă din noi o armată de eliberare, ci nişte jandarmi pentru Grecia. Dar, vezi, mişcarea de partizani în ţară e foarte activă. Trebuie să ne întoarcem şi noi cu titluri de glorie. Prin urmare sînt siliţi să ne dea arme şi să ne stabilească un sector de luptă. Să presupunem că am învins şi mergem înainte. *Mahitis* apare regulat şi-şi îndeplineşte scopul, adică transformă această armată, dintr-o armată de jandarmi, într-una naţională şi de sine stătătoare. Vreau să spun că ascultă de Comandamentul aliat în problemele războiului, dar în problemele interne ale Greciei le spune acestora : „Stop, poporul hotărăşte !“ Ce vor face atunci englezii ? Există două posibilităţi. Sau să ne dizolve — dar nu e uşor după ce am obţinut atîţia lauri şi atîtea titluri de glorie, şi ce vor răspunde Aliaţilor care îi vor întreba — sau să ne arunce într-o operaţiune-sinucidere, ca cea de la Bir-Hakim, de pildă, din care

vor scăpa foarte puțini dintre noi. Așadar, nu te pripi. Te înțeleg cînd susții sus și tare că vrei să lupți, și de aceea te sprijin, dar băga-ți bine în cap : ziarul mai are încă un rol important de jucat, de aceea trebuie să fim cu ochii-n patru, să nu-l ducem la pieire.

Ia te uită ce mintos e pireotul ăsta ! ziceam în sinea mea. Niciodată poziția noastră nu-mi apăruse atît de clară ca acum. Mărunțelu putea să ne vorbească ceasuri întregi și să ne facă să ieșim din ședințe umflați în pene, ca niște curcani, de-atîtea fraze și lozinci sforăitoare, și totuși să nu fim în stare să redăm în puține cuvinte, dacă ni se cerea, perspectiva pe care mi-o schițase așa, la repezeală, Garelas. Nu știu, dar mi se pare că a ghicit gîndurile mele, pentru că a schimbat vorba.

— Vreau să te întreb ceva, dar mă tem c-o să mă înțelegi greșit.

— Spune fără teamă.

— Cum l-ai cunoscut pe acest Adam ?

— Am dat peste el fără să vreau... Era amantul austriecei despre care v-am pomenit.

— De necrezut... O soție de ministru cu o asemenea canalie. Dar ce vină avea el, de vreme ce ea era ahtiată după asemenea bărbați ?

Tăceam.

— Tu, care ești un om umblat, explică-mi, te rog, încă ceva : așa e toată lumea în Occident ?

— De ce generalizezi ? Parcă la noi, atît în înalta societate cît și în păturile mai modeste, nu există vicii ? Puține sînt cazurile de viol, incest, perversiuni ?

— Poate, nu te contrazic. Noi discutăm numai despre ale noastre. Spunem : bestia s-a dezlănțuit, și cu asta am încheiat discuția. Știm ce se întîmplă cu noi. Dar oamenii ăștia, să zicem civilizați, ai crede că fac ceva foarte dificil, foarte rar și rafinat, pe care-l învăluiesc în mister și rugăciuni, îl înconjoară cu o aureolă, de parcă ar fi o mare scofală la care mintea noastră nu poate ajunge. În esență, e vorba de același lucru : de spurcăciune și bestialitate.

Îmi dădea iar o lecție, pe ocolite. Avea oare dreptate ? Dar tot acest zbucium, și voluptate a zbuciumului, această

metafizică a păcatului nu erau oare rafinamente ale decadenței ? Trebuia să mă mai gîndesc la asta.

— Spune-mi, o mai iubești ?

— Ce să-ți spun, măi Vasilis. Mi se pare că da.

— De ce ?

— Cine a putut răspunde vreodată la această întrebare ?

— Manos ? se auzi glasul armonios al Ninei. Lăsasem dinadins ușile apartamentului și terasei deschise, ca să-și dea seama că eram acasă, în cazul în care ar fi venit.

Îl cunoștea pe Garelas. Și-au strîns mîinile pe întuneric și apoi au tăcut. Nina nu știa decît două-trei cuvinte în limba greacă.

— Spune-i să coboare și să ne cumpere, așa, la repezeală, niște gustări și rachiu. O să petrecem de minune aici, sus.

Își freca mîinile de bucurie, la gîndul că aveam să petrecem o seară liniștită și plăcută, cu vorbă și băutură.

XIX

EMMY PETRECUSE O NOAPTE AGITATĂ. SE SCULase de două ori ca să fumeze și să bea apă și, cînd văzuse că somnul nu se lipește în nici un chip de ea, se puse pe băutură. Bău direct din sticlă, cît, nu-și mai amintea. Își amintea numai că se trezise deodată pe roata fermecată din Prater, singură de tot, în timp ce flașneta intona o mazurcă învechită și în jurul ei se-nvîrteau lampioane multicolore. Se trîntise pe jos cu brațele și picioarele depărtate, apăsînd tare cu pîntecele ei gol, dar uriașa roată își accelerase mișcările de rotație și-o azvîrlise lin în fulgii negri ai unei neființe neliniștite și febrile. Zgomotul ritmic al elicei unui vaporaș o smulse din aceste străfunduri. De cîtăva vreme cineva bătea insistent la ușă. Se repezi pe jumătate amețită, strigînd : „A venit ? Cine ? Izgonitul, călătorul, pierdutul sau mortul ?“ Dar era numai cineva de la Apărarea pa-

sivă care o rugase să stingă becurile, pentru că luna asfinţise. Probabil le lăsase aprinse cînd se sculase să bea whisky. Se culcă iar şi adormi imediat. În zori, în clipa cînd cel mai desăvîrşit dintre amanţii ei obişnuia să plece, o trezi un glas puternic : „Cine l-a strangulat pe Adam ?"

— Dar... mi se pare... Roza.

Sări din pat şi-şi acoperi gura cu palmele. Era singură. Vai, nenorocire, Roza ?... În camera obscură a scurtului somn în care o cufundase, whiskyul îi dezvăluise mai întîi imaginea negativă : ucigaşa, şi apoi imaginea pozitivă : Roza. În ziua asasinatului spusese că va lipsi numai jumătate de ceas, atît cît era necesar ca să i se pregătească alifia la farmacie, luase şi bani pentru taxi. Plecase la zece, dar se întorsese abia după trei. Deşi în ziua aceea Emmy avusese febră şi ameţeală, se uitase mereu neliniştită la ceas. O înspăimîntaseră văicărelile Rozei că va rămîne cu semne pe trup. Cînd se întorsese, găsise scuza că fusese reţinută la farmacie, dar borcănaşul cu alifie n-avea etichetă pe el şi Emmy avu impresia că-l mai văzuse pe o policioară deasupra patului copiilor, în odaia lor din cartierul german. Şi acum ce să facă ? Cum să iasă din casă ? Cum s-o aştepte ?

Începu să se învîrtă prin camere. Ţigările i se terminaseră. Aprinse primusul şi-şi făcu o cafea. Laptele se tăiase. Mai tîrziu i se făcu foame şi mîncă ceea ce găsi în dulap. Se gîndea la scena pe care urma s-o aibă cu Roza. Avea să i se arunce în braţe plîngînd sau avea s-o ocărască şi s-o alunge ? Dar Roza nu mai venea. Pe la nouă nu mai rezistă. Aprinse încălzitorul şi intră în cada zidită din care ieşeau aburi. Se săpunea uşor şi plîngea. Îndepărtarea alifiei cerea putere la frecat, nu glumă, şi Emmy îşi amintea, plîngînd, de mîinile afectuoase ale Rozei. Mai bine rămîn însemnată, nu mai am răbdare să aştept. Termină, se şterse cu un prosop pufos, se pudră cu talc din creştet pînă-n tălpi şi apoi se înfăşură într-un cearşaf. Se duse la uşă cu speranţa că între timp Roza sosise şi aştepta să i se deschidă. Dar nu era nimeni. Începu iar să se învîrtă prin odăile goale, tîrînd pe jos marginea cearşafului ca o nălucă ce-şi tî-

răște lințoliul. Se oprea în fața fiecărei ferestre și rămînea așa timp îndelungat.

Era aproape de ora prînzului cînd Răpeasca bătu la ușă și ea îi deschise așa, înfășurată în cearșaf.

— Ce se petrece ? Unde e ?...

— Lăsați-mă să intru și vă povestesc.

Îi adusese cu taxiul și cele două valize ale ei.

— Vi le trimite Roza. Nu va veni. A fost arestată.

— Așadar...

Nu apucă să termine vorba. Picioarele i se muiară și se pomeni în brațele parfumate ale micuței străine, care o tîrî pînă la sofa și acolo începu să-i tragă palme.

— Mamă, de ce mă bate ? Hans ! striga Emmy nemțește. Cînd își veni în fire : Vai, ce nenorocire ! Ce-or să se facă copiii, bătrîna ?

— Bravo, așa-i mai bine, zise Răpeasca privind-o atent, pentru că cearșaful se făcuse sul și trupul ei apăru în toată splendoarea. Se așeză lîngă Emmy, își scoase tabachera de argint și i-o întinse. Emmy luă o țigară și-o aprinse. Fumau amîndouă.

— Spioana aia de Miss Butler a denunțat-o, spuse Răpeasca cu năduf, scoțînd două rotocoale nesfîrșite de fum din nări.

— A făcut mărturisiri ?

— Nu. Nu face decît să înjure. Pe mort, pe anchetatori, autoritățile, societatea, pe toți. Cred că Miss Butler și-a dat seama că Roza e făptașul după vorbele pe care le-a spus la ancheta preliminară : „Un cîine care a avut o moarte de cîine. Sărut mînușițele celui care a scăpat omenirea de-o asemenea lepădătură.“ Și cine știe ce-a mai spus, pe cînd se întorceau spre casă.

— Ce greșeală îngrozitoare ! Bietul om a murit, și acum și Roza...

— Hm, bietul om, e un mod de a vorbi. Dar ce știm noi de mobilurile crimei ?

— Dar n-am spus că Roza a comis-o !

— Așa, bravo ! Să fiți atentă la ce spuneți. O să fiți convocată de fratele spioanei. O poamă ! Aseară l-a imitat pe Sherlok Holmes : „Lucru elementar, doctor Watson, lucru elementar, prietene“. Ne-a reconstituit toată povestea, dar nu ca rezultat al capacității sale de deducție

sau al intuiției ; soră-sa i-a sugerat tot firul afacerii. „Ucigașul se reîntoarce întotdeauna la locul crimei..." În drum spre anchetă, Roza a intrat în grădina mortului și a rupt trandafiri. Pentru cine ? Desigur pentru Mister Butler ! Poate deliberat. Să încurce ițele, dacă cumva i se găsesc urmele pașilor. Dar a făcut o greșeală. Amănuntul neînsemnat care zădărnicește crima perfectă, cum spunea dumnealui. Cînd a rupt trandafirii, purta pantofii ei cei buni, ziua precedentă pantofii de toate zilele. Acesta e singurul element împotriva ei, pînă acum.

— Dar eu i-am dat pantofii vechi.

— N-are nici o importanță. Sergent Winter v-a scăpat de orice bănuială, confirmînd că n-ați ieșit din casă de mai multe zile.

— Winter ? Păi și el se interesa de Roza, ieri.

— Ați vorbit cu el ? Vă cunoașteți ?

— Auzisem despre el de la bărbatul meu. Aseară a venit aici și a bătut la ușă, dar nu i-am deschis. N-aveam nimic de îmbrăcat.

— Vulpoiul ! Dar ce coincidență că Roza v-a lăsat fără haine ! Știți, e bolnav, are un sifilis cu plăgi.

Emmy se cutremură. Își cuprinse fața în palme și rămase așa, nemișcată, cîtva timp.

— Vă mulțumesc. Și eu, care vă uram...

— Din cauza lui Kaloiannos ? A fost ceva trecător, un fel de rămășag pe care l-am și uitat. Apoi, văzînd-o pe Emmy cum roșește : Trebuie să facem ceva pentru Roza. Cred că acum aveți încredere în mine. Salvarea ei depinde de dumneavoastră. Dar o să trebuiască să faceți un mic sacrificiu. O să mai discutăm despre asta și-o să facem un plan de acțiune. Dar mai întîi n-ați vrea să vă îmbrăcați ?

Emmy se înfășură bine în cearșaf, luă valizele și se duse în dormitor. Înainte de a se îmbrăca, se privi din nou în oglinda cea mare.

— Fir-ar să fie ! o auzea pe Răpeasca minunîndu-se. Stătea rezemată de tocul ușii și privea cu admirație spatele tinerei femei.

— Cine ți-a lăsat semnele astea ?

Emmy nu răspunse.

— Acum înțeleg ! L-a răpus pe barbar !

— Dar de ce, de ce ? Asta a fost o mare greșeală. Trebuia să mă fi întrebat mai întîi pe mine.

— Dumneavoastră ardeți lumînarea la ambele capete. O să vă ofiliți repede...

Emmy roși brusc. Ochii i se măriră, două inflorescențe aurii înconjurate de pletele părului castaniu cu reflexe arămii.

— Așa îmi place, mărturisi ea cu mîndrie.

— Ești nebună ! Oricum, nimeni nu arată și nu mărturisește lucrul ăsta, nici măcar cu glas șoptit, pentru că atunci s-a terminat cu tine. Ești ca rănitul care se tîrăște în pustiul Saharei și mirosul rănii sale atrage păsările răpitoare din înaltul cerului. Bărbații te vor sfîșia. Ei adulmecă lucrul acesta și-l șoptesc unul altuia, se adună și se năpustesc cu toții asupra ta, ca o haită. Nu te aștepta la înțelegere din partea lor. Nu cunosc ce-i mila.

La amiază, cele două proaspete prietene se așezară la o masă a restaurantului arăbesc din Allenby Street. În timp ce mergeau spre restaurant, Emmy simțise un fel de amețeală. I se părea că ochii tuturor sînt ațintiți asupra ei. Se dezvățase să mai meargă. Pășea legănîndu-și șoldurile de parcă ar fi înotat încă în cămașa de noapte transparentă. În așa hal, încît prietena ei îi atrase atenția :

— Iar nu vă controlați ! Atenție la răpitoare !

Izbucniră apoi în hohote de rîs, schimbînd priviri de înțelegere.

Michèlle cîștiga mult cînd o cunoșteai îndeaproape ; era încîntătoare, deși dură cu oamenii și cinică în problemele dragostei. Voise să ofere ea masa la Astoria, dar ar fi dat acolo de Andreanu și ideea aceasta nu-i prea surîdea lui Emmy. Nu știa cum să se poarte cu el după atîtea zile și evenimente neplăcute.

— Nenorocitul ! E și el o victimă a Clubului, spuse Michèlle.

— Despre ce club e vorba ?

— Vă voi povesti după ce ne vom așeza. Vă plac frigăruile ?

Un sublocotenent grec, cu fața îngîndurată, posomorît, intră după ele în restaurant și se așeză la o masă depărtată, cu spatele la cele două femei. Prezența lui aduse vorba despre Manos ; Emmy mărturisi că nici măcar n-o sărutase și se plînse de faptul că Michèlle îi divulgase relațiile ei cu Benny, și astfel îl îndepărtase de ea.

— Sărman Kaloiannos, o altă victimă a Clubului, spuse Răpeasca.

Sosise astfel clipa ca Emmy să afle despre existența ciudatei și misterioasei organizații care, separat sau paralel cu atîtea altele, cîrmuia și ea orașul Ierusalim. Numai că domeniul ei de activitate era determinat și concret : experiența cea mai omenească dintre patimile omenești, dragostea trupească.

— Am început în urmă cu un an, spuse Michèlle, după o seară plicticoasă petrecută în biroul generalului. Era obișnuita ședință săptămînală, intitulată oficial Coordonare și Schimb de Informații, dar pe care noi am poreclit-o „curetarea craniului", pentru că bietul general, dealtfel un bătrînel învățat și bun ca pîinea lui Dumnezeu, suferă de o boală care inspiră îndoielile cele mai mari cu privire la originea sa englezească : totala lipsă de umor. Cînd spun noi, înțeleg : cîte un ofițer de legătură din partea fiecărei forțe aliate și, în plus, reprezentantul autorităților locale, Mister Anthony Butler. Firește, nu există nici un rus. Eu reprezint Biroul II al Francezilor Liberi și am gradul de maior. De vreme ce nu s-a putut, din diverse motive. să-l avem pe general ca reprezentant al Marii Britanii, ne-am mulțumit cu sergent Winter. Dealtfel, fără sergent nici n-ar fi existat Clubul, pentru că el a fost inspiratorul și teoreticianul lui. Extrem de util din cauza profesiunii sale anterioare. Detectiv particular la Londra, adică se ocupa cu divorțurile, șantajul, avorturile, adulterul... Nu rîdeți, veți vedea că este un tip destul de complexat. Și trebuie să vă mai spun, dintr-un bun început, că Winter a fost acela care a combătut cu tărie propunerea lui Pecicovici — ofițerul de legătură iugoslav — cu privire la candidatura lui

Hans Bobretzberg, argumentînd că în primul rînd se punea o problemă de drept internațional, dat fiind că nu existau forțe armate ale Austriecilor Liberi, nici guvern în exil și nici vreun document în chip de tratat de alianță, să zicem, și, în al doilea rînd, pentru că, cu toate că și el însuși era catolic și credincios ca și Bobretzberg, avea totuși obiecții serioase față de unele apucături neortodoxe ale acestuia. Pe scurt, Bobretzberg nu era dintre aceia care se iau la trîntă cu Satana ca să-l biruie, ci îi întorc spatele și lasă în grija tămîii această sarcină. În concluzie, discreția candidatului era îndoielnică și prin urmare funcționarea Clubului ar fi avut de suferit. Au trecut cîteva zile pînă să ne dăm seama că opoziția lui Winter avea de fapt la bază motive personale. Unul din articolele Statutului nescris al Clubului interzice activitatea, să spunem binefăcătoare, asupra celorlalte jumătăți legale ale membrilor clubului. Cu alte cuvinte, ați fi devenit automat tabu pentru Winter și pentru ceilalți. Acest articol a fost propus de prințul Jan Listovski, reprezentantul polonez, soțul preafrumoasei Grazina Listovska, amanta oficială a generalului Sosnikovsky, chiar la ședința constitutivă, și vă dați seama că a fost acceptat fără nici o obiecție, din solidaritate colegială, tocmai pentru evitarea dramelor familiale. Dar anticipez și-o să vă încurc. Iertați-mă.

— Continuați, vă urmăresc de minune, spuse Emmy rîzînd cu poftă. Uitase pînă și de existența Rozei.

— Așadar, într-o seară, după o ședință, ne-am urcat pe terasă, unde Winter amenajase provizoriu un bar, adică adunase șase scaune și o măsuță de bambus, șterpelite din grădina unei vile. Sticla de whisky circula din mînă-n mînă — nu îndrăzneam să aducem pahare ca să nu ne surprindă generalul. Nu-mi mai amintesc acum cine a repus în discuție problema despre care ne vorbise îndelung cu puțin înainte șeful nostru : lagărele morții hitleriste... A, da, prințul Listovski. Dealtfel, el ne adusese la cunoștință informațiile primite de la un agent al generalului Anders, care sosise din Teheran. Prietenul dumneavoastră, Kurtmeyer, asemănase atunci Orașul Sfînt, care se întindea la picioarele noastre — cu mînăstirile, bazarurile, ulițele, cocioabele și zidurile sale

— cu un lagăr de concentrare. Desigur cunoaşteţi că în oraşul acesta sînt interzise localurile de noapte şi casele de toleranţă. „Şi aici, pe terasă, adăugase Winter, este postul de observaţie al lagărului Mirador.“ Îmbinase sarcinile speciale pe care fiecare dintre noi le avea în cadrul contraspionajului, cu situaţia sa personală : eram gardieni dar totodată şi prizonieri. După părerea lui, exista un mod original de a ne petrece ceasurile de plictiseală : să profităm de situaţia noastră specială pentru a studia patimile omeneşti. „Asta-i curată filozofie, mă dezgustă !“ l-a întrerupt Kurtmeyer. „Filozofie în sensul ei primar, adică studiu şi cunoaştere urmată de acţiune. Şi de premii“, îi răspunse Winter. Mai tîrziu, analizînd primele rezultate ale experienţei acumulate, am modificat articolul respectiv şi în locul premiilor am introdus rămăşagurile, din următoarele motive) : a) whiskyul devenea din ce în ce mai rar în timp ce setea Clubului creştea tot mai mult şi b) pentru a-i face ţelurile şi mai ispititoare şi a lega şi mai strîns membrii de Club. Totodată, l-am sancţionat pe sergent Winter cu mustrare, pentru că, introducînd premiile, imita metodele şcolilor de catiheţi şi poate chiar încerca să ne familiarizeze pe nesimţite cu ele, ca să ne anexeze pînă la urmă la una din numeroasele organizaţii papistăşeşti.

Listovski, care era catolic, a votat în alb, dar a propus imediat o moţiune, care a fost adoptată în unanimitate : recunoaşteam că sergentul Winter a fost şi este conducătorul ideologic al Clubului, singurul lui teoretician.

•

— Iertaţi-mă, Michèlle, dar, la urma urmelor, care era teoria lui ?

— A, aici e, într-adevăr, nevoie de puţină atenţie. Iată Oraşul Sfînt, buricul pămîntului, cu locuitorii săi — o sinteză a Omenirii şi a patimilor sale — împărţit în naţiuni, împărţit în triburi, în confesiuni, în doctrine şi credinţe, în clase şi caste, în cartiere, în sexe, în familii, în vîrste. Cu alte cuvinte, o curată harababură. Şi noi, aici, sus, „datorită poziţiei“ pe care o deţinem, sîntem „Concepţia“ Oraşului Sfînt şi a împrejurimilor sale, *The Intelligence*, înţelegeţi, cred, engleza. Un fel de mici zei

atotștiutori, potrivit concepției sergentului Winter. Dar, stați o clipă. Ați citit *Adolescentul* lui Dostoievski ? Nu ? N-are a face, nu l-am citit nici eu. În orice caz, nu e absolut necesar, pentru că Winter și-a scos teoria lui despre lume numai dintr-o singură frază a romanului, și membrii Clubului au memorizat-o obligatoriu : „Creaturile acestea *care nu rezistă* sînt întotdeauna aceleași : știu că în fața lor se cască abisul și totuși aleargă într-acolo". Prin urmare, avem pe cei care nu rezistă și pe cei care rezistă. Este o clasificare a Omenirii mult mai rațională decît aceea pe care am menționat-o. Dar, grație experienței sale personale și profesionale, Winter a reușit să îmbogățească această constatare plină de înțelepciune, descoperind sau născocind o serie infinită de subdiviziuni. Există, de pildă, cei care nu rezistă, dar se prefac că rezistă. Cei care rezistă, dar se prefac că nu rezistă. Cei care rezistă, și se prefac că rezistă. Cei care nu rezistă, se prefac că rezistă și de fapt rezistă. Și așa mai departe. Înlocuiți acum verbul a se preface cu verbul a crede. Cei care nu rezistă dar cred că rezistă. Cei care rezistă dar cred că nu rezistă. Și așa mai departe. Folosiți acum ambele verbe : cei care nu rezistă, dar cred că rezistă și se prefac că nu rezistă. Vă imaginați cîte variante și nuanțe există ? E ceva înspăimîntător dar și... perfect. Se aplică la toate ființele, cuprinse în toate celelalte diviziuni : națiune, neam, vîrstă, confesiune, clasă etc. Desigur, cu o singură condiție : să existe Abisul. Dar în această privință, avem încredere în Dostoievski, care ne confirmă existența sa, și desigur că știe ceva mai mult decît noi — și, la urma urmelor, răspunderea o poartă el și reprezentantul său pe pămînt, adică sergent Winter. Să luăm două exemple, la întîmplare, pentru a ilustra teoria : eu nu rezist, mă prefac că rezist și cred că rezist. Dumneavoastră, Emmy : nu rezistați, vă prefaceți că nu rezistați și credeți că nu rezistați.

— Vai, Doamne, plutesc în voia vîntului, drept în Abis !

— Potrivit lui Winter și lui Listovski, această triplă negație este formula care duce cel mai sigur în Paradis. Eu sînt de altă părere. Există, cred, o contradicție fun-

damentală cînd se identifică Abisul cu Paradisul. Dumneavoastră spuneți că nu ? Poate, nu insist. Nu mă pricep deloc la teologie... Desigur, nici o teorie, care e rezultatul observației, nu poate fi caracterizată drept științifică, dacă nu e demonstrată în orice moment de experiență. De aceea, observația obiectivă a fost urmată imedat de acțiune, cu alte cuvinte de intervenția atotștiutorului Mirador. De unde și patimile violente care zguduie pe membrii Clubului, divergențele, rivalitățile, certurile, piedicile și... rămășagurile. Inutil să vă mai spun că, prin natura lucrurilor, cobaii... cum să le spunem ? (mă iertați, nu-i așa ?) sînt în majoritatea lor femei, de vreme ce din punct de vedere numeric ele sînt o minoritate în cadrul Clubului. Și acum, cîteva cuvinte despre statut. Articolul 1 : la înscriere, membrii Clubului lasă politica în anticamera sa. Articolul acesta a fost propus de Winter, ca să ne lege de mîini și de picioare, presupun. Vă dați seama că n-aș fi lăsat să-mi scape atîtea prilejuri oferite de Cel de sus pentru a contracara uneltirile engleze împotriva prezenței franceze în Siria și Liban. Mai departe. Articolul 2 : Este interzisă orice activitate între membrii Clubului. Anthony Butler a încercat să-l încalce, dar s-a ales cu o amendă.

— Cîte femei sînt în Club ?

— Una. Poate că Butler reușea să mă convingă, și atunci ar fi rămas un secret între noi doi, dar Winter a avut grijă să mă informeze din timp că treaba cu el presupune atîtea pregătiri, o punere în scenă atît de complicată și prezența indezirabilă dar nu chiar de prisos a roșcovanului său de secretar, încît devine o muncă herculeană. Am evitat astfel încercarea. Din păcate, dumneavoastră n-o veți evita, dacă doriți salvarea prietenei noastre. Butler a făcut rămășag pe dumneavoastră. Și nu pentru sticlele de whisky, cît pentru satisfacția ce-o va avea cînd îl va vedea pe Winter sfîșiat de invidie și de speranțe zădărnicite — din ziua sosirii voastre, vă dorește ca un smintit. Și de vreme ce a venit vorba, să epuizăm problema Rozei. De aici vom merge la Alaska ca să bem o cafea cu filtru și apoi la biroul lui Butler, pentru a-i face o vizită amicală. Sora lui stă acasă după-amiezele. Ca să nu-și dea seama că ne-am

înțeles între noi, voi proceda în așa fel încît să creadă că vreau să-i stric combinațiile. De unde primiți bani, de la O.W.W., nu-i așa? O să vă propun în locul lui Kurtmeyer la Club, atîta timp cît lipsește el. Dumneavoastră veți întreba cu naivitate: „Dar despre ce Club e vorba, trebuie să știu și eu". Desigur, Butler va refuza. Eu voi pleca, ca să vorbesc chipurile și cu ceilalți membri. Veți rămîne singuri. Poate c-o să vă ia depoziția. Poate că-l va aduce și pe secretar. Îi veți spune că sînteți convinsă de nevinovăția Rozei, pentru că Adam vă spunea în ajun...

— Trebuie să-i vorbesc despre relațiile mele cu Adam?

— Ce pierdeți, de vreme ce toți membrii Clubului le cunosc?

— Chiar și Benny?

— Vă îndoiți?

— Vai, Doamne! Cum se intitulează comedia aceea... Continuați, nu mă luați în seamă.

— Pentru că, înainte de a fi omorît, Adam vă spunea că este urmărit de niște beduini contrabandiști sau speculanți, care voiau să-l curețe. Butler va începe să vă facă ochi dulci. Atunci să-i puneți problema pe șleau: sînteți de acord cu condiția ca mai întîi Roza să fie pusă în libertate și dosarul ei clasat definitiv. Trebuie să faceți uz de toată puterea dumneavoastră de convingere: mai întîi Roza și dosarul. Și... nu sînteți obligată să-l suportați mai mult decît o singură dată.

— Dar n-am acceptat încă! M-ați speriat cu roșcovanul acela. Adică ce rol are el?

— Ascultați. Decadența Imperiului Britanic la care veți asista este, după părerea mea, unul din spectacolele cele mai rare. Cum să-l descriu ca să nu vă speriați prea mult? Să nu refuzați. Vă ține zdravăn în mîna lui. O să vă implice, o să facă din dumneavoastră autorul moral al crimei și atunci ce se va întîmpla cu Roza?

— Dumneavoastră cu cine ați făcut rămășag?

— Cu Winter, c-o să-i scăpați. Dar cred că și dumneavoastră, acum, cînd știți, ați fi pariat pe același lucru.

— Și în privința lui Butler?

— Că va pierde. Dar asta înainte de crimă. Nu mai pot schimba acum.

— Ați făcut rămășag și pentru Manos ?

— Pariasem că mă va izgoni și am pierdut. Desigur, nu-mi pare deloc rău.

— Cine a mai pierdut ?

— Mulți. De pildă, Makridis, ofițerul de legătură grec, pentru o oarecare domnișoară Boehm. Locuise și ea o vreme în camera dumneavoastră cu acordeon. Susținuse că face parte dintre acelea care nu rezistă, dar care se prefac că rezistă, și s-a dovedit că era dintre cele care rezistă, dar se prefac că nu rezistă, simplu.

— Oare Makridis știa de prezența lui Manos la pensiune ?

— Știa că locuiește un oarecare Kaloiannos și nimic mai mult. Am spus, politica o lăsam în anticameră.

— Benny a cîștigat rămășaguri ?

— Benny al dumneavoastră a cîștigat cel mai important rămășag. Pe cel care vă privea. Toți vă doreau, și de aceea au susținut că el nu va reuși să vă cucerească.

— N-a fost o ispravă chiar așa de mare din partea lui, de vreme ce un altul i-a suflat secretul. Și-apoi, faptul că a făcut uz de mijloace politice pentru a ne determina să venim aici de la Cairo, nu înseamnă oare că el a încălcat statutul ?

— Ce pramatie ! Desigur că e o încălcare. Dacă am fi știut, s-ar fi ales cu o excludere.

— Și Winter ?

— Chiar de v-aș spune, tot nu cunoașteți persoanele. El activează în special în orașul vechi și în împrejurimi, unde există mînăstiri. Dumneavoastră sînteți excepția de la regulă — și singurul lui eșec pînă-n prezent.

— E bolnav de mult ?

— Cred că da. Cum vă spuneam, el activează în alte sectoare. Spiritul lui teoretizant și pasiunea cercetării îl împing acolo unde intervenția lui provoacă cele mai sfîșietoare conflicte de conștiință : la călugărițe, în primul rînd la cele catolice, și apoi la rusoaice, pentru că zguduirile lor sufletești luminează, și mai puternic, pretinde el, Abisul.

— Nu te poți feri cu mijloacele medicale actuale ?

— Dar el nu vrea să se vindece. Să te fereşti, aţi spus ? De ce întrebaţi ? Vai, Emmy ! Vă atrage atît de mult ? Acesta ar fi triumful teoriei sale.

— Ce vă trece prin gînd ? Am întrebat şi eu aşa, din curiozitate, spuse Emmy roşindu-se.

— În orice caz, e mai bine să avem ochii-n patru. Ce-aţi zice să reveniţi la pensiunea Feldmann ?

— Şi Roza voia la fel.

— Da ? Ştiţi, lucrul acesta mă face să pierd stima pe care o aveam faţă de persoana mea. La viitoarea şedinţă a Clubului poate că voi propune o completare la doctrina sa : „Cu cît aceste fiinţe rezistă mai puţin, cu atît tot mai mulţi voluntari idioţi se oferă să le apere de Abis". Exemplu, Roza, acum eu, şi chiar şi Winter ! Veţi replica că el a fost determinat de gelozie. Dar gîndiţi-vă că el s-a aflat chiar pe punctul de a dărîma cu propriile mîini opera vieţii sale. Lucrul cel mai mic pe care-l risca era excluderea.

— Dar ce-a făcut ?

— Cînd Kurtmeyer a cîştigat rămăşagul, Winter a divulgat imediat relaţiile dumneavoastră generalului, şi acesta, la rîndul său, fiind lipsit de orice simţ al umorului, a povestit totul soţului dumneavoastră.

— Îmi amintesc, motivul nu e tocmai acesta, dar să nu vă întrerup.

— Se pare că Benny a avut un şoc puternic cînd l-a auzit pe Bobretzberg spunînd : „Vă cunoaşteţi cu doamna..." S-a iscat un mare scandal la Club cînd a menţionat acest lucru. Convenisem că ne putem pune piedici unii altora, dar Benny a susţinut că Winter se folosise de general ca persoană politică, ca să-i strice combinaţiile. Winter a recunoscut aceasta şi chiar s-a bazat pe acest argument ca să afirme că intervenţia generalului n-avea nici o legătură cu activitatea Clubului. În ceea ce priveşte consecinţele dezvăluirii persoanei direct interesate, adică soţului, el le prevăzuse şi le apreciase : urmau să fie neutre. Şi, într-adevăr, aşa cum poate aţi constatat şi dumneavoastră, Winter s-a dovedit a fi un psiholog neîntrecut. Dealtfel, aceasta a fost şi salvarea lui ; dacă Bobretzberg ar fi reacţionat, Winter ar fi trebuit să plătească o amendă.

— Este oare cu putință ca lucrurile acestea să se fi petrecut întocmai cum le povestiți ? Cînd v-a vorbit despre Adam ?

— Nu-mi amintesc dacă Winter a fost acela care ne-a vorbit. Mai curînd Makridis. Nu mai locuiți la pensiune, ci la vilă, cînd Kurtmeyer ne-a anunțat că va pleca pentru două zile la Cairo. S-a deschis imediat lista pariurilor. Eu am pariat pe Kaloiannos. Benny a pariat contra. Makridis a pariat pe un localnic, căruia nu i-a divulgat numele ca să nu-i strice treaba. Winter și Butler pentru ei înșiși. Benny nu le-a dat șanse de cîștig și a doua zi a plecat. Între timp, Makridis l-a înștiințat pe localnic că locuiți în vila lui Mekir Aga. Se pare, deși nu recunoaște aceasta, că Makridis a înființat o filială a Miradorului și în cadrul sectorului grecesc al Ierusalimului. Firește, așa cum era de așteptat, e vorba de un erzaț. Aceștia se preocupă numai de aspectul concret și ignorează, fie din materialism vulgar fie din insuficiență spirituală, întreaga suprastructură a angoasei sufletești, a frămîntărilor filozofice, a pasiunii de cercetare și cunoaștere a abisului dostoievskian. Dacă nu greșesc, localnicul, adică Adam, care era însoțit de Makridis, v-a văzut într-o zi la Astoria. Diagnosticul său imediat a fost : *Nu*, adică : dintre acelea care nu rezistă.

— Îmi amintesc. Era duminică, 14 iunie. O zi fatală. Dar lucrurile nu s-au petrecut chiar așa.

— În orice caz, imediat după plecarea lui Kurtmeyer, Makridis vi l-a trimis pe Adam. E ceea ce știm noi. Succesul a fost uimitor ! Cine știe, candidatul meu poate n-a primit nici pînă astăzi mesajul prin care îi aduceam la cunoștință noua dumneavoastră adresă.

Emmy voi s-o întrerupă, dar se reținu.

— Trebuie să fi văzut criza de isterie care l-a apucat pe Winter. Plîngea cu adevărat, își dădea cu pumnii-n cap. Spunea că din vina lui, dintr-o delicatețe sufletească exagerată, nu s-a prezentat din prima seară a absenței lui Benny, ca să vă lase să simțiți puțin singurătatea, și că Adam a profitat de faptul acesta. Apoi au început amenințările. Că va cere lui Butler să cerceteze trecutul acestui domn și așa mai departe. Trebuie

să vă spun că în acea perioadă Butler nu mai venea la ședințe, pentru că, așa cum pretindea el, avea mult de lucru cu refugiații. Adevărul însă e că nu-l putea suferi pe Pecicovici pentru că acesta ridicase problema Pamelei Butler, cu rămășagul respectiv, și cînd fratele ei invoca articolul 2, cu toții, într-un glas, i-am declarat că acesta nu se referă la toți membrii familiei. De atunci el a încetat să mai vină la ședințe, și numai ieri seară s-a făcut oarecum împăcarea și reînnoirea vechiului rămășag cu privire la persoana dumneavoastră. Desigur, fiindcă avea ascuns în mînecă atuul culpabilității Rozei, pe care ni l-a aruncat în față îndată ce-am acceptat reînnoirea.

— Așadar, Benny era plecat la Cairo cînd ați aflat despre relațiile mele cu... Adam ?

— V-am mai spus-o, mi se pare. Ultimul care a aflat a fost Butler. Abia ieri, Winter l-a informat, din proprie inițiativă sau la indicația generalului. În ceea ce ne privește, noi îl considerăm pe Butler ca exclus. Winter susține că a fost obligat să procedeze astfel, dar nu dă explicații. Poate că mandatul de arestare a lui Kaloiannos a fost emis la cererea generalului. Poate însă să fie și o decizie a lui Butler. În orice caz, n-a fost revocat, deși Roza se află în prevenție.

— Cum a reacționat Benny cînd i-ați povestit despre Adam ?

— Noi, adică Listovski, Pecicovici și cu mine eram de părere să nu-i spunem nimic. Makridis însă voia să se răzbune pentru eșecul lui cu Fräulein Boehm — poate că avea nevoie de whisky. Dar și Winter insista să-i spunem, ca să se confirme una din prezicerile sale : că Benny va lua toată afacerea mai filozofic, deși pariase împotriva tuturor celor cinci. Și, ce-i drept, a dat dovadă de mult sînge rece la început. „Un prilej minunat, și-a zis el, ca să mă descotorosesc de frigiderul ăsta cu carne congelată, pe care mi l-am luat în cîrcă prostește.“ Și, pentru că Makridis făcea pe grozavul, a făcut rămășag cu el c-o să vă paseze unui prieten american, dar a pierdut. Mai tîrziu, și-a schimbat atitudinea, manifestînd brusc aceleași sentimente ca și Winter : o ură neîmpăcată împotriva lui Adam. Spunea chiar c-o să-i facă de petrecanie.

Spre norocul lui, a fost chemat de urgență din nou la Cairo, și astfel nu mai planează asupra lui nici o bănuială pentru cele întîmplate.

Emmy era uimită.

— Este oare cu putință ? Este oare cu putință ? repeta ea. Dacă ați pariat pentru Kaloiannos, atunci de ce i-ați mai divulgat acestuia relațiile mele cu Benny ?

— Iar o luăm de la început ! Acest lucru s-a întîmplat mai înainte. Ascultați. Am pierdut trei pariuri pentru Kaloiannos. Primul : că mă va goni, dar nu m-a gonit. Al doilea : că nu mă va goni, și m-a gonit. În seara cînd v-a așteptat pe bancă. Atunci i-am spus totul. Al treilea : că vă va găsi înainte de Adam, dar, uite, că n-a apărut încă.

— Cum ar putea cineva să dea de el ?

— Vreți să-l vedeți ?

— Acum ? Nu, în nici un caz ! Mai tîrziu, mult mai tîrziu... Dar, spuneți-mi, de ce l-ați menționat pe Andreanu printre victimele Clubului ?

— Pentru că Butler a fost acela care i-a dezvăluit relațiile dintre soția lui și responsabilul cu rechizițiile. Făcuse pariu cu Winter. Ceea ce a urmat n-a mai știut nici el, pentru că așa cum ți-am spus nu mai frecventa Clubul, în afară de cazul în care îl informa soră-sa, spioana. Dar, în fond, n-ați aflat mare lucru. Discutăm de-atîta vreme și ne învîrtim mereu în jurul aceleiași case. Uitați că în această clipă Ierusalimul are 130 mii de locuitori și poate tot atîția militari în jurul său. Ăsta e războiul, ce credeți ? Clubul Mirador este creația lui. Și vreți să vă mai spun ceva ? N-aș ști să vă spun cine pe cine conduce : Winter pe general sau generalul pe Winter. Rezultatul însă e că acest Club le face de minune treaba, deși statutul prevede că politica rămîne în anticameră. Dacă nu le-ar fi făcut-o, l-ar fi dizolvat. E un mare lux să riști atîtea secrete de serviciu, tocmai cînd studiul fiziologiei Abisului — trădări, defecțiuni, joc dublu, iluzii etc. — îți arată unde se află primejdia cea mare.

— Dar dumneavoastră de ce rămîneți, dacă vă dați seama de toate acestea ?

— Îmi fac și eu treaba. Ăsta e războiul.

XX

Ierusalim, 7 iunie 1943

MANOS, DRAGOSTEA MEA,

Îți scriu pentru că am atîtea să-ți spun și singurul lucru care-l știu despre tine e că trăiești, că nu vorbesc unei năluci. Ce mai faci, cum te simți, unde ești? Am aflat că ai fost rănit la El'Alamein și că valuri amenințătoare te trăgeau zile întregi în larg, pentru ca apoi să te scoată la mal și să te uite pe țărmurile noastre. Numai atît. Vai cît de cruzi sînt prietenii tăi, nu-mi spun unde te afli! Mă străduiesc să mi te închipui așa cum arăți acum. Rana a lăsat oare urme pe chipul tău drag? Privirea ta mai are oare și acum acea flacără care îmi dădea sentimentul că sînt și eu o femeie, sau ochii ți-au rămas triști și indiferenți, dragostea mea, așa cum mi-i descria Nina în nopțile ei de veghe, la rugămintea mea? Manos, pentru ce o cunoștință care n-a durat nici două săptămîni, pentru ce o dragoste care n-a fost pecetluită nici măcar de un sărut, să lase urme atît de adînci în sufletul tău? Pentru ce, tu, omul cu o experiență a vieții mai mare decît a mea, n-ai socotit cunoștința noastră așa cum era în realitate: o aventură în timp de război, o scurtă întîlnire într-un lagăr de tranzit, unde nimeni nu știe pe cine are în față și nici nu poate alege sau păstra lîngă el oamenii pe care-i iubește? Pentru ce, deși eu te-am avertizat și chiar tu singur ai constatat atît de repede că nu eram decît o vieneză ușuratică și irresponsabilă, o rămășiță din epoca frivolă a lui Franz Joseph, o femeie atît de schimbătoare, atît de cochetă, atît de neputincioasă să reziste dorinței unui bărbat, pentru ce m-ai ridicat pe un piedestal pe care nu ți l-am cerut, pentru ce mi-ai aruncat în spinare răspunderea ochilor tăi melancolici, stinși? Știi tu ce era dragostea noastră? O mică fiară, un pui de leopard care se foia și răcnea, în așteptarea gesturilor simple, firești, care calmează. Dar noi am șovăit prea mult, am uitat că ne aflăm într-un lagăr de tranzit, în care alții decid sosirile, întîlnirile, plecările, în baza unor alte planuri, pe care nici nu ni le în-

chipuim, și cînd ne-am dat seama a fost prea tîrziu. Eu am pierdut puiul de leopard, am crezut c-a fugit în pădure, acolo unde îi e locul, dar tu l-ai băgat în sîn, l-ai crescut și, uite, acum îți sfîșie inima. Pentru ce? Pentru ce, dragostea mea? Te conjur pe tot ce ai mai scump în lume, spune-mi sincer, oare merita acest chin?

Îți amintești de cuvintele lui Hölderlin, pe care mi le-ai spus într-o zi, dragostea mea? „Denn alles ist gut." Da, totul e bine. Totul trece, totul intră pe un făgaș normal, totul, durerea ca și plăcerea își găsesc într-o zi locul și viața continuă, aceasta este esența, armonia. Totul e bine în ceea ce mă privește. Cît aș fi vrut să spun acest lucru și despre tine, să-l fi spus și tu, să mă fi lăsat să-l spun și despre tine.

Acum, cînd îți scriu, ziua se apropie de sfîrșit; eucaliptul s-a făcut din nou stufos în fața ferestrei mele și nu mai pot vedea acoperișul roșu al catedralei. Dar nu țin neapărat. În pătuțul său, sub gravura lui Dürer, doarme, preafericit în nevinovăția sa, strîngînd mînuțele sale gingașe, fiul meu. Nu mă mai satur mîngîind cu privirea carnea lui trandafirie, admirînd această făptură desăvîrșită, pe care mi-a dăruit-o trupul meu. Îndată ce mă trezesc și mă gîndesc că există, că respiră atît de aproape de mine, am sentimentul că toată lumea e a mea, că o nouă viață de speranțe și bucurie se deschide înainte-mi. Știi cui îi datorez fericirea asta? Ninei Mieli. Ea m-a convins să-l păstrez. Michèlle și mai tîrziu Hans au insistat să scap de el. Dar Nina, cînd încă mă examina și mă îngrijea ca medic, mi-a explicat ce transformări va aduce în viața mea acest copil și m-a convins să-l țin. Asta s-a întîmplat înainte de a deveni prietene, înainte ca eu să-i menționez, nu-mi mai amintesc în legătură cu ce, caracterizarea aceea pe care am auzit-o de la tine despre moraliștii vorbăreți, și înainte de a-mi spune că și ea a cunoscut pe cineva care-i vorbea de „capetele pătrate."

Manos, dragostea mea, cînd mă gîndesc la bucuriile pe care mi le va aduce acest copil, îmi vine să mă rîdic și să dansez. O să-l învăț cum se numesc pomii și păsările, să spună eucalipt, castan, platan, plop, smochin, pin, canar, privighetoare, rîndunică, porumbel. Și nu nu-

mai să le rostească numele, dar să le și cunoască, să știe exact ce e fiecare lucru, ce formă au frunzele și crengile, cu ce se hrănește canarul, cît de puțin cîntărește o privighetoare, cînd se reîntorc rîndunicile. O să-l învăț să nu chinuiască insectele și reptilele, și dacă vreodată găsește pe jos un cameleon să-l ia ușurel cu un bețișor și să-l pună pe creanga unui pom, ca să nu-l găsească ceilalți copii. O să-l învăț să cunoască bine toate culorile pe care le îmbracă bolta cerească din zori și pînă-n miezul nopții. O să-l învăț să picteze și să înoate. O să-l învăț să iubească toți oamenii, pe cei buni să-i invidieze, și pe cei răi..., pe cei răi să-i dea uitării, dragostea mea. Acum, de dragul copilului meu, mă îngrijesc și eu ca și voi de lumea de mîine. Stau adesea de vorbă cu Nina, cu Nancy și cu doamna Răpescu — de fapt, a reușit să-ți spună că nu e româncă, ci franțuzoaică născută la Paris? Adesea vine să ne vadă și prietenul tău, bătrînul tălmaci cu soția lui. Amîndoi sînt tare buni cu copilul, i-au adus un clopoțel și un galben. I-am rugat să-i găsească un nume grecesc, dar nu se pun de acord și cred că pînă la urmă o să-l numim Emmanuil. O să-l boteze ei. Vreau să crească și să învețe aici. Bătrînul spune că se poate, e prieten cu Patriarhul și va aranja el să meargă la școala grecească, care se află nu prea departe de noi, la Katamona.

Da, Hans s-a întors, foarte schimbat însă. Părul lui a albit dar sufletul său... Să nu-l vorbesc de rău, și eu sînt vinovată că a ajuns un bătrînel acru, indiferent și plin de neîncredere. Acolo, în misiunea în care se afla, a fost cuprins de marea teamă, de teama de moarte. Îți amintești de bănuțul de aramă pe care mi l-a pus în palmă înainte de a se urca în avion? Multă vreme am crezut că făcuse gestul acesta de teamă că tu îi vei fura dragostea mea, și voia, dacă i se întîmpla ceva rău, să-mi pricinuiască asemenea mustrări de conștiință, încît acestea să mă ducă la pocăință și la mîntuirea sufletului. Dar după întoarcerea lui mi-a explicat că vorbele: „nu mi-e teamă decît de grec" se refereau de fapt la misiunea lui. Pericolul, dacă ar fi existat, ar fi venit numai din partea ta, adică din partea alor tăi. Și, într-adevăr, a trecut prin pericol acolo unde a fost — un accident stupid. Cei ce

l-au trimis s-au străduit să-l convingă că, dacă nu era pură întîmplare, era desigur opera, înțelegi a cui. Dar un compatriot de-al lui, un om de încredere, i-a dovedit negru pe alb că șoferul automobilului, care era cît pe-aci să-l facă zob, aparținea serviciului din care făcea parte și Benny, și atunci totul s-a limpezit în mintea lui. Era un martor stînjenitor care trebuia eliminat acum, cînd roata războiului se întoarce. Și acest lucru, în loc să-l îndepărteze, îl apropie și mai mult de ei. Se teme de ei pentru că se teme de moarte. A pierdut orice credință. Spune că Stalingradul a barat definitiv calea spre reinstaurarea Habsburgilor. Măcar de-ar fi așa! N-o să-mi pară deloc rău!

Am scris cuvîntul Stalingrad și mi-am amintit de ceva îngrozitor ce s-a petrecut chiar în zilele cînd sărbătoream marea victorie. Îți amintești de smochinul de sub fereastra mea, puțin la dreapta, acolo unde se afla și banca aceea mică — banca noastră, dragostea mea. Nu mai erau decît cîteva săptămîni pînă la nașterea copilului, cînd, într-o dimineață în zori, sergent Winter a fost găsit spînzurat de ramurile sale. Cînd l-au dat jos era deja țeapăn, din cauza frigului. S-a spus că era neurastenic. Michèlle susține că e cu neputință să nu-l cunoști. Era dușmanul tău cel mai aprig. El ți-a întocmit dosarul, bucățică cu bucățică, și dacă și în viitor vei avea de-a face cu serviciile engleze, să știi că el e de vină. Știa că mă iubești și nu mă slăbea deloc din ochi. Se învîrtea tot timpul în jurul meu, cu speranța că odată și odată vei face greșeala să te apropii de mine, ca să te înhațe.

Cît de mult s-a schimbat Hans îți poți da seama din faptul că a insistat foarte mult să lepăd copilul, ceea ce pentru un catolic constituie un păcat de neiertat. Cînd i-am anunțat hotărîrea mea irevocabilă de a păstra copilul, mi-a declarat că niciodată, dar niciodată nu-l va recunoaște și nici nu va permite ca „această sămînță a lui Iuda“ să-i poarte numele. Crede că este copilul lui Benny și eu n-am făcut nimic ca să-l scot din eroarea lui. Ar fi putut să fie, dar aș fi fost atît de nenorocită chiar dacă l-aș fi păstrat... Este al lui Adam, dragul meu. Nu mă întreba de unde știu. Știu foarte bine, pot să-ți spun ziua, ceasul, clipa cînd am simțit cum trupul meu

închide înlăuntrul său cu gelozie această făgăduință a fericirii și nemuririi mele, deși în momentul acela nu știam că e vorba de asta. Pot să-ți repet strigătele nearticulate ale bucuriei mele, ale unei bucurii, așa credeam, trecătoare. Nu poți să-ți închipui cît de recunoscătoare îi sînt acestui om, care nu m-a mîhnit niciodată, nu mi-a pricinuit niciodată mustrări de conștiință și care într-un mod atît de înțelept și de neutru mi-a oferit mijlocul de a birui moartea. Doamna Răpescu l-a rugat pe bătrîn și ne-a dus la cimitirul grecesc și eu am depus pe mormîntul lui toate florile pe care le-am găsit la Ierusalim — era toamnă. Și cînd am rămas singure, Michèlle mi-a spus cu umor că eram o văduvă foarte demnă și profund întristată. I-am răspuns că greșește, că nu-l plîng, nu l-am plîns niciodată, ci pur și simplu îmi iau rămas bun de la el. Era un viteaz care fără să știe a căzut în capcana unui vînător de fiare sălbatice și a pierit. Și în timp ce ne plimbam printre morminte și ne străduiam să silabisim nume grecești, majoritatea în ciudata voastră scriere bizantină, copilul lui se mișca în pîntecele meu.

M-a întrerupt Roza. A venit să-mi amintească că e timpul să-i dau copilului să sugă și să-i schimb scutecele. Mai tîrziu va încălzi apă și-o va aduce sus, pentru baia lui... Nancy mi-a spus odată că este atît de severă și de solemnă cînd își îndeplinește îndatoririle de dădacă, încît ar invidia-o chiar și regina Victoria. I-am spus lucrul acesta ca să facem puțin haz, și iată ce mi-a răspuns: „Să-mi mulțumești mie pentru acest copil. Dac-ar fi trăit taică-său, l-ai fi lepădat.“ Poate că are dreptate, dar cît de îngrozitor să spună, și chiar numai să gîndească așa! Nina mă asigură că pînă la eliberarea Rozei erai la curent cu toate evenimentele, dar de atunci ți-a pierdut urma și nu mai știe dacă știi ceea ce s-a întîmplat mai departe. Dar nu există o continuare, ca să te informez despre ea. Roza a lipsit două zile. În acest timp, am avut grijă de copii și de soacra ei. Îndată ce-am aflat de arestarea Rozei, am venit la pensiune și m-am instalat în fosta mea cameră. Frau Anna mi-a rezervat o primire foarte călduroasă. Mai tîrziu însă, am aflat chiar din gura ei că se împotrivise lui Miss Butler cînd aceasta intervenise ca să mă întorc la pensiune. A cedat numai la in-

tervenția fratelui ei. Au convins-o să mă accepte, a spus, cînd i-au declarat că se bizuiau pe ea ca să cunoască tot ce făceam eu și să-i înștiințeze dacă ai fi dat vreodată tîrcoale prin părțile acelea. Dar Roza, care o cunoaște mai bine, ne-a spus că argumentul hotărîtor l-a constituit faptul că nu urma să plătească comisionul cuvenit lui Miss Butler pentru reînchirierea odăii. Cred că-ți dai seama din aceste cîteva fapte că barometrul indică rar vreme frumoasă în imobilul Kohler. Cînd nici nu te aștepți, izbucnesc certuri homerice, se profanează caracterul sacru al etajului doi, se încalcă armistițiile, se desfac alianțele și se încheie altele noi. Teatrul războiului și pericolul imediat s-au îndepărtat de pe meleagurile noastre, majoritatea refugiaților din Egipt s-au reîntors la casele lor, dar temperamentul coleric al Annei Feldmann nu vrea să se potolească. Dimpotrivă, cred că merge spre demență. Are un fiu, un băiat mare acum, dar nici nu vrea să-l vadă. Zile întregi se străduia să ne convingă, pe Michèlle, pe mine și o pereche de spanioli foarte simpatici, că în iarna trecută a fost silită în fiecare noapte să respingă atacurile tale imorale, pînă cînd ți-a dat odăița de la mansardă, unde acum locuiește un italian bătrîn, și ea dormea departe, sub scară sau în bucătărie, și astfel își găsise liniștea. Cînd și-a dat seama că minciuna era prea mare ca să fie înghițită, a dat-o în mania persecuției. I se pare că o urmărești cu un cuțit în mînă, altă dată stai deasupra ei cu brațele întinse gata s-o sugrumi, „ca pe Adam". Spune că n-o să-i ierți niciodată faptul că ți-a recunoscut hainele, dar ea nu și-a făcut decît datoria, așa cum zice legea. Spaniolii au plecat după bătălia de la El'Alamein și camera lor a rămas cîteva zile goală. Atunci s-a mutat acolo și în timpul nopții o auzeam cum strigă după ajutor, cum plînge și se roagă de cineva. Zilnic se îmbăta. Michèlle s-a plîns că nu i-a mai rămas nici o sticlă de arak în cameră, apoi că i-a dispărut un combinezon. Bătrînul italian a venit și el la noi și ne-a întrebat dacă știm că proprietăreasa noastră este vrăjitoare și se dedă la magie neagră. L-am tachinat, spunîndu-i că desigur ea s-a dat la el și „acum dumneavoastră o respingeți fără milă". Italianul s-a făcut foc; „dacă rezistați la frig și la nesomn, să urmăriți prin

luminatorul ușii voastre ce se petrece pe coridor în zori de zi", ne-a zis el. Pe atunci, din cauza sarcinii, arătam ca un butoi, dar din fericire Hans se mutase deja definitiv la Astoria. Puteam face ce voiam în cameră. Mă temeam însă să nu cad de pe scaun, și ca să nu pățesc ceva Michèlle m-a luat în patul ei. N-am închis ochii toată noaptea. În sfîrșit, au sosit zorile. Cocoșii cartierului german se luau la întrecere între ei. Am auzit-o pe Frau Anna deschizînd ușa odăii ei și, repede, repede ne-am urcat pe scaune. Michèlle mă ținea în brațe ca să nu amețesc și să cad, înfășurată în mantoul ei de blană. „Combinezonul meu", îmi șopti la ureche. Într-adevăr, Frau Anna, cît o prăjină, osoasă, goală și desculță, în ciuda frigului, purtînd numai combinezonul care era ridicol de scurt pentru ea, se tot plimba ca hipnotizată, de la ușa prietenei mele pînă la ușa odăiței tale, ridicînd în mînă un pahar de șampanie din cristal. Ai văzut desigur preoții ortodocși ridicînd cădelnița și izgonindu-l pe Satana. La fel și ea! „Nenorocita. Știți ce face? Mimează vizita mea în odăița prietenului nostru", îmi șopti din nou Michèlle la ureche. „Să coborîm, e îngrozitor", i-am spus eu. „Mai stai puțin, să vedem cum se va termina." Cînd am văzut-o culcîndu-se pe dușumeaua de scînduri, mi s-a făcut greață. „Îmi vine rău, Michèlle. Copilul, pentru numele lui Dumnezeu!"

Nancy s-a despărțit de ambasadorul ei. Știai că soțul ei era ambasador? A venit sărmana după moartea lui Ron... Dar de unde să știi că Ron era aviator și a pierit într-unul din raidurile care pregăteau atacul de la El'Alamein? Îmbrăcată în negru, cu părul pieptănat așa cum îți amintești, și foarte calmă. Spunea că imediat ce va fi reglementat situația cu bărbatul ei, va veni să trăiască aici — aici unde, ca și Profetul, a întrezărit Paradisul. Cînd se va termina războiul, atunci se va hotărî dacă se va întoarce sau nu în țara ei.

Voia să-mi înzestreze copilul, înainte încă de a se naște, dar n-am acceptat. Hans ne dă o sumă de bani și o scoatem la capăt — Dumnezeu să-l ajute, nu era obligat s-o facă. M-a scăpat de banii americanilor; mă îmbolnăveam ori de cîte ori îi luam în mînă. Nancy i-a

dat lui Frau Anna o sumă frumușică — cred că aceasta a contribuit la împăcarea lor — ca s-o anunțe îndată ce se eliberează camera ocupată de spanioli. Astfel, din luna noiembrie locuiește în camera alăturată; vizavi locuiește Michèlle și în galeria cu geamuri Frau Anna. Numai tu lipsești, dragostea mea. Să vii iarăși în mansarda ocupată de italian, pentru ca totul să fie iarăși cum era înainte. Știu însă că n-o să vii și nici nu trebuie. Drumul tău este altul, acest lucru mi-l spun mereu și Nancy și Michèlle și Nina. Dealtfel, și Michèlle o să ne părăsească foarte curînd, pentru că e chemată la Alger. Înainte de a naște, Nancy mi-a cerut într-o seară să se culce cu mine în patul dragostei — era o aniversare pentru ea și pentru Ron. Am stat mult de vorbă în noaptea aceea, dar tot timpul a fost calmă, n-am văzut-o niciodată plîngînd. E convinsă că Ron a murit mulțumit, spunea ea, pentru că nu mai avea nici o îndoială cu privire la victorie. A murit exact în momentul în care sacrificiul vieții sale avea un sens. Puțin mai înainte ar fi murit plin de îndoieli; puțin mai tîrziu, plin de amărăciune, pentru că ar fi văzut zorile lumii celei noi. Îi spunea adesea că civilizația noastră va fi salvată, dar mîinile care o vor salva sînt mîini nepricepute și grosolane. Avea încredere în ele și le binecuvînta, dar prefera să nu fie de față la schimbarea gărzii. Poate că nervii lui n-ar fi rezistat și ar fi înjurat tocmai pe aceia care meritau cel mai mult respectul nostru și plătiseră cel mai scump victoria. Despre tine, Manos, spunea că semănați mult, că vei suferi mult cînd va veni ceasul schimbării, dar că tu vei trece mai ușor decît el peste clipa aceasta — spiritul tradiționalist și toxinele decadenței n-au reușit încă să te submineze pînă-n măduva oaselor. Și Nancy? Nancy spune că începînd de la o anumită vîrstă, cînd a ajuns deja la maturitate, omul vrea să înlocuiască vorbele prin lucruri concrete. E însetat de adevăr. Niciodată nu cunoaștem cu precizie ceva. Cunoaștem numai o părticică, o altă parte o interpretăm strîmb, cineva cunoaște numai un lucru, dar nu cunoaște celelalte pe care le cunoaștem noi, și astfel viața noastră curge din jumătăți de adevăruri, în jumătăți de interpretări strîmbe, și cînd lucrurile se lămuresc odată, durerea și bucuria care ne-au pricinuit-o

cîndva au fost de mult date uitării și acum ne frămîntă alte minciuni și alte adevăruri. Ca să înțelegem bine cine sîntem, trebuie să ne ancorăm puternic în realitate și să înaintăm cu băgare de seamă. Singurul mod de a reîncepe viața noastră așa cum ar trebui ar fi s-o învățăm de la ABC, odată cu cineva care nu știe nimic. Cu un copil, de pildă. Și iată că în timp ce se iveau zorile, și știi cît de mult cedează rezistența omului după o noapte de veghe, cînd amintirile, setea de adevăr și nevoia de a cunoaște cît mai precis cu putință ce se petrece înlăuntrul tău au biruit omul social cu prejudecățile și vanitățile sale, cînd geamurile ferestruicii mele începuseră să se coloreze în verde și roz, anunțînd zorile, mi-a mărturisit că venise cu speranța să te regăsească. Știu că nu se va supăra dacă află că ți-am scris acest lucru, dar nimeni, în afară de Nina, nu trebuie să știe de existența acestei scrisori. Mă ierți că ți-o scriu, să nu mi-o iei în nume de rău. Și chiar dacă acum lumea liberă se mărește pe zi ce trece, totuși viața poate orîndui astfel lucrurile încît să vă întîlniți într-o zi, tu și cu Nancy. Și de aceea trebuie să știi lucrul acesta.

Cînd eram însărcinată și Nina insista să fac plimbări cît mai lungi, ieșeam împreună cu Nancy și mergeam la Katamona. Acum, după plecarea celor mai multe unități militare, oricine poate intra la Clubul Grecesc. Într-o după-amiază cu ploaie măruntă, ne-am plimbat în livada de portocali, am coborît în bazinul transformat în ring de dans și apoi ne-am așezat pe treptele vilei cu coloane grecești. Fiecare dintre noi avea un noian de amintiri de povestit. Am căzut de acord că seara aceea cînd ne-ai dus să dansăm a fost o seară binecuvîntată. „Denn alles ist gut !“

Unul din primele lucruri pe care le-a făcut Nancy după mutare a fost să pună capăt vizitelor lui Miss Butler. S-a dus într-o zi acasă la ea și apoi împreună au mers la fratele ei și acolo Nancy le-a spus cîteva vorbe bine cîntărite și răspicate — de atunci ne-au lăsat în pace. Desigur, Winter a continuat să dea tîrcoale pe-aici, dar oficial avea acoperire : te pîndea pe tine. Sînt mulți cei ce-ți poartă pică, dragostea mea, dar cred că exagerează. Oare numai tu ești acela care le-a zădărnicit pla-

nurile, făcîndu-i să stea pe cărbuni aprinși din luna martie, de nu se mai liniștesc nici acum? Dar eu nu te cunosc decît pe tine și acest lucru îmi e de-ajuns ca să-mi bată inima cu putere ori de cîte ori Michèlle îmi aduce noutăți despre problema greacă. Știu că în urmă cu două luni ați avut o remaniere guvernamentală; poate că acum e mai bine pentru voi. Dar Michèlle crede că aveți încă un drum lung și greu de străbătut, multe capcane de evitat, mulți trădători de demascat și multe jertfe grele de adus pînă la eliberarea Greciei. Pînă cînd vom putea să-ți aducem pe fiul meu la Kifissia, ca să-ți sărute mîna și să-ți spună în limba ta: „Bună ziua, unchiule!"

Nina mă asigură că această scrisoare îți va parveni cu siguranță, fără să fi fost citită de altcineva. Îmi spune totuși că pentru binele tău nu trebuie să-ți cer să-mi scrii și nici să mă vezi. Mă supun ascultătoare. Cea mai mare dorință a mea este să primești scrisoarea și să afli tot ceea ce-ți scriu. Nu mai vreau să mă iubești, dacă continui să mă iubești în modul în care mă iubeai, cînd te-a cunoscut Nina. Dragostea mea, dragostea mea,

Emmy

P.S. Ce coincidență, dragostea mea, astăzi se împlinește exact un an din ziua în care te-am cunoscut — o sută de ani de la moartea lui Hölderlin.

Lector: MIHAELA CIUNCAN
Tehnoredactor: NICOLAE ȘERBĂNESCU
Bun de tipar: 29.10.1980
Coli tipar 16.

Tiparul executat sub comanda nr. 42
la I.P. „Filaret", str. Fabrica de chibrituri
nr. 9—11, București
Republica Socialistă România

stratis tsirkas

ORAȘE ÎN DERIVĂ

Distins cu Premiul pentru cel mai bun roman străin al anului (Franța, 1971), Orașe în derivă reconstituie o epocă de mari frământări sociale și politice, aducînd o contribuție meritorie la cunoașterea luptei poporului grec împotriva ocupanților naziști, pentru libertate și independență, pentru apărarea ființei naționale.

Vol. I,II,III, lei 24